

OBRADOSLOVIE

ŽIVOT S CIRKVOU

Z POVERENIA SPOLKU KATECHÉTOV A PROFESOROV NÁBOŽENSTVA

NAPÍŠAL
MATEJ ZA KO

TRNAVA 1948

VYDAL SPOLOK SVÄTÉHO VOJTECHA

Knižnica tradi nej katolíckej literatúry s .pdf a .ePub súbormi:
<http://www.scribd.com/pubuti/shelf>
<http://issuu.com/peter.emanuel.butora/docs>
<https://jezisjejedinyspasitel.webnode.sk/tradicna-rimsko-katolicka-kniznica/>
V Apple iBook Obchode pod menom vydavate a Peter Emanuel Bútor

Poznámka digitalizátora

Pri digitalizácií boli zachované archaizmy a starší pravopis.
Errata prosím hláste na peter.e.butora(zavin.)gmail.com
Verzia úpravy: 1. z 27. apríla 2020

O. A. M. D. G.

Vydavate svo tradi nej katolíckej literatúry Svätého Cypriána Kartáginského
V. T. K. R. S. C. K.

SO SCHVÁLENÍM CIRKEVNEJ VRCHNOSTI V TRNAVE

. 3863/1945 z 12. októbra 1945.

POZNÁMKA. Táto u ebnica je pre udové, meštianske a stredné školy. Látka, ktorá sa má prebra v tej-ktorej škole ozna ená je na okraji písmenami **u** = udová, **m** = meštianska, **s** = stredná škola, **m** = udová a meštianska, **ms** = meštianska a stredná, **ms** = udová, meštianska a stredná škola. — Sta na ítanie je ozna ená alebo výslovne slovom: ítanie alebo zna kou .

ÚVOD

ms

1. ÚCTA LOVEKA K LOVEKU. Ke ideme po ulici a stretneme sa so svojím priateľom, so staršou osobou alebo so svojím predstaveným: pánom u íte om, pani u íte kou, pánom farárom, snímeme klobúk, slušne sa ukloníme a pozdravíme ich.

—Ke sa chystáme navštíviť nejakú vzácnu osobu, oblečieme sa do sviatočných šiat, zaklopeme na dvere a po dovolení vstúpime do izby. — Pozdravením preukazujeme úctu tej osobe, ktorú pozdravujeme. Ke navštívime niekoho vo sviatočných, pekných šatách, tým tiež preukazujeme úctu tej osobe, ktorú navštívime.

a) — **VONKAJŠIE PREJAVY LOVEKA.** — Ke pozorujeme, zbadáme, že niektorí sa usmievajú, niektorí chodia s vážnou, zamračenou tvárou, iní zasa plačú, nariekajú, rukami zalamujú. Všetko to, o v srdci svojom cítia, ako: radosť, hnev, žiaľ, prejavujú aj vonok, na svojej tvári.

b) — **LOVEK A PÁN BOH.** — lovek ako rozumný tvor cíti, že jemu nestačí preukazovať úctu len u om. Cíti, že nad ním je ešte vyššia bytosť — a to je Boh, ktorý ho stvoril, ktorý sa o stará. Ako najstarostlivejšiemu nebeskému Otcovi preukazuje úctu tým, že si kľaká na kolená, aby vyjadril pred ním svoju poníženosť a pokoru. Spína ruky, aby zjavne ukázal svoju nábožnú myseľ. Bije sa v prsia, aby prejavil svoju nehodnosť pred najvyšším Pánom neba i zeme.

c) — **ŽIVOT S U MI.** — V našom spoločenskom živote máme predpísané určité pravidlá, ktorými sa všetci správame. Napríklad ako sa máme pozdravovať, aké šaty si máme kedy obliekať, ako sa máme navzájom oslovovať, ako sa máme rozprávať, ako máme vystupovať vo spoločnosti, ako sa máme správať na ulici a pod. Tieto spoločenské pravidlá slušnosti usilujeme sa vždy zachovávať, aby sme nikoho neurazili, ale aby sme si aj takýmto spôsobom preukázali vzájomnú úctu.

d) — **ŽIVOT S BOHOM.** — lovek okrem úcty k u om preukazuje úctu aj Pánu Bohu. Aby uctievanie Pána Boha bolo všade rovnaké, aby sa konalo všetko slušne a v poriadku, Cirkvi predpísala presné pravidlá tejto úcty, úkonov a služieb božích. Tieto pravidlá uctievania najvyššieho Pána neba i zeme voláme liturgiou.

2. LITURGIA A LITURGIKA. Liturgia (je to složené grécke slovo: le-itos = verejný a ergon = úkon, služba. Leiturgia = verejný úkon, iže služba a znamená verejnú službu vlasti, služ-

bu za ud) v našom cirkevnom smysle **znamená službu božiu, iže bohoslužbu. Službami božími rozumieme každý úkon, ktorým prejavujeme nábožné myšlienky a city. Verejné služby božie menujeme tiež obradmi, lebo sa konajú pod a predpisáných pravidiel. Liturgia (Obradoslovie) je zasa náuka o tom, akým spôsobom sa vykonávajú verejné bohoslužby v cirkvi katolíckej.**

3. NA O JE TO KO OBRADOV? Nepriatelia vy itujú Cir-kvi, že užíva pri svojich bohoslužbách ve a všelijakých obradov, a to je vraj celkom zbyto né. Každý obrad však smeruje k úcte a oslave božej na zemi. ím je vo akto vzácnejší, tým je aj úcta vä šia a krajšia. Napr. na krá ovskom dvore, v prezidentskom paláci ap. Ke že v cirkevných obradoch smeruje všetko k Bohu, je celkom rozumné, aby sa mu vzdávala taká úcta, akú len môže lovek preukáza .

4. KRISTUS PÁN A VONKAJŠIE OBRADY. Ke Kristus Pán vchádzal do Jeruzalema, „preve ký zástup prestieral svoje rúcha na cestu; iní zasa rúbali haluze so stromov a stlali ich po ceste; a zástupy, ktoré išly popredku a ktoré nasledovali, kri-aly: Hosana, Synu Dávidovmu!“¹ Kristus túto poctu prijíma s v a nos ou. A o povedal Spasite , ke prišla k nemu hriešni-ca a „... za ala mu slzami má a nohy a utierala ich vlasmi svojej hlavy a bozkávala mu nohy a mas ou mazala?“² Nielen že ju neodohnal, ale pred hostite om Šimonom schva uje jej in.

e) — **KRISTUS PÁN SÁM KONAL VONKAJŠIE OBRA-DY.** — Písmo sväté zmie uje sa o istom hluchonemom: „Priviedli mu hluchého a nemého a prosili ho, aby vložil na neho ruky. I vzal ho súkromne zo zástupu, vložil mu svoje prsty do ušú, a posliniac ich, dotkol sa mu jazyka a pohliadol k nebu, vzdychol a riekol: Ef-feta, to jest: Otvor sa! A hne sa mu otvorily uši a rozviazal sa mu sviazaný jazyk, i hovoril správne.“³

f) — **KRISTUS PÁN USTANOVIL MNOHÉ OBRADY.** — Obrady, ktoré koná Cirkev, mnohé ustanovil Kristus Pán. Pri ostatnej ve eri, ke ustanovoval Sviatos Oltárnu, „... vzal chlieb a dobre il a lámal a dával svojim u enikom a riekol: Vezmite a jedzte: toto je moje telo. A vzal kalich, v aký vzdával a dal im a riekol: Pite z toho všetci, lebo toto je moja krv nového zákona.“⁴ A potom povedal: „Toto *i te* na moju pamiatku!“⁵

g) — **KRISTUS PÁN NARIADIL OBRADY KONA .** — Kristus Pán nariadil kona obrady týmito slovami: „ oko vek svia-žeš (iže: oko vek ustanovíš, nariadiš) na zemi, bude sviazané (na-riadené a schválené) aj na nebi.“⁶ Tieto slová povedal Pán Ježiš Petrovi. Svätí apoštoli preto hne ustanovili, ako sa má slúžiť obeta

¹ Mt 21, 8—9. ² Lk 7, 38. ³ Mk 7, 32—35. ⁴ Mt 26, 26—28. ⁵ Lk 22, 19. ⁶ Mt 16, 19.

omše svätej. A takto robila Cirkev vždy. Jej správcovia sú na to ustanovení („Kto vás po úva, m a po úva; kto vami poh da, mnou poh da“), aby všetko, teda aj obrady, spravovali a riadili.

5. ŽIVOT S CIRKVOU. Opravdivý katolík musí s Cirkvou priamo ži. Urobí to tým spôsobom, že Cirkvou ustanovené sviatky zasväti, pod a cirkevného nariadenia pristupuje k sv. sviatostiam a usiluje sa v h bi do ducha sviatkov a svätých asov. Ke Cirkev smúti, aby s ou aj on smútil, ke sa raduje, aby sa aj on s ou radoval. Pre úprimný život s Cirkvou je potrebné, aby každý katolík dokonale poznal bohoslužobné obrady cirkvi katolíckej. S láskou berme do rúk túto knižo ku, ktorej úlohou je, aby nás nau ila poznáva krásu a h bku našich katolíckych bohoslužieb. A tak ím lepšie sa oboznámime s rozmanitos ou cirkevných obradov a ich významom, tým vä šiu rados nájdeme v týchto krásnych nariadeniach, lebo ony sú dôležitou podporou nášho náboženského života.

Cvi enie. 1. ím preukážeme úctu svojmu predstavenému alebo starším osobám pri stretnutí? — Na návšteve? — a) Ako prejaví lovek to, o cíti vo svojom vnútri? — b) lovek ako rozumný tvor komu preukazuje ešte úctu? — Ako vyjadruje svoju poníženos a pokoru pred Bohom? — Ako prejavuje nábožnú myse? — Ako prejavuje svoju nehodnos pred najvyšším Pánom neba i zeme? — c) Pod a oho sa správame v spoločenskom živote? — Je dôležité, aby sme zachovávali spoločenské pravidlá slušnosti? — d) i Cirkev predpísala vo ajaké pravidlá uctievania najvyššieho Pána? — Ako voláme tie pravidlá? — 2. o je liturgia a liturgika? — 3. i sú zbyto né obrady, ktoré užíva Cirkev? — K omu smerujú tieto obrady? — 4. i Kristus Pán bol proti obradom? — Z oho vidíme, že nebol proti obradom? — e) i konal Kristus Pán vonkajšie obrady? — o urobil hluchonemému? — f) i aj Kristus Pán ustanovil nejaké obrady? — Z ve mi mnohých, ktoré napr.? — g) Má Cirkev právo ustanovova nejaké obrady? — Akými slovami dal Kristus Pán Cirkvi túto moc? — 5. Ako žije opravdivý katolík s Cirkvou?

ítanie. Nepriatelia našej Cirkvi nám obrady závidia a majú veru aj pre o, lebo aj najvä ším básnikom a umelcom boly katolícke obrady nevy erpate ným prame om ich obrazov a nesmrte ných diel. — To ko je nepriateľov, ktorých naše obrady svojou krásou a h bkou celkom odzbrojily, pripútaly, a to ko je tých, ktorí, uchvátení týmito obradmi, prijali katolícku vieru. — **BLAHOŠLAVENÁ ŠTEFANIA** pochádzala zo š achtickej protestantskej rodiny a priamo zúrila proti katolíckej cirkvi. A raz, ke uvidela v sprievode Božieho Tela biele, nevinné družičky, ako posýpajú kvietky pred Sviatos ou Oltárnou tak, ako kedysi jeruzalemskí obyvatelia trhali ratolesti a sypali na cestu Spasite ovi, bola tak dojatá, že prestúpila na katolícku vieru a stala sa blahosladenou.

NAŠE PRAVIDLÁ SLUŠNOSTI K PÁNU BOHU. Moderná dáma hovorila kedysi vzdelanému pánovi, ktorý mal ve kú zá ubu v cirkevných obradoch: „Nemám smyslu pre to kú obradovos a pre takú nádheru. Ja mám rada všetko jednoduché, prosté, nestrojené. o na to povieť?“

Pán odpovedal: „o na to povieť? Že ste krátkozraká a nemúdra osoba“. — ože? Nerozumná osoba? Pane, vy nepoznáte pravidlá slušnosti

vo i dáme!“ — „Prepá te, milostivá, to je práve tak, ako si vy po í-
nate s Pánom Bohom. Lebo tým, o ste povedali, dávate najavo, že ne-
uznávate pravidlá slušnosti vo i Pánu Bohu. Lebo nádhera a ozdoby chrá-
mov, slávnostné obrady nie sú ni ím iným než prejavy našej úcty ku Stvo-
rite ovi, naše pravidlá slušného správania sa k tomu, ktorý je nekone ne
viacej než my dvaja a než všetci udia. A my predsa trváme na tom, aby
sa vo i nám zachovávaly podrobne predpísané pravidlá slušnosti...“

ROZDELENIE.

ms Na opravdivé vbenie sa do života Cirkvi a katolíckych
bohoslužieb je potrebné pozna :

- I. Správu Cirkvi a osoby, ktoré vykonávajú
bohoslužbu;
- II. bohoslužobné miesta;
- III. bohoslužobné rúcha, nádoby a knihy;
- IV. modlitby a rozli né pobožnosti;
- V. posvätné obdobia (život v Cirkvi pod a cirkevného
roku);
- VI. svätú omšu;
- VII. sviatostí;
- VIII. sväteniny a požehnávania;
- IX. blahore enie a svätore enie;
- X. misijnú innos ;
- XI. život vo farnosti.

I.

A.

SPRÁVA CIRKVI OSOBY, KTORÉ VYKONÁVAJÚ BOHOSLUŽBU.

ms

1. **CIRKEV** (meno pochádza z gréckeho slova: Kyriaké = Pánova, t. j. spoločnosť Pánova) je spoločnosť na zemi žijúcich kresťanov katolíkov, ktorí uznávajú pápeža za viditeľnú hlavu Cirkvi. Cirkev založil Ježiš Kristus. On je neviditeľnou hlavou Cirkvi. Do Cirkvi patria: pápež, biskupi, kňazi a veriaci.

2. **PÁPEŽ** (slovo **pápež** pochádza z gréckeho slova **pappas** = Otec). Pápeža voláme **svätý Otec**. Otcom ho voláme preto, lebo on je duchovným otcom všetkých veriacich, ktorí v spoločnosti tvoria veľkú rodinu, cirkev svätú. **Svätým** Otcom ho voláme preto, lebo zastáva **svätý** úrad. Pápež je najvyššou viditeľnou hlavou Cirkvi, nástupca sv. Petra na biskupskom stolci rímskom. On má najvyššiu a plnú moc nad celou Cirkvou nielen vo veciach viery a mravov, ale aj vo veciach cirkevnej správy. Jeho moc nezávisí od nijakej svetskej moci.

3. **KARDINÁLI**. Pápežovi v správe Cirkvi pomáha osobitný sbor duchovných radcov, ktorí sa volajú kardináli. Kardinálov vymenúva pápež; je ich 70 a patria k rozličným národom. Kardinál pôvodne znamená kňaz, ktorý je ustanovený pre stálu službu pri niektorom chráme (**incardinatus**, zo slova **cardo** = **dveraj**). Potom sa tak menovali prví kňazi pri rímskych farských chrámoch. Po našom by sme ich jednoducho volali: **rímski faráři**. Rozoznávame tri skupiny kardinálov:

A) **KARDINÁLI-KŇAZI**. Povinnosť obojstrannej služby v štyroch rímskych patriarchálnych chrámoch, totiž v chráme sv. Petra, sv. Pavla, Panny Márie Veľkej a sv. Vavrinca. To sú *kardináli-kňazi*.

B) **KARDINÁLI-DIAKONI**. Pri vykonávaní posvätných obradov posluhovali sv. Otcovi diakoni z najbližšieho okolia. To je zriaďovanie úradu *kardinálov-diaconov*.

C) **KARDINÁLI-BISKUPI**. Na výpomoc a zastupovanie v obradoch, ktoré si vyžadujú biskupské svätenie, pápeži si povolávali biskupov tiež z najbližšieho okolia. Tak vznikla tretia skupina *kardinálov-biskupov*. I dnes rozoznávame v sboře kardinálov tri skupiny: *biskupov, kňazov a diaconov*.

ms **4. KONGREGÁCIE A RÍMSKA KÚRIA.** Pápež Sixtus V. (1585—1590) urobil v správe Cirkvi prenikavú zmenu. Z kardinálov utvoril nieko ko stálych poradných sborov, ktoré nazval **kongregáciami** (**Kongregácia** = shromaždenie). Každú kongregáciu poveril vybavovaním určitých cirkevných vecí. Ke že Kardináli by neboli sta ili na zdlanie všetkej práce v kongregáciách, zaujali v nich len predsednícke miesta. V niektorých kongregáciách vyhradil si predsednícke miesto sám sv. Otec. Ostatnú prácu vykonáva sbor úradníkov. Kongregácie sú vlastne po našom ministerstvá. Všetkých kongregácií je 11 a volajú sa jedným slovom: **Rímska kúria**.

5. ZBEHLOS V CIRKEVNEJ SPRÁVE. Každý ob an usiluje sa o to, aby sa oboznámil aspo so základnými ustanovizami štátnej správy a s úlohami najdôležitejších úradov. Povinnos ou každého uvedomelého katolíka musí by , aby nadobudol aspo aké-také vedomosti o ustanovizniach, ktoré pomáhajú sv. Otcovi spravova Cirkev. Preto je potrebné aspo o-to vedie o jednotlivých kongregáciách.

I. KONGREGÁCIA SACRUM OFFICIUM (Doslovne: SVÄTÝ ÚRAD). Je to najvyššia kongregácia, ktorej predsedom je sám sv. Otec. Tento svätý úrad rozhoduje vo veciach, ktoré sa týkajú viery (bludárstvo, útoky na vieru, knihy, ktoré majú by zakázané, lebo škodia viere a mravom, neoby ajné zjavy v náboženskom živote, ako napr. u Terezky Neumannovej v Konnersreuthe ap.).

II. KONGREGÁCIA KONZISTORIÁLNA, ktorej predsedá tiež sv. Otec. Stará sa o poriadok v správe jednotlivých biskupstiev. Na túto kongregáciu posielajú biskupi pravidelne zprávy.

III. KONGREGÁCIA SVIATOSTÍ stará sa o náležitú správu sedem sviatostí. Dáva dišpenzácie (= oslobodenie) od manželských prekážok, taktiež dišpenzuje od prekážok, ktoré zabraujú, aby niekto prijal svätenie ap.

IV. KONGREGÁCIA KONCILU pripomína svojim menom slávny cirkevný snem (koncil) tridentský. Tejto kongregácii bola uložená starostlivos o vykonávanie zmien a nariadení, o ktorých bolo rozhodnuté v Tridente. Aj teraz je ešte jej úlohou stara sa, aby všetci, veriaci i duchovní, zachovávali cirkevné nariadenia.

V. KONGREGÁCIA REHOLÍ rozhoduje vo veciach rozli ných radov, iže reholí so slávnostnými a s jednoduchými s ubmi.

VI. KONGREGÁCIA »PROPAGANDA«. Plným menom: **CONGREGATIO DE PROPAGANDA FIDE** = Kongregácia

pre šírenie viery. Jej úlohou, ako už z názvu badáme, je rozširovať vieru po celom svete. Stará sa predovšetkým o cirkevné veci v misijných krajoch.

VII. KONGREGÁCIA OBRADOV stará sa o to, aký má byť poriadok, velebnosť, jednota, posvätnosť modlitieb a obradov, ktorými má byť Boh dôstojne uctievaný. Druhou vznešenou úlohou kongregácie je vyšetriť, ktorí služobníci boží si zasluhujú, aby boli vradení do počtu svätých. Zisťuje pravdivosť zázrakov, náležite oceňuje uje nosť a výsledok svojich zistení predkladá sv. Otcovi, ktorý má v tom rozhodujúce slovo.

VIII. KONGREGÁCIA CEREMONIÍ nevykonáva tú istú prácu ako kongregácia obradov, ale má na starosti všetok vonkajší ceremoniál (= súhrn slávnostných zvykov a obradov) na pápežskom dvore. Kto bol vo Vatikáne z príležitosti nejakej slávnostnej audiencie (= výsluchu) u sv. Otca alebo pri jeho sv. omši vo svätopeterskom chráme v prítomnosti 50—60 tisíc veriacich, ahko porozumie, že stred kresťanstva potrebuje aj túto kongregáciu, aby sa všetko dialo s poriadkom a dôstojnosťou.

**IX. KONGREGÁCIA PRE MIMORIADNE CIRKEVNÉ VE-
CI** uplatňuje sa vo veciach, o ktorých rozhoduje štát a Cirkev vzájomnými dohodami. Vymenovanie biskupov, pri ktorom Cirkev vyjednáva so štátom, usporadúva táto kongregácia. Kde niet tohto vyjednávania, pre vymenovanie biskupov je príslušná kongregácia konzistoriálna.

X. KONGREGÁCIA SEMINÁRNA A UNIVERZITNÁ stará sa o semináre a všetky cirkevné vyššie školy, stanovuje ich učebné poriadky a podmienky pre dosiahnutie vysokoškolských stupňov.

XI. KONGREGÁCIA ORIENTÁLNA (= VÝCHODNÁ) sústreďuje sa pre cirkev východného obradu všetky práce, ktoré vykonávajú pre latinskú cirkev rozličné menované kongregácie. Zriadil ju už Benedikt XV. Katolíci východného obradu podliehali predtým Propagande.

6. SLOŽITOSŤ CIRKEVNEJ SPRÁVY. Správa Cirkvi na prvý pohľad zdá sa byť veľmi složitou. Do istej miery je složitá, pretože Cirkev je najväčšou a najsložitejšou organizáciou celého sveta. Ale celý ten stroj cirkevnej správy je taký účelný a osvedčený, že lepší by sotva kto mohol vymysleť.

ms 7. VO VBA PÁPEŽA. Po smrti pápeža kardináli majú sa pod ich možnosťou ihneď skôr zhromaždiť na novú voľbu, a to do toho mesta, kde pápež zomrel (oby ajne teda do Ríma). Desiaty deň po smrti pápežovej sídla sa kardináli na voľbu.

a) **POBOŽNOSTI ZA Š ASTNÚ VO BU.** Cez celý as uprázdnenia sv. Stolice všetci k azi modlia sa pri sv. omši modlitbu za š astnú vo bu pápeža. Sviatos Oltárna je vyložená skoro vo všetkých rímskych chrámoch ako pri štyridsa hodinovej pobožnosti. K Sviatosti Oltárnej schádza sa svetské i reho né duhovenstvo s veriacimi, aby si v úprimných modlitbách a vzývaním Ducha Svätého vyžiadali š astný priebeh vo by nového pápeža.

b) **KONKLÁVE.** Vo ba pápeža je ve mi dôležitý úkon. Aby kardinálov nikto v tomto úkone nevyrušoval, shromaždia sa v nejakej vä šej budove, ktorej vonkajšie chodby sa zatvoria, takže sú úplne odlú ení od vonkajšieho sveta. Táto budova sa volá konkláve (= sie , ktorá sa môže zamknú). Tým istým menom ozna uje sa aj shromaždenie kardinálov pri vo be pápeža.

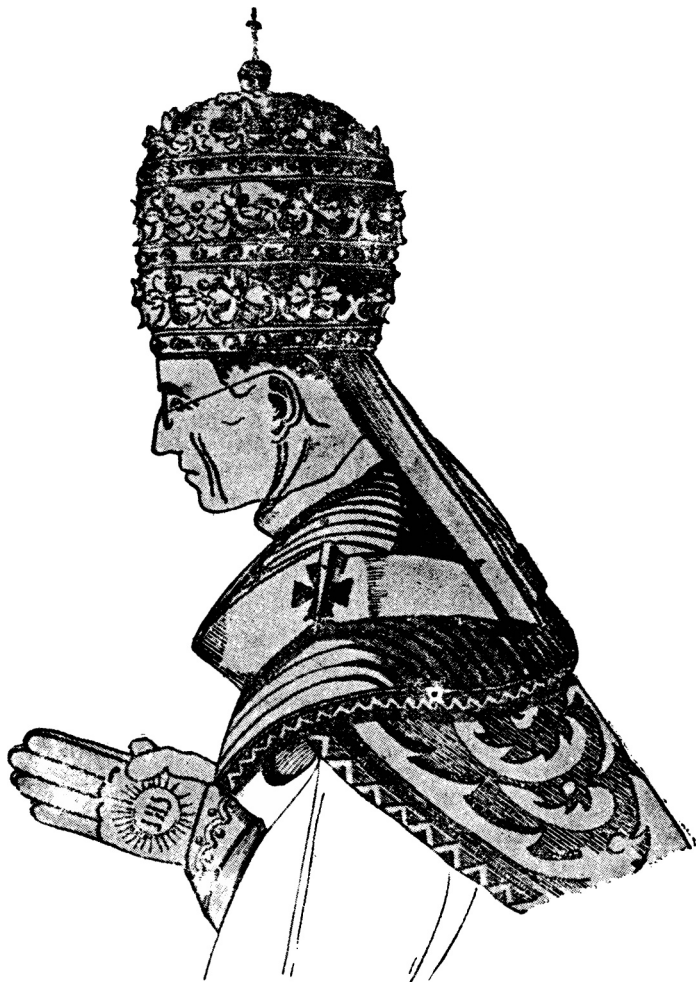
c) **KONKLÁVISTI.** Okrem kardinálov v konkláve sú prítomní ešte tzv. *konklávisti*, iže služobníci kardinálov: tajomník kardinálskeho sboru, spovedníci, lekári a rozli ní iní služobníci.

d) **PRÍSNA TAJNOS .** Všetci v konkláve pod prísahou musia zachova o všetkom tajnos . Kto by tajne vkro il do konkláve, hne by stratil všetky vyznamenania, stupne, úrady a dôchodky. Akéko vek s uby a dohody o pápežskej vo be sú neplatné, zakázané a trestné.

e) **TROJAKÝ SPÔSOB VO BY.** Vo ba nového pápeža môže sa kona *trojakým spôsobom*. Prvý *spôsob* je jednohlasné vyhlásenie niekoho za pápeža, na návrh niektorého kardinála. — Pri *druhom spôsobe* sa vzájomne dohodnú, že skupine kardinálov (trom, piatim, najviac siedmym) odovzdajú svoje volebné právo, aby zvolili pápeža pod a úprav, ktoré im dal kardinálsky sbor. *Tretí spôsob* vo by je tajným písomným hlasovaním. Tento spôsob sa užíva najastejšie. Zvolený je ten, kto dostane aspo dve tretiny hlasov.

f) **PRIEBEH VO BY** sleduje so živým záujmom ve ké množstvo udí, ktorí sú shromaždení okolo paláca, v ktorom sa koná vo ba. Ak je vo ba bezvýsledná, hlasovacie lístky hodia do zvláštnej pece, do ktorej sú asne hodia aj trošku vlhkého sena. Modrastý dym, ktorý vystúpi z komína, je jasným znamením pre udí, že vo ba sa ešte nepodarila. Ak sa vo ba š astne skon ila, lístky spália bez prímiešania vlhkého sena, takže z komína vystupuje slabo biely dym, ktorý oznamuje, že vo ba sa š astne skon ila.

g) **PO VO BE.** Kto je právoplatne zvolený, musí vyhlási , i vo bu prijíma alebo nie. Ak ju prijíma, musí oznámi , ako sa chce vola . Novozvolený pápež prijíma nové meno na pamiatku, že Kristus Pán dal rybárovi Šimonovi meno *Peter*, ke ho povolal za apoštola. — Terajší pápež Eugenio Pacelli prijal meno *Pius XII*. Potom najstarší kardinál-diakon ohlási s balkóna udu, kto bol zvolený. V tej chvíli rozhlaholia sa zvony, ktoré zvestujú, že vo ba pápeža sa vykonala. Medzitým novozvolený pápež oble ie si pápežské rúcho, vyjde na balkón a udelí shromaždenému udu požehnanie „*Urbi et orbi*“ (Urbi = mestu Rímu a Orbi = celému svetu).

8. KORUNOVÁCIA PÁPEŽA. V najbližšiu nede u alebo sviatok koná sa korunovácia nového pápeža. Nového pápeža nesú v slávnostnom sprievode na prenosnom tróne do chrámu sv. Petra. Pritom jeden z duchovných tri razy zapáli pred ním kúde a hovorí: „Svätý Ot e, tak sa pomínie sláva sveta!“ Potom slúži tzv. korunova nú sv. omšu. Na za iatku sv. omše traja najstarší kardináli-biskupi modlia sa nad pápežom a prosia Ducha

Svätého, aby na sostúpil svojou milos ou. Pápež po sv. omši znovu si sadne na prenosný trón pred oltárom, kde mu najstarší kardinál diakon dá trojnásobnú korunu (tiaru) na hlavu.

9. VATIKÁN je pápežským sídlom. Je osobitným štátom, ktorého panovníkom je pápež. Tento štát povstal z dobrodenia veriacich, ktorí pred svojou smrťou za dedičov svojho majetku ustanovili Cirkev. Pápež stal sa takto vlastníkom najväčších pozemkov. Cirkevný štát trval až do roku 1870. V tom roku však vypuklo v Taliansku revolučné hnutie a vojsko bez súhlasu zaujalo pápežské územie a vyhlásilo ho za majetok talianskeho štátu. Vtedajší pápež Pius IX. na znak nesúhlasu s týmto inom vyhlásil sa za vatikánskeho väz a. Odvtedy ani jeden pápež nevyšiel z Vatikánu a nevstúpil na územie Ríma. Takýto stav trval až do 11. februára 1929. Taliansky štát bol ochotný napraviť u inenú krivdu. Pápež Pius XI. sa pokonal s talianskou vládou, ktorá vrátila Cirkvi niektoré územia bývalého cirkevného štátu a uznala územie okolo chrámu sv. Petra za samostatný **Vatikánsky štát**. Nový cirkevný štát sa volá **Vatikánske mesto** alebo **Vatikánsky štát**. Tu je pápež svrchovaným panovníkom, slobodným a nezávislým od nijakej moci. Vatikánsky štát má svoju poštu, známky, peniaze, železnicu. Ako panovník má svojich vyslancov (apoštolských nuncií) v jednotlivých krajinách. Vatikán má asi 4 km². Obyvateľov má vyše 1000.

10. PÁPEŽSKÉ VOJSKO. Pápež má právo na vlastné vojsko. Z tohto však dnes ostali len gardy, ktoré majú len obrannú úlohu a nie útočnú. Pápežské gardy sú tieto: **šachtická garda, švajciarska garda, palatínske vojsko a pápežskí žandári.**

11. RADY A VYZNAMENANIA. Pápež má právo udeľovať rady a vyznamenania, a to: **Rad Kristov** a **rad Zlatej ostrohy**, tzv. **Milícia Pána Ježiša Krista** a **Milícia Zlatá**. Rad Kristov je najvyšším pápežským radom, ktorý udeľuje pápež výlučne za náboženské zásluhy a má jedinú triedu rytierov, ktorí majú kríž a zlatú rezu. Jeho nositeľom je len dvanásť. alej je **rad Pia IX. na modrej stužke s ervenými okrajmi**, **rad sv. Gregora na ervenožltej stužke**, **rad sv. Silvestra na ervenej stužke s čiernym okrajom**. alej sú vyznamenania: **záslužný kríž Pro Ecclesia et Pontifice** a **Bene merenti** (Záslužná medaila). **K vyšším radom patrí tiež uniforma**, podobná uniformám diplomatov. Okrem toho **pápež udeľuje šachtické tituly: baróna, grófa, markíza, knieža a vojvodu**. Udeľuje tituly svetských i duchovných komorníkov.

12. SVÄTÁ STOLICA. Úrad alebo úradná moc pápeža volá sa **svätou Stolicou, Stolicou Petrovou** alebo aj **Stolicou apoštolskou**.

Toto pomenovanie je preto, že sv. Peter pod a židovského zvyku pri vykonávaní u ite ského úradu a pri službách božích sedával na stolici alebo na **tróne**. Táto stolica sv. Petra ukazuje sa ešte dnes vo svätopeterskom chráme v Ríme.

13. MY A SVÄTÝ OTEC. Už dvetisíc rokov veriaci všetkých vekov s najvä šou úctou h adeli a h adia na nástupcu sv. Petra. On má najvznešenejší a najzodpovednejší úrad, lebo je námestníkom samého Ježiša Krista. On dáva smernice v závažných otázkach života kres ana. Tam sa rozuz ujú všetky spory. On je naším Otcom, a preto máme k nemu tie isté povinnosti ako k svojim rodi om. Sv. Otec dostáva všetko, od najmenšej veci až po automobil, lietadlo, rádio a vlak od svojich veriacich. Tak prejavuje kres anský svet lásku k sv. Otcovi. To sú však len vonkajšie prejavy. Kto by však vedel spo íta všetky modlitby, obete, ktoré vychádzajú z úprimných kres anských s dc na úmysly sv. Otca? K tejto podpore v jeho ažkých úlohách pripájame sa aj my úprimnými modlitbami a dobrými skutkami. Kto má niekoho rád, nepotrebuje rozkazov, ale splní každé želanie, ktoré len na o iach vidí. Netreba nám pripomína , že sme povinní plni všetky rozkazy sv. Otca, a to aj také, ktoré sa nám zdajú nepríjemné. Dobrý a starostlivý Otec vie, o nám slúži k dobrému a o nám môže poškodi . — Prejavme svoju oddanos k sv. Otcovi zaspievaním krásnej pápežskej hymny:

*V sedmobrežnom kruhu Ríma,
kde sa Petra chrám vypína,
z tisíc hrdiel sa ozýva,*

*piese nábožná, horlivá:
Živ, Bože, Otca svätého,
námestníka Kristovho!*

Cvi enie. 1. o je Cirkev? Kto je vidite nou hlavou Cirkvi? Kto patrí do Cirkvi? **2.** Pre o voláme pápeža Otcom? Pre o ho voláme svätým? Akú moc má pápež? i je závislá jeho moc od svetskej moci? **3.** Kto pomáha pápežovi v správe Cirkvi? Ko ko je kardinálov? Kto ich vymenúva? Z oho pochádza slovo kardinál? Ko ko skupín kardinálov poznáme? **A. B. C.** Aké úlohy mali tí-ktorí kardináli? **4.** o je kongregácia a o je Rímska kúria? **5.** o musí vedie každý dobrý katolík? **I.—XL.** Ko ko je kongregácii a akú úlohu má tá-ktorá kongregácia? **7.** o robia kardináli po smrti pápeža? **a.** o robia k azi a veriaci v ase uprázdnenia sv. Stolice? **b.** Ako sa volá budova, v ktorej sa shromaždia kardináli na vo bu pápeža? **c.** o sú to konklávisť? **d.** o by sa stalo s tým, kto by tajne vkro il do konkláve? **e.** Ko korakým spôsobom sa môže kona vo ba nového pápeža? **f.** Kto sleduje vo by so živým záujmom? Ako sa dozvedia títo udia, i sa vo ba podarila alebo nie? **g.** o musí vyhlási ten, kto je právoplatne zvolený za pápeža? Na akú pamiatku prijíma nový pápež iné meno? Ako sa volá terajší pápež a aké nové meno prijal? o udelí shromaždenému udu? **8.** Kedy a ako sa koná korunovácia pápeža? **9.** o je Vatikán a ako povstal cirkevný štát? **10.** Má pápež aj vojsko? **11.** Aké rady a vyznamenania ude uje pápež? **12.** Ako voláme ešte úrad alebo úradnú moc pápežovu? Pre o? **13.** im je nám sv. Otec a aké povinnosti nás viažu k nemu?

Úloha: Ako sa menuje terajší sv. Otec? A rodným menom?

B.

BISKUP, ARCIBISKUP, K AZI A VERIACI.

ms 1. **BISKUP.** Okrem pápeža a kardinálov na spravovaní Cirkvi ve kú ú as majú **biskupi**. (**Biskup = episkopos = dozorca**). Biskup spravuje istú iastku územia, ktorú mu vyznačil pápež. Toto územie volá sa biskupstvo alebo diecéza.

2. **BISKUPSTVÁ NA SLOVENSKU.***

tieto biskupstvá: **banskobystrické** so sídlom v Banskej Bystrici, **košické** sp sídlom v Košiciach, **nitrianske** so sídlom v Nitre, **rožavské** so sídlom v Rožave, **spišské** so sídlom v Spišskej Kapitule, **trnavské** so sídlom v Trnave.

3. **ARCIBISKUP** (**archiepiskopos = hlavný dozorca**) je biskup, ktorému je podriadené nieko iných biskupstiev. Biskupstvo arcibiskupovo volá sa arcibiskupstvo. Na Slovensku bolo zriadené arcibiskupstvo r. 1944 so sídlom v Nitre. Za prvého arcibiskupa bol vymenovaný nitriansky biskup Dr. Karol Kme ko.

4. **SVÄTIACI BISKUP.** Vo vä ších biskupstvách býva okrem biskupa alebo arcibiskupa ešte jeden alebo nieko ko

* **BISKUPSTVO BANSKOBYSTRICKÉ** so sídlom v Banskej Bystrici bolo založené roku 1776. Na ele biskupstva: *J. E. Dr. Andrej Škrábik*, nar. 13. mája 1882 v Rajci. Za k aza vysvätený 17. sept. 1904. Za titulárneho biskupa scýrskeho bol vysvätený 17. sept. 1939. Za pomocného biskupa banskobystrického bol vymenovaný 14. júna 1941. Po odumretí biskupa Mariána Blahu roku 1943 stal sa riadnym biskupom.

BISKUPSTVO KOŠICKÉ so sídlom v Košiciach bolo založené roku 1804. Na ele biskupstva: *J. E. Jozef ársky*, nar. 1886 v Gbeloch. Za k aza vysvätený roku 1909, za košického biskupa ustanovený 14. júna 1925.

BISKUPSTVO ROŽ AVSKÉ so sídlom v Rožave bolo založené roku 1775. Na ele biskupstva bol do roku 1945 *J. E. Michal Bubni*, nar. 1877 v Pajštúne. Za k aza vysvätený roku 1900, za titulárneho biskupa ustanovený 14. júna 1925. Po jeho odumretí biskupstvo je doteraz uprázdnené.

BISKUPSTVO NITRIANSKE so sídlom v Nitre bolo založené v IX. storo í, obnovené roku 1115. Na ele biskupstva: *J. E. Dr. Karol Kme ko*, narodený v Dolných Držkoviach roku 1875. Za k aza vysvätený roku 1899, za biskupa bol vymenovaný 16. decembra 1920, vysvätený 13. februára 1921. Za slovenského arcibiskupa bol vymenovaný roku 1944.

BISKUPSTVO SPIŠSKÉ so sídlom v Spišskej Kapitule bolo založené roku 1776. Na ele biskupstva: *J. E. Ján Vojtaššák*, nar. roku 1877 v Zakamenom Kline. Za k aza vysvätený roku 1901, za biskupa bol vymenovaný 16. decembra 1920, vysvätený 13. februára 1921.

BISKUPSTVO TRNAVSKÉ so sídlom v Trnave, podriadené svätej Stolicí, zriadené roku 1922. Na ele biskupstva: *Dr. Ambróz Lazík*, apošt. administrátor a. n., nar. 7. decembra 1897 v Nádaši. Za k aza vysvätený 29. júna 1922, za apošt. adm. ustanovený 6. júla 1947.

iných biskupov, ktorí pomáhajú riadnemu biskupovi v rozličných biskupských úkonoch. Taký biskup sa volá **svätiacim** biskupom, pretože vykonáva rozličné biskupské sviatenia, ako napríklad birmovanie, sviatenie k azov, chrámov, predmetov (kalichy) ap. Svätiacemu biskupovi dáva sa ako titul meno niektorého z biskupstiev vo východných krajinách, ktoré zanikly, keď tieto zeme opanovali neverci.

5. POMOCNÍCI BISKUPOV. Biskupom pomáhajú v úrade k azi. K azi majú iba iastku biskupskej moci a smú zastáva svoj úrad len nato ko, nako ko sú splnomocnení od biskupa. Takéto plnomocenstvo sa volá **cirkevné poslanie**.

6. Kapitula. Niektorých k azov povoláva biskup k sebe za svojich poradcov. Sbor týchto k azov volá sa **kapitula**. Jednotliví lenovia kapituly volajú sa **kanonici**. Na ele kapituly je **ve prepošt**. Bezprostredným pomocníkom biskupovým je **generálny vikár**.

7. FARÁRI. K azi, ktorým biskup trvale odovzdal správu istého obvodu, volajú sa **farári**. Ur ený obvod volá sa **farnos**.

8. DEKANÍ. Viac farností tvorí **dekanát**. Farári, ktorých biskup postavil na elo dekanátu, volajú sa **dekanmi**. Títo v mene biskupa dozerajú na farárov a sú prostredníkmi medzi biskupom a duchovenstvom svojho dekanátu.

9. POMOCNÍCI FARÁROV. K azi, ktorí pomáhajú farárom, volajú sa **kapláni**. U ite ský úrad v školách a služby božie pre školskú mládež vykonávajú alebo farári a kapláni sami alebo iní pridelení k azi, ktorí sa volajú **katechéti**.

10. STAV DUCHOVNÝ A LAICI. Predstavení Cirkvi so svojimi pomocníkmi tvoria stav **duchovný** alebo **klérus** (z gréckeho slova kléros = podiel), t. j. tí, ktorým je Boh, iže služba božia údelom, ktorí sú povolani k službe božej. Ostatní veriaci volajú sa **laici** (z gréckeho slova láos = **ud**).

11. U IACA CIRKEV. Pápež a s ním sjednotení biskupi tvoria **u iacu Cirkev**. Táto vykonáva trojaký úrad: **u ite ský, pastiersky a k azský**. Veriacich u í, spravuje a posväcuje. Shromaždenie biskupov celej Cirkvi pod predsedníctvom pápeža alebo jeho vyslancov, na ktorom sa rozhoduje o otázkach viery a mravov, menujeme **všeobecným cirkevným snemom**. Usnesenia cirkevného snemu sú len vtedy platné, keď ich potvrdí pápež. U iaca Cirkev je neomylná v u ení viery, poriadku a mravov. Táto neomylnosť Cirkvi vyplýva odtiaľ, že Kristus Pán a Duch Svätý je stále s Cirkvou.

12. POSLÚCHAJÚCU CIRKEV tvoria veriaci, ktorých v mene biskupov u ia: dekaní, farári, kapláni a katechéti.

Cvi enie: 1. Okrem pápeža a kardinálov kto má ešte ve kú ú as na spravovaní Cirkvi? o znamená biskup a o spravuje? 2. Ktoré sú biskupstvá na Slovensku a kde sú ich sídla? 3. o znamená arcibiskup a o je mu podriadené? Kto je slovenským arcibiskupom, a odkedy a kde je jeho sídlo? 4. Okrem riadneho biskupa býva ešte v tom istom biskupstve aj iný biskup, ako sa volá a o vykonáva? 5. Kto pomáha biskupovi v úrade? Nako ko smú zastáva k azi svoj úrad a ako sa volá toto plnomocenstvo? 6. o je to kapitula, kto stojí na jej ele a ako sa volajú jednotliví lenovia kapituly? 7. Ako sa volajú k azi, ktorým biskup trvale odovzdal správu istého obvodu? Ako sa volá tento obvod? 8. o tvorí viac farností? Akú úlohu majú dekáni? 9. Ako sa volajú k azi, ktorí pomáhajú farárom a v om im pomáhajú? 10. o tvoria predstavení Cirkvi so svojimi k azmi? Ako sa volajú veriaci? 11. Kto tvorí u iacu Cirkev a o ona vykonáva? o rozumieme pod všeobecným cirkevným snemom? Kedy sú usnesenia cirkevného snemu platné? Cirkev je neomylná a v om a odkia vyplýva jej neomylnos ? 12. Kto tvorí poslúchajúcu Cirkev?

C

REHO NÍCTVO.

ms

1. TÚŽBA PO DOKONALEJŠOM ŽIVOTE. Mnohí kres a nia túžili po tom, aby mohli celý svoj život zasväti Bohu. Lenže v pospolitom živote ažko sa mohli venova výlu ne službe božej. U ahovali sa teda do lesných samôt a na pustatiny. Tu, vzdialení od huku sveta, trávievali svoj as v modlitbách, ítali sv. Písmo, rozjímalí o pravdách božích, konali telesnú prácu a skutkami milosrdenstva pomáhali chudobným a trpiacim.

2. PRVÍ VE KÍ PUSTOVNÍCI, ktorí viedli naozaj bohumilý život, sú: sv. Pavol Tébsky, sv. Anton, sv. Pachomius a sv. Benedikt. Posledný napísal pre svojich nasledovníkov aj pravidlá spolo ného života. Tieto pravidlá volajú sa **reguly**. Od tohto dostali aj svoje pomenovanie **reho níci**.

3. EVANJELIOVÉ RADY. Reho níci s ubom sa zaväzujú, že okrem prikázaní budú zachováva aj: 1. **dobrovo nú chudobu**; 2. **ve ítú istotu**; 3. **dokonalú poslušnos** . To sú tzv. tri evanjeliové rady.

4. Mužské rehole na Slovensku.

Reho ný život našiel dobrú pôdu aj na Slovensku, kde zakotvily tiež rozli né rehole.

a) **JEZUITI** (SJ = **Societas Jesu = Spolo nos Ježišova**). Zakladate sv. **Ignác z Loyoly** (1492—1556) pochádzal zo š achtickej rodiny. Ako 30-ro ný dôstojník bol poranený v boji s Francúzmi. Po as choroby ítal

životopis Kristov, legendy svätých a rozhodol sa, že sa stane duchovným rytierom. Pre svoj plán získal si šes spolupracovníkov a po vysvätení za k azov dali sa všetci do húževnatej práce.

1. CIE *Spolo nosti Ježišovej*. Vykonáva dušpastiersku prácu doma, v misiách domácich i pohanských, vychováva mládež a pestova vedy. Hlavnou zásadou Spolo nosti je: *Omnia ad maiorem Dei gloriam = O. A. M. D. G. = všetko na vä šiu slávu božiu*. Jezuiti si získali ve k zásluhu najmä svojimi misiami medzi pohanmi. Najznamenitejší z jezuitských misionárov bol sv. *František Xavérsky*. Vo Východnej Indii pôsobil tak blahodarne, že sa volá apoštolom Indie.

2. NA SLOVENSKU je 180 jezuitov (44 k azov) v 7. domoch (Bratislava, Trnava, Ružomberok, Spišská Nová Ves, Pieš any, Levo a a Banská Bystrica).

b) FRANTIŠKÁNI (OFM = Ordo fratrum minorum = Reho a menších bratov). Zakladateľom tejto žobravej rehole je sv. **František Assiský** (1182—1226). Ako syn bohatého kupca v Assisi chcel by rytierom, ale rytiersku službu zemskému pánovi zamenil za službu božiu. Stal sa rytierom Kristovým. Svoje nádherné rúcho odložil a obliekol si šaty, aké nosievali najbiednejší udia toho kraja: kut u s kapuc ou, prepásanú povrazom. Jeho po ínanie: ži v úplnej chudobe a hlása pokánie, našlo ve a nasledovníkov.

1. CIE REHOLE: Úplnou chudobou majú posväcova seba, kázaním zasa bližných. Šíria krá ovstvo božie misiami doma i medzi pohanmi. Venujú sa aj výchove mládeže v školách. Ich zásluhu na poli vied a umenia len pomaly sa odha ujú.

2. NA SLOVENSKU sú osadení v Bratislave, v Malackách, v Trnave, v Nitre, v Žiline, v Košiciach, v Bardejove, v Kremnici, v Skalici, v Hlohovci, v Pruskom, v Nižnom Šebeši, v Prešove, v Beckove, v Okoli nom a v Trstenej.

c) DOMINIKÁNI (OP = Ordo praedicatorum = Reho a kazate ov). Zakladateľom žobravej rehole kazate ov je sv. **Dominik**, ktorý pochádzal zo vznešenej španielskej rodiny a bol reho ným kanonikom v Osme. Pod a príkladu františkánov prijali úplnú chudobu.

1. CIE A VÝZNAM DOMINIKÁNOV. Sv. Dominik založil svoju reho u najmä na to, aby sa jeho stúpenci po dokonalom vyškolení venovali hlavne kazate stvu a tak odvracali ud od bludných náuk, ktoré vtedy šíрили bludári albígenci. Reho a si získala ve k zásluhu nielen v boji proti bludárom, ale aj v dušpastierstve pomáhala svetským k azom. So skvelým výsledkom pracovala v misiách, alej v odbore vedy a umenia.

2. NA SLOVENSKU pôsobia v Košiciach a v Tren íne.

d) KAPUCÍNI (OFM Cap. = Ordo fratrum minorum capucinatorum = Reho a menších bratov kapucinov). Vznikli ako tretia vetva rehole sv. Františka Assiského r. 1525. Ich zakladateľ **Matúš Bascio**, prísny reho ník v kláštore Monte Falco, usiloval sa prívies františkánov k pôvodnej

jednoduchosti a prísnosti. Nosievali bradu a dlhú konitú kapuciu, preto sa volajú kapucíni.

1. CIE A VÝZNAM. Kapucíni najmä v Nemecku získali si veľa zásluhy o zachovanie katolíckej viery. Dnes úinkujú v dušpastierstve a najmä v misiách.

2. NA SLOVENSKU pôsobia v Bratislave a v Pezinku.

e) **LAZARISTI** alebo **MISIJNÍ K AZI**. Túto reho u založil r. 1624 v Paríži v kostole sv. Lazára (odkiaľ majú aj názov) **sv. Vincent z Pauly**.

1. CIE SPOLO NOSTI je misiami oživova vieru medzi udom a stara sa o výchovu k azského dorastu.

2. NA SLOVENSKU má dva kláštory, v Ladcoch a v Banskej Bystrici.

f) **MILOSRDNÍ BRATIA**. Zakladateľom milosrdných bratov je Portugalec **sv. Ján z Boha**. lenovia rehole sú laici okrem jedného kaza, ktorý vykonáva v kláštore duchovnú službu.

1. CIE : Bezplatné ošetrovanie chorých v nemocniciach.

2. NA SLOVENSKU majú kláštory a nemocnice v Spišskom Podhradí, v Bratislave a v Skalici.

g) **PIARISTI (FPS = Fratres piarum scholarum = Otcovia zbožných škôl)**. Zakladateľom je španielsky k az **sv. Jozef Kalazantský** (1621).

1. CIE : Vychováva chudobnú mužskú mládež.

2. NA SLOVENSKU pôsobia v Treníne (gymnázium) a vo Sv. Jure.

h) **Redemptoristi (CSsR = Congregatio Sanctissimi Redemptoris = Kongregácia najsvätejšieho Vykupiteľa)** Zakladateľom je **sv. Alfonz Liiguori** (1732). Zprvoti sa venoval právnickým štúdiám. Neskoršie stal sa kazom a venoval a najmä misionárskej innosti medzi udom.

1. CIE : Hlavným cieľom redemptoristov je kona misie a duchovné cvičenia medzi udom.

2. NA SLOVENSKU majú domy v Bratislave, v Kostolnej pri Treníne, v Stropkove, v Michalovciach, v Podolínci a na Starých Horách.

ch) **Spoloenos Božieho Slova (SVD = Societas Verbi Divini = Spoloenos Božieho slova)**. Založil ju r. 1875 v Steyle nemecký kaz **Arnold Janssen**. Zakladateľ myslel zprvoti len na Nemecko, ktoré vtedy ešte nemalo podobnej rehole, ale neskoršie jeho spoloenos stala sa medzinárodnou, lebo vznešená myšlienka našla dobrú pôdu vo všetkých svetadieloch.

1. CIE SPOLO NOSTI je rozširova vieru doma i medzi poňami v zámorí živým i tla eným slovom.

2. NA SLOVENSKU, kde ich poznáme pod menom „misionári“, majú svoje domy v Nitre na Kalvárii a na Zobore, v Štiavniku pri Poprade a vo Vidinej pri Luenci.

i) **SPOLO NOS SALEZIÁNOV alebo ORATÓRIUM SV. FRAN-TIŠKA SALEZSKEHO** (SS = Societas Salesiani = Spolo nos saleziánov). Založil ju sv. Ján Bosko „apoštol opustenej mládeže“ v Turíne r. 1859. Spolo nos sa ve mi rýchlo šíri v europských a amerických štátoch a rozvíja všade požehnanú inno s .

1. CIE SPOLO NOSTI je stara sa o mravno-náboženskú výchovu zanedbanej mládeže, najmä v zapadlých mestských štvrtiach. Jej lenovia blahodarne ú inkujú aj v zámorských misiách.

2. NA SLOVENSKU pôsobia v Šaštíne, v Hronskom Sv. Be adiku, v Bratislave, v Trnave, v Žiline, v Michalovciach, v Topo anoch a v Nitre.

k) **ŠKOLSKÍ BRATIA (Congregatio fratrum Christianarum scholarum S. Joannis de la Salle = Kongregácia bratov kres anských škôl sv. Jána de la Salle** alebo skráteno: **Fratres scholares = Školskí bratia**). Vznikli r. 1680 vo Francúzsku. Ich zakladate je sv. Ján dela Salle, remešský kanonik. Kongregácia školských bratov je rozšírená najviac vo Francúzsku a v Amerike.

1. CIE A VÝZNAM KONGREGÁCIE. Cie om školských bratov je výchova mládeže predovšetkým robotníckych vrstiev. Ve ké služby vykonávajú ako u itelia (lebo je to reho a bez k azov) v zámorských misiách.

2. NA SLOVENSKU pôsobia v Urmíne, v Bojenej, v Mo enku, v Bratislave, v Spišskej Kapitule, v Bánovciach nad Bebravou a v Slovenskej up i.

l) **SPOLO NOS TEŠITE OV BOŽSKÉHO SRDCA Z GETSEMAN-Y**. Je to najmladšia slovanská reho a, ktorú založil r. 1922 k az biskupstva pražského **Jozef Litomiský**.

1. CIE OM SPOLO NOSTI sú misie medzi Slovanmi a pastoračia chudobných vo ve kých mestách.

2. NA SLOVENSKU má kláštory v Mariatáli, v Pajštúne, v Bratislave a v Lome nad Rimavicou.

5. Ženské rehole na Slovensku.

a) **KONGREGÁCIA SESTIER SV. NORBERTA (PREMONŠTRÁTKY)**. Založil ju sv. Norbert r. 1120. Prvý kláštor bol postavený vo Francúzsku v mo aristom údolí »Premontré«. Odtia je aj názov: premonštrátky. Reho a premonštrátok je vlastne popri mužskej reholi premonštrátov druhou reho ou.

1. CIE OM KONGREGÁCIE je výchova a vyu ovanie mládeže, najmä sirôt a ošetrovanie chorých. Ved ajším cie om je pestovanie ú innej kres anskej lásky v detských jaslách, v charitatívnych ústavoch, v správe seminára ap.

2. NA SLOVENSKU pôsobia vo Vrbovom pri Pieš anoch, v Dvomíkoch pri Hlohovci, v Trnave, v Nitre, v Bratislave, v Banskej Bystrici a v Prešove.

b) **REHO A SVÄTEJ ALŽBETY**, ktorej lenky sú známe i pod menom **ALŽBETINKY**, je vetvou III. rehole sv. Františka z Assisi. Svoj

pôvod má v spoločnosti terciárov sv. Františka, ktorá vznikla koncom XIII. storočia. Toto hnutie podporovala najmä blahoslavená **Angela z Corbara** vo Foligne pri Assisi. R. 1397 založila kláštor vo Foligne. Lenky spoločnosti vzaly si za vzor **sv. Alžbetu Durínsku**, pod a ktorej boli aj pomenované.

1. CIE OM REHOLE POD A SV. ALŽBETY je ošetrova chorých. Pod a reho ných pravidiel ich kláštory musia mať svoje vlastné nemocnice, a preto alžbetinky sú len vo veľkých mestách.

2. NA SLOVENSKU majú kláštor s nemocnicou v Bratislave.

c) URŠULÍNKY. Zakladateľka rehole sv. Uršule je **sv. Angela Merici** (1535).

1. CIE : Výchova ženskej mládeže.

2. NA SLOVENSKU pôsobia v Bratislave, v Trnave a v Modre.

d) NOTREDÁMKY alebo **REHO A KANONISIEK DE NOTRE DAME** (**Kongregácia našej milovej Panej**). Založil ju francúzsky reho ný kanonik **sv. Peter Fourier** r. 1597.

1. CIE : Výchova dievčat — najmä z rodín vyšších vrstiev.

2. NA SLOVENSKU majú kláštor v Bratislave, kde ich povolala r. 1747 Mária Terézia na výchovu inteligentných dievčat.

e) KONGREGÁCIA ŠKOLSKÝCH SESTIER DE NOTRE DAME učieva ako svojho zakladateľa a tiež **sv. Petra Fouriera**.

1. CIE : Výchova ženskej mládeže a sirôt.

2. NA SLOVENSKU majú domy v Trenčíne, v Novom Meste nad Váhom a sirotinec v Kláštore pod Znievom.

f) SPOLO NOS DCÉR KRES ANSKEJ LÁSKY (**Milosrdné sestry sv. Vincenta. Puellae charitatis = Dcéry lásky**. Skrátené: **Vincenky**).

Túto spoločnosť založil **sv. Vincent z Pauly** s pomocou **sv. Lujzy de Marillac** v Paríži r. 1633.

1. CIE OM MILOSRDNÝCH SESTIER je výchova a vyučovanie v školách, ošetrovanie chorých v nemocniciach, starostlivosť o opustených starcov a vôbec pomáha v akejkoľvek biele.

2. NA SLOVENSKU pre vznešené skutky kresanskej lásky táto spoločnosť je najviac rozšírená. V Ladcoch majú ústredný dom. Spravujú 21 škôl, sirotincov a chudobincov a 17 nemocníc.

g) MILOSRDNÉ SESTRY SV. KAROLA BOROMEJSKÉHO (**Boromejky**). Zakladateľka je opátka **udovít Estival** v Nancy r. 1652.

1. CIE : Ošetrovanie nemocných v nemocniciach, opatrovanie starcov a mrzákov v útulniach a starobincoch, taktiež vyučovanie školskej mládeže.

2. NA SLOVENSKU majú doteraz len jediný kláštor v Piešťanoch.

h) KONGREGÁCIA DCÉR BOŽSKÉHO VYKUPITEĽA. Založila ju **Alžbeta Eppingerová**, reho ným menom **Mária Alfonza** r. 1849. v Niederbronne vo Francúzsku.

1. CIE KONGREGÁCIE je preukazova skutky lásky vo i bližným, vychováva mládež, stara sa o chorých a chudobných.

2. NA SLOVENSKU PÔSOBIA: v Ba ovanoch, v Spišskej Novej Vsi, v Slovenských Raslaviciach, v Spišskej Sobote, v Bardejove, v Bratislave, v Dobšinej, v Dolnom Smokovci, v Prešove, v Spišskej Kapitulke, v Košiciach, v Rožave, v Nových Zámkoch, v Taroške a i.

ch) KONGREGÁCIA DCÉR BOŽSKEJ LÁSKY. Založila ju **Františka Lechnerová** r. 1868 vo Viedni.

1. CIE REHOLE JE: vychováva mládež v školách každého druhu, výcvik chudobných dievčiat a ich umiestnenie v kresťanských rodinách, poskytovanie pomoci práceneschopným, chorým, chudobným a opusteným.

2. NA SLOVENSKU PÔSOBIA: v Trnave, vo Veľkých Levároch, v Prievidzi, v Spišskej Sobote, v Dolnej Krupkej, v Krupine, v Smoleniciach, v Podolí nad Dudv. a v Michalovciach.

i) KONGREGÁCIA SESTIER NEPOŠKVRNENÉHO PO ATIA PANNY MARIE. Kongregáciu založil horlivý kázateľ **Anton Štepaník** s dvoma pannami **Agnesou Bezlojovou** a **Františkou Brezinovou** r. 1858 v Petrove na Morave.

1. CIE OM KONGREGÁCIE JE: vychováva a vyučovala dievčatá z najnižších vrstiev. Spravuje ústavy pre pestovanie duchovného života a pre šírenie viery a pre výpomoc kázateľom v duchovnej správe a v misiách.

2. NA SLOVENSKU pôsobia v Levoči a v Spišských Vlachoch.

k) SPOLO NOS SLUŽOBNÍC DUCHA SVÄTÉHO. Je to misijná spoločnosť, ktorú založil **Arnold Janssen** r. 1889 v Steyli.

1. CIE SPOLO NOSTI je venovaná na modlitbou a skutkami lásky spolupráci na misijnom diele. Zvláštna úcta Ducha Sv. má ten cieľ, aby zahnal tmy pohanstva a obnovil tvárnosť zeme.

2. NA SLOVENSKU pôsobia v Štiavniku pri Poprade, v Bytčici, v Mokradi na Orave a v Tužine.

l) KONGREGÁCIA DCÉR SV. FRANTIŠKA ASSISKÉHO. Založila ju **Mutter Anna** zo Švajčiarska r. 1894.

1. CIE : Opatrujú chorých, sirotu, starcov a vyučujú na udevých školách.

2. NA SLOVENSKU pôsobia: v Nových Zámkoch, v Prievoze pri Bratislave, v Bratislave, vo Zvolene, v Sereďi, v Pezinku a v Parčovianoch.

m) KONGREGÁCIA DCÉR NAJSVÄTEJŠIEHO SPASITEĽA. Založilo ju **23. sestier**, medzi nimi **Pia Ehrlich** a **Emiliána Líšková** r. 1916 v Bratislave.

1. CIE KONGREGÁCIE JE: opatruje chrámy, zhotovovanie bohoslužobného rúcha, ošetrovanie chorých v nemocniciach a v súkromných domoch, výchova mládeže a vedenie ženských penziónátov.

2. NA SLOVENSKU pôsobia v Bratislave, v Piešťanoch, v Dolnom Smokovci, v Kvetnici pri Poprade, v Horných Orešanoch, v Suchej nad Parnou, v Rači a v Karlovej Vsi.

6. Tretia reho a sv. Františka. Terciári.

Zakladate om tretej rehole je **sv. František z Assisi**. Je to reho a pre udí vo svete žijúcich, ktorí sa chcú správa reho - nými pravidlami. Mnohí sa ochotne podvo ujú vedeniu fran - tiškánov a tak sa venujú skutkom kajúcnosti a milosrdenstva. — Do tejto rehole prihlásili sa nielen jednoduchí udia, ale aj pápeži a panovníci. Aj u nás sa nájde málo obcí, kde by neboli známi terciári.

1. Povinnosti terciárov sú: denne modlieva sa 12 Ot enášov, Zdravasov a Sláva alebo malé hodinky ku cti Nepoškvrnenej Panny Márie. Každý mesiac pristupova ku sv. sviatostiam a zú ast ova sa na mesa ných shromaždeniach. Okrem svojho vlastného posvä - tenia venujú sa terciári aj nábožensko-kultúrnej práci. Konajú skut - ky milosrdenstva a sú na pomoci miestnym duchovným v ozdobe chrámu božieho, v šírení katolíckej tla e a vôbec v katolíckom apo - štoláte. — Do tretej rehole môžu vstúpi mužovia i ženy, ke dov šili 14. rok svojho veku.

s **7. PREDSTAVENÍ REHOLÍ.** Každá reho a má svojho predstaveného, ktorý sa volá **generál**. On so svojim poradným sborom spravuje celú reho u. Generáli mužských reholí bývajú oby ajne v Ríme. — Rehole sa rozde ujú na **provincie**. Hranice jednej reho nej provincie bývajú totožné oby ajne s hranicami toho-ktorého štátu. Na ele provincie stojí predstavený, ktorý má pri rozli ných reholiach aj rozli né mená. **Predstavený pro - vincie u františkánov** volá sa **provinciálny minister**. U **jezuitov, dominikánov, piaristov, redemptoristov, školských bratov** je **provinciál**. U **milosrdných bratov** volá sa **delegát**. **Spolo nos Božieho slova** má **regionála**, **saleziáni** majú **inšpektora**. — Každá ženská reho a má tiež predstavenú, ktorá sa volá **generálnou predstavenou**, ale len málokto rá má sídlo v Ríme. Na ele žen - ských reho ných provincií stojí **provinciálna predstavená**. **Pred - stavená provincie Služobník Ducha Svätého** volá sa **regionálna predstavená**. Na ele **slovenských terciárov** stojí **komisár**, kto - rého vymenúva kapitula slovenských františkánov.

8. PREDSTAVENÍ KLÁŠTOROV. Vo **františkánskych kláštoroch** je predstavený **guardián** (= **strážca**). U **jezuitov, do - minikánov, piaristov, redemptoristov** je **rektor** (= **riadite**). U **saleziánov** **direktor** (= **riadite**). V **ženských kláštoroch** je **pred - stavená kláštorá**.

ms **9. K AZI a BRATIA-FRÁTRI.** Každá mužská reho a má okrem k azov aj **laických bratov-frátrov**, ktorí nosia reho né rúcho ako reho ní k azi. Úlohou **frátrov** je ru nou prácou a

modlitbou, telesnými službami pomáha apoštolským prácam k azov.

10. NOVICIÁT. Koho prijmu do kláštora, neskladá hne s uby, ale najprv sa podrobí prísny m skúškam reho ného života. Skúšobný as trvá rok alebo dva roky a volá sa noviciát. Len po tomto ase môže složi s ub.

11. S UBY sú alebo do asné alebo ve né. Ve né sú alebo jednoduché alebo slávnostné. Len ten s ub je slávnostný, ktorý Cirkev za taký uznáva, iná je jednoduchý. V závažných prípadoch lenovia môžu dosta oslobodenie od s ubov a vráti sa do civilného života. Od jednoduchých ve ných s ubov oslobodzujú predstavení, od slávnostných svätá Stolica.

12. REHOLE A KONGREGÁCIE. Rehole, v ktorých lenovia skladajú slávnostné s uby, volajú sa reho ami. Také sú napr.: františkáni, dominikáni, jezuiti ap. Rehole, v ktorých skladajú len jednoduché, i do asné a i ve né, volajú sa reho nými **kongregáciami** (napr. saleziáni, redemptoristi, školskí bratia ap.).

ms

13. REHO NÝ STAV. Kto žije v reholi, má ove a vä šiu duševnú spokojnos a š astie než ten, o žije vo svete. **1. Reho ník žije istejšie,** lebo všetko robí z poslušnosti. Naše skutky kazí svojvo nos . **2. Reho ník zriedkavejšie klesá.** Nemá totiž to ko príležitosti k hriechu. Sv. Magdaléna z Pazzi asto bozkávala múry kláštora so slovami: „Vy zlaté múry, pred ko kými nebezpe enstvami ma chránite!“ **3. Reho ník rýchlejšie povstáva** astou spove ou a napomínaním predstavených a príkladom iných lenov rehole. **4. Reho ník opatrnejšie krá a,** lebo mnohí nad ním bedlia a upozor ujú ho na chyby. **5. Reho ník sa astejšie posil uje nebeskou rosou,** ktorou je každodenné rozjímanie, hojnejšie modlitby a sv. prijímanie. **6. Reho ník istejšie odpoíva.** Svet nám nemôže da pokoja. Kto však opustil všetko pre Krista, nájde pokoj Kristov. „Keby svetskí udia poznali mier, z akého sa radujú reho né osoby, celý svet by sa premenil na kláštor“ (sv. Scholastika). **7. Reho ník dôvernejšie umiera.** On sa zriekol sveta pre Krista. Umieranie je mu sladkou nádejou na skoré stretnutie sa s Kristom. **8. Reho ník rýchlejšie sa o isuje.** Chyby, ktorých sa reho níci po s uboch dopúš ajú, môžu ahko odpykáva zbožnými a kajúcimi skutkami, ktoré denne konajú. Ani v o istci nemusí dlho zotráva duša reho níkova, lebo mnohé sv. omše, ktoré sa po smrti za u slúžia, modlitby rehole a jednotlivých lenov skoro ju odtia vyslobodia. **9. Reho ník dosiahne hojnejšiu odplatu.** Kto všetko opustí pre Ježiša, má pris úbené, že už v tomto živote dosiahne stonásobnú odmenu a na druhom svete dosiahne ve nú blaženos .

14. VO BA POVOLANIA. Mnohí mladíci a diev atá uvažujú a váhajú ve a ráz, i majú osta vo svete a i ís do rehole. Sú nespokojní a nevedia jasne rozozna , o je vô a božia. Ak chceme pozna , i nás Boh povoláva k dokonalejšiemu reho nému životu alebo nie, i me na uzavreté duševné cvi enia. V tichu samoty duševných cvi ení poznalo už tisíce mladých udí vô u božiu. Dobre je, ke sa poradíme o svojom úmysle s duchovným otcom, ktorý nám dá alšie pokyny pre vo bu nášho povolania.

Modlievajte sa asto za k azské a reho né povolania.

Cvi enie: 1. Ako sa vyvinul reho ný život? 2. Ktorí sú prví ve kí pustovníci? Ktorý z nich napísal aj pravidlá spoľo ného reho ného života? Pod a oho dostali pomenovanie reho níci? 3 Ktoré sú tri evanjeliové rady? 4. Aké mužské rehole máme na Slovensku a aký cie má tá-ktorá reho a? 5. Aké ženské rehole máme na Slovensku a aký cie má tá-ktorá reho a? Aká reho a je v našej farnosti alebo v našej blízkosti? 6. o je to Tretia reho a (Terciári)? Aké sú povinnosti terciárov? Kto môže vstúpi k terciárom? 7. Ako sa volá predstavený rehole? Ako sa rozde ujú rehole? Ako sa volajú predstavení tej-ktorej reho nej provincie? Ako sa volajú predstavené ženských reholí? A predstavené provincií? 8. Ako sa volajú predstavení kláštorov? 9. Akú úlohu majú bratia (frátri) v reholiach? 10. o je to noviciát? 11. Ko koraké sú s uby u reho níkov? 12. o sú to rehole a o kongregácie? 13. Kde dosahuje lovek vä šiu duševnú spokojnos , i vo svete alebo v reholi? 1.—9. Z oho to vyplýva? 14. Kde najlepšie poznáme, i nás Boh povoláva k reho nému stavu alebo nie? S kým sa máme o tom poradi ?

Úloha: Aké rehole máme v našej farnosti! Aké rehole sú v našom blízkom meste?

II. SPRÁVA CIRKVI.

A.

ROZMACH V STAVANÍ CHRÁMOV.

ms

1. **PRED KONŠTANTÍNOM** bolo ve mi málo kres anských chrámov, aj tie, o boly, za prenasledovania boly zručané. Nemáme teda jasný obraz o chrámoch z asov pred Konštantínom. Len to ko vieme, že vtedajšie chrámy nelíšily sa ve mi od súkromných domov. Neistota za prenasledovania ani nedovo o- vala stava nádherné bohoslužobné budovy.

2. **PO EDIKTE MILÁNSKOM** r. 313 javí sa neoby ajný rozmach v stavbách kres anských chrámov. Potreba nových chrámov prejavovala sa nielen tým, že kres anov hromadne pribúdalo, ale aj tým, že mnoho chrámov za prenasledovania bolo zbúraných. — Pápeži po edikte milánskom usilujú sa dohoni to, o bolo zameškané za života v katakombách. Povolávajú do Ríma ve kých umelcov a neváhajú sa postavi za ich odvážne umelecké myšlienky, ktoré všemožne podporujú. **Michelangelo, Lorenzo Bernini, Francesco Borromini** sú prvými predstavite- mi, ktorí dali pevné základy výstavby obdivuhodných chrámov. Rím stáva sa takto mestom svetovej ve kosti a krásy a sú asne kolískou kres anského umenia.

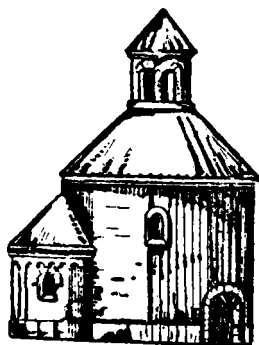
3. **SLOHY NOVÝCH CHRÁMOV.** a) **BAZILIKOVÝ SLOH.** Sloh nových chrámov od ias Konštantína Ve kého prispôboval sa slohu predošlých chrámov, ktoré boly stavané pod a verejných siení, o sa užívaly na shromaždenia udu. Týmto sa vyvinul sloh **bazilikový**. Chrámy v tomto slohu stavané sú štvorhranné, podlhovasté, kryté rovnou povalou, st poradím rozdelené na tri alebo viac lodí. Najkrajšie pamiatky bazilikového slohu sú bazilika sv. Pavla v Ríme a sv. Klementa, kde bol pochovaný slovanský apoštol sv. Cyril.

b) **BYZANTSKÝ SLOH.** Okrem bazilikového slohu bol vo ve kej ob ube aj byzantský sloh, ktorého chrámy tvoria v pôdoryse štvorec, grécky kríž alebo kruh.

c) **ROMÁNSKY SLOH.** Z bazilikového slohu vyvinul sa románsky sloh, ktorý má polokruhovitú oblúky a nádherné krypty. Po príchode slovanských apoštolov sv. Cyrila a Metoda sta-

vály sa u nás v tomto slohu všetky kostoly. Len v devätnástom storočí už za ňajú prevláda iné slohy.

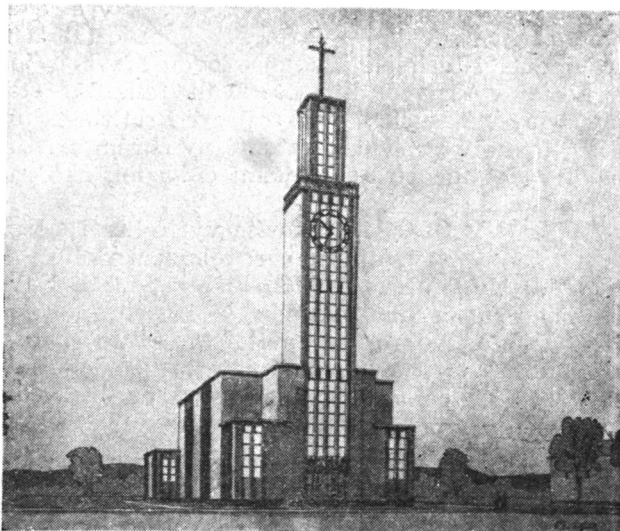
d) **GOTICKÝ SLOH.** V XII. storočí zanechávajú románsky sloh a nahrádzajú ho slohom gotickým, ktorý sa vyznačuje svojou štíhlosťou, o smeruje nahor. Tento sloh bol vo veľkej obľube, lebo najlepšie vyhovoval nábožným dušiam. V takýchto príbytkoch duša sa vedela skôr vzniesť k Bohu ako v nízkych, románskych Chrámoch, ktoré ako by udúšaly myšlienky nábožného udu. Najkrajšie pamiatky v gotickom slohu máme: chrám

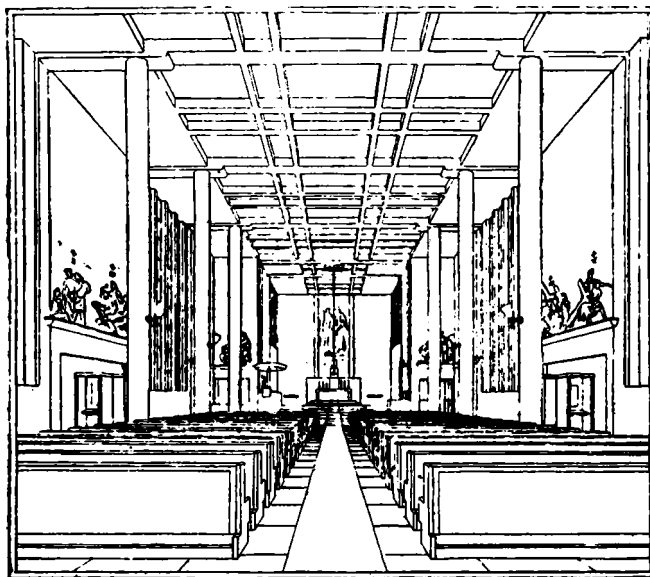
v Saint Denis pri Paríži, v Kolíne n/R., milánsky dóm v Taliansku a i. Na Slovensku význačné stavby v gotickom slohu sú: Košický dóm, dóm sv. Martina, kostol sv. Jakuba a gymnaziálny kostol v Levoči, kostol sv. Alžbety v Banskej Bystrici, sv. Mikuláša v Prešove.

e) **RENEŠANČNÝ SLOH.** V Taliansku sa neudomácnila gotika. Nastáva zápal pre výtvarné umenie starogrécke a starorímske. Usilovné snahy v tomto smere stvorily nové umenie, ktoré sa pokladalo za znovuzrodenie umenia starého (antického), a preto sa volalo **rinascimento** (= **znovuzrodenie**) **renesancia**. Renesánčny sloh má v obľube priestorovú rozvahlosť, lánkovaciu bohatosť a malebné sorkupenie. Renesánčné stavby zachovávajú v pôdoryse plán baziliky.

f) **BAROKOVÝ SLOH** vyvinul sa z neskorého renesánčného slohu (**baroque** (ítať barok) = **nepravidelný, udácky**). V barokových chrámoch javí sa snaha po svetlých, vysokých a širokých priestoroch. Barokový sloh vyznačuje sa živosťou, vznešenou mohutosťou, pekne zakrivenými líniami. Oltáre

Rímskokatolícky kostol v Baovanyoch v konštruktívnom slohu.

Vnútro rímskokatolíckeho kostola v Baovanyoch.

majú bohatú výstavbu, hadovite to ené st py, v strede ve ký obraz a po stranách sochy. — Barokový sloh dostal sa na Slovensko z Viedne. Najskveľjšou barokovou stavbou je u nás invalidný kostol v Trnave, ktorý stavali talianski stavitelia. Kostoly piaristov v Tren íne, sv. Trojice v Bratislave, piaristický kostol v Nitre a v Prievidzi, katedrálny chrám v Nitre, pútnický kostol v Šaštíne sú najkrajšími dôkazmi, ako sa u nás barok udomác oval.

g) **ROKOKOVÝ SLOH.** Neskoršie výstrelky renesan ného a barokového slohu prejavujú sa v rokokovom slohu.

h) **KONŠTRUKTÍVNY — MODERNÝ SLOH.** Devätnáste a dvadsiate storo ie je toho náh adu, že i v chrámových stavbách má sa dba na pokrok v staviteľstve. Táto snaha prejavuje sa v stavbách tzv. konštruktívneho alebo moderného slohu. Chrámy v tomto slohu stavané sú jasné, praktické, ni zbyto ného, bez lenitosti a bez oblúkov.

Cvi enie: 1. Ako to bolo s kres anskými chrámami pred Konštantínom? 2. Ako to bolo po edikte milánskom? o robia pápeži? 3. a, b, c, d, e, f, g. Aké slohy vznikaly od ias Konštantína Ve kého?

Úloha: *Ur íte, v akom slohu je stavaný náš farský chrám, a zistíte, kto ho staval, v ktorom roku a za aký as. (Navštívte svojho dôstojného pána farára a spýtajte sa ho na podrobnosti farského chrámu!)*

B.

CHRÁM A JEHO IASTKY.

ms

1. **KATOLÍCKY CHRÁM** je dom boží, lebo prebýva v om sám Boh. Boh je síce všade prítomný, ale v najsvätejšej Sviatosti Oltárnej pod spôsobom chleba a vína prebýva v katolíckom chráme. Boha môžeme h ada v prírode, v umení, vo vedách. Tam ho len tušíme, ale v chráme u íme sa ho poznáva a milova . Na oltári je náš Boh. Tu je Boh, ktorý stvoril nebo a zem. Tu je Boh, ktorého oslavujú zástupy anjelov a cherubínov. Tu je Boh, ktorý stvoril aj nás, aby sme ho ctíli a milovali. Katolícky chrám je bránou nebeskou, lebo tu prebýva náš Spasite a rozdáva tu vo sviatostiach svoje milosti, ktoré ke obsiahneme, ahko môžeme prís do krá ovstva nebeského.

a) **VONKAJŠOK CHRÁMU.** Naše chrámy už svojou mohutnou a zvláštnou výstavbou upútajú každého loveka. Kresanský duch od za iatku prejavoval neoby ajnú vynachádzavos , ke išlo o oslavu živého Boha na zemi. Katolícky chrám u í každého už aj svojím vonkajškom.

b) **VEŽA** vypína sa nad ostatné udské príbytky. Je ako by prstom, ktorý neprestajne každému pripomína so sv. Pavlom (Kol 3, 1. 2): „H adajte, o je tamhore, kde Kristus sedí na pravici Božej.“ Tak ako veža stojí pevne na svojich základoch, tak mocne má zotráva i kres an vo svojej viere.

c) **KRÍŽ NA VEŽI** je umiestený na guli. Gu a znamená svet, kríž naše spasenie. Kristus vykúpil svet na kríži. Tak ako veža pyšne vynáša kríž spasenia do ve kej výšky, tak každý kresan bez hanby a obáv má vyznáva pred svetom svojho Ukrižovaného.

d) **KOHÚT NA VEŽI** znamená bedlivos a ulos . Týmito vlastnos ami má by vyzbrojený každý lovek, aby vedel hne v zárodku odporova pokušeniam a nástrahám zlého ducha.

e) **HODINY** hovoria k nám ve mi významnou reou. Tak ako sa ru i ky neprestajne pohybujú dopredu a nikdy sa nevracajú zpät, tak aj as, ktorý

sa pomínul, nikdy sa nevráti. Každý úder na zvon vežových hodín ako by sa nás pýtal: Ako sme využili na svoje spasenie hodinu, ktorá sa práve pomínula?

f) **ZVONY** na vežiach našich chrámov majú ten cieľ, aby vyjadrovaly našu radosť, aby živých volali do chrámu božieho a aby mŕtvym oplakávaly.

Cvienie: 1. Pre o je katolícky chrám domom božím? Pre o je katolícky chrám bránou nebeskou? b) o nám hovorí chrámová veža? c) o znamená kríž na veži? o znamená gu a? d) o znamená kohút na veži? e) Akou rečou hovoria k nám vežové hodiny? f) Na o sú zvonky na veži?

Úloha: Spýtajte sa pána farára, kedy bol postavený váš chrám, aká vysoká je veža vášho chrámu, koľko máte zvonov na veži, aké sú staré a vôbec aké zvláštnosti má váš chrám s vonkajšej stránky.

C

CHRÁMY A CINTORÍNY.

1. CHRÁMY A CINTORÍNY sú bohoslužobné miesta, ktoré boly na ten cieľ posvätené.

2. MENO A DRUHY CHRÁMOV. Kresťanské chrámy hne od počiatku boly shromaždišom celej kresťanskej obce. Preto chrám menovali **ecclesia** (shromaždenie). Súčasne chrám pokladali za príbytok Pána, ktorý pri každej sv. omši zostupuje na oltár a prebýva v najsvätejšej Sviatosti. Odtiaľ po grécky sa volá **kyriaké**. Z toho názvu povstalo po nemecky **Kirche**, staroslov. **cerkov**, anglicky **church**, holandsky **kerk**. Slovo **chrám** povstalo zo slovanského **chram** a znamená **dom**. Slovo **kostol** povstalo z latinského slova **castellum** (hrad), lebo za starodávna chrámy, najmä na dedinách, opev ovali, aby pred nepriateľským vpádom obyvatelia mali bezpečný úkryt.

a) **BAZILIKA.** Týmto menom volali chrámy, ktoré boly stavané v slohu bazilikovom. U starých Rimanov znamenalo toto meno nádhernú kráľovskú budovu. Meno bazilika patrí niektorému chrámu len rozhodnutím sv. Stolice alebo zvykom od nepamätí. Skutočné baziliky sú len štyri: Sv. Petra, sv. Pavla, sv. Jána a Panny Márie Snežnej. Ostatné majú len titul bazilik. Takzvané menšie baziliky (minores).

b) **KATEDRÁLNY CHRÁM** je hlavný chrám biskupstva, obyčajne je v sídle biskupa. Katedrálny volá sa preto, lebo v ňom je trón (katedra) biskupský.

c) **METROPOLITNÝ CHRÁM** je ten, pri ktorom je sídlo arcibiskupa alebo metropolitu.

d) **KAPITULSKÝ CHRÁM**. Pri každom arcibiskupskom a biskupskom chráme je sbor (kapitula) kanonikov, ktorý má svoj **kapitulský chrám**. Ale toto nie je pravidlom. Kapitulský chrám môže by aj nie biskupský, ale každý, pri ktorom je kapitula (napr. Bratislava).

ms e) **INÉ CHRÁMY**. Chrám, pri ktorom je farár, volá sa farský. Iné chrámy, ktoré sú v tej farnosti, ktoré nemajú svojho osobitného duchovného správcu a v ktorých farské duchovenstvo len ob as odbavuje bohoslužby, volajú sa **filiálne chrámy**, sú ako dcéry farského, materského chrámu. Chrámy, pri ktorých je kláštor, volajú sa kláštorské alebo aj opátske, ak je predstavený kláštora opát. Menšie chrámové budovy volajú sa **kaplnky**.

Cvi enie: 1. Aké bohoslužobné miesta poznáme? 2. Aké pomenovania mali prvé kres anské chrámy? a) o je to bazilika? Ko ko skuto ných bazilík poznáme? Ktoré sú to? b) c) d) o je to katedrálly, metropolitný a kapitulský chrám? e) Aké iné chrámy poznáme?

Úloha: Aké chrámy poznáte vo svojom najbližšom okolí? Ako sa volá chrám, ktorý vy navštevujete?

D.

VNÚTRO CHRÁMU.

ms 1. **PREDSIE** . Do chrámu vchádzame tzv. **predsie ou chrámovou**. V predsieni stávali v prvých kres anských asoch kajúnci, konajúci verejné pokánie, a katechumeni, t. j. tí, o sa pripravovali na sv. krst. V predsieni byly do 8. storočia ve k nádoby s vodou. Tu si veriaci umývali ruky, lebo sv. hostiu im dával k az na dla .

2. **SVĀTENI KA**, ktorá je umiestená v predsieni, upozoruje nás na istotu duše, s ktorou máme vstupova do chrámu. Prv než by sme prekro ili prah vlastného chrámu, spome me si, o povedal Pán Boh v horiacom krí ku Mojžišovi: „**Vyzuj svoju obuv, lebo miesto, na ktorom stojíš, je sväté!**“ Aj my, ke sa žehnáme svätenou vodou, vyzujme sa z obuvi hriechov, otrasme svetský prach a pozdvihnime svoje srdcia. Preme me ich na chrámy slzami útošti nad svojimi hriechami.

3. **LO CHRÁMOVÁ**. Z predsieni vjdeme do lode chrámovej. Tu sa shromaž ujú veriaci. Lo chrámová je rozdelená ob as st poradím na tri alebo pä lodí.

4. CHÓR. V hlavnej lodi — proti hlavnému oltáru — býva umiestený **chór** (= sbor). Je to vyvýšené miesto, kde sa schádzajú pri bohoslužbách sboroví speváci. Nespeváci a deti nemajú prístup na chór.

5. SAKRISTIA je miestnosť, v ktorej sa schovávajú rúcha a rozličné iné veci, ktoré sú potrebné pri službách božích.

6. KAZATE NICA je vyvýšené miesto, odkiaľ kazateľ hovorí slovo božie. Kazate nica je ozdobená napríklad holubicou. To znamená, že kazateľ a osväcuje Duch Svätý. Niekde je zasa kríž, čo znamená, že kazateľ a osväcuje Duch Svätý. Niekde je zasa kríž, o čom znamená, že kazateľ a osväcuje Duch Svätý. Niekde je zasa kríž, o čom znamená, že kazateľ a osväcuje Duch Svätý.

7. KRSTITE NICA je pre nás veľa významným miestom. Tu sme sa zrodili pre kráľovstvo nebeské. Tu sme sľúbili, že si zachováme istotu srdca a že ostaneme verní Bohu a svätej cirkvi.

8. SVÄTÝ A je oddelená od chrámovej lode jedným alebo dvoma stupňami a zábradlím. Toto je najvzácnejšie miesto, lebo vo svätyni býva umiestený na hlavnom oltári svätostánok, v ktorom prebýva živý Spasiteľ vo Sviatosti Oltárnej.

9. VE NÉ SVETLO horí pred svätostánkom, v ktorom je ukrytý pod spôsobom chleba Ježiš Kristus. Ve né svetlo nám pripomína živú vieru, s akou sa máme Spasiteľovi vo Sviatosti Oltárnej klaňať. Tak ako ve né

svetlo neprestajne horí, taká má byť aj naša láska k nemu, nesmie v srdciach nikdy vyhasnúť.

10. OLTÁR je strediskom katolíckych bohoslužieb. Hlavný oltár je umiestený vo svätyni, bohoslužby sú v bohoslužbách lodí.

11. SOCHY A OBRAZY nemajú len estetickú hodnotu, aby ozdobovali steny chrámu, ale aby nám boli povzbudením k pravej nábožnosti. Obrazy budú vždycky knihou, z ktorej sa viace naučíme ako zo skutočných kníh. Obrazom a sochám sa neklaníme, ale uctievať len tých, ktorých nám obrazy predstavujú.

12. ZÁSTAVY znamenajú boj, ktorý Cirkev ako bojujúce vojsko musí viesť za slobodu a chválu božiu a za spásu nesmrteľných duší.

13. SPOVEDELNICA je pre nás duševnou lekárňou. Tu nájdeme rozhrávanie k životu v bohoslužbách v duševných ťažkostiach.

Cvičenie: 1. Ako sa volá miestnosť, ktorou prechádzame do chrámu? Kto stával v predieni v prvých kresťanských kostoloch? Do čoho

ho storočia, o bolo umiestené v predsieni? Na o boly tieto nádoby? 2. Na o nás upozoruje svätenie ka? o si tu zvlášť máme pripomenúť? 3. Kde vojdeme z predsieni? 4. Kde je umiestený chór a na o je? 5. Na o je sakristia? 6. Akými odznakmi je ozdobená kazateľnica? o znamenajú? 7. Pri akej nádobe sme sa zrodili pre kráľovstvo božie? o sme tu s ubovali? 8. Ako zbadáme v chráme, ktorá iastka je svätá a? 9. o nám pripomína večné svetlo? 10. Ktoré miesto v chráme je strediskom katolíckych bohoslužieb? 11. Aký cieľ majú sochy a obrazy svätých na stenách? i sa my azda klaníme týmto sochám a obrazom? 12. Zástavy o znamenajú? 13. Ke máme nejaké duševné ťažkosti, o máme vyhľadávať v chráme?

Úloha: *Opíšte, o sa vám najväčší pári vo vašom chráme.*

E.

OLTÁR.

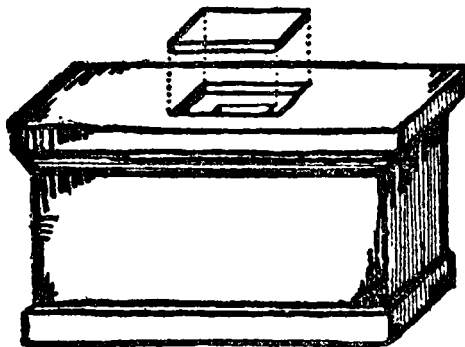
ms

1. **OLTÁR.** Obeta omše svätej musí sa konať na posvätnom mieste, ktorým je oltár.

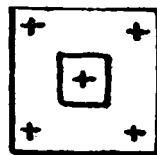
2. **PRVÝM OLTÁROM** bol stol, na ktorom Kristus Pán založil eucharistiu iže slúžil prvú svätú omšu.

3. **ZA PRENASLEDOVANIA** v katakombách obetný stôl postavili alebo k hrobu mučeníkov alebo priamo nade. takž hrob mučeníkov slúžil ako oltár.

4. **KRESANSKÝ OLTÁR** skladá sa z troch iastok: a) z oltárnej dosky, b) z oltárneho podstavca a c) z hrobu s pozostatkami svätých.

b) oltárny podstavec.

a) oltárna doska.

c) hrob s pozostatkami svätých.

OLTÁRNA DOSKA znázorňuje Krista, ktorý povedal o sebe, že je uholným kameňom. Preto musí byť z jedného kusa. Do nej je vyryté päť krížov: v rohoch po jednom a jeden uprostred.

OLTÁRNY PODSTAVEC, na ktorom je upevnená doska, môže sa skladať zo stĺpkov, čím oltár dostáva podobu stola; alebo celá časť pod oltárnou doskou je vyplnená kamením a tehľami, čím dostáva podobu hrobky.

NAD OLTÁROM býva obraz, socha, prípadne len farebné okno, ktoré nahradí obraz titulára chrámu alebo ochrancu, patróna miesta a i farnosti.

HROB S POZOSTATKAMI SVÄTÝCH je priehlbinka, do ktorej sa vloží kovová schránka s pozostatkami svätých mučeníkov. Tieto pozostatky môžu byť na stole alebo do oltárnej dosky alebo priamo do oltárneho podstavca. Tieto pozostatky pripomínajú, že v prvých kresťanských asoch sv. omša sa slúžievala na hrobkoch sv. mučeníkov.

5. VIDITE NOS OLTÁRA. Oltár má byť na vyvýšenom mieste, aby ho všetci videli. Veriacim má pripomínať Krista, má ich povznášať k nebu, aby túžili po vyšších veciach. Pod oltárom má byť obrátený na východ, lebo odtiaľ vychádza slnko a naším Slnkom spravodlivosti je Kristus.

6. PRENOSNÝ OLTÁR skladá sa zo štvorhrannej kamennej dosky (tak veľa, aby sa na ňu mohol položiť kalich s hostiami), v ktorej sú uložené pozostatky sv. mučeníkov. Takéto prenosné oltáre sa užívajú mimo kostola pri pohybových sv. omšiach (napr. vojaci, mládež pri táboření).

7. VÝZDOBA OLTÁRA — PLACHTY. Podľa predpisu oltár má byť prikrytý tromi bielymi plátnenými prikrývkami. Vrchná prikrývka má spĺvať po oboch stranách až na zem. Druhé dve majú byť kratšie. Ak je druhá prikrývka preložená, nemusí byť už tretia. Oltárne plachty pripomínajú tie plachty, do ktorých bolo zahalené telo Kristovo, keď ho uložili do hrobu. Tri plachty značia aj trojakú cirkev: víťaznú, bojujúcu a trpiacu. Biela farba týchto plachiet značí istotu srdca a nevinnosť života.

8. KRÍŽ. Aby sa aj navonok oznamovalo, že oltár je miesto, na ktorom sa obnovuje kalvárska obeta, musí byť na oltári viditeľne umiestený kríž s telom Ukrižovaného.

9. SVÄTOSTÁNOK. Na hlavnom oltári býva umiestnený svätostánok alebo tabernákulum. Je to ozdobná skrinka s dvierkami, vo vnútri obťahnutá hodvábnymi látkami, a tu je uložený Svätosť Oltárna pod spôsobom chleba.

10. SVIE KY. Po oboch stranách svätostánku umiestené sú svietniky, na ktorých sú sviece. Omša sv. sa nesmie slúžiť bez horiacich svie ok. Už prví kres ania používali svetlá pri sv. omši, nielen preto, aby si posvietili v tme, ale aby ozna ili aj rados , ktorá má napl ova každú dušu pri najsvätejšej obeti. Svetlo na oltári ozna uje Ježiša Krista, ktorý z lásky k nám hriešnikom seba samého obetuje pri omši svätej. Horiaca svie ka nám dáva ešte jedno pekné ponau enie. Stravuje sa v službe božej. Tak sa máme pre Boha aj my obetova . Svetlo svie ky sa nezmenšuje, aj ke svie ky ubúda. Tak naša duša nemá si zúfa , ke musí nie o obetova , ke na u príde vo ajaké trápenie. Naša láska musí by stále tá istá, musí žiari až do konca.

11. TABU KY. Na oltári vidíme ešte tri tabu ky, na ktorých sú niektoré omšové modlitby. Majú ten cie , aby podporovaly pamä k aza.

12. PULPIT. Aby k az mohol pohodlnejšie íta z omšovej knihy, dáva si ju na podstavec, ktorý sa volá pulpit.

13. KVETY. Oltáre ozdobujú kvetami. Tie majú ten cie , aby zvyšovali lesk slávnosti a povznášaly mysle veri acich. Svojimi nádhernými farbami a príjemnou vô ou sú odleskom krásy a dobroty božej. Povzbudzujú nás k tomu, aby sme zo svojho srdca vytvorili v teple najsvätejšej obety záhradu kvetov nos tí, aby v nej s rados ou prebýval Kristus. — Nezabúdajme, najmä v letných mesiacoch, ozdobova peknými kvetmi naše oltáre.

Cvi enie: 1. Ako sa volá miesto, na ktorom sa koná obeta omše sv.? 2. Ktorý bol prvý oltár? 3. Ako to bolo s oltármi za prenasledovania?

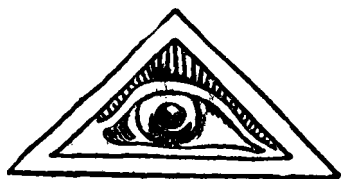
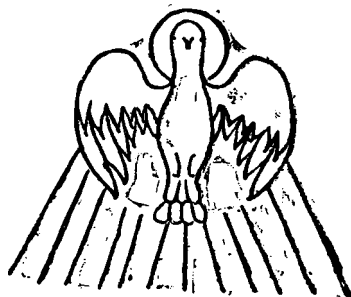
4. Z ko kých iastok sa skladá kres anský oltár? 5. Na akom mieste má by oltár, o pripomína veri acim a na ktorú svetovú stranu má by obrátený? 6. Z oho sa skladá prenosný oltár? Kedy sa užívajú takéto oltáre? 7. Aká je výzdoba oltára? 8. Ako zbadáme, že oltár je miestom, na ktorom sa obnovuje kalvárska obeta? 9. o býva umiestené uprostred oltára? 10. o zna ia svie ky na oltári? 11. Na o sú tabu ky? 12. Ako sa volá podstavec na omšovú knihu? 13. Aký cie majú kvety na oltári?

F.

ODZNAKY BOŽIE A ODZNAKY SVÄTÝCH.

1. U ENIE O VYOBRAZOVANÍ V CIRKVI. lovek ako obmedzený tvor Boha ako istého ducha nevie si predstavi . Všetky nadzemské bytosti si teda zosob uje pod a vlastností alebo tak, ako sa zjavily.

2. SPÔSOBY VYOBRAZOVANIA. Boha-Otca ako starca, v ktorého vráskach je vyjadrená otcovská láskavos a nadovše-

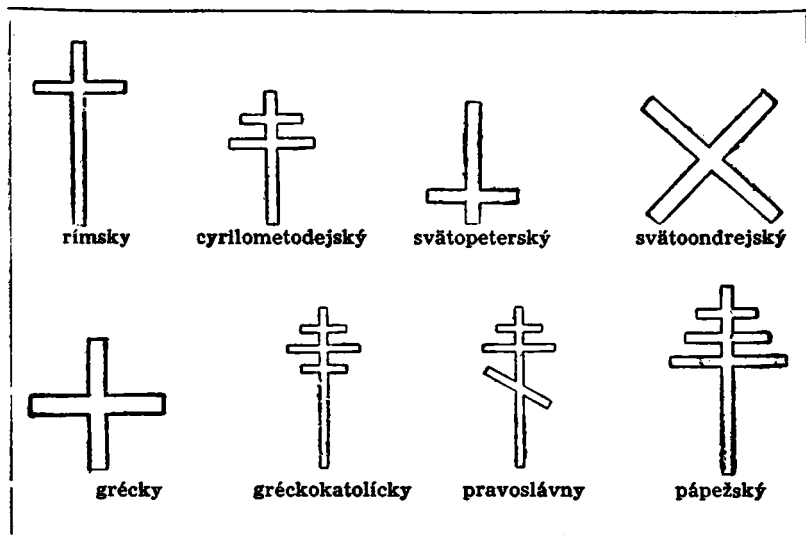
tko otcovská starostlivosť. **Boha-Syna**, pretože nás vykúpil na kríži, vyobrazujeme s **krížom**. **Ducha Svätého** vyobrazujeme krásnou **bielou holubicou**, lebo tak sa zjavil pri krste Ježišom. Kresanskí umelci usilujú sa vyjadriť obrazmi aj niektoré vlastnosti Božie. **Všemohúcnosť Božiu** znázorujú **rukou**, ktorá vychádza z oblakov. **Prozreteľnosť** vyobrazujú **okom** (Boh, ktorý všetko vidí). **Ježiša Krista** ako Syna Božieho znázorujú viacerými spôsobmi, ktoré úzko súvisia s jeho pozemským životom. Vyobrazujú ho ako **dobrého pastiera**, ako **Baránka Božieho**, ako **12-ročného chlapca**, ako **učiteľa** a **medzi zástupcami** ap.

3. ODZNAKY NÁŠHO SPASITEĽA. Zpomedzi odznakov nášho Spasiteľa a v najväčšej úcte bol vždycky kríž. Na kríži dokončil Kristus Pán svoje vykúpiteľské dielo. Kresťania už od najstarších čias znamenali si krížom slovo, ústa i prsia. Krížom si ozdobovali príbytky. Kríže vztýčovali na vežiach a kaplnkách. Kríže stavali v horách, na cintorínach. Krížami ozdobovali prsia víťazov ap. Týmto spôsobom dávali najavo nielen svoju vieru, ale najmä úctu a lás-

ku k ukrižovanému Spasiteľovi. Súčasne dávali sa pod ochranu Spasiteľa a sveta, lebo ten Kristus na kríži ako by rozprestieral svoje ruky nad všetkými, ktorí sa k nemu utiekajú.

4. PODOBY KRÍŽOV. Kríž nájdeme vo všetkých podobách. Najastejšia podoba krížov je takáto: Jednoramenný kríž volá sa latinským alebo **rímskym** krížom. Kríž s dvoma ramenami je tzv. apoštolský alebo **cyrilometodejský**. Obrátený jednoramenný kríž volá sa **svätopeterským**, lebo sv. Peter bol na takom ukrižovaný dolu hlavou. Ležiaci kríž v podobe násobilky

voláme **svätoondrejským**, lebo sv. Ondrej bol na takomto kríži pribitý. Kríž so všetkými ramenami rovnakými volá sa **grécky**. Na východnom Slovensku stretne sa s krížami, trojramenným, ktorý sa volá **gréckokatolícky** a **pravoslávny**, ktorý je tiež trojramenný, ale spodné rameno má skrížené. **Pápežský** kríž má tiež tri ramená, ale od vrchu postupne dlhšie.

5. INÉ ODZNAKY SPASITE A sú ešte tieto: **INRI**. Tento nápis je najstarší, lebo pochádza od samého Piláta a znamená: **Iesus** (Ježiš) **Nazarenus** (Nazaretský) **Rex** (Krá) **Iudaeorum** (Židovský). Na bohoslužobnom rúchu alebo na oltárnych plachtách vidávame takéto usporiadanie písmen **IHS**. Znamenajú: **Iesus** (Ježiš) **Hominum** (udí) **Salvator** (Vykupite). **Alfa** je začiatok a **Omega** posledné písmeno v gréckej abecede. Týmito písmenami oznaujeme výrok Pána Ježiša, ktorý povedal o sebe: „**Ja som po iatok a koniec.**“ Na mnohých svätostánkoch vidávame vyobrazeného vtáka **pelikána**. Pelikán je výrazným pripodobnením ku Kristu Pánovi. Pelikán vraj vlastnou krvou živí svoje mlátky a tak aj nás Kristus Pán živí svojím vlastným telom a svojou vlastnou krvou. **Ryba**. Keže kresťania za prenasledovania museli skrývať znamenie svojej spásy kríž, vymysleli si iné znamenia viery Kristovej. V katakombách stretávame sa často s obrazom **ryby**. o to znamená? Spasite ovi

dávali rozli né prímenia: **Ježiš Kristus, Syn Boží, Vykupite** . Ke preložíme týchto pä slov do grétiny, za iato né písmeňá týchto gréckych slov dávajú jedno slovo: **ICHTHYS**, o to ko znamená ako **ryba**. Za prenasledovania bol teda tento symbol ryby tajomným znamením všetkých pokrstených. Kto sa zúastoval na tajných schôdkach kresťanov alebo kto chcel, aby niekto poznal v om brata, kresťana, ten nakreslil do piesku zbežne obrisy ryby. Ten druhý si bol potom istý, že pred ním nestojí nijaký zradca.

(ró, r) dovedna spojené dávajú skratku mena **X T = Kristus**. Tento Kristov monogram dal razi cisár Konštantín Veľký po svojom vízstve pri milvijskom moste na mince, zbrane a zástavy. Rozšírilo sa tak do všetkých krajín ako znamenie slávneho vízstava.

6. ODZNAKY V KATAKOMBÁCH.

Katakomy hovoria jasnou rečou o tom, ako vyjadrovala Cirkev svoje náuky rozličnými znakmi. **Kotva**, ktorú vidávame vyobrazenú na náhrobných tabuliach, je znakom **nádeje**. **Lev** znamená **silu**. **Holubica** dušu ľudskú. **Ovečka** kresťana. **Kohút** bedlivosť. **Zajac** bojlivosť. **Jele** znamená **dušu**, ktorá je smädná a túži po nebeskej vlasti. **Lampa** znamená

Krista ako svetlo sveta. **Lo** **Kristovu** cirkev. **alia** istotu.

7. ZOBRAZOVANIE PANNY MARIE.

Panna Mária ako nadzemský zjav najvznešenejšej krásy nadchla nejedného maliara pre vytvorenie nehnynúcich pamiatok kresťanského umenia. Jej prekrásne vlastnosti staly sa skoro nevyerpateľným zdrojom pre umelecké tvo-

V treťom storočí zjavuje sa takéto znamenie **XP** alebo spojené (vi obrázok). Grécke písmeňá **X** (chí, ch) a **P**

renie. Naj astejšie obrazy Panny Márie sú: Bohorodi ka v náru i s Ježiškom, Zvestovanie, Narodenie, Obetovanie P. Márie, Sedembolestná. Nanebevzatie P. Márie ap. — P. Máriu asto vídavame vyobrazenú v bielych šatách, ktoré má prepásané belasým pásom ako odznakom pokory a panenskej istoty. Jej hlavu ven í 12 hviezd, o znamená, že svoju myse stále k nebesiam obracala. Stojí na zemeguli a gniavi nohou hadovu hlavu. Had znamená diabla, ktorý po ínal na zemi zaklada svoje krá ovstvo, ale P. Mária urobila koniec jeho krá ovstvu vtedy, ke porodila svetu Syna Božieho. Pod nohami má ešte jedno znamenie: polmesiac, ktorý má utešený význam. Mesiac mení s noci na noc svoju podobu, lenže P. Mária svoje panenské smýš anie nikdy nezmenila a práve preto ako protiklad ukazuje na mesiac.

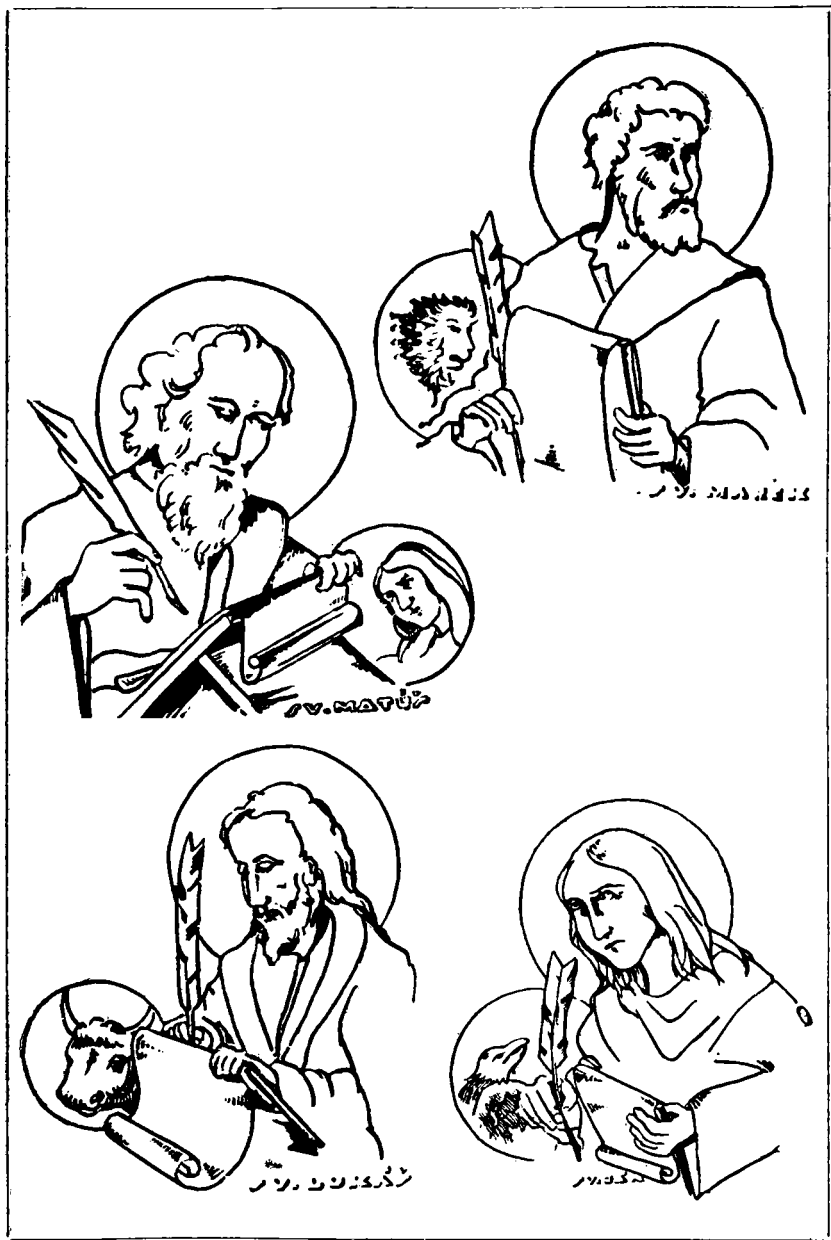
8. ANJELI sa vyobrazujú s hlavou a s krídelkami. Hlava znamená, že anjeli majú rozum a slobodnú vô u. Krídla zname-

najú rýchlos vo vybavovaní božích rozkazov. Anjelov vídavame vyobrazených v udskej podobe ako krásnych mládencov s uš achtilou tvárou, lebo takto sa u om asto zjavovali. Oby ajne sú umiestení v oblakoch, o nám poukazuje na to, že anjeli sú vyššie bytosti, ktoré prebývajú v nebi, kde sa aj my raz máme dosta .

Archanjel Rafael vyobrazuje sa ako pútnik a sprievodca mladého Tobiáša, s pútnickou palicou alebo aj s rybou (na pamiatku Tobiášovho prípadu). Anjel Gabriel vyobrazuje sa v k azskom rúchu, najmä u Grékov, a na západe vždy s aliou v ruke. Archanjel Michal vyobrazuje sa ako mohutný, ozbrojený rytier, ktorý zápasí s diablom, ím nás povzbudzuje, aby sme sa aj my s pomocou božou usilovali zví azi nad jeho úkladmi.

9. SVÄTÍ sa vyobrazujú so svätožiarou (gloriolou) okolo hlavy, o znamená, že sú oslávení za svoj bohumilý pozemský život v nebesiach. Niekde vídavame, že niektorí svätí majú aj všelijaké odznaky a nástroje v rukách. Odznaky nám hovoria o nejakej nosti, v ktorej svätí zvláš vynikali, alebo hodnos , v ktorej boli postavení. Mu eníci majú v ruke palmu na znak ví aznej slávy, ktorú si vydobyli mukami pre vieru Kristovu, a nástroje, ktorými boli mu ení. Napr. sv. Katarína popravné koleso, sv. Šimon apoštol pílu, sv. Júda apoštol sekeru ap. — Niektorí svätí sú zvolení za patrónov rozli ných remesiel a živností. Napr. kraj íri majú patróna sv. Jána Krstite a. Tesári a stolári sv. Jozefa. Pekári sv. Alžbetu Durínsku, nesúcu kôš

s chlebom a kráľom vína, kominári sv. Floriána, ktorý zalieva oheň. Hostinskí a kráľ mári sv. Goara, ktorý počesným dával noc aľ zadarmo. Hudobníci sv. Cecíliu, ročníci sv. Izidora, vinári sv. Uršana.

10. ŠTYRIA EVANJELISTI majú svoje zvláštne vyobrazenia. **Svätý Matúš** vyobrazuje sa alebo ako mýtnik pri stole sediaci alebo s mešcom alebo so sekerou, mečom alebo kopijou, na znak smrti. Ako evanjelista vyobrazuje sa s anjelom alebo s podobou loveka, pretože svoje evanjelium zaína lovenstvom (rodostromom) Ježišovým. **Svätý Marek** vyobrazuje sa s **levom**, ktorý je znakom kráľovskej hodnosti Ježišovej alebo je znakom púšte, pretože Markovo evanjelium zaína sa slovami: „**Hlas volajúceho na púšti...**“ **Svätý Lukáš** vyobrazuje sa s **býkom** (volom). Tieto zvieratá totiž upotrebovali pri obetách. Stalo sa to preto, lebo evanjelium sa zaína k azom-obetníkom Zachariášom. **Svätý Ján** vyobrazuje sa s **orlom** alebo ako orol preto, ako by sa on z pomedzi všetkých evanjelistov vyšvihol najvyššie. Vyšvihol sa nad oblohu, nad anjelov, archanjelov, nad Cherubov i Serafov a prišiel k samému trónu božiemu a oznámil nám o druhej Božskej osobe, ktorú menuje **Slovom**, ím ono bolo vo ve nosti pred stvorením sveta. Niekde vyobrazujú sv. Jána aj s kalichom v ruke, z ktorého vychádza had. Ke bol totiž vo vyhnanstve na ostrove Patmos, nepriatelia ho chceli otráviť. Ponúkli mu pohár s vínom, v ktorom bol primiešaný jed. Sv. Ján pred vypitím prežehnal kalich a pri tomto íne vytiahol sa z vína jed v podobe hada.

Cvienie: 1. Ako si lovek zobrazuje nadzemské bytosti? 2. Ako vyobrazujeme Boha-Otca, Boha-Syna, Ducha Svätého? Ako ešte vyobrazujú Pána Boha? 3. Pre o je z pomedzi odznakov Spasite ových v najväšej úcte kríž? 4. Aké podoby krížov poznáme? 5. o znamená INRI a IHS? o znamená Alfa a Omega? o znamená vták pelikán? V katakombách stretávame sa aj s obrazom ryby. o to znamená? 6. Akými odznakmi vyjadrovala Cirkev svoje nauky v katakombách? 7. Ako zobrazujeme P. Máriu? 8.—9. Ako zobrazujeme anjelov a svätých? 10. S akými znakmi vyobrazujeme evanjelistov?

Úloha: Aké vyobrazenia sú v našom chráme?

G.

CINTORÍN.

ms

1. MIESTA POCHOVÁVANIA. Prví kresania ve mi prísne zachovávali pohrebnú obyaj a pochovávali svojich zomrelých do zeme. Pochovávali ích alebo v rodinných hrobkách, na verejných pohrebištiach alebo v katakombách. Neskoršie sa zau-

žíval zvyk pochováva okolo chrámu, aby bola naznačená príslušnosť zomrelých ku kresianskej obci. Terajšie zákony najmä zo zdravotných dôvodov nedovoľujú zakladať cintoríny v blízkosti chrámov, ale na odľahlších miestach.

2. KRÍŽ. Uprostred cintorína je veľký kríž s obrazom Ukrižovaného. Toto znamenie našej spásy je súčasťou aj znamení kresianskej nádeje na vzkriesenie zmŕtvych. Tí, ktorí sú tu pochovaní, s Kristom žijú, majú teda nádej, že s ním aj zmŕtvych vstanú a s ním budú velebení.

3. SVÄTÉ MIESTO. Cintorín stáva sa slávnostným svätým miestom, ktoré je Bohu zasvätené. Cintorín svätí biskup alebo z jeho poverenia aj obyčajný kňaz.

4. SVÄTÉ POLE. Cintorín sa volá aj **sväté pole**. Tak ako sa obilné zrná zasievajú na pole, aby na jar vzišli, tak aj telá zomrelých kladú sa do zeme, aby raz s ňou vstali.

5. VYHRADENIE KATOLÍCKEHO CINTORÍNA. Katolícky cintorín je vyhradený len pre katolíckych ľudí — a to len tých, ktorí zomreli v smierení s Bohom. Inoverci, tvrdošíjni neverci, verejní hriešnici, ktorí zomreli v nekajúcosti, taktiež aj samovrahovia, ktorí sa zavraždili pri zdravom rozume, na posvätnom mieste katolíckeho cintorína nemajú byť pochovaní.

6. SPRÁVANIE SA NA CINTORÍNE. Na mnohých miestach nevedia si dostatočne uvedomiť, čo je cintorín. Správajú sa v ňom tak ako hocikde inde. Veľkokrát, najmä samopašná mládež, používa cintorín na to, aby sa tu schádzala na rozličné nezbednosti: trhá kvety, kradne ovocie, vosk, sviečky, hrá v karty, fajčí, hreší ap. Z úcty k svätému miestu správajme sa vždy o najslušnejšie: klobúk dolu, zbytočne nerozprávajme, ale v tichosti sa pomodlime za duše zomrelých: Otčenáš... Zdravas... Odpoviedajú velebením Pane. A svetlo velebenia nech im svieti. Nech Odpovedajú v pokoji. Amen.

Cvičenie: 1. Prvú kresiansku obć kde pochovávali svojich zomrelých? Prečo pochovávali okolo chrámu? Prečo nie je aj teraz dovolené pochovávať okolo chrámu? 2. Na aké znamenie je uprostred cintorína kríž? 3. Akým miestom sa stáva cintorín svätením? Prečo sa volá cintorín aj svätým miestom? 5. Pre koho je vyhradený katolícky cintorín? Kto nemá byť pochovaný v katolíckom cintoríne? 6. Ako sa máme správať v cintoríne?

III.

BOHOSLUŽOBNÉ RÚCHO, NÁDOBY A KNIHY.

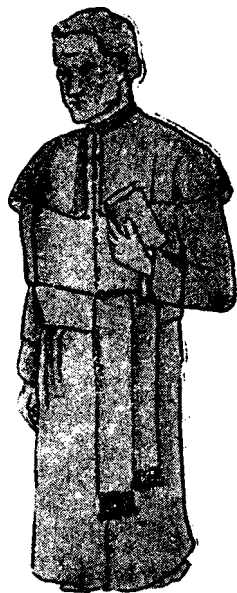
A.

ODEV DUCHOVNÝCH.

ms

**1. ODEV PRI ROZLI NÝCH PRÍ-
LEŽITOSTIACH.** Ke ideme na nejakú slávnosť, pod a možnosti obliekame sa do najkrajších šiat, aby sme už aj svojím pekným vonkajškom prispeli k slávnostnému rázu. Tí, o zastávajú dôležité úrady (ako sudcovia, rektori a dekaní vysokých škôl ap.) pri slávnostných úkonoch (napr. pri vynášaní rozsudkov, pri povyšovaní na doktorské hodnosti ap.) obliekajú sa do zvláštnych historických šiat, aby si uvedomili vážnosť a dôstojnosť svojho úradu.

2. ODEV DUCHOVNÝCH. Ke že už pri svetských úradoch kladú takú veľkú váhu na to, aby pri dôležitých úkonoch obliekali si zvláštne rúcho, tým viac sa vyžaduje, aby tí, o vykonávajú služby božie, obliekali si dôstojné rúcho. V pohutých vojnových asoch svetskí duchovní majú dovolené šati sa síce odevom takého istého strihu ako laici, ale iernej alebo tmavšej farby. Okrem toho nosia zvláštny golierik (kolár). Za otvoreného prenasledovania kresťanov k azi môžu chodiť v úplnom civilnom obleku. Iná v pokojných asoch rúchom duchovných je dlhé rúcho až po lenky, ktoré sa volá **reverenda (rúcho dôstojnosti)**. Reverenda je iernej farby. Biskupi a niektorí iní cirkevní hodnostári nosia reverendy fialové, kardináli červené a pápež nosí bielu.

Duchovní starajú sa o nás. Vedú nás od malička až po hrob, preto si zaslúžia, aby sme ich mali v úcte. Kedykoľvek teda zbadáme po vonkajšom rúchu duchovného, pozdravíme ich: **Pochváľený bu Ježiš Kristus** alebo latinsky: **Laudetur Jesus Christus!**

B. BOHOSLUŽOBNÉ RÚCHO.

ms

1. **BOHOSLUŽOBNÉ RÚCHO.** K az oblieka si ku sv. omši: **humerál, albu, cingulum, manipul, štólu** a **ornát**. Toto rúcho označuje jeho dôstojnosť ako zástupcu Ježiša Krista a prostredníka medzi nebom a zemou.

a) **HUMERÁL** je biela šatka, ktorou si ovinie krk. Význam humerála je zvýraznený v modlitbe, ktorú sa k az modlí pri jeho obliekaní. Najprv dotkne sa ním temena hlavy a hovorí: „Polož, Pane, na moju hlavu prilbicu spasenia, aby som odrazil všetky diabolské útoky.“

b) **ALBA** je biele rúcho s rukávmi, ktoré siaha až po zem. Znamená istý, bezúhonný život, s akým má k az pristupovať k oltáru. Preto sa k az pri obliekaní alby modlí za o istenie svojej duše.

c) **CINGULUM** je povrázok, ktorým si podpáše albu, aby mu nezavadzala pri pohyboch. Cingulum upamätáva k aza na istotu duše i tela, aby Baránka Božieho obetoval Otcovi nebeskému s istým srdcom a s istými rukami.

Alba a cingulum.

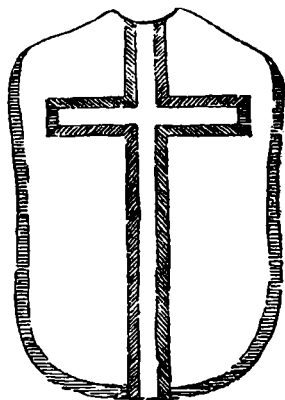

Manipul.

Štola.

Ornáty

d) **MANIPUL** je pozostatok z ozdobnej vreckovky, ktorú nosili vyšší rímski úradníci v avej ruke a slúžia im na utieranie potu. Zo svetskej obyaje manipul prešiel do liturgie. Manipul je zhotovený z tej istej látky ako ornát a navlieka sa na avú ruku. Je odznakom k azskej horlivosti, obetavosti a práce za spásu nesmrte ných duší.

e) **ŠTÓLA** je dlhý pás z tej istej látky ako ornát. Strednú iastku dá si na krk a dva konce spustí si na prsia. Štóla je odznakom k azskej hodnosti a úradu, alej znamená jarmo Kristovo, ktoré má k az s rados ou nies .

f) **ORNÁT** bol pôvodne dlhý pláš , ktorý siahal až po zem. Toto rúcho nemalo rukávov, ale po stranách sa vyhr ovalo. Neskoršie ornát skracovali a na bokoch ho vystrihovali. Ornát tiež pripomína k azovi, aby s rados ou vzal na seba jarmo Pánovo. Pretože ornát prikrýva všetko ostatné rúcho, zna í tiež lásku k Bohu a k bližnému, ktorá prikrýva všetky poklesky.

g) **BIRET**. Hlavu si zakrýva trojrohovou alebo štvorrohovou iapkou, ktorá sa volá **biret** alebo **kvadrát**.

Cvi enie: 1. o si oblieka k az, ke ide ku sv. omši? o zna í toto rúcho? a) o si zakladá na krk? V om je zvýraznený význam humerála? b) o znamená alba? c) Na o upamätúva k aza cingulum? d) o nosievali kedysi vyšší rímski úradníci v avej ruke? Z oho je zhotovený manipul? Akým odznakom je manipul? e) o je štóla? o znamená štóla? f) Aký bol kedysi ornát? o pripomína k azovi? Okrem jarma Pánovho o ešte znamená? g) o má k az na hlave?

C.

LITURGICKÉ FARBY.

ms 1. V PRVÝCH KRES ANSKÝCH ASOCH užívali pri bohoslužbách rúcho bielej farby, a to preto, lebo aj svetské sviatky nĕ šaty boly vždy bielej farby. Bohoslužobné rúcho vyvinulo sa teda zo svetských šiat. Biela farba pod a toho je najstaršou liturgickou farbou. Len neskoršie pápež Pius V. spomína už päť liturgických farieb (bielu, ervenú, zelenú, fialovú a iernu). Ur il pritom aj presné pravidlá, kedy sa má ktorá farba užívať .

2. **BIELA** farba je farbou svetla. Je obrazom Syna Božieho, ktorý sa sám nazval svetlom sveta. Je aj obrazom radosti a slávy. Užíva sa preto vo všetky sviatky Pána, ak len nepripomínajú jeho umu enie a smr . Biela farba znamená aj nevinnosť a istotu, preto ju užíva cirkev sv. vo sviatky Panny Márie, anjelov, svätých vyznavačov a vo sviatky panien a vdov, ktoré nepodstúpily mu eničku smr za Krista. Ke že biela farba je znamením radosti, užíva ju cirkev sv. pri slávnostných procesiách, ktoré majú radostný ráz a tiež aj pri iných slávnostných obradoch.

3. **ERVENÁ** farba zna í ohe Ducha Svätého a krv mueníkov. Cirkev sv. oblieka k aza do erveného rúcha, kedyko - vek oslavuje Ducha Sv., ktorý sostúpil na apoštolov v podobe ohnivých jazykov. Cirkev sv. mala od poiatku ve a nepriateľov, ktorí ju chceli znivo i . Za toto Kristovo krá ovstvo tiekla krv mueníkov. Kedyko vek si cirkev sv. pripomína de krvavej smrti niektorého mu eníka alebo mu enice, k az zjavuje sa pri oltári v ervenom rúchu. Rúcho ervenej farby užíva sa aj na sviatky sv. Kríža.

4. **ZELENÁ** farba je farbou nádeje. Cirkev sv., pozemské krá ovstvo Kristovo, je obrazom krá ovstva nebeského. Preto je táto pozemská cirkev akýmsi krá ovstvom nádeje, že dosiahneme raz pri svedomitom plnení vôle božej nebeské krá ovstvo. Od druhej nedele po Zjavení Pána až do Deviatnika a od tretej nedele po svätodušných sviatkoch až do prvej nedele adventnej, okrem sviatkov svätých, oživuje cirkev sv. túto našu nádej tým, že oblieka k aza do bohoslužobného rúcha zelenej farby.

5. **FIALOVÁ** farba je farbou smútku a pokánia. Izraeliti v smútku alebo v kajúcej dobe posýpali si hlavy popolom. V advente, ke si pripomínáme dobu temnosti a hriechu, k az oblieka sa do fialového rúcha. Okrem adventu užíva cirkev sv. fialovú farbu v pôste, v kajúcich d och (cez kántry) vo vigílie, cez

prosebné (krížové dni), pri sviatosti krstu, pri sviatosti pokánia a pri svätom pomazaní. Fialová farba užíva sa aj vo sviatok Mlátiak na znak súcitu so smútiacimi matkami. Ak pripadne tento sviatok na nedeľu, užíva sa červená farba.

6. IERNA farba je farbou smútku a smrti. Kedykoľvek vykonáva cirkev sv. obrady za mŕtveho, oblieka kňaza do ierneho rúcha. Iernu farbu užíva aj v deň najväčšieho smútku, na Veľký piatok, keď Kristus Pán umrel za nás na kríži. Okrem toho používa cirkev sv. iernu farbu aj v deň Dušičiek (2. novembra).

7. ZLATÝ BROKÁT. Okrem vyššie spomenutých farieb dovolené je užívať aj bohoslužobné rúcho z látky **zlatého brokátu**. Rúcho z takejto látky môže zastupovať bielu, červenú a zelenú farbu. Keďže však je to rúcho veľmi drahé, užívajú ho len v bohatších chrámoch.

8. DIREKTÓRIUM je kalendárik, v ktorom sú uvedené všetky sviatky. Podľa tohto kalendárika nájdete si tiež v omšovej knihe sv. omšu na ten-ktorý deň s príslušnou farbou omšového rúcha. **Biela farba** je označená literou **A** (= **albus** = **biely**); **červená farba** písmenom **R** (= **ruber** = **červený**); **zelená farba** (**Vr** = **viridis** = **zelený**); **fialová farba** (**Vl** = **viola** = **fialová**) a **ierná farba** (**N** = **niger** = **ierny**).

Cvičenie: 1. Aké rúcho užívali pri bohoslužbách v prvých kresťanských časoch? Prečo bolo bielej farby? Ktorý pápež určil presné pravidlá užívania piatich liturgických farieb? 2. Čo znamená biela farba? Kedy ju užíva cirkev sv.? 3. Čo znamená červená farba? Kedy sa používa? 4. Čo znamená zelená farba? 5. Čo vyjadruje fialová farba? Kedy sa používa? 6. Smútok a smrť ktorá farba vyjadruje? Kedy ju používa cirkev sv.? 7. Okrem spomínaných farieb, akej farby rúcho je ešte dovolené užívať?

Úloha: Pozorujte celý tento týždeň, v akej farbe slúžil kňaz sv. omše. Uďte, prečo v tej-ktorej farbe.

D.

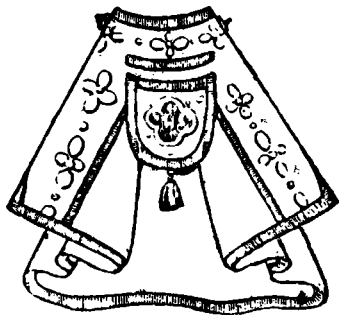
INÉ BOHOSLUŽOBNÉ RÚCHA.

1. SUPERPELÍCIA. K iným bohoslužobným úkonom oblieka si kňaz na reverendu superpelíciu (skrátene superku). Je to vlastne skrátaná alba, ktorá siahala až po kolena. Znamená to - ko, čo alba: istotu srdca, ktorá má ozdobiť kňazovo srdce.

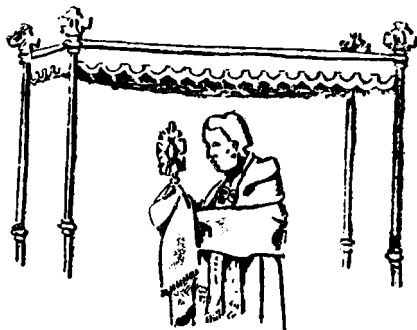
2. ROCHETA je výhradné rúcho biskupov a prelátov a s osobitným dovolením môžu ho nosiť aj kanonici. Dnes už nie je rozdiel medzi rochetou a superpelíciou, lebo dnešná

rocheta je vlastne staršia forma superpelície. Biskupská rocheta má úzke rukávy.

3. PLUVIÁL (z latinského **pluvia** = **dáž**) je široký, dlhý pláš bez rukávov, ktorý sa spína na prsiach kovovou sponou. Pluviál bol pôvodne oby ajný, ve ký, ierny pláš ktorý k az

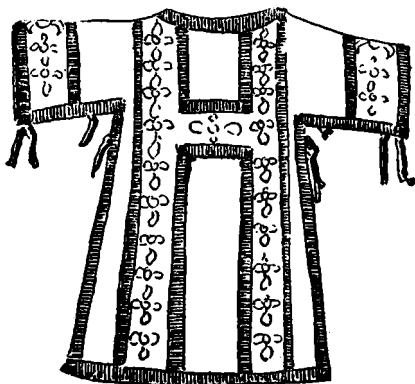

Pluviál.

Baldachýn.

nosil mimo kostola, ke pršalo. Na prikrývanie hlavy bola na om prišitá kapuc a (iapka). Ke bol roku 1000 zavedený k bohoslužobným úkonom, na zadnej strane miesto kapucne mal prišitý trojhranný štít, neskoršie okrúhly, oby ajne so strapcom. V takejto podobe zachoval sa až podnes. Pluviál nás upamätúva na ve ké milosrdenstvo a nekone nú lásku, s ktorou Pán Ježiš objal všetkých udí.

Dalmatika.

4. VELUM je dlhé, biele, obd žnikové rúcho, do ktorého k az chytá monštranciu so Sviatos ou Oltárnou alebo ke požehnáva s cibóriom. Iná velumom menujeme každú prikrývku, ktorou nie o zaha ujeme. (Velumom zaha ujeme napr. obrazy, kríže, sochy, drahocenné veci, kalich pri sv. omši ap.) Velum je akýmsi pozostatkom opony jeruzalemského chrámu.

5. BALDACHÝN. Ke k az nesie Sviatos Oltárnu v monštrancii pri verejných

sprievodoch (napr. na sviatok Božieho Tela, na slávno s vzkriesenia ap.), nesú nad ňou striešku, ktorá sa volá baldachýn.

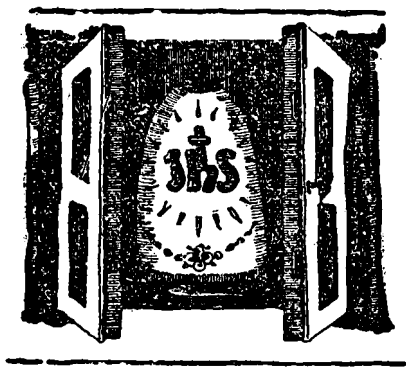
6. DALMATIKA. Ke pri sv. omši alebo pri iných bohoslužbách, obsluhujú k azi, alebo ako tomu hovoríme, **asistujú**, vtedy majú celkom iné rúcho, než ke slúžia sv. omšu. Rúcha asistentov volajú sa **dalmatiky**, pretože pochádzajú z Dalmácie. Široké rukávy na dalmatikách pripomínajú štedros a láskavos, ktorú sluhovia boží, k azi, majú preukazova chudobným, pretože za asov apoštolských prvou povinnosťou diakonov bolo rozdáva almužnu chudobným.

7. TUNICELLA je napodobnením dalmatiky pre subdiakonov. Pôvodne sa líšila od dalmatiky len dlhšími a užšími rukávami. Dnes už niet rozdielu medzi dalmatikou a tunicellou.

Cvi enie: 1. Ke k az vykonáva nejaký bohoslužobný úkon, o si oblieka? Aký význam má superka? 2. o je to rocheta? 3. o je to pluviál a aký má význam? 4. o je velum a kedy sa upotrebuva? 5. o je baldachýn? 6. o vieme o dalmatike? 7. o je tunicella?

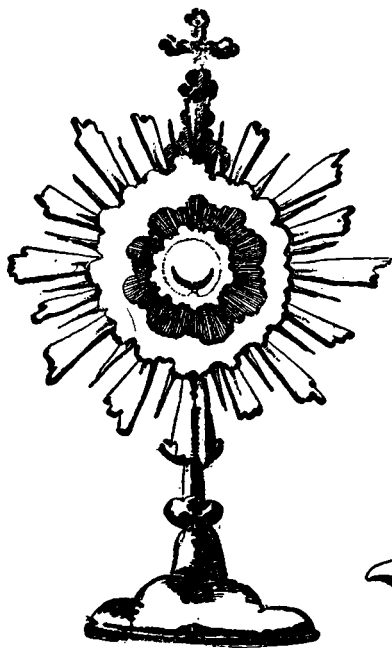
E.

BOHOSLUŽOBNÉ NÁDOBY A KNIHY.

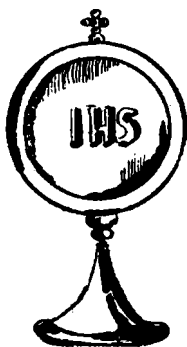

ms

1. CIBÓRIUM je kalich s vrchnákom na uschovávanie Sviateosti Oltárnej. Cibórium, ktoré je vo svätostánku, má by zahalené pláštikom (velumom). Týmto zahalením vyjadruje sa povinná úcta k tajomstvu svätej viery.

Monštrancia.

Kustódia
(repozitórium).

Svätenička
s kropáčom.

Ločka (navikulum).

Kadidelnica (turibulum).

2. **MONŠTRANCIA** je ozdobná zlatá alebo pozlátená nádoba, do ktorej sa vkladá Svätos Oltárna, keď je vystavená na verejné uctievanie.

3. **LUNULA** je zlatý polmesia ik, do ktorého sa upevňuje Svätos Oltárna, keď sa vkladá do monštrancie.

4. **KUSTÓDIA (REPOZITÓRIUM)** je nádoba, v ktorej sa uschováva veľa sv. hostií s polmesia ikom. Do kustódie prekladá sa veľa sv. hostií preto, aby mohli cez noc vzácne monštrancie odniesť do bezpečného úkrytu.

5. **SVÄTENI KA S KROPÁ OM.** K rozličným obradom berie sa az kropá a kropí udí alebo rozličné predmety. Kropenie svätenou vodou znamená vnútornú istotu.

6. **NÁDOBY NA SVÄTÉ OLEJE** sú tri: na olej krstencov (OC = oleum catechumenorum), na olej chorých (OI = oleum infirmorum) a na krizmu (OCH = chrisma).

7. KADIDELNICA (TURIBULUM) je nádoba so žeravým uhlím, na ktorom sa spa uje vo avý tymián. K az s kadidlom v ruke ako by sbieral modlitby všetkých prítomných veriacich a obetuje ich pred tvárou Božou ako najvzácnejšiu obe z kadidla.

8. LO KA (NAVIKULUM) je nádobka, podobná malinkej lodi ke, v ktorej sa uschováva tymián.

9. OMŠOVÁ KNIHA (MISÁL) obsahuje omšové modlitby na všetky dni celého roku. Okrem ve kej omšovej knihy je ešte menšia, tenšia — to je omšová kniha za m tvych. Z tejto slúži k az vtedy, ke je oble ený v iernom rúchu.

10. PONTIFIKÁL a **CEREMONIÁL** obsahujú obrady a modlitby, ktoré môže používa len biskup.

11. RITUÁL (OBRADNÍK) je kniha, v ktorej sú všetky modlitby, ktoré používa k az pri ude ovaní sviatostí, pri pohreboch a iných obradoch.

12. ÍTANIE A EVANJELIÁ obsahuje ítania a sväté evanjeliá, ktoré k az íta na neделе a sviatky.

13. MODLITEBNÍK obsahuje verejné modlitby, ktoré sa k az s veriacimi modlí.

14. BREVIÁR je kniha, v ktorej sú modlitby, ktoré sa musí k az každodenne modlieva . Breviár je rozdelený pod a ro - ných období na štyri iastky: 1. **Pars verna** (= iastka jarná); 2. **Pars aestiva** (= iastka letná); 3. **Pars autumnalis** (= iastka jesenná); 4. **Pars hiemalis** (= iastka zimná). Každá iastka je v osobitnej knihe.

Cvi enie: 1. o je cibórium? ím je zahalené a o sa tým vyjadruje? 2. o je monštrancia a kedy sa používa? 3. o je lunula? 4. o je kustódia a pre o sa vkladá do nej sv. hostia? 5 Na o sa používa kropá a o znamená kropenie svätenou vodou? 6. Ko ko je nádob na sv. oleje? 7. o je kadidelnica? 8. Ako sa volá nádobka na tymián? 9., 10., 11., 12., 13., 14. Ako sa volajú hlavné bohoslužobné knihy?

F.

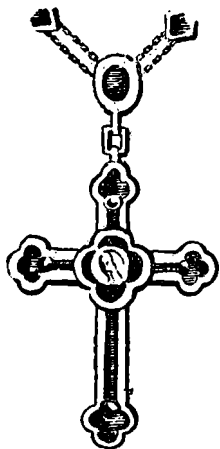
ODZNAKY BISKUPSKÉ, ARCIBISKUPSKÉ, KARDINÁLSKÉ A PÁPEŽSKÉ.

ms

1. BISKUPSKÁ DÔSTOJNOS zahrnuje v sebe plnú k azskú moc. Na znamenie tejto plnej moci biskup si oblieka k slávnostnej sv. omši všetky rúcha, ktoré si oblieka nielen k az, ale aj diakon a subdiakon. Oblieka si teda: **humerál, albu, cingulum, manipul, tunicellu, dalmatiku, štólu** a **ornát**. Okrem týchto vecí biskupi si obliekajú ešte osobitné odznaky svojej dôstojno-

sti. Na nohy si obúvajú **sandále**, na prsia si vešajú **kríž**, na ruky si navliekajú **rukavice** a **prste**, na hlavu si dávajú **solideo** a **infulu**, do avej ruky si berú **biskupskú berlu** (pastiersku palicu).

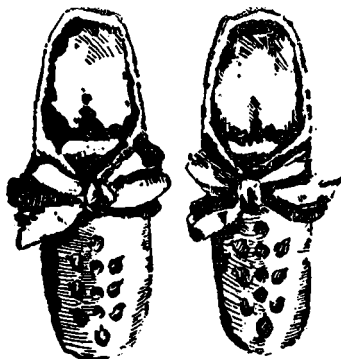
2. **SANDÁLE** sú ozdobne vyšíté papu ky, ktoré biskup nosí pri sv. omši. Znamenajú kazate stvo Ježiša Krista, na ktoré je biskup vyslaný ako nástupca apoštolov a o má by jeho ustavi nou povinnos ou pod a slov sv. Pavla k Efezanom: „Stojte... obutí na nohách do pohotovosti evanjelia pokoja.“ Bu te ochotní a hotoví hlása u enie Kristovo, ktoré dáva pokoj a spasenie.

Náprsny kríž
(pektorál).

3. **NÁPRSNÝ KRÍŽ (PEKTORÁL)** je všeobecným odznakom biskupov a opátov, ktorí ho stále nosia, a pápežských protonotárov, ktorí ho nosia pri sv. omši. Pretože náprsny kríž schováva pozostatky svätých alebo iastku zo sv. kríža, upozor uje biskupa na utrpenie a ví azstvo svätých a na mocnú ochranu, ktorú poskytuje biskupovi Kristov kríž proti nepriate ským úkladom.

4. **RUKAVICE** nosia biskupi len pri sv. omši, a to len do obetovania. Rukavice pripomínajú nosite ovi istotu srdca a istotu úmyslov pri inoch. Ukazujú na zázra nú silu rúk Pána Ježiša, ktoré kládol na chorých, aby ich uzdravoval, ale pripomínajú aj požehnanie, ktoré má sostupova na veriacich skrze biskupove ruky.

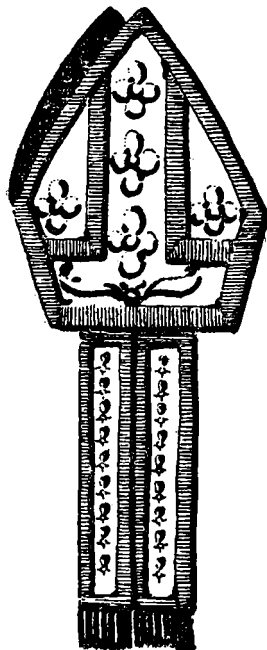

Sandále.

Rukavice.

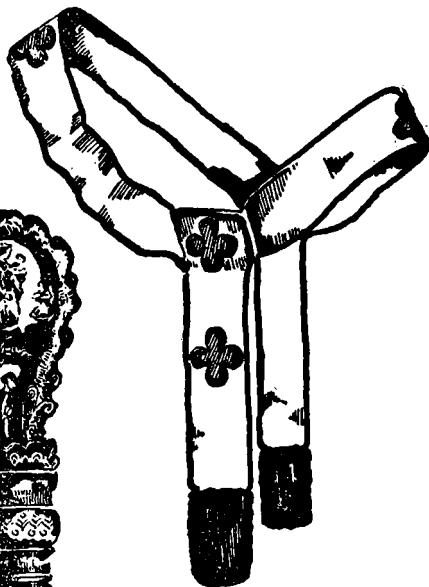
5. PRSTE je znakom duchovného zasnúbenia a odznakom nerozlu ite ného sväzku, ktorý bol uzavretý medzi biskupom a jeho biskupstvom. Preto biskup nemôže prejs do iného biskupstva, lebo by tým porušil „svätý sobáš“. Prste znamená aj lásku a ver nos , ktorou biskup má by oddaný Cirkvi a ktorú

Infula (mitra).

Biskupská berla.

Pallium.

má zvláš preukazova veriacim svojho biskupstva. Pápež Pius X. udelil 50-d ové odpustky tým, ktorí s istým a zbožným srdcom pobožkajú prste kardinála, arcibiskupa alebo biskupa.

6. INFULA (MITRA) je osobitná dvojrohá iapka, ktorá je bohato zlatom vyšívaná. Táto ozdoba biskupskej hlavy pripomína veriacim vysokú dôstojnos , ktorú biskup ako nástupca Spasite a prijal od Pána. Znamená prilbicu spasenia v boji proti úkladom zlého ducha. Dva rohy na iapke znamenajú Starý a Nový zákon, ktoré má biskup dôkladne pozna .

7. SOLIDEO. Pápež, kardináli a biskupi nosia na hlave ešte malú, okrúhlu, priliehavú iapku, ktorá sa volá **solideo** (soli

Deo = samému Bohu). Solideo snímajú si len pri sv. omši. Biskupi nosia solideo fialové, kardináli purpurové a pápež biele.

8. BISKUPSKÁ BERLA (PALICA) znamená kráľovskú žezlo (berlu) a najvyššiu moc Ježiša Krista na nebi i na zemi. Znamená tiež pastiersku moc, ktorú biskup v mene Ježiša Krista má a koná. Biskupská berla na hornom konci je zahnutá, o znamená, že jeho moc je obmedzená a podriadená moci pápežskej. Biskup užíva berlu nielen pri slávnostnej sv. omši, ale aj pri vysluhovaní sv. sviatostí. Okrem biskupa berlu môžu nosiť aj svetskí opáti, ktorí majú právomoc, reho ni opáti, prepošti a protonotári.

9. PALLIUM je slávnostný odznak arcibiskupov. Je to pás z bielej vlny a s dvoma svislými výbežkami vpredu i vzadu. Do tohto pásu je vtkané šesť červených hodvábných krížikov. Pallium nosí arcibiskup okolo krku pri slávnostných obradoch. Pripevuje si ho ozdobnými špendlíkmi na ornát.

10. ODZNAKY KARDINÁLOV. Kardináli ako pomocníci a radcovia pápeža nosia červené rúcho a červený klobúk. Toto červené rúcho je z iastky znamením kniežacieho stavu a vysokej dôstojnosti, z iastky má to byť pre nich upozornením, že majú, keď to bude blaho Cirkvi vyžadovať, aj krv vyliť. Na to ich zvlášť upomína červený klobúk.

11. PÁPEŽSKÉ ODZNAKY. Pápež si oblieka k bohoslužobným úkonom tiež také rúcho ako arcibiskup. Na hlave máva infulu, pri veľkých slávnostiach nosieva vysokú, drahocennú, kovovú, trojnásobnú korunu, ktorá sa volá **tiara**. Na zadnej strane má dva pásy, podobne ako infula. Trojitá koruna znamená: **u** íte skú, **k** azskú a **pastiersku moc** — slovom, ona je odznakom svrchovanej moci, ktorú dal Kristus Pán sv. Petrovi a všetkým jeho nástupcom. Jeho pastierska palica s krížom navrchu znamená jeho svrchovanú moc. Pápež má za odznak **bielo-žltú zá-**

*ZHOTOVENIE A POSVÄTENIE PALLIA. Každý rok vo sviatok sv. Agnesy rímskej dňa 21. januára požehnávajú lateránski kanonici v Ríme na hrobe tejto svätej mučnice dva baránky, ktoré potom opatrujú až do Veľkého piatku v kláštore benediktínok pri bazilike sv. Cecílie. Na veľký piatok baránky potom zabíjajú na pamiatku starozákonného veľkonočného baránka. Z ich vlny potom tkajú palliá, ktoré svätí sám sv. Otec v predvečer sviatku sv. Petra a Pavla. Potom ich uložia do drahocennej skrine, ktorá je umiestená nad hrobom sv. Petra. Odtiaľ ich potom vydávajú novovymenovanému arcibiskupovi. **VÝZNAM PALLIA.** Keďže pallium zhotovujú z baranej vlny a kladie sa na ramená, je arcibiskupovi odznakom dobrého pastiera, akým má byť podľa príkladu Krista Pána.

stavu. Tieto farby pochádzajú zo slov sv. Petra, ktoré povedal ku chorému od narodenia: „**Zlata a striebra nemám**“ (Skt 3, 6).

Cvi enie: 1. Na znamenie plnej k azskej moci, o všetko si oblieka biskup? 2. o znamenajú sandále? 3. Na o upozor uje biskupa náprsný kríž? 4. Kedy nosia biskupi rukavice a o im pripomínajú? 5. Akým znakom je prste ? o je spojené so zbožným pobožkaním biskupovho prste a? 6. o je to infula a o znamená? 7. o je solideo a kto ho môže nosi ? 8. o je biskupská berla a o znamená? Kto môže nosil berlu okrem biskupa? 9. Aký slávnostný odznak majú arcibiskupi? Ako zhotovujú palliá a aký majú význam? 10. Aké majú odznaky kardináli a o znamenajú? 11. o nosí pápež na hlave pri ve kých slávnostiach a o znamená trojnásobná koruna? Akú zástavu má pápež za odznak?

Úloha: *Aký cirkevný hodnostár býva blízko nás? Aké odznaky svojej dôstojnosti nosí?*

IV. MODLITBY A ROZLI NÍ POBOŽNOSTI.

A. ZNAMENIE SVÄTÉHO KRÍŽA.

ms 1. POBOŽNOSTI SO ZNAMENÍM KRÍŽA. Každú pobožnos za íname so znamením svätého kríža, ím nazna ujeme, že všetko má po iatok v Tom, ktorý za nás podstúpil trpkú smr na dreve kríža.

2. ZNAMENIE POTUPY A ZNAMENIE VYKÚPENIA. — Kríž bol u pohanov znamením najohavnejšej potupy a hanby, lebo na kríži umierali najvä ší zlo inci a vyvrheli udskej spolo nosti. Ale od tých ias, ako Spasite posvätil kríž svojou smr ou, stal sa pre nás znamením vykúpenia. Spasite svojou smr ou na kríži udobril Otca nebeského a otvoril nám tak krá ovstvo nebeské.

3. ŽEHNANIE SVÄTÝM KRÍŽOM. Ke sa prežehnávame, verejne vyznávame, že sme kres ania-katolíci. Týmto znamením ľšime sa od pohanov, židov a inovercov.

4. DVOJAKÝ SPÔSOB PREŽEHŇAVANIA. Pri prežehnávaní užívame kríže dvojakej podoby. Ve ký a malý kríž.

5. VE KÝ KRÍŽ PRI PREŽEHŇAVANÍ A JEHO VÝZNAM. Ve ký kríž je najzvy ajnejšia podoba pri prežehnávaní. Pri tomto prežehnávaní za íname pravou rukou, dotkneme sa prstami ela a máme si pritom myslie na nášho Otca nebeského. Svojím rozumom sme ho poznali a chceme ho ústami všade smelo a otvorene vyznáva . Potom spustíme pravú ruku a dotkneme sa prstami p s v okolí srdca. To znamená, že toho Pána Boha, ktorého sme rozumom poznali, chceme celým srdcom milova . Napokon prekladáme ruku s avého pleca na pravé. Ve ké archy nosievame oby ajne na pleciach, aby sme si po ahili. Tak aj tu, ke sme Boha poznali, ke sme sa rozhodli, že ho chceme milova , musíme aj archu prikázaní božích nies , t. j. verne plní . Len takto sa staneme opravdivými u eníkmi Kristovými. — Na konci prežehnania složíme zbožne ruky. Konce prstov, ktoré sú obrátené do neba, upozor ujú nás na nebeskú vlas , ktorú dostaneme ako odmenu za svedomité plnenie prikázaní božích.

6. MALÝ KRÍŽ PRI PREŽEHNÁVANÍ A JEHO VÝZNAM.

Pri malom prežehnávaní robíme tri krížiky, a to na ele, na ústach a na prsiach. Ke hovoríme: „V mene Otca“, robíme krížik na ele. Vtedy máme mysle na Otca nebeského, ktorý nás stvoril a o všetkých sa otcovsky stará. Ke hovoríme: „I Syna“, robíme krížik na ústach. Pritom si spomíname na Pána Ježiša, ako za nás tri hodiny visel na kríži, za nás na kríži umrel, aby nám nebo otvoril. A ke hovoríme: „I Ducha Svätého“, robíme krížik na prsiach a pritom si spomíname na Ducha Svätého, ako sostúpil na svätých apoštolov v podobe ohnivých jazykov a dal im do duše nebeské svetlo, ako aj nám dáva do duše nebeské svetlo a milos božiu.

7. V MENE OTCA I SYNA I DUCHA SVÄTÉHO. Tieto slová, ktoré užívame pri prežehnávaní, sú krátkou modlitbou a naším vyznaním, že veríme v tajomstvo Najsvätejšej Trojice.

8. POŽEHNANIE V ZNAMENÍ SVÄTÉHO KRÍŽA. Každá práca, konaná v znamení svätého kríža, prináša požehnanie.

9. SVÄTÝ EFREM O SVÄTOM KRÍŽI. „Zbra svätého kríža vždycky so sebou nosievaj! Bez kríža ni nepodnikaj! i ideš spa , i pracova , i ideš cez polia, i ideš jes alebo pi , i budeš pláva po mori alebo po iných vodách, odej sa týmto spasite ným znamením, ktoré a bude chráni ako pancier a každé neš astie odvráti sa od teba.“

10. SO SVÄTÝM ZNAMENÍM VŠADE. S krížom, s naším znamením spásy, všade sa stretieme. Kríž máme doma na stene. Kríž stojí pri ceste, v poli a v lese. Ako sa zaradujeme, ke ideme sami lesom a stretneme sa s krížom! Už nie sme sami, ale s Pánom Ježišom. Už nám nie je smutno, nebojíme sa. Smutno by bolo bez krížov, bez kostolov. Ktorý kraj nemá krížov, to je kraj pustý, bez viery, bez lásky. Ako kres an-katolík budem ma vždy úctu k svätému krížu ako ku znameniu svojej spásy!

11. BUDEME SA PREŽEHNÁVA : pred spánkom, po spánku, pred jedlom, po jedle, pred modlitbou, po modlitbe.

12. SPEVOM PREJAVUJEME ÚCTU K SV. KRÍŽU:

*Ach, kríž svätý, ty strom vzácnny,
sladký nesieš plod prekrásny:
Jezu Krista milého, milého,
pre m a umu eného. (Jedn. kat. spevník. . 129.)*

Cvi enie: 1. S akým znamením za íname každú pobožnos ? 2. Akým znamením bol kedysi kríž u pohanov? Akým znamením je pre kres anov? 3. o vyznávame, ke sa prežehnáваме? 4. Ko kora-ký spôsob prežehnávania poznáme? 5. Aký je význam ve kého krí-

ia? 6. Aký je význam malého kríža? 7. Aké slová užívame pri prežehnávaní a akým sú ony vyznaním? 8. V akom znamení prináša každá práca požehnanie? 9. o hovorí sv. Efreom o sv. kríži? 10. Kde sa stretávame so znamením sv. kríža? 11. Kedy sa budeme zvlášť prežehnáva? 12. Ím ešte prejavíme úctu k sv. krížu? Akými pies ami z Jednotného katolíckeho spevníka?

Úloha: Vyh adajte v Jednotnom katolíckom spevníku, ktoré piesne spomínajú svätý kríž.

B.

1. MODLITBA.

ms **1. MODLITBA.** Len zriedkakedy si uvedomujeme, akou ve - kou výsadou je modlitba. Úbožíaci na tomto svete ažko sa dostanú k bohatým. Ak od nich nie o chcú, posielajú svojich zástupcov, aby oni predniesli ich žiadosti. Sami nemajú odvahy, lebo sa boja, že by ich vyhodili. — Ale pred Krá a krá ov, pred najvyššieho Pána neba i zeme, pred samého Pána Boha môže aj najvä ší úbožíak predstúpi kedyko vek, i vo dne alebo v noci. Je presved ený, že ho prijme na výsluch, lebo On neprestajne volá: „Po te ku mne všetci...!“ My prichádzame s radosou na tento výsluch pred trón boží, lebo vieme, že ke tu prosíme, dosiahneme, ke h adáme, nájdeme, ke klopec, dve re neba sa nám otvoria.

ms **2. O PREJAVUJEME MODLITBOU.** Modlitba je rozhovor s Bohom. V tomto nábožnom rozhovore prejavujeme Bohu, že ho milujeme, že sa mu klaniamo, že mu akujeme, že chceme pre ho ži , že od neho dúfame všetko dobré. Ke sa modlíme, uznávame, že jemu v a íme za všetko, o sme, o máme a o dúfame. Voláme ho na pomoc, vzývame vo svojich potrebách oby ajných, mimoriadnych i naliehavých.

ms **3. BEZ MODLÍTKY DUŠA HYNIE.** Ak obstriháme vtákovi krídla, už nemôže lieta . Tak tiež duša loveka nemôže sa povzniesť bez modlitby. Ím je povetrie pre život tela, tým je modlitba pre život duše. Ako lovek umiera, ke prestane dýcha , tak umiera aj duša loveka, ke sa prestane živi modlitbou.

ms **4. ROZLI NÉ ÚKONY PRI MODLITBE.** lovek, ktorý povznáša svoju myse v nábožnom rozhovore k Bohu, nezdrží sa, aby svoju nábožnosť neprejavil aj vonkajšími znakmi a úkonmi. Najoby ajnejšie úkony pri modlitbe sú: **pok aknutie, sopätie rúk, zdvihnutie o í, bitie v prsia.**

a) POK AKNUTÍM prejavujeme svoju pokoru a uznanie, že nad nami vládne Boh, všemohúci Stvorite , vševedúci a spravodlivý

Sudca. U evanjelistu-sv. Lukáša ítame, že v záhrade getsemanskej aj sám Kristus Pán „k akol na kolená a modlil sa.“ Aj apoštoli sa k a ia ky modlieyali.

b) SOPÁTE RUKY pri modlitbe zna ia detinskú dôveru v Boha, alej vrúcnu prosbu a odoyzdanos do vôle božej.

c) ZDVIHNUTÍM O Í k nebesiam alebo ku krížu prejavujeme, že svoje myšlienky pri modlitbe povznášame k Bohu. Tento úkon aj Písmo sv. odporú a. Dávid v žalme 122 dôverne volá: „K Tebe pozdvihujem svoje o i, ktorý prebývaš na nebesiach. H a, ako o i služobníkov (sú obrátené) k rukám svojich pánov (aby pomoc a dary od nich obsiahli), tak o i naše k Pánu Bohu nášmu, aby sa zmiloval nad nami.“

d) BITÍM V PRSIA prejavujeme svoju kajúcnos , ni omnos a hriešnos . Sv. Augustín hovorí: „ o iného znamená bitie v prsia ako žalova na to, o sa v srdci nachádza, vidite ným úderom (v srdci) skrytý hriech tresta ?“

5. BOH VYPO UJE NAŠE MODLITBY, ke prosíme o to, o slúži ku cti a sláve božej a k nášmu spaseniu. Naše modlitby sú Bohu milé, ke sa modlíme bez roztržitosti, pokorne, bez namyslenosti, dôverne, bez pochybovania a s odovzdanos ou do vôle božej.

6. SPOLO NÁ MODLITBA. Pán Boh nás skôr vypo uje, ke sa modlíme spolu ne (celá rodina, celý dom, všetci veriaci v kostole alebo pri procesii). O spofo nej modlitbe Pán Ježiš vyhlásil: „**Kde sú dvaja alebo traja shromaždení v mojom mene, tam som ja medzi nimi**“ (Mt 18, 20). Spolo ná modlitba má vä ší ú inok na Otca nebeského, lebo tu je viac udí preniknutých jednou vierou, nádejou a láskou.

7. AKO SA MÁME MODLI ? Modli sa môžeme alebo len v myšlienkach, alebo srdcom, alebo srdcom a ústami, vlastnými alebo nau enými slovami, z pamäti alebo z modlitebnej knihy.

8. MODLITBA JE VE KOU VÝSADOU pre loveka, lebo ho povznáša nad všetky vidite né tvory. Len anjeli a udia sa vedia modli , pretože len anjeli a udia poznávajú Pána Boha a svoju závislos od neho.

Cvi enie: 1. o je modlitba? 2. o prejavujeme modlitbou? 3. i je možný život duše bez modlitby? 4. Aké sú zvy ajné úkony pri modlitbe? a) o znamená pok aknutie? b) o vyjadrujú sopaté ruky? c) o prejavujeme zdvihnutím o í? d) o prejavujeme bitím sa v prsia? 5. Kedy vypo uje Boh naše modlitby? 6. Kedy skôr vypo uje Pán Boh naše modlitby? 7. Ako sa máme modli ? 8. Akou výsadou pre loveka je modlitba?

ítanie. Sv. Bernard mal kedysi zvláštne videnie. Ke sa v noci modlil so svojimi reho nými bratmi v kostole, videl, že za každým bratom stojí anjel a zapisuje každého slová modlitby do knihy. Ale všetci anjeli nepísali

rovnakým písmom. U niektorých písali zlatým písmom, u druhých strieborným, u tretích iernym atramentom, u štvrtých vodou. U niektorých zasa len smutne stáli a celkom nič nezapisovali. Sv. Bernard neprestajne premýšľal, o má znamena toto videnie. A Pán Boh mu to napokon zjavil. Anjeli zapisovali zlatým písmom modlitby tých, o sa modlili s ozajstnou vrúcnosťou, ale sú asne aj s istým srdcom. Striebróm zapisovali modlitby tých, o sa tiež modlili s vrúcnosťou, ale pretože ich srdcia boli porušené hriechom, modlili sa s úplnou kajúcnosťou. Atramentom zapisovali modlitby tých, o pri modlitbe mysleli celkom na iné veci, než ústami vyslovovali. U ktorých anjeli smutne stáli, tí mysleli pri modlitbe na zlé veci. — Ako sú zapísané u Boha naše modlitby?

C.

NAJDÔLEŽITEJŠIE MODLITBY.

1. OT ENÁŠ je najdokonalejšou modlitbou. Ke že nás ju naučil sám Kristus Pán, voláme ju aj **modlitbou Pána**. Modlieme sa ju takto:

Ot e náš, ktorý si na nebesiach, — posväť sa meno Tvoje, — príkrá ovstvo Tvoje, — buď vô a Tvoja ako v nebi tak i na zemi, — chlieb náš každodenný daj nám dnes — a odpusť nám naše viny ako i my odpúšťame svojim vinníkom — a neuvôľ nás do pokušenia, — ale zbav nás od zlého. Amen.

2. VZNEŠENÁ MODLITBA. Ot enáš je vznešenou modlitbou nielen preto, že jej pôvodca je sám Syn Boží, ale že obsahuje všetko, o potrebujeme pre svoj asný, ale i večný život. V siedmich krátkych prosbách predovšetkým dáva do popredia potreby božie, nebeské a duchovné, až potom naše ľudské, telesné potreby. — S touto modlitbou prijíma nás Cirkev za svojho lena pri sv. krste, oú nás sprevádza životom, oú sa bude s nami lúčiť, ke po tuzemskej púti položia nás do chladného hrobu.

MODLITBY K PANNE MÁRII.

3. POZDRAVENIE ANJELSKÉ. K modlitbe Pána oby ajne pripojujeme **Pozdravenie anjelské**, ktoré znie takto:

Zdravas, Mária, milosti plná, — Pán s tebou, — požehnaná si medzi ženami — a požehnaný je plod života tvojho, Ježiš. — Svätá Mária, Matka Božia, — pros za nás hriešnych teraz — i v hodinu smrti našej. Amen.

4. TRI IASTKY V MODLITBE. Pozdravenie anjelské skladá sa z troch iastok: 1. z pozdravenia anjela Gabriela: „Zdravas, Mária, milosti plná, — Pán s tebou, — požehnaná si medzi

ženami.“ 2. z velebenia Alžbetinho: „a požehnaný je plod života tvojho“, a 3. zo slov Cirkvi, ktorá dodala ostatné slová: „Ježiš, svätá Mária, Matka Božia, — pros za nás hriešnych teraz — i v hodinu smrti našej. Amen.“

ms 5. VÝZNAMNÁ MODLITBA. Slovmi modlitby prosíme Pannu Máriu, ktorá je nielen Matkou Božou, ale aj našou duchovnou Matkou, o ochranu a prihovorenie vo všetkých veciach, najmä ale v pokušení a v hodinu našej smrti. Pozdravenie anjelské je prút, ktorým pekelného hada šibeme po hlave.

6. ANJEL PÁNA je modlitba, ktorou pri rannom, popoludňajšom a ve ernom zvonení uctieваме Pannu Máriu a klaniame sa tajomstvu vtelenia. Len o po ujeme zvoní , modlime sa:

Anjel Pána zvestoval Panne Márii.
 A ona po ala z Ducha Svätého.
 Zdravas, Mária...
 Ajh a, dievka Pána.
 Sta a mi pod a slova tvojho.
 Zdravas, Mária...
 A slovo telom sa stalo (pok aknú).
 A prebývalo medzi nami.
 Zdravas, Mária.
 Oroduj za nás, Svätá Božia Rodi ka.
 Aby sme sa stali hodní pris ůbení Kristových.

Modlime sa: Milos Tvoju prosíme, Pane, rá do myslí našich vlia , aby sme my, ktorí sme skrze anjela zvestujúceho vtelenie Krista Syna Tvojho poznali, skrze umu enie jeho a kríž ku sláve vzkriesenia privedení boli. Skrze tohože Krista, Pána nášho. Amen.

a) ZA DUŠE V O ISTCI. Po ve ernom „Anjel Pána“ pridávame modlitbu za duše v o istci:

Modlime sa za zomrelých veriacich: Ot enáš... Zdravas...
 V. Odpo inutie ve né daj im, Pane.
 R. A svetlo ve né nech im svietí. Nech odpo ívajú v pokoji. Amen.

Na túto modlitbu nikdy nezabúdajme. „Na duši ky pamätajme, z o istca im pomáhajme, budú nám tiež pomáha , ke budeme skonáva .“ Už i v tejto piesni máme pris ůb, že sa nám odv a ia zato výdatnou pomocou v rozhodujúcich chví ach, ke sa budeme lú i s týmto svetom.

b) VÝZNAM ZVONENIA NA ANJEL PÁNA je tento: a) Cirkev sv. tým, že pripomína veriacim vtelenie Syna Božieho, povzbudzuje každého veriaceho k tomu, aby akoval a miloval toho, ktorý vykúpil hriešne pokolenie udské; b) povzbudzuje k horlivej úcte Panny Márie ako Matky Spasite ovej; c) duše m tvych porú a do nábožnej modlitby veriacich; d) ako starostlivá matka napomína svoje dietky tri razy cez de (ráno,

na poludnie a ve er), aby pri svojej práci nezabúdali ani na prácu za svoje duševné spasenie.

c) **RADUJ SA NEBIES KRÁ OVNÁ...** Od Bielej soboty až do soboty pred Troji nou nede ou modlime sa miesto „**Anjel Pána**“, ke sa zvoní ráno, na poludnie a ve er (vždy stoja ky) túto antifónu:

*Raduj sa, nebies Krá ovná, aleluja,
kohos'nosi bola hodná, aleluja.
Zm tvych vstal, jak predpovedal, aleluja,
pros, aby nás k sebe prijal, aleluja.
Raduj sa a vese sa, Panna Mária, aleluja.
Lebo vstal zm tvych Pán skuto ne, aleluja.*

Modlime sa: *Bože, ktorý si zm tvychvstaním Syna svojho, Pána nášho, Ježiša Krista celý svet poteši rá il, dovo , prosíme, aby sme skrze Rodi ku jeho, Pannu Máriu, rados života ve ného dosiahli. Skrze tohože Krista Pána nášho. R. Amen.*

ms **7. RUŽENEC** je krásnou modlitbou, ktorou uctieваме najmä Pannu Máriu. Je to milý veniec duchovných ruží, uvitý k úcte nebeskej Krá ovnej.

ms **8. VZNIK SV. RUŽENCA.** Pustovníci prvých storo í, ktorí už nemohli íta žalmy, modlievali sa miesto každého žalmu jeden Ot enáš a Zdravas. Na po ítanie modlitieb používali istý po et kamienkov alebo rad guliek pripevnených na šnúre. Len neskoršie sv. Dominik zaviedol zvyk modli sa 150 Zdravasov miesto 150 žalmov. Ke totiž okolo roku 1200 za alo sa nebezpe ne šíri v Taliansku a vo Francúzsku bludné u enie albigéncov, sv. Dominik na rozkaz pápeža išiel káza týmto bludárom, aby sa spamätali. Ke badal, že jeho námahy sú bezvýsledné, obrátil sa o pomoc k Panne Márii. Tá mu zjavila mocný liek novej modlitby sv. ruženca. Horlivým modlením sv. ruženca v krátkom ase obrátilo sa vyše 100.000 bludárov. Po tomto zázraku ruženec sa rozšíril po celom svete.

ms **9. AKO SA MÁME MODLI SV. RUŽENEC?** Ruženec je vlastne rozjímavou modlitbou, v ktorej predpísaným spôsobom rozjímame o tajomstve vtelenia, utrpenia a zm tvychvstania Pána Ježiša. Pretože v týchto tajomstvách mala najvä šiu ú as P. Mária, rozjímaním uctieваме najmä ju. Sv. ruženec modlíme sa takto:

Úvod: Verím v Boha... Sláva Otcu... alebo: Odpo inutie ve né...

Preddesiatok: 1 Ot enáš, 3 Zdravasy s vložkami prosieb a 1 Sláva (alebo: Odpo inutie ve né...)

5 desiatkov: 1 Ot enáš... 10 Zdravasov s vložkami tajomstiev radostného, bolestného alebo slávnostného ruženca a 1 Sláva Otcu... (alebo: Odpo inutie ve né...)

Radostný ruženec.

A. Prosby k preddesiatku:

1. Ktorý nech rozmnožuje vieru našu. 2. Ktorý nech posil uje nádej našu. 3. Ktorý nech roznecuje lásku našu.

B. Tajomstvá k desiatkom:

1. Ktorého si, Panna, z Ducha Svätého po ala. 2. Ktorého si, Panna, pri navštívení Alžbety v živote nosila. 3. Ktorého si, Panna, v Betleheme porodila. 4. Ktorého si, Panna, v chráme obetovala. 5. Ktorého si, Panna, v chráme našla.

Bolestný ruženec.

A. Prosby k preddesiatku:

1. Ktorý nech osvecuje rozum náš. 2. Ktorý nech upev uje vô u našu. 3. Ktorý nech posil uje pamä našu.

B. Tajomstvá k desiatkom:

1. Ktorý sa pre nás krvou potil. 2. Ktorý pre nás bi ovaný bol. 3. Ktorý pre nás t ním korunovaný bol. 4. Ktorý pre nás kríž niesol. 5. Ktorý pre nás ukrižovaný bol.

Slávnostný ruženec.

A. Prosby k preddesiatku:

1. Ktorý nech usporaduje myšlienky naše. 2. Ktorý nech riadi slová naše. 3. Ktorý nech spravuje skutky naše.

B. Tajomstvá k desiatkom:

1. Ktorý slávne z m tvych vstal. 2. Ktorý slávne na nebesia vstúpil. 3. Ktorý nám Ducha Svätého soslal. 4. Ktorý a, Panna, do neba vzal. 5. Ktorý a, Panna, v nebi korunoval.

10. POMÔCKA PRI RUŽENCI. Pri odpovítavaní predpísaných modlitieb je znamenitou pomôckou **ruženec** alebo **pátri ky**. Je to 50 malých zrníek, ktoré sú navle ené na šnúro ke alebo sú pospájané drótkmi na spôsob ven eka. Medzi desiatimi malými zrnkami je vždy jedno vä šie zrnko. Okrem toho sú na tomto ven eku zavesené ešte tri malé zrnká, jedno vä šie a krížik. Krížik zna í Verím v Boha, menšie zrnká Zdravasy, vä šie zrnká Ot enáše.

ODPUSTKY. 1. Veriaci, ktorí sa pomodlia aspo tretinu Ve kého ruženca, t. j. 5 desiatkov, dosiahnu odpustky 5 rokov.

2. Ak ruženec, t. j. 5 desiatkov, odbavia spolu s inými verejne alebo súkromne, dosiahnu raz denne odp. 10 rokov. — Plnomocné odp. dosiahnu každý mesiac v poslednú nede u, ak pristúpia ku sv. spovedi, ku sv. prijímaniu, navštívia kostol alebo verejnú kaplnku a ak každý týžde v tom istom mesiaci aspo tri razy s inými odbavili ruženec, t. j. 5 desiatkov.

3. Ke tretinu ruženca, t. j. 5 desiatkov, zbožne odbavia pred vystavenou Sviatos ou Oltárnou alebo pred bohostánkom, zakaždým získajú plnomocné odp., ak ešte pristúpia ku sv. spovedi a ku sv. prijímaniu. — Tieto odpustky veriaci získajú, i ke pri ruženci nepoužívajú pátri ky.

ms POSVÄTENÉ PÁTRI KY. *Veriaci, ke pri modlení ruženca používajú pátri ky, posvätené k azom rehole dominikánov alebo iným na to oprávneným k azom, získajú okrem spomínaných ešte aj iné odpustky. Ke sa predmodlenik modlí na odpustkových pátri kách, odpustky získajú všetci, o sa s nim spolumodlia.*

11. ZDRAVAS, KRÁ OVNÁ. (Túto modlitbu sa modlí k az po tichej sv. omši striedavo s udom alebo s miništrantmi. Je preto potrebné, aby sme ju vedeli nazpamä .)

Zdravas, Mária... (tri razy).

Zdravas, Krá ovná, Matka milosrdenstva, — život, sladkos i nádej naša, zdravas. — K tebe voláme vyhnaní synovia Evy. — K tebe vzdycháme nariekajúci a pla úci v tomto slzavom údolí. A preto, orodovníca naša, obrá k nám milosrdné o i svoje, — a po tomto putovaní ukáž nám Ježiša, požehnaný plod života svojho. Ó milostivá, ó dobrotitivá, ó sladká Panna Mária.

V. Oroduj za nás, svätá Božia Rodi ka.

R. Aby sme sa stali hodní pris úbení Kristových.

Modlime sa: Bože, úto ište naše a sila, — shliadni milostive na ud k Tebe volajúci, — a na prímluvu slávnej a nepoškvrnenej Panny, Rodi ky Božej, Márie, — blahoslaveného Jozefa, jej ženícha, i svätých apoštolov Tvojich Petra a Pavla a všetkých svätých, — vyslyš milostive a dobrotive prosby, ktoré Ti za obrátenie hriešnikov, za slobodu a povýšenie svätej Matky Cirkvi prednášame. Skrze tohože Krista, Pána nášho. — R. Amen.

Svätý Michal archanjel, brá nás v boji; — proti zlosti a úkladom diablovým bu nám ochranou. — Pokorne prosíme: Nech ho zavrátí Boh. A ty knieža vojska nebeského mocou Božskou zaže do pekla satanáša a iných zlých duchov, — ktorí sa na skazu duší po svete potulujú. — R. Amen.

V. Najsvätejšie Srdce Ježišovo.

R. Zmiluj sa nad nami. (Tri razy).

ms **12. LITÁNIE** sú prosebné modlitby, v ktorých tri Božské osoby, blahoslavenú Pannu Máriu, ako aj svätých a svätice božie znovu a znovu vzývame. Cirkev schválila **pätoro** litánií:

a) o mene Ježiš,

b) o Božskom Srdci Ježišovom,

- c) **loretánske** (nazvané pod a kaplnky Panny Márie v talianskom pútnickom meste Lorete, kde vznikly),
- d) **o sv. Jozefovi**,
- e) **o všetkých svätých**.

Iné litánie môžeme užívať len pri súkromných pobožnostiach.

Cvienie: 1. Ktorá modlitba je najdokonalejšia a pre o? Ako sa ju modliame? 2. Pre o je Ot náš vznešenou modlitbou? o je v siedmich prosbách? 3. Akú modlitbu pripojujeme k modlitbe Pána? Ako znie? 4. Z koých iastok sa skladá Pozdravenie anjelské? 5. O o prosíme P. Máriu v tejto modlitbe? 6. Koho uctieame modlitbou Anjel Pána a ako sa ju modlíme? a) oprídávame po ve ernom „Anjel Pána“? b) Aký je význam zvonenia na Anjel Pána? c) o sa modlíme namiesto „Anjel Pána“ od Bielej soboty až do soboty pred Troji nou nede ou? 7., 8., 9. o je ruženec, ako vznikol a ako sa ho modlíme? 10. o je pomôckou pri ruženci? a) o máme najsamprv urobiť, ke si kúpime ruženec? 11. Akú modlitbu sa modlíme spolu ne s k azom po tichej sv. omši? 12. osú to litánie? Ktoré litánie sa môžeme verejne modliť?

D.

POBOŽNOSTI.

ms

A) POLUD AJŠIE POBOŽNOSTI. Cirkev sv. nám naria uje: V nede u a v prikázaný sviatok svätú omšu nábožne slyša . Tomuto nariadeniu urobíme zados predpoludním. Ale aj nede né a sviato né popoludnie máme strávi v nábožnosti, k omu nám pomáhajú **popolud ajšie pobožnosti**.

a) **LITÁNIE ALEBO ŠVÄTÉ POŽEHNANIE** je popolud ajšia pobožnosť, pri ktorej sa spievajú litánie s antifónami a piesami, ktoré sú priliehavé k cirkevnému obdobiu. Napokon k az ude uje shromaždenému udu požehnanie sviatos ou Oltárnou, a to alebo v monštrancii alebo cibóriu, a preto sa táto popolud ajšia pobožnosť menuje aj *svätým požehnaním*. Pri tejto pobožnosti odbavujú sa litánie (loretánske, o Božskom Srdci, o mene Ježiš, o sv. Jozefovi alebo o všetkých svätých).

b) **NEŠPORY** (vešpery — žalmy) sú tiež popolud ajšou pobožnosťou. Táto pobožnosť siaha alebo do prvých kresanských ias, ke ju udu s duchovenstvom odbavoval. U nás sa odbavujú len vo významnejších chrámoch, kde je viac k azov. Ale ke sú väčšie cirkevné slávnosti, odbavujú sa aj v niektorých farských chrámoch, kde je len jeden k az. — Táto pobožnosť sa skladá zo spievania piatich žalmov, ktoré pripadajú na tú slávnosť a z chválospevu Panny

* Je grécke slovo a znamená *poníženú a skrúšenú* modlitbu.

** Litánie loretánske vznikly na milostnom mieste v Lorete v Taliansku, kde je dom ek Matky Božej z Nazareta.

Márie — Magnifikat. — Medzi týmto chválospevom k az okiadza oltár, o je pozostatok zo Starého zákona, lebo tam pred archou úmluvy z úcty k Bohu každý de ráno i ve er pálievali vo avé kadidlo.

B) VYSTAVENIE SVIATOSTI OLTÁRNEJ. a) **VEREJNÁ ÚCTA.** Horúca túžba veriacich vidie sviatosťného Spasite a aspo vo sv. hostii dala v 14. storočí podnet k tomu, že cirkev sv. vystavuje sviatosť Oltárnu, aby ju aj takto verejne uctievali. Rozkvet úcty k sviatosť Oltárnej rozšíril sa najmä po zavedení sviatku Božieho Tela.

s b) **SPÔSOB VYSTAVENIA SVIATOSTI OLTÁRNEJ.** Ak sa sviatosť Oltárna vystavuje na verejné uctenie v monštrancii, tento úkon je sprevádzaný istými obradmi a spevmi. K az (v superpelícii, s bielou štólou a bielym pluviálom) príde k oltáru s miništrantmi v bielom rúchu. K az otvorí svätostánok, odkiaľ z cibória vyberie ve kú sv. hostiu a vloží ju do monštrancie, potom ju okiadza. Súbor a ud medzitým spieva niektorú pieseň k sviatosť Oltárnej (napr. JKS 318, 320). Potom k az vezme do velumu monštranciu so sviatosťou Oltárnou, obráti sa k udu a zaspieva: *Tantum ergo* Sbor a ud za ním zopakuje:

*Tantum ergo Sacramentum
veneremur cernui;
et antiquum documentum
novo cedat ritui:
praestet fides supplementum
sensuum defectui.*

*Preveľbnej tu Sviatosť
vzdajme úctu, poklonu;
ustúp obrad minulosti
novému v u zákonu;
smyslov nedostatok nosti
viera dávaj náhradu.*

Po skončení k az dáva požehnanie, na o hás miništrant upozoruje cenganím. V túto chvíľu všetci sme na oboch kolenách a z v a nosti za ve kú lásku Pána Ježiša k nám bijeme sa v prsia a hovoríme: *Pán môj, a Boh môj**. — K az potom vystaví sviatosť Oltárnu na trón, síde dolu, okiadza a za ne sa pobožnosť alebo ostane vystavená celý deň. Po pobožnosti znovu sbor zaspieva pieseň k sviatosť Oltárnej (napr. JKS 322), medzi spevom k az okiadza sviatosť Oltárnu, vezme velum, snesie monštranciu s trónu, obráti sa k udu a zaspieva: *Genitori Genitoque...* Sbor a ud za ním zopakuje a pokračuje:

*Genitori Genitoque
laus et jubilatio,
salus honor, virtus quoque
sit et benedictio;
procedenti ab utroque
compar sit laudatio. Amen.*

*Otcu, Synu premilému
bu es a veľbenie,
chvála, v ak a sláva jemu
bu i dobrore enie;
od obidvoch poslanému
rovnako bu uctenie. Amen.*

* Ak túto modlitbu ku s dôverou, úctou a láskou vyslovíme i už pri sv. omši, ke k az pozdvihuje sv. hostiu alebo ke je vyložená sviatosť Oltárna, dosiahneme 7 rokov odpustkov. K tomu ešte týždenne raz plnomocné odpustky za obvyklých podmienok, ak uvedený vzdych denne opakujeme.

Po skon ení piesne k az požeňná sviatos ou Oltárnou prítomný ud, znovu k a íme a v hľbokej pokore pred živým Spasite om bijeme sa v prsia a znovu vyznávame: Pán môj a Boh môj!

K az položí potom monštranciu na oltár, síde na oltárne stupne a spieva:

V. *Panem de coelo praestitisti eis.* (P. T. Alleluja.)

R. *Omnē delectamentum in se habentem.* P. T. Alleluja.)

Oremus: *Deus, qui nobis sub Sacramento mirabili Passionis tuae memoriam reliquisti; tribue quaesumus: ita nos corporis et sanguinis tui sacra mysteria venerari, ut redemptionis tuae fructum in nobis jugiter sentiamus. Qui vivis et regnas in saecula saeculorum.* R. Amen.

V. *S neba si im dal chlieb.* (. V. Aleluja.)

R. *Všetku slas v sebe majúci.* (. V. Aleluja.)

Modlíme sa: *Bože, Ty si nám v predívnej sviatosti Oltárnej pamiatku umu enia svojho zanechal; daj, prosíme, aby sme presväte tajomstvo tela Tvojho a krvi Tvojej tak ctíli, žeby sme úžitok vykúpenia Tvojho stále v sebe cítili. Ktorý žiješ a krá uješ na veky vekov.* R. Amen.

Po tejto modlitbe k az uschová sviatos Oltárnu do svätostánku a verejná úcta sviatostného Spasite a je skon ená.

ms c) **KEDY SA VYSTAVUJE SVIATOS OLTÁRNA.** Sviatos Oltárna vystavuje sa na verejné uctenie oby ajne: v prvé piatky a v prvé nedele v mesiaci, v posledné tri fašiangové dni na odprosenie Boha za hriechy, ktoré sa v tieto dni samopašných zábav páchavajú, vo Ve ký piatok a Bielu sobotu, na Božie Telo, vo sviatok patróna chrámu ap.

ms d) **MY A VYSTAVENÁ SVIATOS OLTÁRNA.** Sú to najveľbejšie chvíle nášho života, ke môžeme predstúpi pred trón najvznešenejšieho Pána neba i zeme. Pred samého Boha vo sviatosti Oltárnej. Pán Ježiš vtedy verejne aká na naše návsťevy, aby sme sa mu a) so živou vierou kla ali, b) so srde nou láskou ho pozdravovali, c) dôverne ho o milosti prosili a d) povolali si ho duchovným prijímaním do srdca. — S rados ou navštevujme Spasite a vo sviatosti Oltárnej, aby nám v hodine osobitného súdu mohol poveda potešujúce slová: Bol som hladný, smädný, chorý od lásky, bol som v žalári mojej lásky, cudzincom na zemi: ty si sa ma ujal, vojdi do radosti svojho Pána.

GRÓFKA FERIA strávil celé hodiny pred sviatos ou Oltárnou. Ke sa jej spýtali, o vie tam tak dlho robi, odpovedala: „To robím, o chudobný pred bohá om, o nemocný pred lekárom, smädný pri istom prameni a hladný pri bohato prestretom stole. Bože môj, pýtate sa, o tam robím? Klaniam sa svojmu Bohu, akujem mu a prosím ho.“ Toto aj my nasledujme. — Cirkev sv. nás obdarúva 10 rokov odpustkami, ke navštívime verejne vystavenú sviatos Oltárnu. Len o vstúpime do chrámu a pred všetkými úkonmi pobožnosti ideme bližšie smerom k oltáru, kde je uschovaná najsvätejšia Sviatos a krátko sa jej klaniame, získame 300 dní odpustkov.

Cvi enie: A. o nám cirkev sv. naria uje v nede u a prikázaný sviatok? Ako máme strávi nede né a sviato né popoludnie? a) o sú to litánie? Aké litánie máme nariadené na verejné odbavovanie? b) o sú to nešpory? Kde a ako sa odbavujú? B. o dalo Cirkvi podnet k tomu, že vystavuje sviatos Oltárnu? Kedy nastal rozkvet úcty k sviatosti Oltárnej? a) Aké obrady sú pri vystavovaní sviatosti Oltárnej? o hovoríme vtedy, ke k az dáva požehnanie so sviatos ou Oltárnou? b) Kedy sa vystavuje sviatos Oltárna? c) Na o aká Pán Ježiš, ke je vystavená sviatos Oltárna? o robila gróafka Feria pred sviatos ou Oltárnou?

Úloha: Akú pobožnos sme odbavovali minulú nede u popoludní? Kedy bola posledný raz vystavená sviatos Oltárna v našom chráme a z akej príležitosti?

ms **C) VZÝVANIE DUCHA SVÄTÉHO. Veni, Sancte Spiritus** (= **Duchu Svätý, prí ...**). Na Ducha Svätého vo svojom živote asto zabúdame. Modlievame sa ve mi horlive k P. Bohu, k P. Ježišovi, k P. Márii a k svätým, ale Duchom Svätým ako by sme poh dali, obchádzame a zanedbávame ho. A jednako Duch Svätý nám osvecuje rozum, aby sme pri svetle viery poznali, o je pravdivé, dobré a spasite né. Bez tohto svetla nikto sa nemôže dosta k pravej viere. On ozdobuje duše naše posväčujúcou milos ou, posil uje našu vô u, aby sme dobré konali a zlého sa chránili. On je našim pravým potešite om.

a) **KEDY VZÝVAME DUCHA SVÄTÉHO.** Ducha svätého vzývame na za iatku školského roku, ke ho prosíme o dar osvietenia, aby celý budúci školský rok bol vyplnený jeho darmi, jeho požehnaním, aby tak priniesol ve a krásnych výsledkov na našich dušiach a na našom tele. — Ducha Svätého alej vzývame pred duševnými cvi eniami, pred svätými misiami, na za iatku ob ianskeho roku a vôbec pred dôležitými úkonmi.

b) **SPÔSOB VZÝVANIA DUCHA SVÄTÉHO.** Ducha Svätého vzývame oby ajne v chráme božom, ale to nie je pravidlom. K az, oble ený v superpelícii s bielou štólou, vyjde s miništrantami k oltáru, kde zaspieva za iatok piesne „*Veni Sancte Spiritus...*“ Potom shromaždený ud pokra uje alebo po latinsky (JKS 478), alebo po slovensky (JKS 217). Po dospievaní k az pokra uje:

V. *Emitte Spiritum tuum et creabuntur.*

R. *Et renovabis faciem terrae.*

Oremus: *Deus, qui corda fidelium Sancti Spiritus illustratione docuisti; da nobis in eodem Spiritu recta sapere, et de ejus semper consolatione gaudere. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.*

V. Vyšli Ducha svojho a všetko bude pretvorené.

R. A obnovíš tvárnos zeme.

Modlime sa: *Bože, ktorý si srdcia veriacich osvietením Ducha Svätého vyu il, daj nám v tomže Duchu pravé veci smýš a a z jeho potešenia vždycky sa radova . Škrze Krista, Pána nášho. R. Amen.*

Po tejto modlitbe oby ajne býva požehnanie so sviatos ou Oltárnou v cibóriu. Pred každým úkonom, i doma, prosme vrúčne Ducha Svätého o potrebnú milos .

Cvienie: C. Modlievame sa asto k Duchu Svätému? o nám osvecuje Duch Svätý? a) Kedy vzywame Ducha Svätého? b) Aké obrady sú spojené so vzywáním Ducha Svätého?

Úloha: *Kedy sme posledný raz vzywali verejne Ducha Svätého v chráme božom? Z akej príležitosti to bolo?*

ms D) SLÁVNOSTNÉ PO AKOVANIE. Te Deum laudamus (= **Teba Boha chválime**). V a nos je nos , ktorá okraš uje a spríjem uje spoločný život. Bez v a nosti život je smutný a pustý. Ke že je naše srdce preplnené v a nos ou už vo i u-om, o o viac má by preplnené v a nos ou vo i Pánu Bohu. Sv. Pavol (Efez 5, 20) nás k tejto v a nosti povzbudzuje slovami: „ akujte vždycky za všetko v mene Pána nášho Ježiša Krista.“ Náš život mal by by len neprestajným chválospevom a v aky za všetky nesmierne dobrodenia asné i duchovné, ktorých sa nám dostáva v plnej miere od Pána Boha.

a) **KEDY ZVLÁŠ VZDÁVAME SLÁVNOSTNÉ V AKY.** Cirkev sv., preplnená citom v aky vo i P. Bohu, usporadúva slávnostné po akovanie po skon ení dôležitých podnikov. Býva to napr.: na konci školského a ob ianskeho roku, na konci duševných cviení, misií, po vykonaní pápežskej vo by a korunovácie, po skon ených procesiách (na Vzkriesenie, na sv. Marka, na Krížové dni, Božie Telo), po skon enej žatve, po skon ení vojny a pod.

b) **SPÔSOB ODBAVOVANIA SLÁVNOSTNÉHO PO AKOVANIA.** Te Deum laudamus = Teba Boha chválime, nikdy nespievame pred sv. omšou, ale len na konci. Ak sa po akovanie odba-vuje bez sv. omše alebo na konci inej pobožnosti, k az, oble ený v superpelícii s bielou štólou a s bielym pluviálom, stane si ob-vyklým spôsobom s miništrantami pred oltár a zaspieva: *Te Deum laudamus*. Potom sbor spieva po latinsky alebo po slovensky (JKS 526). Celé Te Deum spieva sa stoja ky, pretože je to piese chvály, oslavy a veleby. K a í sa len za spevu štyroch veršov:

Preto a prosíme, rá služobníkom svojim pomáha , ktorých si predrahou krvou vykúpil.

i , aby sme k Tvojim svätým — vo ve nej sláve boli pripo ítaní.

Spas ud svoj, Pane — a požehnaj dedi om svojim.

A spravuj ich — a vyvš ich až na veky.

K a íme preto, lebo sú to verše ponížených prosieb. Boh len pokorným dáva svoju milos . Svoju pokoru a poníženie i von-kajškom nazna ujeme, že spievame k a ia ky. Nakoniec k az striedavo so sborom spieva:

V. *Benedicamus Patrem et Fi-
lium cum Sancto Spiritu.*

R. *Laudemus et superexaltemus
eum in saecula.*

V. *Dobrore me Otcu i Synu so
Svätým Duchom.*

R. *Chvá me ho a vyvyšujme ho
na veky.*

V. *Domine, exaudi orationem meam.*

R. *Et clamor meus ad te veniat.*

V. *Dominus vobiscum.*

R. *Et cum spiritu tuo.*

Oremus: *Deus, cujus misericordiae non est numerus et bonitatis infinitus est thesaurus, piissimae majestati tuae pro collatis donis gratias agimus, tuam semper clementiam exorantes, ut qui petentibus postulata concedis, eosdem non deserens, ad praemia futura disponas. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.*

V. *Pane, vyslyš modlitbu moju.*
R. *A volanie moje nech dôjde ku Tebe.*

V. *Pán s vami.*

R. *I s duchom tvojim.*

Modlíme sa: *Bože, milosrdenstvo Tvoje je bez hraníc a dobrota Tvoja je nekone ne bohatá: akujeme Tvojej preláskavej Velebnosti za udelené dary, a ke že vyhovuješ prosbám, prosíme dobrotivos Tvoju, neopúš aj nás, ale priprav nám budúce odmeny. Skrze Krista, Pána nášho. R. Amen.*

Cvi enie: D. o je to Te Deum laudamus? Pre o máme chváli P. Boha a jemu v aký vzdáva? a) Kedy zvlášť vzdávame slávnostné v aký? b) Ako sa odbavuje slávnostné po akovanie? Pri ktorých veršoch k a íme a pre o? Aké odpustky získajú tí, o zbožne odbavia Te Deum?

Úloha: *Kedy sme odbavovali posledný raz Te Deum? A z akej príležitosti? Kedy budeme odbavova najbližšie Te Deum?*

ODPUSTKY: a) Veriaci, ktorí na po akovanie Bohu za prijaté dobrodenia zbožne odbavia „Te Deum“, získajú odpustky 5 rokov. b) Tí, o sa zúčastnia na slávnostnom spievaní tohto hymnu v chráme alebo v kaplnke na konci ob ianskeho roka na po akovanie za prijaté minuloro né dobrodenia, získajú odpustky 10 rokov. — Ak ešte pristúpia i ku sv. spovedi a k sv. prijímaniu a pomodlia sa na úmysel sv. Otca, získajú plnomocné odpustky.

E.

PROCESIE.

ms **PROCESIE** sú slávnostné sprievody, pri ktorých Boha spoločne oslavujeme, jemu za dobrodenia akujeme a za odvrátenie zlého i o iné milosti ho prosíme.

a) **DEJINY.** Procesie majú svoj pôvod v alekom dávnoveku. Sväté Písmo nám dáva na to pekné doklady. Napr. kráľ Dávid v slávnostnom sprievode prenášal archu úmluvy do Jeruzalema. To isté robil aj jeho syn Šalamún, ke prenášal archu do novovystaveného jeruzalemského chrámu. Sám Kristus Pán na Kvetnú nede u vchádzal do Jeruzalema v slávnostnom sprievode. Pod a svedectva mu eníkov sv. Cypriána, Bonifáca, ako aj svätých Otcov Bazila, Ambróza, Gregora ... slávnostné sprievody boli v oby aji už v prvých storo iach.

ms b) **VÝZNAM PROCESII.** Každá procesia je *hlasnou výzvou* k horlivej modlitbe. Tam, kde sú shromaždené stovky, ba aj tisíce udu s tým istým cie om a spoločne prosia Boha o zmilovanie,

zapôsobí to aj na chladné a ahostajné srdcia a povzbudí ich to k horlivosti a pobožnosti. — Sú *obrazom nášho putovania na zemi*. Každá procesia kon í sa vojdením do chrámu. Naša pú z tohto slzavého údolia vedie tiež do nebeského Sionu. — Sú *verejným vyznaním*, že len Pánu Bohu patrí chvála, v aka a poklona. — Sú *verejnou v akou* za to, že môžeme Krista Pána pred celým svetom vyznáva . — Sú *znakom ví azstva viery kres anskej* a nad tmavou nocou pohanstva.

ms

c) **KRÍŽ A ZÁSTAVY NA PROCESIÁCH.** Na ele každého náboženského sprievodu má by kríž na znamenie, že sme sa ako kres ania v mene Ježiša ukrižovaného shromaždili, v jeho mene chceme za a a dokon i svoju pobožnos . Biele a ervené zástavy znamenajú, že pod zástavou Ježišovou máme ži v úplnej nevinosti a proti hriechu, svetu a diablu až do krvi bojova — ba hotoví i život položi . Modré (belasé) zástavy znamenajú, že máme chodi s pravou útos ou a kajúcnos ou nad svojimi hriechami. Zástavy ved a kríža znamenajú, že Kristus je ví azným vodcom a že veriaci pod jeho vedením v boji proti zlu dobyjú si isté ví azstvo.

d) **USPORIADANIE UDU NA PROCESIÁCH.** Procesia aj svojim usporiadaným vonkajškom má na každého zapôsobí . Vpredu ide kríž, za krížom majú ís deti, najprv chlapci, potom diev atá, pretože deti pre svoju nevinnos sú najmilšie a najbližšie Bohu. Potom ide dospelá mládež, mužská a ženská, za ou k az

so spevákmi a napokon chlapi a naostatku ženy. K az je uprostred všetkých, lebo všetkým má rovnako slúžiť. Cirkevnému duchu najkrajšie zodpovedá, keď idú udia po páre, aby takto znázornili príkaz lásky k bližnému. Za procesie ozýva sa hlahol zvonov. Tak ako tieto zvuky dorážajú k nebeským výšinám, tak majú dorážať i naše modlitby a zbožné spevy, ktoré pri procesii odbavujeme. Pri takýchto sprievodoch len duchovenstvo a udia v uniformách môžu mať zakryté hlavy, ostatní idú holou hlavou. Týmto sa názor uje, že ud má preukazovať povinnú úctu tak duchovnej ako i svetskej vrchnosti. Len keď je procesia Božieho Tela, nik nesmie mať zakrytú hlavu, lebo vtedy kráča v zástupe živý Spasiteľ vo sviatosti Oltárnej, ktorému vzdáva povinnú úctu alebo i zem i všetky mocnosti.

e) **KEDY SA KONAJÚ PROCESIE.** Riadne procesie konajú sa napr. vo sviatok Osvätovania Panny Márie, na Kvetnú nedeľu, na Vzkriesenie, na deň sv. Marka, cez Krížové dni a na Božie Telo. Mimoriadne procesie konajú sa zo zvláštnych pohnútok, a to alebo na odvrátenie zla (napr. moru), alebo na vyprosenie nejakého dobra (napr. dažďa).

f) **NAŠA ÚČASŤ NA PROCESIÁCH.** Keďže procesie majú taký hlboký a krásny význam, máme sa na nich podieľať a v možnosti všetci zúčastniť. Aby sme mali z toho skutočný úžitok, nesmieme byť na procesiách len telom prítomní, ale hlavne duchom. Kto ide na procesie len preto, aby sa cestou poshovárал so susedom, alebo aby ukázal svoje nové šaty, alebo ak ide s celkom iným úmyslom než nábožným, veď mi sa prehrešuje.

Cvienie: E. o sú procesie? a) i majú procesie svoj pôvod v alekom dávnoveku? Aké doklady nám dajú na to Písmo sväté? b) Aký význam majú procesie? c) V čele procesie ide kríž; o to znamená? o znamenajú zástavy? d) Ako je usporiadaná procesia? e) Kedy sa konajú riadne a mimoriadne procesie? f) S akým úmyslom sa máme zúčastňovať na procesiách?

Úloha: *Kedy bola v našej farnosti procesia? Bola to riadna i mimoriadne procesia? Z príležitosti akého sviatku, akej slávnosti?*

F.

PÚTE A PÚTNICKÉ MIESTA.

ms **1. PÚTE** sú pobožné návštevy posvätných miest, ktoré Boh vyznamenal osobitnými darmi, milosťami alebo zázrakmi.

ms a) **DEJINY PÚTÍ.** Cirkev svätá nevynašla púte. Ich pôvod je taký starý ako ľudské pokolenie. S púťami sa stretávame už u najstarších pohanských národov, ako napr. u Egypťanov, Japoncov, Indov... Putovali Gréci, starí Egypťania, Slovania putovali do chrámu pohanského Svantovíta, mohamedáni putujú do Mekky a Mediny... Vo výročných sviatkoch putovali aj Izraeliti do jeruzalemského chrámu.

I Pán Ježiš ako 12-ro ný putuje s Pannou Máriou a sv. Jozefom z Nazaretu do alekého Jeruzalema. Cirkev sv. pod a príkladu P. Ježiša tiež za ala putova . Nábožní kres ania za ali putova predovšetkým do Svätej zeme, ktorá bola posvätená stopami a krvou nášho Spasite a. Ke mohamedáni zaujali Svätú zem a kres anom nedovolili navštevova tieto sväté miesta, putovali k hrobom milá ikov Spasite ových v Ríme k sv. Petrovi a Pavlovi a k iným vzácnym a drahým miestam. Takto vznikly kres anské púte.

ms

b) CIE Ā VÝZNAM PŮTÍ. Hoci cirkev sv. nikdy nevydala nejaký príkaz, ktorý by nás nútil, aby sme konali púte, jednako ich odporú a ako vzácné pomôcky našej spásy. Mnohí idú na pú , aby tam a) *Boha prosili*. Doma sa lovek ve a ráz nemôže tak ahko pozvnieť k Bohu ako na pútnickom mieste. Mnohí veriaci b) *h adajú útechu* na pútnickom mieste. Neš astným je takéto miesto vždy milšie než doma, lebo tu môžu osta v modlitbách tak dlho, kým neprestane krváca ich srdce. Doma sa hanbievajú, že by sa stali ter om posmechu, keby a takto vrúcne pohrúžili do modlitby. Púte majú alej ten cie , aby sme c) *Bohu akovali*. Za nesmieme dobrodenia, ktoré dostávame každodenne plným božím priehrstím, máme veru o akova . Mnohí putujú preto, aby za svoje hriechy d) *zados urobili Bohu*. Každý z nás obrazil Boha. Pri spovedi ukladá k az kajúcnikom zados u inenie. To je povinné. Mnohí pútnici však vydávajú sa na púte preto, aby stras ami, smädom, hladom a únavou, ktoré pocítia na alekej ceste, sami sa trestali za svoje hriechy. To je krásny a š achetný úmysel. — alší význam púte spo íva v tom, že mnohí pútnici vykonajú si tu pokánie — e) sv. *spove* . Tu majú príležitos tris as sa svojich duševných ažkostí u neznámeho k aza. K vznešeným cie om púte pridávame ešte jeden: púte znamenajú f) *vyznanie viery*. V našej ahostajnej dobe nájdeme ve a zapierajúcich Petrov, ale málo vyznávajúcich Veroník. Nášho Spasite a preto teší aj najmenší prejav vyznania viery. A o je zástup udí s krížom a zástavami na ele, s modlitbami a pies ami na perách? Tento zástup neohrozene vyznáva svoju vieru.

c) PŮTNICKÉ MIESTA. Najvýznamnejšie pútnické miesta sú vo Svätej zemi (Jeruzalem, Betlehem a vôbec tie miesta, ktoré Spasite svojou prítomnos ou posvätil, alebo na ktorých Boh preukázal u om nejakú zvláštnu milos : Rím, Lurdy vo Francúzsku, Sv. Jakub v Compostelle v Španielsku, Einsiedeln vo Švaj iarsku, Fatima v Portugalsku, Altötting v Bavorsku a Maria-Zell a i.).

d) NA SLOVENSKU najznámejšie pútnické miesta sú na Starých Horách, v Levo i a Mariatáli (Marianke).

Cvi enie: 1. o sú púte? a) Púte vynašla azda Cirkev? Kde sa už stretávame s pú ami? b) Aký je cie a význam púti? Odporú a Cirkev púte? c) Ktoré sú najvýznamnejšie pútnické miesta? d) Ktoré sú známe pútnické miesta na Slovensku?

Úloha: *Ktoré pútnické miesto je v našom okolí? V ktoré dni v roku sa tam konajú najvä šie púte? Kto už bol na púti, nech porozpráva svoje zážitky a spomienky.*

G.

POHREB.

ms 1. **POHREB** je nábožné odprevadenie m tveho z domu na cintorín. Obrady pri kres anských pohreboch vyjadrujú prosbu, aby Boh prijal dušu zomrelého na milos . Pohreb odbavuje Cirkev slávnostným spôsobom preto, aby zjavne preukázala úctu k tomu telu, ktoré bolo stvorené na obraz boží a ktoré bolo chrámom Ducha Svätého.

a) **O VIDÍME A PO UJEME PRI POHREBE.** *Sviece* sú znamením, aby sme prosili Boha, žeby zomrelému svietilo ve né svetlo. *Hlahol zvonov* znamená, že naša vrúcna modlitba má preniknú k nebu ako hlahol zvonov. *Kropenie truhly svätenou vodou* zna í, aby Boh zomrelého o istil od hriechov. *Kadidlo* zna í, aby naše modlitby vystupovali k božiemu trónu ako príjemný dym kadidla. Truhla je oby ajne ozdobená vencami na znak, že zomrelý dosiahol ví azstvo. Tak ako kvety rýchlo vädnú, tak rýchlo pomínú zemské veci.

b) **MÁRNOMYSE NOS PRI POHREBOCH.** Na niektorých miestach panuje zlozvyk, že rodina zomrelého neoby ajným množstvom vencov chce preukáza lásku a úctu k nebohému. Ve a ráz to robieva len z udkých oh adov a z márnomyse nosti. Toto nie je zomrelému nijako na osoh. Peniaze, ktoré rodina takto zbyto ne vyhodí, nech dá radšej na sv. omše alebo na chudobných, aby duša zomrelého došla ím skôr spasenia.

c) **RÚCHO PRI POHREBOCH.** Pri pohreboch dospelých užíva sa rúcho iernej farby na znak smútku. Pri pohreboch nevinných detí užíva sa rúcho bielej farby, ako znak nevinnosti a radosti. Nevinné pokrstené deti totiž idú po smrti priamo do neba.

2. **SPA OVANIE M TVOL.** Tam, kde kres anská viera ustupuje a mravy surovejú, zjavuje sa oby aj **spa ovania m tvol.** Cirkev prísne zakazuje spa ova m tvoly, lebo: 1. aj Pán Ježiš bol pochovaný; 2. uráža náboženský cit, lebo len smeti sa spa ujú; 3. odporuje prírode, ktorá rozkladá rastlinné a živoíšne telá; 4. uráža úctu, ktorou sme podlžní svojim zomrelým; 5. pochovávanie nie je zdraviu škodlivé; 6. zni í stopy zlo inov; 7. je to hospodársky drahé; 8. v ohni spa ovania m tvola budú odpor a hrôzu. (Katechizmus, str. 42.)

3. **CIRKEV NEPOCHOVÁVA:** 1. nepokrstených; 2. inovercov; 3. katolíkov samovrahov, ktorí sa zavraždili pri zdravom rozume; 4. ktorí mohli ís a neboli na ve kono nej sv. spovedi; 5. ktorí uzavreli civilný sobáš alebo pred nekatolíckym duchovným a ani pred smr ou nedali si do poriadku svoje manželstvo;

6. kto bol v protikatolíckych spolkoch. — Tým, že Cirkev odoprie niekomu z rozumných dôvodov svoj pohreb, ešte nikoho nezatraca. Na to nemá práva. Tým len dáva najavo, že kto sa s úprimnou úctou netúlil za života k svojej matke — Cirkvi, nemôže od tej matky — Cirkvi ani žiada, aby mu dávala poslednú poctu. Pohrebom hovorí Cirkev: Toto je moje die a.

4. Ú AS NA POHREBOCH. Ke máme v úcte živé telá, pretože sú chrámami Ducha Svätého, bolo by nespravodlivé, keby sme si neuctili aj m tve telá. Ke m tvych na poslednej ceste odprevádzame, konáme tým krásny skutok milosrdenstva. V prvých kres anských asoch aj sami pápeži niesli do hrobu na svojich ramenách kres anov, ktorých pohani pre vieru usmrtili. — Naša ú as na pohreboch nech sa srovnáva s naším katolíckym cítením a presved ením. Necho me na pohreb len s tým úmyslom, aby sa nám o i pásly (i má nebohý pekné vence, kto mu ich daroval, ko ko udí je na pohrebe, pozorova, i pla ú, i ho mali radi, i majú pekné smúto né šaty ap.). Takouto udskou zvedavos ou ni by sme nebohému nepomohli. Skutok milosrdenstva má sa prejavova aj v tom, že sa zbožnými modlitbami a spevom prihovárame u Otca nebeského, aby dušu nebohého ím skôr prijal do ve ných radostí.

Cvi enie: 1. o je pohreb? o vyjadrujú obrady pri kres anských pohreboch? a) o zna ia pri pohrebe: sviece, hlahol zvonov, kropenie truhly svätenou vodou, kadidlo, vence? b) Akej márnomyse nosí sa dopúš ajú niekde na pohreboch? o by zomrelému osožilo? c) Pri pohreboch dospelých akej farby je rúcho k azovo? A pri nevinných deoch? 2. o máme vedie o spa ovaní m tvol, kde sa zjavuje takáto obyaj a pre o to Cirkev prísne zakazuje? 3. Koho Cirkev nepochová? o dáva najavo tým, že niekoho nepochová? 4. o prejavujeme svojou ú as ou na pohrebe? S akým úmyslom nemáme is na pohreb? V om sa má prejavova skutok milosrdenstva vo i nebohému?

Úloha: *Rozpovedzte, ako sa u nás odbavuje pohreb? Aké sú pri om zvláštnosti, zvyky a oby aje? Koho sme nedávno odprevádzali na cintorín?*

H.

KRÍŽOVÁ CESTA.

ms 1. KRÍŽOVÁ CESTA VO SVÄTEJ ZEMI. Už od najstarších ias putovali nábožní kres ania do Jeruzalema. Tu s ve kou úctou uberali sa tou cestou, kadia kedysi krá al s ažkým krížom Kristus Pán. Na jednotlivých miestach tejto cesty sa zastavovali a rozjímali o udalostiach, ktoré sa tu staly. Takých zastavení bolo štrnás .

2. KRÍŽOVÁ CESTA je pobožnosť, v ktorej pri štrnástich staniách rozjímame o bolestiach Pána Ježiša — a to od jeho odsúdenia až po jeho pochovanie.

3. KRÍŽOVÉ CESTY DOMA. Tí, o nemohli putovať do Jeruzalema, mohli si odbaviť túto pobožnosť doma. Na vhodných miestach umiess ovali drevené kríže s obrazmi, na ktorých boli znázornené jednotlivé výjavy z bolestnej cesty Spasiteľa. Tieto drevené kríže s obrazmi alebo sú umiestené v chrámoch na stenách, alebo aj v osobitných kaplnkách pod šírým nebom. Týchto obrazov, iže staníc je štrnásť: 1. Pán Ježiš na smrť odsúdený, 2. Pán Ježiš berie kríž na svoje plecia, 3. Pán Ježiš prvý raz padá pod krížom, 4. Pán Ježiš stretá sa so svojou matkou, 5. Šimon Cyrenejský pomáha Pánu Ježišovi kríž niesť, 6. Veronika podáva Pánu Ježišovi ručník, 7. Pán Ježiš druhý raz padá pod krížom, 8. Pán Ježiš napomína plačúcu ženu, 9. Pán Ježiš tretí raz padá pod krížom, 10. Pánu Ježišovi šaty svliekajú, 11. Pána Ježiša na kríž pribíjajú, 12. Pán Ježiš na kríži zomiera, 13. Pána Ježiša s kríža skladajú a 14. Pána Ježiša pochovávajú.

4. AKO SA ODBAVUJE KRÍŽOVÁ CESTA. Podstatou Krížovej cesty je a) rozjímánie o umu ení Pána, b) pred stanicami riadne zriadenej, cirkevnej vrchnosťou povolenej a posvätenej Krížovej cesty, c) ku ktorým stanicami medzi rozjímá- ním idú bu všetci pobožní konajúci, bu aspoň kázň — predmodleník a ostatní za ich chôdze povstanú (znak pohybu) a pohliadnu na obraz tej-ktorej stanice Krížovej cesty. Piesne, návody k rozjímániu a modlitby Krížovej cesty nie sú nezmeniť ne stanovené. Môžu sa zmeniť, lebo len podporujú naše roz- jímánie.

5. ODPUSTKY KRÍŽOVEJ CESTY. Kto chce získať pri pobožnosti Krížovej cesty odpustky, musí a) *ísť od stanice ku stanici*, ak mu nikto v tom neprekáža. Ak sa modlia veriaci Krížovú cestu spoločne a postup od stanice ku stanici by spôsobil neporiadok alebo by pobožnosť rušil, môže kázň alebo iná osoba sama ísť od stanice ku stanici a veriaci povstaním alebo obrácaním sa k stanicami naznačujú postup k jednotlivým stanicami. — Druhou podmienkou získania plnomocných odpustkov je vykonať pobožnosť Krížovej cesty b) *bez dlhšieho prerušenia*. Krátke prerušenie nie je prekážkou získania odpustkov. Taktiež je dovolené modlitbu Krížovej cesty prerušiť účasťou na sv. omši, sv. spovedi, sv. prijímaní ap. — Treťou podmienkou získania odpustkov je, aby ten, o pobožnosť koná c) *rozjímal* aspoň chvíľku o *umu ení Pána*. Ústna modlitba nie je predpísaná, hoci je chválitebným zvykom modliť sa pri každej stanici Otčenáš. Najprirudzenejšie je však rozjímať pri každej stanici o príslušnej udalosti z umu enia Pána, ale ani to nie je potrebné: stačí rozjímať o hoci om z utrpenia Pána Ježiša. Len ústna modlitba nestačí na získanie odpustkov.

a) **NEMOCNÍ** alebo aj zdraví, ktorí *nemôžu* vykonať pobožnosť Krížovej cesty obyčajným spôsobom, získajú všetky menované odpustky, ak držia v ru-

kách krížik s Ukrižovaným, ktorý posvätil na to osobitne splnomocnený k az, a pomodlia sa pritom 20 ráz Ot enáš, Zdravas a Sláva: 14 ráz miesto 14 staníc, 5 ráz na uctenie 5 rán Krista Pána a raz na úmysel sv. Otca. Ak ani tieto modlitby nemôžu nemocní odbavi , sta í ke taký posvätený krížik s kajúcim duchom pobozkajú alebo sa aspo na podívajú a pomodlia sa krátku modlitbu alebo strelnú modlitbu k umu enému Pánu Ježišovi, napr.: „Ukrižovaný Ježišu, zmiluj sa nad nami!“ — Také krížiky môže svätí generál františkánov, provinciál a miestni predstavení františkánskej rehole. Generál môže tiež splnomocni iných k azov, aby svätili krížiky s odpustkami Krížovej cesty.

ms 6. KRÍŽOVÚ CESTU MODLIEVAJME SA USILOVNE, lebo: a) v nej vidíme najjasnejšie cenu svojej duše, zlobu našich hriečov, lásku a milosrdenstvo božie a vznešený príklad ností nášho Spasite a; b) je ve mi súca hriešnikov obráti , vlačných povzbudi a spravodlivých vies k vyššej dokonalosti.

7. SVÄTÍ O ODBAVOVANÍ KRÍŽOVEJ CESTY. Svätí, ktorí pocítili blahodarné úinky odbavovania Krížovej cesty, ve mi pekne sa zmie ujú o tejto pobožnosti. Sv. Albert Ve ký hovorí: „Denne rozjíma o umu ení Kristovom je užito nejšie než vo všetky piatky v roku posti sa o vode a chlebe a bi ova sa až do krvi.“ Sv. Augustín: „Jedna jediná slza nad umu ením Krista Pána má vä šiu cenu než putovanie do Svätej zeme.“

Cvi enie: 1. Kde putovali kres ania od najstarších dôb? 2. o je Krížová cesta? 3. Tí, o nemohli putova do Jeruzalema, o si zhotovovali doma? Ko ko je staníc Krížovej cesty? Ktoré sú to? 4. Ako odbavujeme Krížovú cestu? 5. o má robi ten, kto chce získa odpustky Krížovej cesty? a) Ako získajú odpustky nemocní alebo aj tí, o nemôžu vykona pobožnos Krížovej cesty oby ajným spôsobom? 6. Pre o sa máme zvláš usilova modlieva Krížovú cestu? 7. Ako sa zmie ujú svätí o odbavovaní Krížovej cesty?

Úloha: Kedy bola u nás zriadená Krížová cesta? V ktorom období cirkevného roku odbavujeme spolu ne Krížovú cestu?

CH.

POBOŽNOS ZA TRPIACU CIRKEV.

ms 1. TRPIACA CIRKEV sú duše v o istci. Cirkev sv. spomína si na ne každodenne vo svojich modlitbách, ale osobitne v mesiaci novembri. Mimoriadne pobožnosti za duše v o istci usporadúva Cirkev sv. už v predve er sviatku Duši iek 1. novembra.

2. V PREDVE ER DUŠI IEK, t. j. popoludní na Všetichsvätých veriaci ud ide na cintorín, kde pozapa uje svie ky na hrobch. Každý sa modlí pri hrobch svojich príbuzných, potom sa všetci shromaždia okolo cintorínového kríža, kde sa modlia bolestný ruženic a litanie za zomrelých. Po ruženci spievajú piesne za zomrelých. Za nepriaznivého po asia pobožnos sa odbavuje v chráme božom. — Okolo piatej sa vyzvá a. K az, oble ený v superpelícii, v iernej štóle a pluviali spolu s miništrantmi, ktorí nesú kríž a

zástavy, ide do cintorína pre veriacich. Tu je potom káze alebo až v chráme, recitovanie žalmu 50: „Zmiluj sa nado mnou, Bože...“ alebo žalm 129: „Z hlbokosti volal som...“ Potom všetok ud skupí sa do procesie a za hlaholu zvonov a piesní za zomrelých ide procesia do chrámu, o zna í, že naša cesta s cintorína na posledný de má vies do krá ovstva nebeského, ktorého obrazom je každý chrám. V chráme je vystavená tumba, okolo nej aj na oltári horia svie ky. Ak nebola káze na cintoríne, spieva sa jeden verš piesne za zomrelých a je káze . — Po kázni k az zaspieva pred oltárom obradné modlitby pohrebu: „Oremus pro fidelibus...“; sbor spieva antifónu: Circumdederunt me..., žalm Venite exultemus Domino... a Zachariášov spev: Benedictus..., ktorý sa zakon í riadnymi veršami a modlitbou: „Deus indulgentiarum Domine...“ (za všetkých zomrelých). Po dokon ení k az odchádza k tumbre a odbaví sa Libera (bez „Non intres in iudicium...“) s modlitbou: „Fidelium...“ Nakoniec 3 razy Ot enáš, Zdravas a odpo inutie ve né.

ms 3. AKO POMÔŽEME DUŠIAM V O ISTCI. Katolícki kresnania na zemi tvoria s dušami v o istci a so svätými v nebi jednu ve kú rodinu božiu, ktorú menujeme v apoštolskom vyznaní viery „obcovanie svätých“, lebo všetci jej lenovia sú krstom posvätení, k svätosti povolaní a mnohí z nich sú už naozaj svätými. Všetci lenovia tohto obcovania si vzájomne pomáhajú. Preto môžeme my tu na zemi pomáha dušiam v o istci modlitbou a dobrými skutkami.

ms a) „MODLITBA“, — ako hovorí sv. Augustín, — „je k ú om, ktorým sa dušiam v o istci otvára brána nebeská“. o sa modlitby týka, Pán Boh neh adí tak na jej d žku ako na *vrúcnos*, s akou sa koná. Kristus Pán povedal sv. Gertrúde: „Jediné slovo, ktoré pramení zo srdca, viac osoží v o istci než mnoho žalmov a modlitieb, ktoré v rozržitosti recitujeme, práve tak ako zašpinenú ruku lepšie umyjeme v mále vody, ke ju dôkladne drhlíme, než ke ju len polievame o aj akýmko vek množstvom vody“. Pamätajme preto na duši ky nielen ozdobami na hrobch, ale predovšetkým modlitbami. A zasa nielen raz do roka, ale každý de , najmä ve er pred spánkom a kedyko vek sme v chráme božom. V pekne nede né popoludnie zájďme si aj na cintorín, zapá me v srdci svojom svie ku úprimnej modlitby a hovorme: „*Modlime sa za zomrelých veriacich: Ot e náš... Zdravas... V. Odpo inutie ve né daj im, Pane.*

R. A svetlo ve né nech im svieti. Nech odpo ívajú v pokoji. Amen.“

b) **ALMUŽNA** pôsobí ešte mocnejšie než modlitba. Viacej zmôže, lebo je prejavom lásky k bližnému. Ke napríklad trpezlivo znášame nemoc alebo ažkosti pri u ení, pri každodenných prácach, alebo nepohodlie na ceste do školy, do chrámu, alebo ke odpustíme, o nám niekto ublížil, ke slovom alebo skutkom pomáhamo bližnému — to je zlatá almužna, ktorú môžeme obetova za duši ky v o istci.

AKO PAMÄTALA NA DUŠI KY SV. ARMELA NICOLASOVÁ. Armela pásavala ovce a keď slnko pražilo a skoro omdlievala od neznesiteľnej horúčavy, hovorievala: „Obetujem to za duši ky v o istci!“ Inokedy zriekla sa studenej vody, hoci bola smädná. Od obeda nechávala si najlepší pokrm a prosila mamu ku o dovolenie, aby ho mohla dať zožráť. Keď ju deti volali, aby sa išla s nimi hrať, často si spomenula na utrpenie duší v o istci a dobrovoľne sa zriekla hry, aby touto obetou pomohla niektorej duši. Matka ju nemusela veľa naháňať do práce. Armela si sama vyhľadávala prácu, len aby mala hodne obetí za duše v o istci.

Ako nás zahanbuje táto malá pastierka oviec! — Veľký raz píšeme domácu úlohu. Zdá sa nám ťažké. Najradšej by sme zahodili sošit do kúta a bežali von sa hrať. V takýchto chvíľach spomeňme si na duše v o istci a prinesme im malú obeť.

c) **ZÍSKAVANÍM ODPUSTKOV** tiež môžeme pomáhať dušiam v o istci.

1. Veriaci, ktorí sa modlia nejaké modlitby za duše v o istci po 7 alebo 9 dní za sebou nasledujúcich v hociktorom mesiaci, získajú každý deň odpustky 3 roky.

2. Veriaci, ktorí v deň Dušičiek 2. nov. navštívia kostol alebo kaplnku a pomodlia sa za duše v o istci, to každý raz, koľko ráz navštevujú vykonajú, dosiahnu plnomocné odpustky (ktoré možno privlastniť len dušiam v o istci), ak pristúpia ešte ku sv. spovedi, sv. prijímaniu a pomodlia sa pri každej návšteve kostola na úmysel sv. Otca 6 ráz Otčenáš, Zdravas a Sláva. Získavanie odpustkov po 1. novembri o 12. hodine na poludnie a končí sa 2. novembra o polnoci. Trvá teda celkom 36 hodín.

3. Veriaci, ktorí v deň Dušičiek a jeho oktáve navštívia cintorín a aspoň v myšli sa pomodlia za duše v o istci, po obvyklých podmienkach dosiahnu denne plnomocné odpustky, ktoré môžu len dušiam v o istci privlastniť. — Tí, ktorí v ktoromkoľvek dni roku navštívia zbožne cintorín a vykonajú modlitbu za duše v o istci, dosiahnu odpustky 7 rokov, ktoré možno privlastniť tiež len dušiam v o istci.

4. Veriaci, ktorí v mesiaci novembri pomodlia sa nejaké modlitby alebo vykonajú zbožne iné za duše v o istci, dosiahnu každý deň v mesiaci odpustky 3 roky.

d) **OBETA OMŠE SVÄTEJ** je najvzácnejším peniazom, ktorým vykupujeme duše z o istca. Keď umierala sv. Monika, nežiadala, v akých šatách má byť v truhle obliečená, ani aký pomník jej majú dať na hrob, o tom sa nezmiemala, len o jedno prosila, aby na ňu pamätali pri oltári. Keď dávame slúžiť sv. omšu za svojich príbuzných, poprosíme kňaza, aby ju odslúžil pri *privilegovanom oltári*.*

* **PRIVILEGOVANÝ OLTÁR** (= výsadný oltár) je ten, pri ktorom keď sa obetuje omša sv. za zomrelého, prináša úplné odpustenie všetkých trestov. Biskupi majú právo vyhlásiť raz a navždy niektorý, veriacim zvlášť milý oltár vo svojom chráme alebo v každom farskom chráme svojho biskupstva za privilegovaný. Obyčajne to býva hlavný oltár, ktorý je označený nápisom: *Altare privilegiatum*.

Zomrelému prinášajú nesmierny úžitok

e) GREGORIÁNSKE SVÄTÉ OMŠE. Cirkev sv. (Odp. kongr.

15. III. 1884) uznala za zbožné a rozumné dáva za zomrelého slúži sv. omše za 30 po seba nasledujúcich dní. Tieto sv. omše volajú sa *gregoriánske*, pretože majú svoj po iatok od sv. Gregora. Pápež Gregor Ve ký sa dozvedel, že po smrti istého mnícha Justa našli nieko ko dukátov, ím sa previnil proti (kláštorským predpisom. Pápež dal za jeho dušu slúži 30 svätých omší bezprostredne za sebou za 30 dní. Po tridsiatej sv. omši mních sa zjavil svojmu rodnému bratovi Kapiosovi a oznámil mu, že je z o istca vyslobodený. Od tých ias sa asto obetujú za zomrelého tridsa dní za sebou sv. omše. Ak by k az nemohol niektorý de slúži sv. omšu, môže ju odslúži iný k az. Vynechanie sv. omše na Zelený štvrtok, Ve ký piatok a Bielu sobotu sa nepokladá za prerušenie. Tieto sv. omše však nesmú sa obetova za viacerých zomrelých, ale len za jednu dušu. Ak dáme slúži za zomrelého gregoriánske sv. omše hne po smrti, prospejeme jeho duši najvä mi. Ako dlho musia aka na pomoc tie duše, za ktoré dávajú slúži sv. omšu len raz za rok, azda vo výro ný de úmrtia. Pamätajme na svoju dušu zav asu! Odovzdajme peniaze na gregoriánske sv. omše ešte za života spo- ahlivej a nábožnej duši, ktorá ich dá za nás odslúži hne po našej smrti.

4. NI NESTRATÍME, LEN ZÍSKAME. Mnohí udia sa mylne domnievajú, že stratia svoje zásluhy, ak ich obetujú niekomu inému, napr. dušiam v o istci. Tým však ni nestratia, naopak, majú dvojnásobnú zásluhu, lebo vykonali dobrý skutok, a po druhé jeho obetovaním vykonali skutok milosrdenstva. Sú asne získavajú si priate ov v o istci, ktorí budú za nich raz v nebi orodova . Sv. Tomáš Akvinský hovorí: „Pokánie, ktoré konáme za bližného, je Bohu milšie, než ke sa kajáme za seba.“ — Nezabúdajme! Pamätajme!

*Na duši ky pamätajme!
Z o istca ím pomáhajme!
Budú nám tiež pomáha ,
ke budeme skonáva .*

Cvi enie: 1. o je trpiaca Cirkev? Kedy si spomíname na duše v o istci? 2. Aký je poriadok pobožností v predve er Duši iek? 3. Ako pomôžeme dušiam v o istci? a) ím je modlitba pre duše v o istci? b) i je almužna pôsobivejšia než modlitba? A pre o? Ako pamätala na duši - ky sv. Armela Nicolasová? c) Okrem modlitby a almužny ím ešte môžeme pomáha duši kám v o istci? d) ím pomôžeme najú innejšie duši kám v o istci? o je to privilegovaný oltár? e) o sú gregoriánske sv. omše? 4. i stratíme tým nie o zo svojich zásluh, ke ich obetujeme niekomu inému?

V.

POSVÄTNÉ OBDOBIA.

ŽIVOT V CIRKVI POD A CIRKEVNÉHO ROKU.

A.

CIRKEVNÝ ROK.

ms

1. PRIRODZENÉ ROZDELENIE ASU — OB IANSKY ROK. Prirodzené rozdelenie asu závisí od pohybu našej zeme okolo svojej osi a okolo slnka, taktiež aj od pohybu mesiaca okolo zeme. as, za ktorý sa zem otočí okolo svojej osi, volá sa **de**. as, za ktorý obehne raz okolo slnka, volá sa **rok**. as, za ktorý mesiac obehne raz okolo zeme, volá sa **mesiac**. Takto sa rozdeľuje ob iansky rok.

2. NADPRIRODZENÉ ROZDELENIE ASU — CIRKEVNÝ ROK. Prirodzené rozdelenie asu smeruje len k telesnému životu loveka, ale pretože lovek má aj dušu, musí poznať aj nadprirodzené slnko, Ježiša Krista, okolo ktorého pohybujú sa všetky cirkevné nariadenia a pod a neho správa sa **cirkevný rok**. — Cirkev sv. posvätila celý rok spomienkami na to, o Kristus Pán pre naše spasenie urobil, a to sám, skrze anjelov a svojich svätých. Rok takto Cirkvou posvätený volá sa cirkevným rokom. Každý jeho deň je posvätený niektorou spomienkou, je teda sviatkom a slávi sa v chráme svätou omšou a modlitbami, ktoré sa musia každý deň modlievať zo svojich breviárov.

3. ROZDELENIE CIRKEVNÉHO ROKU. Cirkevný rok delíme pod a hlavných sviatkov Pána na tri obdobia: 1. **vianočné**; 2. **veľkonočné** a 3. **svätodušné**. V týchto obdobiach pripomínajú nám Cirkev, o urobil Kristus Pán pre naše spasenie svojím **narodením**, svojou **smrťou** a **soslaním Ducha Svätého**.

4. ROZDELENIE SVIATKOV. Sviatky delíme na sviatky **Pána**, **Panny Márie** a sviatky **svätých**. Ale Cirkev sa len o niektorých vyslovila, aby sme ich tak svätili ako nedeľu. Také dni sa volajú zasvätené sviatky.

5. ZASVÄTENÉ SVIATKY PÁNA sú: všetky nedeľe, Narodenie Pána (25. decembra), Nový rok (1. januára), Zjavenie Pána (Troch kráľov, 6. januára), Veľká noc (zmŕtvychvstanie Pána), Nanebevstúpenie Pána, Turíce (soslanie Ducha Svätého), Božie Telo.

6. ZASVÄTENÉ SVIATKY PANNY MÁRIE sú: Nepoškvrnené po atie Panny Márie (8. decembra) a Nanebevzatie Panny Márie (15. augusta).

7. ZASVÄTENÉ SVIATKY SVÄTÝCH sú: sviatok Petra a Pavla (29. júna) a Všetšsvätých (1. novembra).

8. ZRUŠENÉ SVIATKY. Kedysi bývalo u nás ove a viac zasvätených sviatkov ako teraz. Pápež Pius X. vzh adom na rozli né okolnosti zrušil výnosom z 2. júla 1911 tieto zasvätené sviatky: ve kono ný pondelok, turí ny pondelok, o is ovanie, zvestovanie a narodenie Panny Márie, sviatok sv. Štefana prvého mu eníka a sviatky patrónov chrámov. Kto by tieto zrušené sviatky nezasvätil, nedopustil by sa hriechu.

9. CIRKEV USTANOVIĽA SVIATKY, aby sme 1. o tajomstvách našej viery uvažovali a ich ctili; 2. aby sme Boha v jeho svätých chválili; 3. aby sme sa k svätým o prihováranie utiekali a ich nosti nasledovali.

10. VIGÍLIA (= bdenie, trávenie noci bez spania). Pod a príkladu Pána Ježiša, ktorý „strávil noc v modlitbe k Bohu“ (Lk 6, 12) a na jeho výzvu „bedlite, lebo neviete d a ani hodiny“ (Mt 25, 13), shromaž ovali sa prví kres ania na no né pobožnosti pred nede ou, ve kono nými sviatkami, pred Narodením, Zjavením, Nanebevstúpením Pána, pred svätodušnými sviatkami a tiež i pred sviatkami niektorých mu eníkov. Za prenasledovania kres anov no né bohoslužby sa ešte vä šmi rozšírily. Pobožnosti sa skladaly z modlitby, spevu, najmä žalmov, ítania Písma svätého a kázne. Slávne vigílie trvaly celú noc, ostatné od polnoci do svitania. Ke sa rozvidnievalo, kres ania rozchádzali sa domov, aby sa znovu shromaždili na sv. omši. Vigílie byly spojené s pôstom, pretože modlitba je dobrá, ak sa k nej pripojí pôst a almužna. Ke že však pri týchto no ných bohoslužbách robily sa všelijaké neprístoynosti, Cirkev sv. obmedzila vigílie, takže nám ostala teraz iba vigília pred Vianocami, na Štedrý de . Táto je spojená s prísny m pôstom (len raz do sýtosti denne sa slobodno najes a bez mäsitých pokrmov). Meno **vigília** zachovalo sa až dodnes a dostal ho ten de , ktorý predchádza vä šie sviatky. — **Význam** vigílie spo íva v tom, že modlitbou, pôstom a sviatos ou pokánia pripravuje srdce kres ana, aby dôstojne oslávil druhého d a sviatok a stal sa ú astným jeho milostí.

11. OKTÁVA (zo slova octo = osem; oktáva v cirkevnom smysle zna í osem dní). O niektorých sviatkoch hovoríme, že majú oktávu. To znamená to ko, že Cirkev si sviatkovú myšlienku pripomína za osem dní, ím povzbudzuje kres ana, aby

sa usiloval uskutočniť v sebe túto sviatkovú myšlienku. — Oktávy majú svoj pôvod v Starom zákone. Osemdňová oslava židovských veštedných sviatkov pôsobila zaiste aj na kresťanov, že slávil Veľkú noc, Turíce s oktávou.

12. SVÄTENIE NEDE A ZASVÄTENÝCH SVIATKOV.

Kresťania katolíci svätia nede u miesto soboty, lebo Pán Ježiš v nede u vstal zmŕtvych a v nede u soslal Ducha Svätého. Sviatky zasväcujeme preto, lebo nám to naša matka Cirkev prikázala a my ako jej dieťky musíme ju poslúchať.

13. SPÔSOB SVÄTENIA NEDE A SVIATKOV. Nede a prikázané sviatky zasväcujeme prítomnosťou na sv. omši a nábožným odpočinkom. V tieto dni nemusia ísť na sv. omšu: deti do siedmeho roku, nemocní, chudobní bez slušného odevu, tí, ktorým hrozí značná škoda alebo môžu dosiahnuť neobyčajný zisk. Za zlého poľnohára, ktorí bývajú v značnej diaľke od kostola. Deti vyše sedem rokov nech sa správajú prikázom rodičov, keď ich nepustia do kostola, rodičia sú zodpovední a nie oni. **V nede u a vo sviatok môžu pracovať** tí, o sú zamestnaní súrnymi prácami: opatrovaním chorých, zaopatrovaním domácností, pomáhaním pri nešťastiach a tí, o majú na to dovolenie od miestneho farára. — Svoje nede né prechádzky, cesty a účasť na verejných oslavách si tak upravme, aby sme mohli poúvať aj sv. omšu. — **Nede né a sviato né dobré skutky sú:** poúvať káze, zapamätať si a doma ju rozprávať, litánie, ruženec, navštívenie cintorína, čítanie dobrých novín a kníh, návšteva a potešenie príbuzných a nemocných skutkami milosrdenstva.

14. O JE HRIEŠNE V NEDE U A SVIATKY. Zlovo né zanedbávanie tej iastky sv. omše, pri ktorej je kalich zakrytý velumom (rúškom) je malý hriech. Zanedbanie aj len jednej hlavnej iastky sv. omše je veľký hriech. Znepokojovanie iných pri bohoslužbách je hriechom a trešce sa aj svetským zákonom.

15. RÁDIO A SV. OMŠA. Dnes mnohí kresťania katolíci len pre svoje pohodlie a lenivosť nežijú na sv. omši. Svoje poľnohárstvo ospravedľujú tým, že oni majú doma rádio a že poúvajú omšu z rádia. To je celkom prevrátený pochop o sv. omši. Kto by chcel nahrádzať prítomnosť na sv. omši v kostole poúvaním nejakých modlitieb a kostolných spevov z rádia, tým nesplní ešte prísnu povinnosť, ktorá mu káže, aby bol **nábožne prítomný na celej sv. omši. By prítomný na sv. omši znamená, že sa musí osobne zúčastniť** na sv. omši.

16. ZAKÁZANÉ VECI V NEDELE A VO SVIATKY. Zakázané je: robiť a kázať každodennú prácu služobnícku, národnú, remeselnícku, roľnícku a inú zárobkovú. Na nede -

nom zárobku niet božieho požehnania. Aké nabývanie, také pozbyvanie. **Neslušné** je robiť huťné zábavy, samopašné športové hry, bezuzdné trampovanie, huťné po ova ky.

Cvienie: 1. Od oho závisí prirodzené rozdelenie asu? 2. Kto je pre loveka nadprirodzeným slnkom? Okolo koho sa pohybujú všetky cirkevné nariadenia? Akými spomienkami posvätila Cirkev celý rok? Ako sa volá rok, ktorý je Cirkvou taktó posvätený? Každý de je teda sviatok a i sa každý aj verejne slávi? 3. Na ko ko období rozde ujeme cirkevný rok? o nám pripomína Cirkev v týchto obdobiach? 4. Ako delíme sviatky? 5. Ktoré sú zasvätené sviatky Pána? 6., 7. Ktoré sú zasvätené sviatky Panny Márie a sviatky svätých? 8. Ktoré sviatky byly zrušené, kedy a ktorý pápež ich zrušil? Dopúš a sa hriechu ten, kto tieto sviatky nezasvätil? 9. Pre o ustanovila Cirkev sviatky? 10. o je vigília a aký má význam? 11. o znamená oktáva? 12. Pre o kres ania katolíci svätia nede u? 13. Ako svätíme nedele a prikázané sviatky? Kto môže v nede u pracova ? Ako si máme upravi svoje nede né prechádzky? Ktoré sú nede né a sviato né dobré skutky? 14. o je hriešne v nede u? 15. o vieme o sv. omši z rádia? 16. o je zakázané v nede u a vo sviatky?

Úloha: Aké sviatky budeme ma v najbližšej budúcnosti? Ktoré sviatky sú najradostnejšie? Ktoré sú najvä šie sviatky?

B.

OBDOBIE VIANO NÉ.

ms 1. **ADVENT.** Prípravou na viano né sviatky sú štyri predchádzajúce nedele. Pripomínajú nám dobu 4000 rokov, v ktorej starozákonné udstvo o akávalo príchod Spasite a. Táto doba o akávania volá sa **advent** alebo **príchod**. Je to prípravné obdobie v kajúcnosti na príchod Pána Ježiša.

2. **VONKAJŠIE PREJAVY CIRKVI.** Cirkev aj vonkajším spôsobom chce ukazova zvláštnos tohto kajúceho obdobia. Ke na niektorý de nepadne nijaký sviatok, uživa pri sv. omši fialovú farbu, vynecháva **Glória** ako prejav radosti, zakazuje svadobné veselía a iné huťné zábavy.

3. **RORÁTY.** Cez celý advent pred svitaním odbavuje sa zvláštna sv. omša k úcte Panny Márie. Táto sv. omša volá sa **roráty**, pretože týmto slovom za ína sa vchod do sv. omše (Rorate = rosu dajte). Pred svitaním sa odbavuje preto, lebo v tmách pohanských bludov a v tmách dedí ného hriechu zasvitla udstvu spása, ke sa narodila „hviezda ranná“, Panna Mária.

ms 4. **SVÄTÝ MIKULÁŠ.** Do viano ného obdobia zapadá nezasvätený sviatok (6. decembra) sv. Mikuláš. Bol biskupom v meste Myre v Malej Ázii (nar. 250 a zom. 327). Bol ve mi

dobro inný. Chudobným dával do príbytkov svoje dary tajne v noci, aby nezbadali, kto je ich dobrodincom. Na tú pamiatku obdarúvajú v tento de rodi ia svoje dietky.

5. SVIATOK NEPOŠKVRNENÉHO PO ATIA PANNY MÁRIE slávime ako zasvätený 8. decembra. Pod nepoškvreným po atím rozumieme, že jedine blahoslavená Panna Mária zostala zvláštnou milos ou zachránená pred dedi ným hriechom.

6. ŠTEDRÝ DE A VIANOCE. Výro ná pamiatka noci, v ktorú sa narodil Vykupite , slávi sa na Vianoce. Slovo **Vianoce** znamená to ko ako **svätá noc**, totiž noc posvätená narodením Pánovým.

7. PRÍSNY PÔST. 24. decembra ako de pred narodením Pána je de prísneho pôstu. Máme sa zdržova mäsitých pokrmov a sú asne leň raz denne sa nasýti .

8. ŠTEDRÝ DE volá sa 24. december. **Štedrým** volá sa preto, lebo v ten de bol k nám Pán Boh najštedrejší, ke nám dal svojho Syna. Na pamiatku tejto štedrosti nebeského Otca aj kres ania sú v tento de neoby ajne štedrí a dávajú si navzájom dar eky. De om sa dávajú tieto dar eky, ako by ich narodený Ježiško sám z neba priniesol.

ms 9. VIANO NÝ STROM EK. V mnohých rodinách stavajú na Vianoce strom eky, na ktoré navešajú rozli né dar eky: zlaté jab ka, hviezdi ky, zapália svie o ky ap. Ke sa dívame na tento strom ek, nemôžeme zabudnú , že Kristus Pán bude mnoho trpie , na dreve kríža umrie, aby nás darmi svojho milosrdenstva naplnil. Aby sme sa na toto drevo kríža rozpamätali a na to ovocie, ktoré budeme obera s tohto stromu požehnania, staviame na Štedrý ve er strom eky a ozdobujeme ich aj rozli nými svetielkami, ktoré znamenajú Ježiša Krista. On je svetlom sveta, náš Osvietite . Všetelijaké dary, ktoré si navzájom dávame, rozdá vame na pamiatku tých milostí a ve kých dobrodení Kristových, ktorých sme ú astní skrze sv. kríž.

10. BETLEHEMY. Na živšie rozpamätanie na narodenie Pána Ježiša a na betlehemske udalosti staviame v chrámoch a v domácnostiach betlehemy, do ktorých umies ujeme figúrky tých osôb, o ktorých hovorí Písmo sv. pri narodení Pánovom. Prvý betlehem postavil sv. František Assiský. Pri betlehemoch v našich chrámoch sú postavené pokladni ky. Milodary z nich posielajú sa na udržovanie betlehemskej baziliky.

11. ADAMA A EVY. Na Štedrý de slávi Cirkev pamiatku prvých udí **Adama** a **Evy** na pamiatku, že zas úbenie, ktoré Boh dal prvým u om po páde, vyplnilo sa narodením Pána Ježiša. Adam a Eva dosiahli odpustenia hriechov a života ve ného,

lebo utovali svoj hriech a dúfali vo Vykupite a. Ich duše s ostatnými dušami spravodlivých o akávaly v predpekli spojke a bez bolesti Vykupite a. Ke Pán Ježiš sostúpil do predpekli, zvestoval aj im, že sú vykúpení.

12. VIANO NÝ SVIATOK slávime 25. decembra. Je to de úprimnej radosti, a preto v tento de smie každý k az slúži tri sv. omše. Cirkev prejavuje túto rados bohoslužobným rúchom bielej farby a slávnostným **Glória** pri sv. omši.

13. TRI SVÄTÉ OMŠE. Na pamiatku svätej noci, v ktorú sa narodil Kristus Pán, slúži sa v každom farskom chráme **jedna** sv. omša o polnoci, tzv. **polno ná.** Evanjelium polno nej sv. omše spomína anjelov, ako oslavovali narodenie Pána, ke chválili Boha: „Sláva na výsostiach Bohu a na zemi pokoj u om dobrej vôle.“ Preto sa volá iná táto sv. omša aj **anjelskou** omšou. — **Druhá** sv. omša slúži sa na úsvite. Evanjelium hovorí o pastieroch, ktorí sa prišli pokloni P. Ježišovi, a preto sa volá táto sv. omša **pastierska.** **Tretia** sv. omša — **ve ká** — odbavuje sa predpoludním. Ako prvé evanjelium íta sa pri nej po iatok evanjelia sv. Jána, ktoré sa íta oby ajne na konci sv. omši.

14. VÝZNAM SLUŽENIA TROCH SV. OMŠÍ. Slúženie troch sv. omší na Vianoce vyjadruje nám trojnásobné narodenie Pána Ježiša: 1. telesné narodenie z Panny Márie; 2. duchovné narodenie v srdciach veriacich a 3. ve né narodenie od Boha Otca.

15. NAŠA PRÍPRAVA NA VIANO NÉ SVIATKY. Kto chce pocíti v srdci svojom opravdivú rados z viano ných sviatkov, po úva úprimný hlas svojej matky Cirkvi, ktorá ho vyzýva štyrma adventnými nede ami k pokániu. i me aj my pokánie, utujme, vyznávajme sa zo svojich hriechov. Najsúcejšou modlitbou v advente je radostný ruženec, v ktorom rozjímame o po- atí a narodení Pána Ježiša. Nikdy ho nevynechávajme! V advente krásnym doplnkom ruženca je modlitba Anjel Pána, ktorá nám pripomína anjelské posolstvo o vtelení, iže o po atí Syna Božieho.

Cvi enie: 1. o je prípravou na viano né sviatky? o nám pripomínajú štyri adventné nedele? Ako sa volá toto obdobie? 2. Advent je kajúce obdobie. Ako to Cirkev vonkajším spôsobom ukazuje? 3. Ako sa volá sv. omša, ktorá sa odbavuje cez advent pred svitaním? Pre o sa volá roráty? Pre o sa odbavuje pred svitaním? 4. Aký nezasvätený sviatok pripadá do viano ného obdobia? o vieme o sv. Mikulášovi? 5. Aký zasvätený sviatok slávime 8. decembra a o pod ním rozumieme? 6. Kedy slávime výro nú pamiatku narodenia Vykupite a a o znamenajú Vianoce? 7. Aký pôst je 24. decembra? 8. Pre o voláme 24. december Štedrým d om? 9. o znamená viano ný strom ek? 10. Na o staviame betlehemy a kto postavil prvý betlehem? Na o sú pokladni ky pri betle-

hemoch v našich chrámoch? Kde sa posielajú milodary z pokladni iek? 11. Aký to má význam, ke Cirkev na Štedrý de slávi pamiatku prvých udi? 12. Aký sviatok slávime 25. decembra a aký je to de ? 13. Ko ko sv. omši môže každý k az slúži na Vianoce a ako sa volá tá-ktorá sv. omša? 14. Aký je význam slúženia troch sv. omší? 15. Aká má by naša príprava na viano né sviatky?

C.

OSTATNÉ VIANO NÉ SVIATKY.

ms 1. SVIATOK SV. ŠTEFANA I. MU ENÍKA slávi Cirkev 26. decembra, teda hne po sviatku Narodenia Pána. Cirkev tým chce poveda : Kto chce by prívržencom Božského betlehemskeho die atka, musí by hotový znáša pre akéko vek až-kosti, ba aj smr .

ms 2. SVIATOK SV. JÁNA EVANJELISTU slávi Cirkev 27. decembra. Tento sviatok je preto tak blízko pri Vianociach, lebo Kristus Pán sv. Jána zo všetkých apoštolov najvä ši miloval. Ke umieral na kríži, svoju matku Pannu Máriu dal jemu do ochrany.

a) SVÄTOJÁNSKE POŽEHNANIE. Na mnohých miestach vo sviatok sv. Jána svätia víno a dávajú ho pi . Túto peknú oby aj odvodzujú zo života sv. Jána. Tento svätý vypil raz jedom nakazené víno bez toho, aby mu bolo škodilo. Preto sa aj k az pri žehnaní vína modlí, aby dobrotivý Boh, Otec všetkého požehnanía, svojou božou milos ou od všetkého nebezpe enstva tela, duše nás chráni a tých, o budú toto víno požíva , asne požehna a napokon do života ve ného ich uvies rá il. Víno je však i znamením lásky, preto k az pri podávaní posväteného vína hovorí: „Pite lásku sv. Jána“. Tieto slová nás upamätávajú na nesmiernu lásku sv. Jána k Spa-site ovi. Touto láskou má by preplnené aj naše srdce. Ke chceme úprimne milova Boha a svojho bližného, musíme vyhodi zo srdca každú zlos , závis a nenávis . Cvi me sa v bratskej láske, svornosti a milosrdenstve, aby sme mohli tu i vo ve nosti nasledova sv. Jána.

ms 3. SVIATOK MLÁ ATIEK slávi Cirkev 28. decembra. Je to sviatok betlehemských neviniatok, ktoré dal Herodes povraždi . Ke sa Herodes dozvedel, že sa v Betleheme narodil zas úbený „krá židovský“, ve mi sa pre akol, že príde ahko o trón. Rozkázal preto usmrti v Betleheme a na jeho okolí všetky deti od dvojro ných nadol. Myslel si, že medzi nimi zabije aj Spa-site a. Po et zavraždených odhaduje sa na 90 detí. V tento sviatok užíva sa pri sv. omši rúcho fialovej farby a vynecháva sa

Glória. Týmto vyjadruje Cirkev svoj súcit s plaúcimi matkami nevinných detí. S tým sú asne naznažené, že duše nevinniatok neprišli priamo do neba, ale do predpekla, kde o akávaly Vykupite a.

4. SVIATOK SV. SILVESTRA. Týžde po Štedrom dni, 31. decembra, koná sa pamiatka sv. Silvestra pápeža. Je to sú asne aj **posledný de obianskeho roku.** Za všetky dobrodenia, ktoré sme prijali predošlý rok, odbavujú sa pred ve erom po akovacie bohoslužby (Te Deum).

ms 5. SVIATOK OBREZANIA PÁNA slávi Cirkev o týžde po Vianociach. Od Vianoc až po tento de byly všetky sviatky nezasvätené. Tento je zasvätený. Kristus Pán v tento de obriezku bol prijatý za lena vyvoleného národa. Tento obrad znamenal o istenie duše udskej a bol predobrazom sv. krstu. Pán Ježiš sa preto podrobil tomuto obradu, aby ukázal, že zákony treba zachováva a aby dal najavo, že má pravé udské telo. Pri slávnostnej obriezke dostal aj meno **Ježiš**, o znamená Spasite alebo Vykupite . Týmto d om sú asne sa za ína aj nový obiansky rok, preto sa aj volá **Nový rok.** Pohanskí Rimania usporadúvali v ten de samopašné zábavy. Aby Cirkev svojich veriacich od ahovala od týchto hriešnych zábav, ustanovila, aby prvé tri dni roka byly d ami pokánia a pôstu. Len vtedy, ke už kresanský duch prenikol do všetkých stavov udskej spoločnosti, 1. de obianskeho roku stal sa d om radosti a Cirkev ho zasvätila terajším sviatkom.

Cvi enie: 1 Kedy slávi Cirkev sviatok sv. Štefana, prvého mučenika a o chce tým poveda , že ho slávi hne po Narodení Pána? 2. Pre o slávi Cirkev sviatok sv. Jána evanjelistu tak blízko Vianoc? a) o svätia na mnohých miestach vo sviatok sv. Jána? 3. o máme vedie o sviatku Mlá atiek? 4 Aký sviatok slávime 31. decembra a o je to za de ? 5. Od Vianoc až po sviatok Obrezania Pána aké sú sviatky? Pre o sa podrobil Pán Ježiš obradu obriezky? o za íname týmto d om? o usporadúvali v tento de pohanskí Rimania? A Cirkev o nariadila pre tieto výtržnosti?

D.

SVIATOK ZJAVENIA PÁNA.

ms 1. SVIATOK ZJAVENIA PÁNA — TROCH KRÁ OV slávi Cirkev 6. januára ako zasvätený sviatok. Slávi sa na pamiatku troch udalostí, ktorými sa Kristus Pán zjavil svetu ako pris úbený Vykupite , a to na pamiatku 1. príchodu mudrcov od východu, 2. krstu Pána Ježiša v Jordáne a 3. prvého zázraku Pána

Ježiša v Káne galilejskej. V tento de pripomína sa najmä prvá udalosť : príchod mudrcov od východu.

ms 2. NEOBY AJNÁ HVIEZDA. V alekej východnej zemi Pán Boh zvestoval neoby ajnou hviezdou narodenie Pána Ježiša mudrcom, ktorí boli zbehlí v hvezdárstve. Ako mnohí iní v po-hanstve, aj oni dychtively túžili po Vykupiteľovi. Zaiste poznali starodávne proroctvo mezopotámskeho veštca Balaama (asi roku 1450 pred Kristom Pánom), ktorého pozval moabský kráľ Ba-lak, aby prekliat izraelský ud. On však z vôle božej predpove-dal proročké slová o budúcom Vykupiteľovi: „Vyjde hviezda z Jakuba a prút povstane z Izraela.“ O akávali teda neoby ajnú hviezdu ako zvesť o Vykupiteľovi. Pán Boh dal vyjsť tejto hviezde, vo vnútri ich potom pohol svojou milosťou, aby šli za hviezdou.

ms 3. PO ET MUDRCOV Písmo sväté neudáva. Starodávne podanie však hovorí, že boli traja a volali sa: **Gašpar, Melicher a Baltazar.** Napokon udáva, že boli kráľi. Preto sa tento sviatok volá aj sviatkom **svätých troch kráľov.**

4. SVÄTENIE VODY, KRIEDY A TROCH DAROV. V predvečer tohto sviatku svätí sa voda a krieda. Voda sa svätí na pamiatku krstu Pána Ježiša v Jordáne a premenenia vody na víno v Káne galilejskej. Túto svätenú vodu odnášajú si veriaci do svojich príbytkov, kde ju užívajú na nábožné ciele. Potom sa svätí krieda. Na mnohých miestach je zachovaný krásny zvyk: **žehnanie** príbytkov (koleda). K az s kantorom a s miništrantmi chodia z domu do domu, ktoré pokropia svätenou vodou, okúria ich kadidlom a napokon svätenou trojkrátovou kriedou napíšu na dvere za iato né písmená mien svätých troch kráľov s tro-ma krížikmi a s letopočtom nového roku.

Tento nápis upozoruje každého, kto pre-
19 G + M + B 48
kroí prah tohto príbytku, že tu bývajú kresťania, ktorí sa so svätými tromi kráľmi narodenému Spasiteľovi klaňujú. Medzi písmenami sú kríže, o to ko zná, že v našich domoch, ako aj v našich srdciach má prebývať Ten, ktorý na dreve kríža zví-azil nad svetom, smrťou a diablom.

5. ZLATO, KADIDLO* A MYRHA** boly tri da-
obetovali traja kráľi malému Ježiškovi: a) **zlatom** znázornili, že

* **KADIDLO.** Obyvatelia východu boli vždycky milovníkmi vo-
medzi ktoré patrilo aj kadidlo. Že sa kadidlo užívalo aj v bohoslužbe, preto boly ved a príjemnej vône ešte zvláštne dôvody. Dym, ktorý vystupuje z ka-didla, označuje modlitbu, ktorú lovek vysielal k Bohu. Okrem toho kadidlový oblak, zahaňujúci oltár, je obrazom tajomného a nadprirodzeného, ktorým je Božstvo zahalené. — Kadidlo je zo 4—5 metrového kra Boswellia sacra. Na tomto krene porobia zárezy, z ktorých vyteká gumovitá smola — kadidlo. Ka-

Ježiš je krá om, jemu patrí celý svet; b) kadidlom prejavili svoju vieru, že Kristus je opravdivým Bohom (kadidlo totiž pálili len Bohu); c) **myrhou** nazna ili, že Kristus mal pravé, smrte né telo, že bude mnoho trpie , zomrie, ale neporušený z hrobu vstane.

E.

PO ZJAVENÍ PÁNA.

6. NEDELE PO ZJAVENÍ PÁNA. Po sviatku Zjavenia Pána nasledujú 2 až 6 nedie , ktoré sa volajú: **prvá, drahá at . ... nede a po Zjavení Pána.** Ich po et je vä ší alebo menší pod a toho, i ve kono né sviatky pripadnú skôr alebo neskoršie.

7. SVIATOK NAJSVÄTEJŠIEHO MENA JEŽIŠ pripadne na prvú nede u, ktorá je po sviatku Obrezania Pána.

8. OBETOVANIE PÁNA JEŽIŠA alebo **O IS OVANIE PANNY MARIE.** Tento sviatok je nezasvätený. Cirkev sv. ho slávi 2. februára. — Ke Pán Boh potrestal Egyp anov posledným, desiatym trestom, prvorození izraelských rodín boli zachránení pred smr ou, hoci všetci prvorození z egyptských rodín pomreli. Na v a nú pamiatku tejto udalosti všetci prvorození synovia z izraelských rodín boli majetkom božím a mali sa venova bohoslužbe. Ke si však neskoršie Pán Boh vyvolil pokolenie Leviho na trvalú službu, prvorozený syn mal sa z niekdajšej povinnosti vykúpi pod a odhadu k azovho. Cena nemala presahova pä strieborných šiklov a die a malo ma aspo mesiac. Toto vykúpenie volalo sa **o is ovaním**. Dialo sa sú asne s o istnou obetou, ktorú musela prináša každá izraelská matka. Zámožná matka mala obetova ro ného baránka a jedného holúbka alebo hrdli ku. Chudobná matka mohla obetova miesto baránka dve hrdli ky alebo dva holúbky.

a) **O O IS OVANÍ PANNY MARIE HÓVORÍ SV. LUKÁŠ** (2, 22—32) toto: „Ke nastal pre Máriu as o is ovania v smysle Moj-

didlový strom rastie okrem južnej Arábie aj vo východnej Afrike. Dnes je stredom obchodu s kadidlom Aden, odkia sa ho vyváža do Európy a do Indie 400.000 kg ro ne.

** **MYRĤA** je trpká, terpentínom presiaknutá smola. Najjemnejšiu myrhu dáva indický strom Balsamodendron myrha. Zrnká myrhy majú tmavo ervenú farbu a ke sa pália, dávajú ostrú príjemnú vô u. Myrha bola vo ve kej ob ube v Egypte, kde ju používali aj pri balzamovaní m tvol. Myrhu, smiešanú s olivovým olejom, používaly najmä ženy ako prostriedok na zvýšenie telesnej krásy. Myrha, smiešaná s vínom, mala uspávajúci a boles utišujúci ú inok.

žišovho zákona, odobrali sa do Jeruzalema, aby ho predstavili Pánovi pod a toho, ako je napísané v Pánovom zákone: Každý mužský plod, ktorý otvára život, má by zasvätený Pánovi. — Tiež chceli priniesť aj obeť, ako bola v zákone Pánovom predpísaná: pár hrdliiek alebo dva holúbky. — V tom ase žil v Jeruzaleme istý muž, ktorý sa volal Simeon. Bol zbožný a bohabojný a o akával Toho, ktorý má poteši Izraela. Lebo Duch Svätý bol v om a Duch Svätý mu dal zjavenie, že neuzrie prv smr, kým by nevidel Krista Pána. — Duchom Svätým privedený prišiel teda do chrámu, ke práve rodi ia privádzali svoje die a, aby za neho vyplnil všetko, o Zákone om predpisoval. Vtedy vzal ho na svoje ruky a zveleboval Boha takto: „Teraz už, Pane, v pokoji prepus svojho služobníka, tak ako si mu to pris úbil: lebo moje o i uzrely Spasite a, ktorého si ustanovil pre všetky národy: pohanom bude žiarivým svetlom a svojmu udu izraelskému bude na slávu!“

8. HROMNICE — HROMNI KY. Ke že Simeon nazval Krista Pána „žiarivým svetlom“, v tento de svätia sa pred sv. omšou sviece alebo **hromni ky**, preto sa sviatok obetovania Pána volá iná aj **Hromnice**. Sviece, posvätené na Hromnice, zapajú nábožní kres ania pri búrkach, prosiac pritom Boha, aby odvrátil akúko vek pohromu. Preto sa volajú tieto sviece **hromni ky**. Aj umierajúcemu dáva sa do ruky svieca, ktorá je posvätená v de o is ovania Panny Márie, aby mu pripomínala Pána Ježiša a ve né, radostné svetlo.

PROCESIA. S posvätenými svie kami vo sviatok O is ovania Panny Márie koná sa procesia okolo chrámu. Je to radostná procesia, ktorá nám znázor uje, že svetlo u enia Kristovho preniklo už do všetkých svetových kon ín. Všade sa už skveje, všade žiari, všade sa nachádzajú udia, ktorí uctievať Krista ako *svetlo sveta*, ako ve kého Božského U ite a.

a) **VÝZNAM SVIEC V LITURGII.** Horiace sviece v katolíckej bohoslužbe zobrazujú duševné vlastnosti náboženského kres ana. Plame svie ky ozna uje vrelou našej lásky, ktorou má naše srdce milova Boha a vo svojich modlitbách a pobožnostiach má sa vznáša k nebu ako plame horiacej svie ky. A ako plame horiacej svie ky neprestajne tiahne hore, keby sme svie ku akoko vek obracali, tak môže by aj opravdivý kres an životným súžením prenasledovaný a ponížovaný, duša jeho bude sa jednako vznáša k výšinám, aby celá jeho myse a vô a mohla prebýva u Boha v nebesiach. — Svieca je najkrajší obraz nášho života. Svojím svetlom pri službách božích slúži ku cti a sláve božej a mimo chrámu poskytuje u om potrebné svetlo. Svoj život máme trávi v službách božích a v službách svojich bližných až do posledného dychu. Beda nám, ak by sa náš život mal podoba odhodnenému kusu svie ky, ktorý by zhorel niekde v kúte a nebol nikomu na osoh.

Pri službách božích už od najstarších ias užívali voskové sviece. A v tom je tiež hlboký význam. V eli ky, ktoré vosk nasbieraly, musely preletova s kveta na kvet s ve kou usilovnos ou a starostlivos ou. Pri službách božích námaha v eli iek stravuje sa za pálením sviec. Tak to má by aj v našom živote. Ak má by náš život obetou Bohu milou a príjemnou, tak má by nepretržitou sbierkou dobrých skutkov. Zažaté sviece pripomínajú nám slová Kristove: „Tak nech svieti vaše svetlo pred u mi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca, ktorý je na nebesiach“ (Mt 5, 16). Pod a týchto slov povinní sme navzájom sa predchádza svetlom dobrých skutkov a povzbudzova dobrým príkladom aj neveriacich.

ms **9. SVÄTÉHO BLAŽEJA**, biskupa a mu eníka, slávi Cirkev 3. februára. Sv. Blažej žil okolo roku 300 v meste Sebaste v Arménsku. Preslávil sa milosrdnou láskou k bližnému. Najprv bol lekárom a len neskoršie stal sa biskupom. Svoje lekárske vedomosti používal potom aj ako biskup a pomáhal, kde len mohol. Zomrel mu enickou smr ou asi roku 316. Sv. Blažej je znameňitý pomocník v rozličných potrebách. Vžívame ho najmä pri bolestiach hrdla. Dôvod pre to zavdala udalos z posledných dní sv. biskupa. Ke ho vliekli vojaci k sudcovi, tu medzi u mi, ktorí sa s pla om k nemu hrnuli, prichvátala kres anská vdova s polom tvym chlapcom, ktorému sa zasekla v hrdle rybia kos a nijakým spôsobom ju nemohli vytiahnu . Svätý mu eník požehnal polozaduseného chlapca, ktorý hne prišiel k sebe a uzdravil sa. — Na túto pamiatku ude uje cirkev sv. v de sv. Blažej **svätoblažejské** požehnanie takto: K az drží avou rukou dve horiace posvätené sviece krížom sviazané pod hrdlom toho, komu ude uje požehnanie. Pravou rukou robí nad jeho hlavou kríž a hovorí: „Na príhovor sv. Blažej, biskupa a mu eníka, nech a oslobodí Boh od hrdelnej choroby a od akéhoko vek iného zla.“

Cvi enie: 1. Na akú pamiatku slávi cirkev sv. sviatok Troch kráov? 2. Ako sa dozvedeli mudrci o narodení Pánovom? o vedeli o proctve Balaamovom? 3. o hovorí starodávne ústne podanie o po te a menách mudrcov? 4. o sa svätí v predve er Troch krá ov? 5. o znamená zlato, kadidlo a myrha? o vieme o kadidle a myrhe? (Z poznámok!) Ako sa odbavuje koleda? Na o nás upozor uje nápis 19 G † M † B 48? 6. Aké nedele nasledujú po Zjavení Pána a ko ko je týchto nedie ? 7. Kedy pripadne sviatok najsvätejšieho mena Ježiš? 8. Kedy slávime sviatok Obetovania Pána Ježiša alebo O is ovania Panny Márie? Ako prišli v starom zákone k obradu o is ovania? a) o hovorí sv. Lukáš o o is ovaní P. Márie? 9. Ako sa volajú sviece, ktoré sa svätia v tento sviatok? Pre o sa tak volajú? a) Aký je význam sviec v liturgii? 10. Kedy slávime sv. Blažej? Kto bol sv. Blažej? Ako sa ude uje svätoblažejské požehnanie?

F.

OBDOBIE VE KONO NÉ.

ms 1. **PÔST.** Najsúcejšou prípravou na slávnostné zm tvych-
vstanie Pánovo je živé pripomínanie si toho, o Kristus Pán
vytrpel za naše hriechy. Z týchto spomienok, pravda, vyplýva
útos a kajúcnos nad hriechami, ktoré boli prí inou takého
ve kého utrpenia. Nábožní kres ania od najstarších ias preja-
vovali svoju kajúcnos **pôstom**. Pôst sa za ínol za starých ias
už deviatou nede ou pred Ve kou nocou. Teraz sa za ína až
v stredú pred šiestou nede ou pred Ve kou nocou:

ms 2. **PREDPÔSTNE NEDELE.** Cirkev sv. už deviatou, ôsmou
a siedmou nede ou pred Ve kou nocou zachováva sa pri boho-
službách ako v pôste. K azom predpisuje rúcho fialovej farby,
pri sv. omši vynecháva sa **Gloria in excelsis** a **Alleluja**. Taktiež
aj v hodinkách (breviári) k az sa nemodlí tento chválospev, ale
miesto toho hovorí: **Laus tibi, Domine, Rex aeterne gloriae =**
Chvála Ti, Pane, Krá u ve nej slávy. A miesto mnohých ra-
dostných žalmov modlí sa asto kajúci žalm Dávidov: **Miserere**
mei, Deus, secundum magnam misericordiam tuam et secundum
multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam =
Zmiluj sa nado mnou, Bože, pre milos Tvoju — a pre Tvoje
ve ké milosrdenstvo prehľadni spreneveru moju. — Všetko toto
má naplni naše mysle predtuchou budúcich vecí a pripraví
nás na štyridsa d ový pôst ako na vážne obdobie smútku a
úprimnej kajúcnosti. — Deviatá nede a pred Ve kou nocou volá
sa **Deviatnik**. Ôsma: **prvá nede a po Deviatniku**. Siedma: **druhá**
nede a po Deviatniku.

3. **POMENOVANIE PREDPÔSTNYCH NEDIE** . Nede a
Deviatnik, ktorá je vlastne 63. d om pred Ve kou nocou (7X9 =
63), v latin ine sa volá okrúhlym po tom **sedemdesiatym** d om
(septuagesima). Podobne prvá nede a po Deviatniku, ktorá je
vlastne 56. d om (7X8 = 56), volá sa okrúhlym po tom **šes de-**
siatym d om (sexagesima) a druhá nede a po Deviatniku, ktorá
je vlastne 49. d om (7X7=49), d om **pä desiatym** (quinqua-
gesima).

ms 4. **POPOLE NÁ STREDA.** Najdojímavejším úvodom k pô-
stnemu obdobiu je Popole ná streda. V tento de veriacim po-
sýpa k az elá popolom ako znamením kajúcnosti. Posýpanie
popolom je:

s a) **STARODÁVNÝ ZVYK.** Už v Starom zákone posýpal sa ud
popolom na znamenie smútku a pokánia, lebo popol bol odjakživa

znamením kajúcnosti. Už Niniv ania posýpali si svoje hlavy popolom, ke konali pokánie. Dávid hovorí v podobenstve, že jedol popol ako svoj chlieb, im dal výraz vrcholnému smútku, ktorý mu zabra oval jes nejaký pokrm.

b) V PRVÝCH KRES ANSKÝCH DOBÁCH posýpali popolom len tých, ktorým bolo uložené verejné pokánie. Toto za ali vtedy, ke im posypali hlavy popolom. Ostatní kres ania pripojili sa neskoršie zo zbožnosti a z pokory k týmto kajúcnikom, aby aj oni boli s nimi pozna ení popolom. Napokon r. 1091 na Beneventskom sneme bolo ustanovené, aby sa všetkým veriacim na Popole nú stredú posýpaly elá na znamenie vážneho obdobia, ktoré týmto d om za íname.

c) POPOL Z PALMOVÝCH RATOLESTÍ. Popol, ktorý k az v tento de svätí pred sv. omšou, je pripravený z palmových ratolestí (búzaliiek), posvätených na Kvetnú nede u minulého roku. Tie ratolesti sme niesli v radostnom a ví azoslávnom pochode na procesii, ktorá znamenala slávnostný vchod Pána Ježiša do Jeruzalema. — Tieto odznaky našej radosti dnes spa ujeme na popol, aby nás upozornily, že na zemi každá rados je pomínute ná, že po najvä šom ví azstve a sláve prichádza najvä ší smútok a žia .

ms d) ZNAK POMINUTE NOSTI A MÁRNOSTI. Popol nám je znamením pomínute nosti a márnosti všetkých vecí. Na svete niet veci, ktorá by vedela loveka urobi natrvalo š astným. Preto je potrebné, aby sme sa starali o veci ve né, ktoré nás urobia na veky š astnými. Len jedno je potrebné: Stara sa o spásu svojej duše.

e) OBRAD POSÝPANIA POPOLOM. Ke k az posvätil popol, vezme si tanierik, prichádza ku každému osobitne, pri posýpaní popolom robí na ele kríž a hovorí: *Memento, homo, quia vulvis es et in pulverem reverteris = Pamätaj, love e, že si prach a v prach sa obrátiš.* Nech nás toto upozornenie prenikne, aby sme si nezakladali na pozemských veciach, ale vyh adávali, o je tamhore. Po zakon ení ude ovania popola modlime sa vrúčne s k azom:

Pomôž nám, Pane, svätým pôstom za a posilnenie kres anského boja a nech nám v tomto boji proti duchovným nepravostiam mocno pomáha zdržanlivos . Škrze Krista, Pána nášho. Amen.

f) ŠKAREDÁ STREDA. Popole ná streda menuje sa aj *Škaredou*, a to preto, že vo akedy kres ania, ke za ali pôstne obdobia týmto d om, odkladali svoje nádherné šaty a obliekali sa do podležších, horších, škaredých šiat. Robili to pod a príkladu Niniv anov, ktorí na kázanie proroka Jonáša za ali prísny pôst a odievali sa do vriec.

5. ŠTYRIDSA D OVÝ PÔST. Pôst trvá štyridsa dní, ako nám dal príklad aj Ježiš Kristus, ktorý sa postil na púšti štyridsa dní a nocí. Štyridsa d ový pôst za ína sa Popole nou

stredou a kon í sa sobotou pred Ve kou nocou. Je to teda celkom 46 dní, ale medzi nimi je 6 nedie , teda nepôstnych. Ke ich odpo ítame, ostane nám 40 dní.

6. PÔSTNE PREDPISY. Zákon **zdržovania** sa zakazuje požíva mäsitý pokrm, ale nezakazuje požíva vajcia, mlieko a mlie ne výrobky; nezakazuje rybie mäso, mäso z obožživelníkov a jedlá pripravené s mas ou. Zákon **pôstu** dovo uje raz denne sa nasýti , pritom však nezakazuje ráno a ve er si trochu zajes . Miera, ko ko toho má by , upravuje sa pod a miestnych zvykov. Mäsitého pokrmu musia sa zdržova všetci, ktorí pre-kro ili siedmy rok. Posti sa majú tí, o doplnili 21. rok a 60. ešte neza ali. Posti sa nemusia tí, o vykonávajú vy erpáva-juce práce, i už telesné alebo duševné.

7. PLATNÉ PREDPISY O PÔSTE NA SLOVENSKU. Pápež Pius XI. 20. decembra 1932 dal pre Slovensko osobitné ú avy pôstne. Na základe tejto ú avy veriaci sa už nemusia posti , ale sa odporú a, aby sa veriaci postili aspo cez štyridsa d ový pôst (okrem Ve kého piatku, ke je pôst i zdržovanie sa mäsitého pokrmu) a v piatky štyroch suchých dní.

8. SUCHÉ DNI — KÁNTRY (= quatuor tempora = štyri asy) sú tri dni: streda, piatok, sobota, a to vždy za iatkom šty-roch astí roka: 1. po 13. decembri, 2. po Popole nej strede, 3. po svätodušných sviatkoch, 4. po 14. septembri. Cirkev preto ustanovila v tieto dni pôst, aby sme sebazapieraním a krotením svojho tela zados urobili Bohu za hriechy, ktoré sme v minulom štvr roku spáchali, za všetko dobrodenie Bohu vrúčne a-kovali a pre nastávajúci štvr rok vyprosili si božieho požehna-nia. — Ke že v tieto dni cirkev sv. vysviaca oby ajne k azov a iných cirkevných služobníkov, žiada nás, aby sme pôstom a kajúcimi skutkami prosili Boha, žeby jej doži il súcich služob-níkov.

9. ZDRŽIAVA SA od požívania mäsitých pokrmov sa má-me: 1. cez všetky **piatky** v roku, a to na v a nú spomienku, že Ježiš Kristus sa v piatok obetoval za nás na kríži, 2. na **Bielu sobotu** do dvanástej hodiny predpoludním.

10. POSTI SA A ZDRŽIAVA SA mäsitých pokrmov sa máme v tieto dni: 1. na **Popole nú stredu**, 2. na **Ve ký piatok** a 3. na **Štedrý de** . Ak Štedrý de padne na nede u, nie je pôst a nikdy sa neprekladá na nede u.

11. OSLOBODENIE. Kto má rozumný dôvod, že sa nemôže posti alebo sa zdržiava mäsitého pokrmu, môže žiada o oslo-bodenie (dišpenzácia) u svojho duchovného alebo spovedníka.

12. VONKAJŠIE ZVLÁŠTNOSTI. Cirkev sv. v pôstnom a-se zakazuje svadobné veselie a rozličné zábavy. Sobáš sám nie je zakázaný, len svadobné veselie. Ak majú snúbenci vážny dôvod, aby sa sobášili v pôstnom období, môžu sa sobášiť s biskupským dovolením, ale svadba sa má odhodiť celkom potichu.

13. MIMORIADNE POBOŽNOSTI. Cez štyridsa dŕový pôst konajú sa ve ierkami v našich chrámoch, najmä v piatky, mimoriadne pobožnosti, ako: **Krížová cesta, pôstne kázne, bolestný ruženec** ap. Ozdoby s oltárov, ako kvetiny a relikviáre, sa odstraňujú. Niekde spustia pred oltár fialovú plachtu s bielym krížom na znamenie, že umenie Pána má byť hlavným predmetom nášho rozjímania.

Cvienie: 1. o je najsúcejšou prípravou na slávnostné zmŕvychvstanie? 2. im prejavovali nábožní kresťania od najstarších čias svoju kajúcnosť? Kedy sa začína pôst za starých čias a kedy sa začína teraz? 3. Ako sa volajú predpôstne nedele a im už naznačuje Cirkev blízkosť pôstneho obdobia? 4. Aké zvláštne pomenovanie majú predpôstne nedele a z čoho to vzniklo? 5. o je úvodom k pôstnemu obdobiu? Aké obrady sa konajú na Popolnú stredú? a) Ako sa ešte volá Popolná streda? A prečo škaredá? 6. Aký príklad tým sledujeme, že máme štyridsa dŕový pôst? 7. Aké sú u nás pôstne predpisy? o znamená zdržovať sa a o postovať sa? Kto sa má zdržovať mäsitého pokrmu a kto postovať? 8. Aké sú platné predpisy o pôste na Slovensku? 9. o sú to suché dni (kántry) a na o ustanovila Cirkev v tieto dni pôst? 10. Kedy sa máme zdržovať požívania mäsitého pokrmu? 11. Kedy sa máme postovať i zdržovať sa? 12. Kto nám dá oslobodenie od pôstu alebo zdržovania sa mäsitého pokrmu? 13. o ešte zakazuje Cirkev v pôste? 14. Aké mimoriadne pobožnosti sa konajú v pôste?

G.

PÔSTNE NEDELE A SVIATKY.

I. PÔSTNE NEDELE majú svoje pomenovania od poradia (prvá nedeľa a pôstna, druhá, tretia, štvrtá, piata a šiesta nedeľa a pôstna). Okrem tohto pomenovania dostávajú aj tzv. prímenie, ktoré je vzaté vždy z introitu (z vchodu) sv. omše tej-ktorej nedele.

1. PRVÁ NEDEĽA A PÔSTNA volá sa latinsky **Invocabit** (= **Volá**) podľa a začína iatou jeho slova vchodu sv. omše. Ž 90, 15 a 16.

INVOCABIT me, et ego exaudiam eum: eripiam eum, et glorificabo eum: longitudine dierum adimplebo eum.

VOLÁ ku mne a ja ho vyslyším, vyslobodím ho a oslávim. Dlhým životom ho obdarím.

Qui habitat in adiutorio Altissimi, in protectione Dei coeli commorabitur.

Komu Najvyšší pomáha, je pod ochranou Boha nebeského.

Pán Boh nám s ubuje pomoc svoju. Ví azstva dosiahneme, len sa s chu ou pus me do práce za o istenie svojej duše pôstom, sebazapieraním a shromaž ovaním dobrých skutkov.

s **2. DRUHÁ NEDE A PÔSTNA** volá sa latinsky **Reminiscere** (= **Rozpome sa**) pod a za iato ného slova vchodu svätej omše. 2 24, 6, 3. a 22.

REMINISCERE miseratio-
num tuarum, Domine, et miseri-
cordiae tuae, quae a saeculo sunt:
ne umquam dominantur nobis
inimici nostri: libera nos, Deus
Israel, ex omnibus angustiis
nostris.

Ad te, Domine, levavi ani-
mam meam: Deus meus, in te
confido, non erubescam.

Urputný duchovný boj, ktorý vedieme v pôstnom období, konáme s dôverou v pomoc božiu.

s **3. TRETIA NEDE A PÔSTNA**, po latinsky **Oculi** (= **O i**) pod a slov vchodu sv. omše. Ž 24, 15—16.

OCULI mei semper ad Do-
minum, quia ipse evellet de la-
queo pedes meos: respice in me,
et miserere mei, quoniam unicus
et pauper sum ego.

s **4. ŠTVRTÁ NEDE A PÔSTNA**, po latinsky **Laetare** (= **Raduj sa**) pod a vchodu sv. omše. Iz 66, 10. a 11.

LAETARE, Jerusalem: et
conventum facite, omnes, qui
diligitis eam: Gaudete cum lae-
titia, qui in tristitia fuistis: ut
exultetis, et satiemini ab uberi-
bus consolationis vestrae.

(Ps. 121, 1.) Laetatus sum in
his, quae dicta sunt mihi: in do-
mum Domini ibimus.

ROZPOME SA, Pane, na
milosrdenstvo a dobrotu svoju,
ktorá je od vekov; nech nikdy
nepanujú nad nami naši nepria-
telia. Zbav nás, Bože Izraelov,
všetkých našich úzkostí.

K Tebe sa obraciam, Bože
môj v Teba dúfam a nesklamem
sa.

O I moje sú vždy obrátené
k Pánovi, on vyslobodí nohy mo-
je z osídel. Shliadni na m a a
zmiluj sa nado mnou, lebo som
opustený a biedny.

RADUJ SA, Jeruzalem (t. j.
Cirkev); shromaždite sa všetci,
ktorí ho milujete; radujte sa ve-
selo, ktorí ste mali zármutok;
aby ste zaplesali a nasýtili sa
z bohatých prame ov svojho po-
tešenia.

(Ž 121, 1.) Zaradoval som
sa, keď mi povedali: Pôjdeme do
domu Pánovho.

Zaujímavá rados vyznieva z každého slova. Ako to, že v pôste a takáto veselos? Ba ešte aj farba bohoslužobného rúcha je ružová. Tento radostný ráz má svoje odôvodnenie. V starých asoch po tejto nedeli za ínal sa pôst, kde však ve ký pôst trval už 40 dní, v túto nede u nastal akýsi oddych, ako jasne nazna uje aj omšová modlitba tejto nedele „Všemohúci Bože, zaslužene trpíme za svoje previnenia; doži nám, prosíme, aby sme si oddýchli potechou Tvojej milosti. Skrze Pána nášho...“ Táto rados vyplýva aj z predtuchy

ve kono nej radosti. — Svätý Otec v Ríme posviaca dnes zlatú ružu ako krásny odznak radostného zm tvychvstania Kristovho, ale pritom aj nášho. Ružu potom posliela ako vyznamenanie niektorej vznešenej osobnosti, ktorá vyniká neoby ajne nostným životom.

ms 5. SMRTNÁ NEDE A volá sa piata pôstna nede a (Dominica Passionis = nede a utrpenia). Smrtnou sa volá preto, lebo cirkev sv. od tejto nedele za ína si živšie než predtým pripomína umu enie a smr Pána Ježiša. V evanjeliu tejto nedele je zmienka o smrti Abraháma i prorokov a o smrti Pána Ježiša, ktorého chceli židia ukame ova , pretože im vy ítal ich krutohlavú neveru. Židia nechceli veri , že Ježiš je Syn Boží, kri ali, že sa rúha Bohu, pretože sa vydáva za Jeho Syna. Spor sa nato ko vyostri, že židia „zdvihli kamene, aby hádzali do neho, ale Ježiš sa skryl medzi u mi a vyšiel z chrámu.“ — Na za iatku sv. omše vynecháva sa odo dneška až do Bielej soboty 42. žalm stup ových modlitieb. Týmto žalmom sa tešievame v utrpeniach a prosíme Boha, aby nás oslobodil od prenasledovate ov. Teraz ho vynechávame preto, lebo židia budú prenasledova Pána Ježiša, ktorý nám je potešením v prenasledovaní. — Za sv. omše a k azských hodiniiek (breviára) vynecháva sa chváloslovie Gloria in excelsis na pamiatku, že v tieto dni všetka sláva Spasite ova je zneuctená ukrižovate mi. Zneuc ujeme ho i dnes, i znovu ho pribíjame na kríž, ke hrešíme.

ms a) ZAHA OVANIE OBRAZOV UKRIŽOVANÉHO deje sa na Smrtnú nede u na pamiatku, 1. že sa Pán Ježiš skryl pred židmi, ktorí ho chceli ukame ova . 2. Aby sme pri poh ade na závojom zahalené kríže a obrazy cítili ten bolestný zármutok, ktorý znáša v tieto dni Cirkev, Kristova nevesta, pre hrozné muky, ktoré musel trpie jej nebeský ženích. — Tento závoj je tmavobelasý. Na Ve ký piatok zaha ujú sa iernym závojom na znamenie najvä šieho smútku. Len na Zelený štvrtok, pretože vtedy slávime pamiatku ustanovenia sviatosti Oltárnej, zaha uje sa bielymi závojmí.

6. SVIATOK SV. JOZEFA. Z nezasvätených sviatkov, ktoré spadajú do pôstneho obdobia, je pozoruhodný najmä sviatok svätého Jozefa (19. marca). Sv. Jozef bol pestúnom Pána Ježiša Písmo sv. ho nazýva spravodlivým. V tomto slove sú zahrnuté všetky jeho nosti: panicvto, istota, nábožnos , pokora, poslušnos a pracovitos . Pápež Pius IX. vyhlásil sv. Jozefa za patróna cirkvi sv. Sv. Jozef je zvláštnym ochrancom umierajúcich, pretože blažene zomrel v náru í Panny Márie a Pána Ježiša. Je tiež ochrancom kres anských rodín a remeselníkov.

7. SVIATOK ZVESTOVANIA PANNY MÁRIE slávi sa ako nezasvätený 25. marca. Tento sviatok nám pripomína dávne bla-

žené posolstvo, ktoré priniesol anjel Panne Márii, že sa má stať matkou pris úbeného Vykupiteľa.

ms

8. SVIATOK SEDEMBOLESTNEJ PANNY MARIE je sviatkom nezasväteným. Cirkev ho slávi v piatok po Smrtnej nedeli. V tento de si máme pripomenú sedem bolestí Panny Márie. 1. boles , ktorú jej spôsobil predpove Simeonova: „A tvoju dušu prenikne me “; 2. boles , ktorú mala na úteku do Egypta; 3. boles , s ktorou h adala dvanás ro ného Pána Ježiša, keď ostal v Jeruzalemskom chráme; 4. boles , ktorú cítila, keď sa stretla s Pánom Ježišom, ktorý niesol ťažký kríž; 5. boles , ktorú mala pri ukrižovaní Pánom; 6. boles , ktorú mala pri snímaní Pána Ježiša s kríža; 7. boles pri pohrebe Pána Ježiša. — Tento sviatok slávi cirkev sv. aj 15. septembra, pretože v pôstnom období pozornosť veriacich je obrátená najmä na utrpenie Pánovo. Sedembolestná Panna Mária je patrónkou Slovenska.

Modlime sa k Sedembolestnej Panne Márii:

Ó najsvätejšia Panna a Matka, ktorej dušu pri umení Božského Syna tvojho prenikol me bolesti a ktorá si pri jeho slávnom vzkriesení získala nehnúcu radosť víaza; vypros nám prosiacim teba, aby sme sa spájali s Cirkvou v jej protivenstvách a s pápežom v jeho bolestiach, žeby sme si s nimi zaslúžili radova sa žiadaným potešeniam v láske a pokoji tohože Krista, Pána nášho. Amen. (Odpustky 500 dní.)

Svätá Matka, Krista rany, ktorými bol doráňaný, hlboko mi v srdce vtla . (Odpustky 500 dní.)

Cvienie: 1., 2. a 3. I. Od oho majú pôstne nedele svoje pomenovania? Ko ko je pôstnych nedie a aké majú zvláštne pomenovania? 4. Pre o má štvrtá nede a pôstna radostnejší ráz? o svätí v túto nede u pápež? 5. Pre o sa volá piata nede a smrtnou? a) Na túto pamiatku o robia v chrámoch? 6. Aký sviatok je 19. marca? Kto bol sv. Jozef a koho patrónom je? 7. Aký sviatok máme 25. marca a o nám pripomína? 8. Kedy slávi Cirkev sviatok Sedembolestnej Panny Márie? o si máme v tento de pripomenú ?

H.

OD KVETNEJ NEDELE PO VE KÚ NOC. VE KÝ TÝŽDE .

ms

1. VE KÝ TÝŽDE . Týžde od Kvetnej nedele po Ve kú noc voláme **Ve kým týžd om**, lebo v om sme sa stali ú astnými ve kého diela a ve kého dobrodenia vykúpenia.

2. KVETNÁ NEDE A (Dominica in palmis = nede a palmová). Je poslednou nedeou v pôste a prvým dňom Veľkého týždňa. V tento deň slávime pamiatku slávneho vchodu Pána Ježiša do Jeruzalema. Vtedajší ľud lámal palmové ratolesti, prestieral svoje rúcha na cestu pred ním a takto slávnostným spôsobom uvádzal Pána Ježiša do Jeruzalema, pričom radostne volal: „**Hosana! Sláva Synu Dávidovmu! Sláva ti, ktorý prichádzaš v mene Pánovom!**“

ms a) **BOHOSLUŽBA KVETNEJ NEDELE** vyjadruje *radosť i smútok*. Radosť prejavuje pri slávnostnom svätení ratolestí a v sprievode s ním spojenom, smútok zasa pri sv. omši. Pri svätení paliem vžívame sa do radostného slávyvolania, ktorým bol Pán Ježiš privítaný pri vchode do Jeruzalema. Pri sv. omši prebúdzá sa v nás rozpomienka na bolestné utrpenie, ktoré vtedy nastávalo pre P. Ježiša.

b) **SVÄTENIE PALIEM.** Podľa pomenovania mali by sme do chrámu božieho prinášať vlastne palmy alebo olivy, pretože však ich v našich krajinách niet, ba ešte ani zelených ratolestí, musíme sa uspokojiť s prvotinami kvetov prebúdajúcej sa prírody — s búzalkami. Tieto nám zastupujú kvety. — Keď az, oblečení vo fialovom rúchu, ide k oltáru, kde sú pripravené búzalky a tam sa modlí a za modlitieb ich posväť. *Posvätené ratolesti* neznačia len radostné veci, ale ak ich užívame s úmyslom Cirkvi, donášajú aj duchovný úžitok. V jednej z modlitieb prosí Cirkev, aby všetci tí, ktorí budujú vnášajú do svojich domovov s hlbokou vierou palmové ratolesti, dostali božieho požehnanie a ochrany v protivenstvách. Pohľad teda ratolesami, ktoré sú posvätené modlitbou Cirkvi, je to ako pohľad Cirkvou, teda samým Kristom. O akákoľvek však od týchto ratolestí nie o iného, než za ktorého sa Cirkev modlí pri ich svätení, alebo chceme vo svojom živote dosiahnuť skrze samú ratolesť, je poverou. Užívajme teda tieto ratolesti a nepohodajme nimi. O akákoľvek od Boha pomocou tých ratolestí skrze modlitby Cirkvi a skrze Krista ochranu a božie požehnanie.

ms c) **SLÁVNOSTNÝ SPRIEVOD.** Posvätené búzalky kým az potom rozdáva veriacim, s ktorými sa potom usporiada slávnostný sprievod okolo chrámu. Keď sa sprievod vracia do chrámu, zatvoria sa chrámové dvere. Keď sprievod príde k zatvoreným dverám, keď az zaklope na ne ramenom kríža a dvere sa hne otvoria. Chrámové dvere tu značia bránu nebeskú, ktorú Adam svojím hriechom zatvoril, Kristus ju však krížom, iže svojou smrťou otvoril. Keď nám bola teda brána nebeská otvorená krížom, ako by sme ju chceli my otvoriť bez kríža? Takým krížom je pokánie. Objímme ho a zaklopme ním na bránu nebeskú, spovedajme sa a uvidíme, že sa nám otvorí a sbor nebeských anjelov privíta dušu našu s krásnym slávyvolaním „Hosana“.

ms Slávnostný sprievod, iže vchod Pána Ježiša do Jeruzalema predstavuje Cirkev. Aj my sa máme na tomto s radostným srdcom zúčastňovať. Ale ten sprievod máme konať aj duchovne, a to cez

celý život, ktorý má by neprestajným nasledovaním Ježiša Krista. Palmy a olivy máme duchovne niesť, totiž: cez celý život má sa ozývať v srdci našom nádej, že skrze smrť Pánovu dosiahneme odpustenia hriechov. Cez celý náš život má v srdciach našich horieť túžba po nebeskom pokoji, ktorý naznačuje oliva. Duchovne máme prestierať svoje rúcho na cestu Pánovu, iže štedro ude ovať almužnu chudobným. Cez celý život máme spievať: „Hosana Synu Dávidovmu! Hosana na výsostiach!“ Celý svoj život máme zasvätiť modlitbe, velebeniu a vychvaľovaniu Boha a Jeho Syna, Ježiša Krista. — Ko ko Kvetných nedieť zústať ovali sme sa na tomto slávnostnom sprievode, ale ve mi málo úžitku sme mali z neho, lebo sme sa na om nezústať ovali duchovne. Každá Kvetná nedieť a nech nás oteraz pohne k horlivejšiemu duchovnému slávnemu vchodu Pána Ježiša do Jeruzalema.

ms d) PASIE (PASSIO — UTRPENIE). Na Kvetnú nedieť uítaťujú sa cez sv. omšu pašie, t. j. rozprávanie o utrpení a smrti Pána Ježiša pod a evanjelia sv. Matúša. Zatia, o k az íta pašie potichu, speváci ich spievajú tak, že jeden spevák spieva slová, ktoré povedal Pán Ježiš, druhý slová evanjelistu a tretí slová ostatných osôb (židov, Piláta, sv. Petra a i.). Z tohto vznikly tzv. pašiové hry, pri ktorých dej umenia Pána znázorňuje sa nielen slovami, ale aj divadelnou hrou. (Slávne pašiové hry v Oberamergau.) Na Slovensku začaly sa s ubne rozvíjať pašiové hry na spôsob hier oberamergauských v *Sihle* pri Lome nad Rim. Vojnové nepokoje však inno zahatily.

s 3. TMAVÉ MODLITBY. V stredu, na Zelený štvrtok a Veľký piatok popoludní, kde je viac k azov, odbavujú sa spoločné modlitby, tzv. tmavé modlitby, ktoré sa kedysi odbavovaly zavraťas rána. Tieto modlitby skladajú sa zo štrnástich žalmov, pláľivých piesní (lamentácií) Jeremiášových a k tomu príslušných modlitieb. Na oltári je rozsvietené šesť sviec. Pred oltárom stojí trojhranný podstavec s päťnástimi sviecami. Svieca na samom vrchole je biela, ostatné žlté. Biela svieca znať Krista Pána, žlté na oboch ramienkach, ako aj na oltári, znaťa jeho apoštolov a ueníkov. Po skončení každého žalmu vždycky sa zhasne jedna z postranných sviec. Tým sa naznačuje, že apoštolí a ueníci opúšťali Krista Pána v jeho utrpení. Napokon ostane horieľen svieca na vrchole podstavca — to je obraz Krista Pána, ktorého všetci opustili. Ke sa spieva Zachariášov chválospev, zhášajú sa postupne aj sviece na oltári. Potom sa odnesie jediná horiaca svieca, ktorá označuje Krista, a skryje sa za oltárom. Tým sa naznačuje jeho smrť a uloženie do hrobu. Po žalme „Miserere“ urobí sa hrnot, ktorý označuje zemetrasenie pri smrti Krista Pána. Hne potom vynesie sa svieca zpoza oltára, ím sa naznačuje zmŕtvychvstanie Krista Pána.

Cvi enie: 1. Ako voláme týžde od Kvetnej nedele po Ve kú noc? Pre o ho voláme Ve kým týžd om? 2. Aká pamiatka sa slávi na Kvetnú nede u? a) o vyjadruje bohoslužba Kvetnej nedele? b) c) Aké obrady sa konajú na Kvetnú nede u pred sv. omšou a o to všetko znamená? d) o sú to pašie? Ako sa spievajú pašie a o z nich vzniklo neskoršie? 3. o odbavujú v niektorých chrámoch v stredu, na Zelený štvrtok a Ve ký piatok popoludní? Ako sa volajú tieto žalmy? Ko ko je rozžatých sviec na oltári, ko ko na trojhrannom podstavci a o to všetko znamená?

CH.

ZELENÝ ŠTVRTOK.

1. **ZELENÝ ŠTVRTOK** je výro ný de ustanovenia najsvätejšej sviatosti Oltárnej pri poslednej ve eri. Preto sa tento de latinsky volá **Coena Domini = Ve era Pána**. Zeleným volá sa tento de preto, že za starodávna kres ania požívali v tento de len zeleninu. Zelená farba je farbou nádeje. Nádejou Cirkvi stávali sa novoobrátení a aj kajúnci, ktorí v tento de boli rozhrešení a do spoločnosti Cirkvi prijatí.

2. **SVÄTÁ OMŠA**. Cirkev svätá pre radostnú spomienku na krátky as ako by zabudla na zármutok a utrpenie Pána Ježiša, lebo sv. omša v tento de odbavuje sa slávnostným spôsobom v bielej farbe. Spieva sa **Glória**, pri ktorom zaznejú slávnostne zvony, zvon eky i organ. Táto rados však hne ustúpi najhlbšiemu smútku. Organ zm kne, zvony nezvoní až do **Glória** sv. omše na Bielu sobotu.

a) **JEDNA SV. OMŠA**. V ten de v každom kostole smie len jeden k az jednu sv. omšu slúži . Ostatní k azi prijímajú z jeho ruky ako ostatní veriaci. Je to na pamiatku, že pri poslednej ve eri všetci apoštoli prijímali z ruky Krista Pána.

b) **TRI HOSTIE**. Pri premenení k az premie a *tri ve ké hostie*, z ktorých jednu prijíma, ostatné dve potom uloží do osobitného kalicha, ktoré prikryje bielym rúchom.

3. **GETSEMANSKÁ ZÁHRADA**. Po sv. omši k az prenesie v slávnostnom sprievode kalich s dvoma sv. hostiami na bo ný oltár a tu ich uloží do svätostánku. Tento sprievod znázoruje cestu Krista Pána, po poslednej ve eri do Getsemanskej záhrady. Toto miesto, kde je teraz uložený Pán Ježiš, volá sa **Getsemanská záhrada**. Svätostánok na hlavnom oltári ostane otvorený, ve ná lampa sa zahasí na znak, že Pán Ježiš odišiel.

4. **OBNAŽOVANIE OLTÁROV**. Po skon ených bohoslužbách k az obnažuje všetky oltáre, o znamená, že sa odteraz

až po vzkriesenie Pána obeta omše sv. nekoná, a preto ozdoba oltára nie je potrebná. Obnažovanie alej znamená náš najväšší smútok, ktorý cítime vo svojom srdci nad ukrutnou smrťou nevinného Ježiša. Kto má veľký zármutok, ten zanedbáva aj svoj vonkajšok. Ni ho neteší, oko vek vidí okolo seba, a preto sa nemá ani k tomu, aby sa postaral o poriadok vo svojom dome. Obnažovaním cirkev sv. znázorňuje, že Ježiš Kristus vo svojom trápení stratil všetku svoju krásu a podobu. Keď pri obnažovaní oltárov modlí sa žalm 21., v ktorom sú náznaky jeho umenia: „Podelili si moje šaty a žrebovali na môj odev.“ A potom sa modlí celý 21. žalm, ktorý sa začína: „Bože, Bože môj, pohliadni na mňa; prečo si ma opustil?“ — Svätostánok nechá dopoly otvorený na znamenie, že je prázdny a že Pán Ježiš je vzatý s našimi, tak ako po svojej poslednej večeri bol vytrhnutý zpočiatku svojich učeníkov, odvedený a na smrť odsúdený. Upamätáva nás to tiež na chrámovú oponu, ktorá sa po skončení nášho Spasiteľa napoly roztrhla.

5. RAPKÁ E MIESTO ZVONOV. Cirkev sv. po slávnostnom Glória na Zelený štvrtok odkladá všetky hudobné nástroje (organ, zvony, zvonky...) a miesto nich upotrebuje pri bohoslužbách **rapká e**. Táto zmena trvá od Glória Zeleného štvrtku do Glória Bielej soboty. Tento čas je pre každého kresťana najsmutnejší. Odloženie hudobných nástrojov má nás pohnúť ešte k väčšiemu zármutku. Zvonenie pohýňa k slávnosti a radosti, povzbudzuje k úprimnej nábožnosti a svoláva do domu Pána. Zvony, pravda, užívame aj v smutných chvíľach, napr. pri pohreboch. Vtedy nás majú zvuky zvonov pohnúť k smútku a súcitu nad zomrelým. Ale keď viac dní za sebou je všade ticho a pusto, nepočujeme hlas zvonov ani na veži, ani zvuk zvonkov v chráme, toto zaiste len zväčšuje náš smútok v týchto dňoch. A práve toto chce dosiahnuť Cirkev, aby sme sa umenia a smrti Pána Ježiša v bolesti a smútku strávili, lebo veľa bolesti a utrpenia oplakávajú sa najsrdečnejšie v samote a tichosti.

6. ZVONY = APOŠTOLI. Zvony znamenajú tiež apoštolov, ktorí hlásali Ukrižovaného po celom svete. Pretože však apoštoli zo strachu pred židmi po týchto dňoch sa skryli a mlčali, aj zvony, ako ich obrazy, onemeli. Len na Bielu sobotu zase sa nimi zvoní, lebo apoštoli znovu sa ozvali, keď rozhlasovali zvesť o zmŕtvychvstaní Pánom. Miesto zvonov užívame **rapká e**, 1) aby sme si uvedomili hrozný krik židov, ktorým žiadali Krista Pána na smrť; 2) aby sme týmto zvukoprázdny treskotom boli povzbudení k väčšiemu smútku; 3) aby sme cez tieto dni aj sluch

svoj cvi ili v pokore tým, že sa uspokojíme miesto príjemných zvukov zvonov aj s nesúladným zvukom; 4) aby sme nezabudli, že ako nás treskot dreva do chrámu božieho volá, tak pozvalo drevo kríža v tieto dni všetky národy k poznaniu Boha a k ve - nému spaseniu.

7. SVÄTENIE OLEJOV. V biskupských chrámoch v tento de svätí biskup pri sv. omši sväté oleje a to: olej pre nemocných na ude ovanie sviatostného pomazania, olej na vysluhovanie sviatosti krstu a krizmu na krst, birmovanie a posvätenie k azstva. Pri svätení stojí okolo biskupa 12 k azov, všetci sú oble ení do bielych omšových šiat na znamenie, že aj pri poslednej ve eri bolo 12 apoštolov okolo Ježiša. Okrem týchto je ešte 7 diakonov a 7 subdiakonov, tiež v bielom rúchu. Svätenie olejov deje sa za odbavovania osobitných modlitieb a žehnania na znamenie, že každé požehnanie prichádza na nás skrze zásluhy kríža Kristovho. Biskup a dvanás k azov na olej dýchajú na znamenie, že sa skrze pomazanie sv. olejom takým dýchnutím Duch Svätý ude uje, ako ho Kristus Pán svojim apoštolom dýchnutím udelil. Krizma sa zhotovuje z olivového oleja a z najlepšieho balzamu, ktorý sa pri svätení mieša do oleja. Toto miešanie nám pripomína, že prijímaním sviatostí dostáva sa nám duševného lieku, podobného balzamu, ktorý naše telo osviežuje a zosil uje, a že sviatos ami stávame sa Bohu tak milými, ako i nám je milá a príjemná vô a balzamu. Napokon prijímaním sviatostí dušu svoju si zachováme proti porušeniu a nákazlivosti hriechu, ako sa pred porušením zachováva m tve telo, ktoré je natreté balzomom.

a) **POZDRAVOVANIE OLEJOV.** Po skon enom posvätení pozdravuje biskup a dvanás k azov posvätný olej a krizmu pok aknutím a trojnásobným zaspievaním: „Bu pozdravený, sv. olej!“ „Bu pozdravená, sv. krizma!“ V tomto pozdrave je výraz rados ti celého kres anstva, že Ježiš Kristus ustanovil sviatosti, pri ktorých sa tieto sv. oleje upotrebovávajú a v ktorých bývame milos ou božou od hriechov o istení, k svätému životu povzbudzovaní a v om aj posil ovaní. Posvätené oleje rozposielajú sa po celom biskupstve farárom, ktorí ich až do Zeleného štvrtku budúceho roku upotrebovávajú na vysluhovanie sv. sviatostí.

ms 8. UMÝVANIE NÔH. K závere ným obradom Zeleného štvrtka patrí umývanie nôh. Je to rozpomenka na príkaz Pánov, ktorý vo svojej pokore pri poslednej ve eri umyl nohy svojim apoštolom a vyzval ich, aby aj oni podobne inili. Táto pekná oby aj zachovala sa v celej Cirkvi. Pápež a biskupi umývajú nohy alebo dvanástim k azom alebo dvanástim starcom-

žobrákom. Po skon ení obradu chudobní a starci bývajú obda-
rovaní. Svätý Otec dvanástich k azov, ktorým umýva nohy,
povolá na obed a pri stole ich sám obsluhuje.

Cvi enie: 1. Aké výro ie slávine na Zelený štvrtok? Pre o sa
volá tento štvrtok Zeleným? 2. Ako sa odbavuje sv. omša v tento de ?

a) Ko ko sv. omši sa smie slúži v každom kostole v tento de ? b) Ko ko
hostíi ve kých premie a k az na Zelený štvrtok? 3. Kde odnáša k az sv.
hostie po sv. omši? Ako sa volá to miesto, kde uložia sviatostného Ježi-
ša? 4. Ako sa deje obnažovanie oltárov a o hovorí k az pri tomto obra-
de? o zna í obnažovanie oltárov? Pre o užíva cirkev sv. rapká e
miesto zvonov? 6. Koho ozna ujú zvony? 7. Aké oleje svätí biskup v ten-
to de v biskupských chrámoch? Ako sa koná toto svätenie? a) Aký
význam má pozdravovanie olejov? 8. o patrí k závere ným obradom
Zeleného štvrtka v biskupských chrámoch? Na aký príkaz Pánov je táto
rozpomenka?

I.

VE KÝ PIATOK.

ms 1. **VE KÝ PIATOK.** Cirkev svätá dnešný de v hlbokom
smútku pripomína Si Vykupite ovu smr na kríži. Hoci každý
piatok v roku pripomína veriacim túto udalos zdržovaním
sa mäsitého pokrmu, jednako robí to zvláš dojímavým spôso-
bom v tento de . **Ve ký piatok** znamená to ko ako ve ký de
nášho vykúpenia. Lebo dnes sa stalo ve ké dielo nášho spasenia,
dnes sme sa stali ú astnými ve kých, nekone ných milostí skrze
smr Krista, nášho Vykupite a.

ms 2. **OBRADY VE KÉHO PIATKU.** K az, oble ený v ier-
nom rúchu, s miništrantmi ide k oltáru, na ktorom nehorí nijaké
svetlo na pamiatku tmy, ktorá nastala pri smrti Kristovej po
celej zemi. K az padá pred oltárom aj s miništrantmi na tvár
a zotrva tam nejakú chví u v modlitbách. Toto bezmocné ležanie
znamená stav udstva pred Kristovou smr ou. K az týmto pre-
javuje aj svoje pokorenie pred Spasite om, ktorý sa v tento de
pokoril za nás až k smrti kríža. Znamená ono aj boles , ktorú
kres anstvo nad umu ením a smr ou Pána Ježiša cíti. — K az
potom vstane, vyjde k oltáru, pobožká ho a ide na epištolovú
stranu, kde íta významné slová proroka Ozeáša (6, 1—6):
„**V svojom súžení ma zav as ráno budú h ada (týmito slovami):**
Po te, vrá me sa k Pánovi, on nás karhal, on nás aj uzdraví,
poranil nás a vyhojí nás. Navrátil nám život po dvoch d och,
tretieho d a nás vzkriesi a budeme ži pred jeho tvárou.“ Tieto
slová, ktoré sa vz ahujú na Krista Pána, predchádzajú dnešné
bohoslužby ako útecha, pretože zpomedzi bolestí jeho umu enia
vysvitá nám nádej budúceho vzkriesenia. — Potom sa k az

modlí, aby umu enie Kristovo nebolo nám kliatbou ako Judášovi, ale aby nám slúžilo na spasenie ako kajúcemu lotrovi na kríži, aby nás od hriechov o istil a milosti vzkriesenia nám dožil. Potom íta vý atok z druhej knihy Mojžišovej, kde je re o tom, ako Boh rozkázal Izraelitom, aby obetovali pred svojím odchodom z Egypta jednoru ného baránka bez poškrvny a jeho krvou aby pomazali dvere svojich domov. Ve kono ný baránok bol predobrazom spasite ného umretia Krista Pána. íta sa však aj to, ako bol Baránok novozákonný skuto ne obetovaný a zabitý, lebo sa ítajú potom pašie pod a evanjelistu sv. Jána.

a) MODLITBY. Po pašiach nasledujú modlitby za blaho celého udstva, najmä však za obrátenie inovercov, židov a pohanov, lebo aj Kristus na kríži trpel za celé udstvo a modlil sa za svojich nepriate ov.

ms b) ODHALENIE KRÍŽA. Po modlitbách k az odloží omšové rúcho, ostane len v albe, vezme do rúk kríž, zahalený iernym závojom, obráti sa k udu a pomaly odha uje kríž, pri om tri razy spieva: *Ecce lignum crucis, in quo salus mundi pependit* = Ajh a, drevo kríža, na ktorom visela spása sveta. Odhalený kríž potom položí na ierne súkno pred oltárom na zemi rozprestreté. Potom na znak ve kej pokory k aká tri razy vždy bližšie a bližšie ku krížu a potom s ve kou úctou bozkáva Kristove rany. Za ním robia to isté aj ostatní veriaci. Medzitým chór spieva vý *ítky* Vykupite ove izraelskému národu: „ud môj, o som tí urobil alebo ím som a zarmútil? Odpovedz mi!“

3. OMŠA PREDPOSVÄTENÝCH DAROV. Potom nasleduje omša predposvätených darov. Volá sa tak preto, lebo pri nej k az nepreme uje chlieb a víno, len prijíma sv. hostiu, ktorú premenil pri omši sv. na Zelený štvrtok. K az prinesie v slávnostnom sprievode s bo ného oltára (z Getsemanskej záhrady) kalich s dvoma sv. hostiami na hlavný oltár. Z kalicha vyberie jednu hostiu, ktorú po nieko kých omšových modlitbách prijíma. Omša predposvätených darov nie je úplnou omšou, lebo chýba pri nej obetovanie a premenenie. Na Ve ký piatok úplná omša sv. preto sa nekoná, aby veriaci obracali svoju myse v tento de , tým vä ši na obetu kríža.

BOŽÍ HROB. Po omši predposvätených darov prenáša k az poslednú sv. hostiu do **Božieho hrobu**. Je to oltár oby ajne v bo nej kaplnke upravený na spôsob Pánovho hrobu v skale vytesaného. Tu v záplave svetiel a najkrajších kvetín vystavuje sa sviatos Oltárna v monštrancii, ktorá je zastretá prieh adným závojom. Prenášanie sv. hostie do Božieho hrobu predstavuje pohreb Krista Pána. Závoj, ktorým je zahalená monštrancia, pripomína pohrebné plachty, do ktorých bolo Kristovo telo za-

vinuté. V Božom hrobe zostane najsvätejšia Sviatos vystavená až do vzkriesenia, ktoré sa slávi v predvečer nasledujúceho dňa. Len na noc uloží sa do svätostánku na vedľajšom oltári alebo v sakristii.

a) **NÁVŠTEVY PRI BOŽOM HROBE.** Sviatostného Spasiteľa, vystaveného v Božom hrobe, veriaci s radosťou navštevujú, kde si v tichých modlitbách so žiadosťou spomínajú, že aj oni sú príčinou Spasiteľaovej smrti na kríži. Zvečer v a nosisť, že smrťou na kríži otvoril veriacim nebo, bozkávajú jeho rany na kríži.

b) **POKLADNICA PRI BOŽOM HROBE.** Pri Božom hrobe býva umiestená pokladnica, do ktorej návštevníci dávajú svoje milodary. Tieto sa odosielajú potom do Svätej zeme a udržiavajú sa nimi vzácne pamiatky po našom Spasiteľovi, ako Boží hrob v Jeruzaleme, Getsemanská záhrada a i. Buďte preto štedrý a neutajme niekoho halierov, lebo milodary obracajú sa na vznešený cieľ.

c) **STRAŽ PRI BOŽOM HROBE.** Na mnohých miestach je zaužívaná krásna obyčaj, že k Božiemu hrobu stavajú stráž. Túto stráž vykonávajú obyčajne členovia niektorých náboženských spolokov, ako Združenie katolíckej mládeže, Legio Angelica, Garda Božského Srdca, Mariánska kongregácia a i. Po pol alebo po celej hodine v zbožnom pozore stoja pri hrobe dvaja a dvaja na pamiatku, že aj skutočný hrob P. Ježiša v Jeruzaleme strážili vojaci. Táto krásna obyčaj nemala by nikde zaniknúť a kde jej niet, nech sa zaužíva. Máme by hrdí na to, že sme strážou skutočného, živého Spasiteľa a vo sviatosti Oltárnej.

Cvienie: 1. o si pripomína cirkev sv. na Veľký piatok? 2. Aké sú obrady Veľkého piatku? a) o nasleduje po pašii? b) Akými obradmi sa deje odhalenie kríža? 3. Ako sa volá sv. omša, ktorá nasleduje po odhalení kríža? Pre o sa tak volá? Pre o je omša predposvätených darov neúplná omša? Pre o sa nekoná v tento deň úplná sv. omša? 4. Kde prenáša k az sviatosť Oltárnu po omši predposvätených darov? o je Boží hrob? o predstavuje prenášanie sv. hostie do Božieho hrobu? Dokedy ostane najsvätejšia Sviatosť v Božom hrobe? a) o robia veriaci zvečer v a nosisť ku Spasiteľovi, keď navštívia Boží hrob? b) o býva umiestené pri Božom hrobe? o sa udržiava z týchto milodarov? o stavajú na mnohých miestach k Božiemu hrobu? Kto ju koná? c) Na akú pamiatku stavajú stráž pri Božom hrobe?

K.

BIELA SOBOTA.

ms

1. BIELA SOBOTA. Sobota pred Veľkou nocou volá sa bielou preto, lebo za starodávna obliekali do bieleho rúcha tých, o boli v tento deň pokrstení. Táto sobota je posledným dňom štyridsaťdňového pôstu a dňom, v ktorý Kristus Pán odpovoľoval v hrobe. Za starodávna nekonaly sa zrána toho dňa nijaké ob-

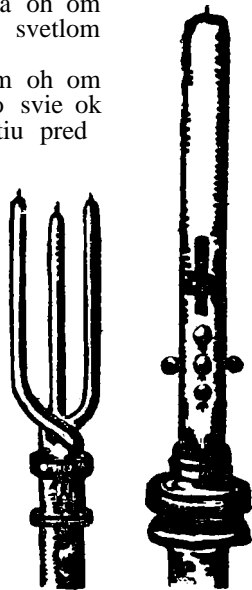
rady, ani omša sv. sa neslúžila pre smútok nad smrťou Krista Pána. Len ve ierkom konaly sa obrady, ktoré za našich ias konajú sa už predpoludním.

ms a) SVÄTENIE OH A. Pred vchodom chrámovým rozloží sa ohe , ktorý má by roznieťený iskrou, vykresanou z kreme a. Ako iskra z kame a, tak vyšiel Kristus Pán slávne z hrobu vytesaného v skale. Ohe zna í Krista, ktorý sostúpil na svet, aby ho osvietil a zohrial svojou láskou. K az požehná ohe znamením križa a modlí sa nad ním, aby Pán Boh zohrial naše srdcia oh om svojej svätej lásky a náš rozum aby osvietil svetlom viery.

b) SPRIEVOD K OLTÁRU. Posväteným oh om zapáli k az pri chrámovom vchode jednu zo svie ok trojramenníka, druhú uprostred chrámu a tretiu pred hlavným oltárom. Pri rozžíhaní sviec tri razy spieva vždy vyšším a vyšším hlasom: *Lumen Christi = Svetlo Krista*, pri om ud pok akne a odpovedá: *Deo gratias = Bohu v aky*. Rozsvietenie trojjedinej sviece zna í, že po zm tvychvstaní Pánovom viera v trojjediného Boha rozšírila sa po celom svete.

c) SVÄTENIE VE KONO NEJ SVIECE — PAŠKÁLU. Paškál je ve ká a hru bá svieca z bieleho vosku. Predstavuje vzkrieseného Krista, ktorý sa narodil z istého života nepoškvrnenej Panny a ktorý je svetlom sveta. Svätenie deje sa pri oltári. K az spieva krásny ve kono ný chválospev: *Exultet iam angelica turba coelorum = Plesaj už, anjelský sbor nebeský...* Týmto Cirkev vyzýva anjelov i veriacich k radosti nad dokonaným dielom spásy. Pritom zapichuje do paškálu v podobe križa pä kadidlových z n, ktoré k az predtým posvätil. Tieto zrná zna ia tých pä rán, ktoré ostaly Vykupite ovi na jeho oslávenom tele. Paškál za posviacania zapália jednou sviecou z trojramenníka a hne potom rozožnú i ve nú lampu pred oltárom, aby sme boli upozornení, že všetko osvetlenie je od Boha, otca všetkých svetiel.

d) SVÄTENIE KRSTNEJ VODY. Na Bielu sobotu a v sobotu pred Turícami ude ovali za starodávna krst dospelým, ktorí sa oltárom, aby sme boli upozornení, že všetko osvetlenie je od Boha, vodu. Hlavné obrady svätenia sú tieto: K az krásnym chválospevom

Trojramenník.

Paškál.

* *Trojramenník* (triangul) s troma sviecami zna í Najsv. Trojicu. Trojjediného Boha, z ktorého vyšla z neba druhá Božská osoba ako opravdivé svetlo, aby osvietilo všetkých udí.

akuje Bohu za ustanovenie krstu a prosí ho, aby krstnú vodu požehnal. Pritom robí *vo vode kríž*, o zna í, že krst má svoju moc zo smrti Ježiša Krista na kríži; *dotýka sa dla ou vodnej hladiny*, o zna í, že krstná voda je chránená pred škodlivým vplyvom zlého ducha; robí *tri kríže nad vodou*, žehná ju v mene trojjediného Boha, *trošku vody vy apne na štyri svetové strany*, o zna í, že národy celého sveta povolané sú k svätému krstu; v podobe kríža *tri razy dýcha na vodu*, ím nazna uje, že krstom svätým vdychuje sa loveku nový, nadprirodzený život; *ponorí paškál dolným koncom do vody* na znamenie, že Kristus sám smýva hriechy. Svätenou vodou pokropí prítomných, aby im pripomenul nevinnos, ktorú dosiahli pri svätom krste, a s ub, ktorý urobili. Napokon *vlieva v podobe kríža* trošku oleja krstencov a svätej krizmy, o znamená z iastky spojenie Krista s u mi, z iastky aj hojnos milosti Ducha Svätého, ktorá vo sviatosti krstu spôsobuje naše duševné o istenie a vlieva sa do krstencov milos Ducha Svätého s troma božskými nos ami: s vierou, nádejou a láskou.

2. SVÄTÁ OMŠA. Hoci tento de je venovaný ešte smútku, jednako Cirkev, ako by sa radostnej zvesti o zm tychvstaní Pánovom nemohla do ka, odbavuje už predpoludnám **slávnú svätú omšu**, ktorá sa za starodávna odbavovala zav as rána až na Ve kú noc. Pri tejto sv. omši, ktorá sa slúži v bielom rúchu, znovu zaznie radostné **Glória**, rozzvú í sa organ a zahlaholia zvony. Po epištole k az zaspieva tri razy radostný chválospev: Aleluja = Chyá te Boha!

3. SLÁVNOS VZKRIESENIA. Ve er toho d a koná sa **slávnos vzkriesenia**. K az v bielom rúchu odchádza k Božiemu hrobu, vezme v monštrancii vystavenú sviatos Oltárnu, obráti sa k udu a radostným hlasom zaspieva: **Pán Ježiš Kristus vstal zm tych!** Za zvukov hudby, spevu a za hlaholu zvonov koná sa slávnostná procesia s najsvätejšou Sviatos ou ulicami našich miest a dedín. Živý Spasite ako ví az nad smr ou krá a pomezdi nás! V hlbokom dojatí túlime sa k nemu v pokornej v a -nosti za všetky dobrodenia, ktoré nám svojou trpkou smr ou na dreve kríža preukázal. Naša rados zo zm tychvstania je nesmierna, lebo Pán Ježiš svoje u enie krvou svojou podpísal, ale svojím zm tychvstaním ho **spe atil**. A tu je prame našej úprimnej radosti! Daromná by bola naša viera, keby Kristus Pán nebol vstal zm tych! Po slávnostnom **Tedeume** a po požehnaní najsvätejšia Sviatos uloží sa do svätostánku na hlavnom oltári.

Cvi enie: 1. Pre o sa volá sobota pred Ve kou nocou Bielu sobotou? Ako to bývalo na Bielu sobotu za starodávna? a) Aké sú obrady pri svätení oh a a o to všetko zna í? b) o zapáli k az posväteným ohom a o pritom spieva? o zna í rozsvietenie trojramenníka? c) o je

paškál, koho predstavuje a akými obradmi sa svätí? d) Kedy sa svätí krstná voda? Aké sú hlavné obrady svätenia krstnej vody? 2. Kedy sa odbavovala sv. omša, ktorá sa teraz odbavuje na Bielu sobotu? o sa stane pri Glória? 3. Ako sa odbavuje slávno vznesenia? Pre o je naša rados zo zm tvychvstania Pána Ježiša nesmierna?

L. VE KÁ NOC.

ms 1. **VE KÁ NOC** je najvä ší sviatok, sviatok všetkých sviatkov. Cirkev sa raduje, že Ježiš vykúpil svet a slávne zm tvychvstal. Tá sv. omša, ktorá sa odbavuje dnes v Bielu sobotu, v prvých kres anských asoch odbavovala sa zav as rána, skoro o polnoci. Dialo sa to na pamiatku toho, že Kristus Pán zm tvychvstal v nede u zav as rána, pred východom slnka. Odtia má aj pomenovanie **Ve ká noc**.

ms a) **VE KÁ NOC** menuje sa tak aj pre *ve kos toho tajomstva*, ktoré sa stalo po skon ení tej noci na úsvite. Bola to ve ká nesmierna udalos , ke totiž Kristus Pán svojou všemohúcnos u vstal z hrobu živý a tú *ve kú* noc neistoty vznešeným bleskom svojho vznesenia, najdôležitejším dôkazom pravdy svojho u enia, osvietil.

b) **PASCHA**. V Cirkevnej latinskej re i *Ve ká noc* volá sa „*pascha*“, ale niekde aj v udovej re i *Ve kú noc* volajú „*pascha*“. Toto slovo pochádza z hebrej iny a znamená *priechod*. Izraeliti totiž slávievali v ten de pamiatku svojho prechodu cez ervené more do zas úbenej zeme a vyslobodenia z egyptského otroctva. alej slávievali v tento de pamiatku toho, že anjel smrti, ktorý prvorodených Egyp anov v ten de pobil, popri dverách Izraelov *prešiel* bez toho, žeby bol vo akomu uškodil, pretože ich dvere pod a rozkazu božieho boli pozna ené krvou ve kono ného baránka. — I s nami sa stal podobný prechod, ktorý nám zobrazoval prechod starozákonný. Kristus Pán vykúpil nás svojou smr ou od hriechu a smrti a vyviedol nás ako by prídom svojej svätej krvi z otroctva hriechu na slobodu. Aj naše duše, ak sme sa vo ve kono nom ase milos ou sv. sviatostí posvätili a s Bohom smierili, nevidite ným a duchovným spôsobom tak bývajú kropené krvou Božieho Baránka, že nám pekelné knieža nemôže uškodiť. Toto sú prí iny, pre o Cirkev ponechala hebrejské meno „*pascha*“.

2. **SLUŽBY BOŽIE**. Dom boží premenil sa na *Ve kú noc* na krá ovský palác a skvie sa v najkrajšej ozdobe. K azi v najskvostnejších cirkevných rúchach odbavujú služby božie. Ústami k azov Cirkev cez celý týžde opakuje: „*Toto je de , ktorý pripravil Pán; radujme sa a vese me sa v om!*“ Kristus vstal zm tvych, nezomrie viacej. Knieža smrti a nepriate love enstva leží porazený a brány nebies sú navždy otvorené. Paškál

horí cez celú sv. omšu a taktiež pri každej slávnej sv. omši až do sviatku Nanebevstúpenia Pána. Pripomína nám Krista, ktorý po svojom zmŕtvychstaní ostal so svojimi u eníkmi ešte 40 dní. Na oltár stavajú aj sošku vzkrieseného Vykupite a so zástavkou v ruke ako ví aza nad smr ou.

3. VE KONO NÉ SVÄTENIA A OBY AJE. Na Ve kú noc k az svätí ve kono né pokrmy: baránka ako predobraz Krista Pána, chlieb a víno, ktoré pripomínajú chlieb a víno pri poslednej ve eri, a vajce ako obraz vzkrieseného Spasite a. Tak ako sa kuriatko pre ubalo z vají ka, tak Kristus Pán vyšiel zo skaly. Zvláštnos ou je u nás ve kono né šibanie a oblievanie, ktoré nás upamätúva na bi ovanie a op úvanie Spasite a pri mu ení.

ms

a) ALELUJA. Na ve kono né sviatky — a vôbec cez celý ve - kono ný as — naše chrámy ozývajú sa krásnymi pies ami, v ktorých radostné volanie „Aleluja“ ako by nechcelo ma ani konca. Aleluja pochádza z hebrej iny a znamená to ko ako „Chvá me Boha!“ astým opakovaním tohto slova cirkev sv. nás povzbudzuje, aby sme v tomto období svojmu Spasite ovi vzdávali chválu a v a ku bez prestania za ve kú milos Jeho vzkriesenia. Iná užíva sa slovo *Aleluja* aj inokedy v roku, ale nie tak asto. Užíva sa najmä v nedele, pretože každá nede a je pamätným d om vzkriesenia Pánovho.

b) VIDI AQUAM miesto ASPERGES ME. Vo ve kono nom ase, t. j. od ve kono nej nedele až po nede u Najsvätejšej Trojice spieva sa pred sv. omšou miesto piesne „*Asperges me*“ iná piese , ktorá sa za ína slovami „*Vidi aquam*“, — Piese , ktorá sa za ína slovami *Asperges me*, je íastka kajúceho žalmu a znie:

Hyzopom ma pokrop, Pane, — a budem hne ístejší. — Myj ma, duša tak dostane — odev svoj nad sneh belší. — [:Nado mnou sa zmiluj, Bože, — v nekone nej milosti; — z utovanie Tvoje môže — zatrie moje ne nosti.:]

Nech je Bohu Otcu sláva — Synu Duchu Svätému — nech sa úcta povždy vzdáva, — ve ná nech je es Jemu! — [:Nado mnou sa...:] (JKS 484).

Týmito slovami prosíme Boha, aby nás od hriechov o ístil a udelil nám svojho milosrdenstva. Vo ve kono nom ase spievajú sa pri kropení udu slová proroka Ezechiela (47, 2): *Vidi aquam* = *Zrel som vodu*. Pod a toho piese :

Zrel som vodu z pravej strany — chrámu tiec . Aleluja! — Spásu našli ou týkaní, — spievajú, Aleluja! — Nado mnou sa zmiluj, Bože, v nekone nej milosti; — z utovanie Tvoje môže — zatrie moje ne nosti.

Bohu, že je dobrotivý, — v aky vzdajme srde né! — On je k nám vždy milostivý — v u a na veku ve né. — Nado m nou ... (JKS 484a).

Tento spev nás upamätúva na krstnú vodu, ktorou sme boli od hriechov o ístení. My teda oslavujeme Boha za milos , ktorú nám

udelil pri sviatosti krstu. Ve len nedávno sme slávili pamiatku umu enia. Pána a pripomenuli sme si ten prúd vody a krvi, ktorý tiekol z boku Krista Pána a ktorý tak krásne sviatosť krstu a sviatosť Oltárnu vyobrazuje. V speve prosíme nie tak o o istenie duší našich, ve sa už o istily vo ve kono nej spovedi, ale skôr v aký vzdávame Bohu, že nás o istil svojou milosťou.

- s **4. DÁTUM VE KONO NÝCH SVIATKOV.** Cirkev sv. na nicejskom sneme roku 325 rozhodla, aby sa ve kono né sviatky slávily všade, v prvú nede u po jarnom splne mesiaca. Jar sa za ína 21. marca. Prvý spln po tomto dni však každý rok nie je v tom istom ase, ale niekedy skôr, niekedy neskoršie. Tento as sa kolíše medzi 22. marcom a 25. aprílom. Ve ká noc môže teda pripadnú na niektorú nede u ku koncu marca alebo na niektorú nede u v mesiaci apríli. — Ke že niektoré nedele a sviatky slávia sa v ur itý po et dní pred Ve kou nocou alebo po nej (napr. nede a Deviatnik ako deviatá nede a pred Ve kou nocou, Popole ná streda ako štyridsiaty de pred Ve kou nocou, ke nepo ítame do toho nedele, Nanebevstúpenie Pána ako štyridsiaty de po Ve kej noci a soslanie Ducha Svätého ako pä desiaty de po Ve kej noci), pohybujú sa s ou alebo skôr alebo neskoršie. Tieto nedele a sviatky volajú sa teda **pohybli-vými**.

Medzi aký dátum pripadá Ve ká noc, povie nám veršík:

*„Nepredchádza Benedika (22. marca)
a za Markom sa nenájde (25. apríla)
v žiadnom roku noc Veliká.“*

- Cvi enie: 1. Ktorý sviatok je najvä ší? Kedy sa odbavovala sv. omša, ktorá sa dnes odbavuje na Bielu sobotu? Na akú pamiatku sa to dialo? a) Pre o je pomenovanie týchto sviatkov Ve ká noc? b) Ako menujú niekde ešte Ve kú noc? o zna í slovo pascha a o s tým súvisí? 2. o opakuje Cirkev ústami k azov cez celý týžde po Ve kej noci? o nám pripomína paškál a dokedy ostáva na oltári? o býva ešte na oltári do Nanebevstúpenia Pána? 3. Aké sú u nás ve kono né svätenia a oby-aje a o zna ía? a) o zna í Aleluja? b) o sa spieva miesto Asperges? 4. Kedy pripadnú ve kono né sviatky? Ako sa volajú nedele a sviatky okolo Ve kej noci?

M.

OBDOBIE POVE KONO NÉ.

- ms **1. PÄ NEDIE PO VE KEJ NOCI.** Po štyridsiatich d och pôstnych nasleduje štyridsa dní radostných na pamiatku toho, že Kristus Pán po svojom zm tvychvstaní ostal ešte štyridsa dní na zemi. V tomto období je celkom pä nedie , ktoré sa vo-lajú: **prvá, druhá at . nede a po Ve kej noci.**

2. PRVÁ NEDE A PO VE KEJ NOCI volá sa **Biela nede-**

a. Kedysi obliekali sa tí, o boli na Bielu sobotu pokrstení, do **bieleho odevu** na znak duševnej istoty, ktorú nadobudli pri sviatosti krstu. Táto pamiatka zachovala sa aj pri obradoch sviatosti krstu, pri ktorej dodnes k az pokrstenému die a u podáva bielu košie ku na znamenie istoty. — Novokrstenci nosievali biele rúcho za osem dní až do prvej nedele po Ve kej noci. V túto nede u shromaždili sa znovu v chráme a po obnovení krstného s ubu biele rúcho odložili. Odvtedy sa menuje táto nede a **Biela**.

3. **PIATA NEDE A PO VE KEJ NOCI** volá sa **nede ou** **prosebnou**, pretože sa po nej v pondelok, utorok a v stredu konajú **prosebné procesie**, v ktorých veriaci prosia o požehnanie úrody. Tieto dni volajú sa preto aj **prosebnými d ami**. Na ele procesie nesie sa kríž, preto sa tieto dni nazývajú inakšie aj **Krížové dni**. (Odbavovanie Kríž. dní vi sta : Procesie na str. 70.)

4. **NANEBEVSTÚPENIE PÁNA**. Vo štvrtok po Krížových d och, teda štyridsiaty de po Ve kej noci, je zasvätený sviatok Nanebevstúpenia Krista Pána. S týmto sviatkom kon í sa v cirkevnom roku ve kono ný as. Pre ve kono nú sv. spove je však tento as pred žený. V tento de svätí Cirkev tajomstvo: „Vstúpil na nebesia a sedí na pravici Boha.“ Vo Ve kono nom období cirkev sv. nám ukázala ako prišiel Pán skrze svoje muky do svojej slávy. Za tých štyridsa dní Kristus Pán ešte mnohé ustanovenia dal svojim apoštolom. Utvrdil ich vo viere a pouil ich o hlavnom bode svojho u enia a poslania. S týmto Božský Spasite svoj cie pozemského putovania celkom dov šil a ostávala už len jeho „blažená uzávierka“, ako menuje sv. Bernard nanebevstúpenie Pána. Touto uzávierkou dokon il nielen svoje asné putovanie, ale aj svoj vstup do slávy, lebo jeho oslávenie za alo sa so zm tvychvstaním a dokon ilo sa nanebevstúpením.

a) **DEJINY TOHTO SVIATKU** siahajú až do najstarších ias. Spomienka o tomto sviatku je už v tzv. „Apoštolských ustanoveniach“, ktoré predpisujú, aby sa na de , ke Kristus dov šil svoj pozemský život a vstúpil na nebesia, nijaké ažké otrocké práce nekonal. A tak sa stalo, že tento sviatok v druhej polovici štvrtého storo ia bol už v celej Cirkvi uvedený! Sv. Helena dala vystavi na Olivetskej hore nádherný chrám práve na tom mieste, kde Spasite pred o ami svojich u eníkov vstúpil na nebesia. Ctihodný Beda udáva, že v šiestom storo í v Jeruzaleme tento sviatok svätili práve s takou nádherou ako Ve kú noc. Už o polnoci sa za ínal a to ko lám a voskových fokie rozžali, že sa zdalo, ako by celá Olivetská hora bola v plameni.

ms b) ZVLÁŠTNE OBRADY. Na sviatok Nanebevstúpenia Pána zhasína sa ve kono ná svieca (paškál), ktorá od Bielej soboty vždy horievala pri slávnostných sv. omšiach. Týmto zhasnutím sa pripomína, že Kristus Pán už opustil svet a navrátil sa k svojmu Otcovi nebeskému, ako to sám predpovedal: „Vyšiel som od Otca a prišiel som na svet; zasa *opúš am svet a idem k Otcovi*“ (Ján 16, 28). Toto zhasnutie stane sa po prvom evanjeliu, ktoré obsahuje slová: „*vzatý bol do neba*“. Na mnohých miestach visí obraz Nanebevstúpenia Pána a po evanjeliu obraz otvorom na povale mizne a ke je už nevidite ný, otvorom sypú sa dolu kvety na znamenie darov, ktoré nám Kristus Pán po svojom odchode k Otcovi soslal s neba skrze Ducha Svätého. Tento zvyk je na Slovensku málo známy.

ms **5. SVIATOK SV. MARKA EVANJELISTU** slávi cirkev sv. 25. apríla. V tento nezasvätený sviatok odbavuje sa procesia na polia, aby Boh požehnal zemskú úrodu. Táto procesia, ako aj procesie na Krížové dni, majú svoj pôvod v istom navštívení božom, za odvrátenie ktorého byly ustanovené. Že sa tieto procesie vždycky konaly z ve mi dôležitých prí in, vidíme aj z toho, že Cirkev predpisuje v nich litánie o všetkých svätých. Tým chce poveda , ako by tu nesta ily naše modlitby, ale uchádzame sa k svojim osláveným bratom, k ví aznej Cirkvi, aby svoju modlitbu pred Bohom spojila s našou, žeby sme vyslyšania svojich modlitieb tým istejšie dosiahli. A zaiste, požehnanie zemskej úrody je vecou ve mi dôležitou pre náš telesný život. Svätomarkovskú procesiu zaviedol pápež Gregor Ve ký roku 590, ke v Ríme zúril strašný mor.

ms **6. MÁJOVÉ POBOŽNOSTI.** Cirkev sv. najkrajší mesiac v roku máj zasväcuje Panne Márii. Ke je jar najkrajšia a všetko vonia nezvy ajnou novotou, ke teplé slnko zahá a chlad zimných nocí a otvára na stá rozli ných kvetov, Cirkev stavia najkrajšiu sochu udského kvetu do sviežej zelene na oltár — Pannu Máriu. A vtedy sa aj naše srdcia otvárajú, zahoria k nej horúcou láskou, takže sa nezdržíme, aby sme jej nezaspievali:

Kvetinky májové, — Márii sa klo te, —
 zvon eky hájové, — Márii zazvo te,
 [:vzdajte es a úctu — naj istejšej Panne, —
 proste ju, nech na nás — s výšin neba shliadne.:] (JKS 399).

Každý de tohto mesiaca odbavujú sa ve ierkami v našich chrámoch májové pobožnosti, pri ktorých spievajú sa litánie lo-retánske so sviatostným požehnaním. S rados ou navštevujme tieto pobožnosti a ozdobujme oltáre Panny Márie vo avými fialkami pokory, konvalinkami istoty a krásnymi ružami horúcej lásky. To bude pre našu nebeskú Matku najpríjemnejší veniec, ktorý složíme za májových pobožností k jej nohám.

7. DE MATIEK. V mesiaci máji slávievame **De matiek.** V tento de prichádzajú deti k mami ke s kyti kou v ruke a so želaním na perách. A ktoré die a už nemá mami ku, beží s kyti kou na cintorín a kladie ju na jej drahý hrob. — Lenže je jedna matka, najlepšia zo všetkých matiek, ktorá náš má radšej než naša vlastná matka — to je naša Matka Božia Mária. Ona je našou tešite kou, pomocnicou, radky ou v každej veci.

Vo svetovej vojne v bitke došlo na boj zblízka. Bavorskí vojaci hnali sa s nasadenými bodákmi proti Francúzom. Jeden bavorský vojak hnal sa na francúzskeho dôstojníka, ktorý bol už poranený, že ho prebodne. Tu francúzsky dôstojník zvolal po nemecky: „Nezabíjaj, mám matku!“ Bavorskému vojakovi klesla ruka so smrtiacou zbra ou pri spomienke na matku. Zachra ujúca spomienka! Š astný, kto si spomenie na pozemskú matku, š astnejší, kto si vo chví ach nebezpe enstva povie: „Mám matku, nebeskú Matku. Mária, Matka, pomôž!“

Nezabúdajme nikdy na svoju nebeskú Matku! Každý de nech je sviatkom Matky — Panny Márie. Prinášajme jej každý de kyti ku úprimných modlitieb a nosť.

Cvi enie: 1. Ko ko radostných dní ostáva ešte po Ve kej noci? Ko ko je nede po Ve kej noci? 2. Ako sa volá prvá nede a po Ve kej noci? A pre o sa volá Biela? 3. Aké pomenovanie má piata nede a po Ve kej noci? 4. Aký sviatok slávime vo štvrtok po Krížových d och? aj Aké sú dejiny tohto sviatku? b) Aké zvláštne obrady sa konajú pri sv. omši na tento sviatok? 5. Aký sviatok slávi cirkev sv. 25. apríla a kto zaviedol procesiu na tento sviatok? 6. Komu je zasvätený mesiac máj a aké pobožnosti sa odbavujú cez tento mesiac? 7. o ešte slávievame v mesiaci máji? Na koho zvláš si máme spomína v De matiek?

N.

OBDOBIE SVÄTODUŠNÉ.

ms

1. PRÍPRAVNÉ OBDOBIE: Devä dní po Nanebevstúpení Pánovom je prípravou na svätodušné sviatky. Nábožný kres an nasleduje príklad sv. apoštolov, ktorí sa modlitbou pripravovali na príchod Ducha Svätého. — V sobotu v predve er svätodušných sviatkov svätí sa krstná voda, pretože kedysi v tento de ude oval sa krst ako na Bielu sobotu.

SVÄTODUŠNÉ SVIATKY.

2. SOSLANIE DUCHA SVÄTÉHO. Desiaty de po nanebevstúpení Krista Pána sostúpil Duch Svätý na apoštolov. To je sviatok **soslania Ducha Svätého, svätodušná nede a alebo Turíce.** Omša sv. odbavuje sa v ervenom rúchu, ktoré nám pripo-

mína ohnivé jazyky, ktoré sa zjavily na svätodušný sviatok nad hlavami apoštolov. Tento sviatok dovŕšuje ve kono né obdobie, je korunou ve kono ného sviatku. Tento sviatok je de žatvy Pána Ježiša, lebo v tento de obsiahol prvé ovocie svojej vykúpite skej práce: obrátilo sa tritisíc udí. Dnes je i de založenia Cirkvi, lebo miesto Starého zákona nastupuje Nový zákon.

3. SVÄTODUŠNÝ PONDELOK je nezasvätený sviatok. Kedysi býval zasvätený nielen pondelok, ale aj utorok. Za starodávnych ias svätodušný sviatok bol sviatkom krstu a birmovania. Dnes sa ude uje sviatos birmovania alebo na turí ny sviatok alebo v turí nom období.

NEDELE A SVIATKY PO DUCHU SVÄTOM.

4. NEDELE PO DUCHU SVÄTOM. Svätodušné obdobie začína sa sviatkom soslania Ducha Svätého a kon í sa prvou nedeu adventnou. Ke že Ve ká noc je sviatkom pohyblivým, spadá do svätodušného obdobia nerovnaký po et nedie . Obyajne sa po íta 24 nedie po Duchu Svätom. Niekedy nebýva to ko, ale nesmie by menej ako 23. Niekedy býva tento po et prekro ený, najviac však môže by 28 nedie po Duchu Svätom. V takomto prípade vsunú sa medzi 23. a 24. nede u tie nedele, ktoré byly vypustené po Zjavení Pána. Nedele po Duchu Svätom pripomínajú nám pôsobenie Ducha Svätého skrze Cirkev.

5. SVIATOK NAJSVÄTEJŠEJ TROJICE slávi cirkev sv. prvú nede u po svätodušných sviatkoch. Tento sviatok shrnuje v sebe takre eno všetky tri hlavné slávnosti cirkevného roku dovedna. Pripomína nám Boha Otca, ktorý nám dal svojho jedinorodeného Syna, Boha Syna, ktorý nás vykúpil a Ducha Svätého, ktorý nás posväcuje. Tajomstvo Najsvätejšej Trojice zaujíma v našich cirkevných obradoch popredné miesto. V mene Najsvätejšej Trojice ude uje Cirkev sviatosti, požehnáva, Sv. Trojicu oslavuje v Glórii, Tedeume, vyznáva v Créde, modlitby za ína, kon í v jej mene, žalmy a spevy kon í zvelebovaním Najsv. Trojice (Sláva Otcu...). Tento sviatok slávi sa bez akejko vek vonkajšej nádhery. Týmto sa má nazna i nevyspyta te ná h bka tajomstva Najsvätejšej Trojice.

6. SVIATOK BOŽIEHO TELA. Vo štvrtok po sviatku Najsvätejšej Trojice slávi cirkev sv. prítomnos Pána Ježiša v najsvätejšej sviatosti Oltárnej zasväteným sviatkom **Božieho Tela**. Cirkev síce už na Zelený štvrtok koná pamiatku ustanovenia tejto sviatosti. Ke že však v tento de pre spomienku na utrpe-

nie Pána v plnej nádhere ho nemôže oslávi, ustanovila tento sviatok na začiatok leta, keď je príroda v plnom rozkvetu. Rozkvitnutá príroda tvorí takto ve kolepy veniec k tejto slávnosti.

a) PÔVOD SLÁVNOSTI. Slávnosť Božieho Tela zaviedli najprv r. 1246 v biskupstve Lutychu v Belgicku. Podnet k tomu zavdaly zjavenia, ktoré mala blahoslavená Juliana, mníška rehole sv. Augustína na hore Korneliovkej nealeko Lutychu. Juliana bola už od svojej mladosti vrúcnuou ctiteľkou najsv. sviatosti Oltárnej. Veľmi často o nej rozjímala, pričom ju naplňovala najsladšia útecha. Pri týchto rozjímانيach mávala často videnia. Videla totiž často splniť mesiaca v plnom lesku. Z mesiaca kotúča a býval vždycky kus vytrhnutý. V jednom z týchto videní potom ju sám Pán Ježiš poučil, že splniť mesiaca v plnom jase znamená Cirkve, chybujúca s mesiaca kotúča a znamená, že v Cirkvi chýba osobitná slávnosť, sviatok na počť najsv. sviatosti Oltárnej. Ju, Julianu, že Boh vyvolil, aby sa postarala o to, aby sa táto slávnosť v Cirkvi zaviedla. Na jej prosbu a iných vynikajúcich veriach lutyšský biskup Róbert začal r. 1246 skutočne sláviť slávnosť Božieho Tela vo svojom biskupstve. Pápež Urban IV. r. 1264 potom nariadil osobitnou bulou, aby sa slávnosť Božieho Tela konala v celej Cirkvi. Keďže však tento pápež skoro umrel, bola jeho sa neuskutočnila, ale až za pápeža Klementa V. roku 1311.

b) ODBAVOVANIE PROCESIE. Po sv. omši na Sviatok Božieho Tela odbavuje sa začiatok zvonov a radostného spevu procesia s najsv. sviatostou Oltárnou slávnostne vyzdobenými ulicami. Sprievod sa zastavuje pri štyroch oltárikoch, ktoré sú postavené pod širým nebom. Táto najslávnostnejšia procesia celého cirkevného roka je obrazom víťazného pochodu Ježiša Krista svetom. Štyri oltáre znamenajú štyri svetové strany. Pri každom oltárikovi spieva sa istka jedného zo štyroch evanjelií, v ktorých je reč o ustanovení sviatosti Oltárnej. Každá potom udeľuje sviatostou Oltárnou požehnanie. Pobožnosť sa potom skončí v chráme slávnostným Te-deumom a požehnaním.

c) CIE SLÁVNOSTI BOŽIEHO TELA je predovšetkým a) radostné, verejné vyznanie viery. Viera nie je v loveku ako nejaká mŕtva, odpoívajúca sila. Ona chce a musí žiť. A keď vo vnútri žije, to si samo klesne cestu navonok. Živá viera, živé náboženstvo nenesie, aby sa neukázalo verejne. A navonok ukazuje sa náboženskými slávnosťami, procesiami. Takou slávnostnou procesiou je aj procesia vo sviatok Božieho Tela.

b) ďalším cieľom procesie je, že chceme vzdať verejnú úctu sviatostnému Spasiteľovi. Chceme ho verejne odprosiť, verejne usmieriť za všetky hriechy urážky, ktorých sa mu dostáva v tejto sviatosti.

c) Iným cieľom procesie je posvätenie celej zeme. Chceme, aby sa týmito procesiami premenily naše ulice, námestia v chrám boží, preto ich ozdobujeme a okrašľujeme. Chceme svoje príbytky, svoje

polia a lúky, ke krá ame okolo nich so živým Spasite om vo sviatosti Oltárnej, posväti, a svola na ne božie požehnanie.

d) **NÁŠE SPRÁVANIE SA NA SLÁVNOSTI** má by o naj-úctivejšie. Je to ví azoslávna cesta nášho Spasite a, a preto musí sa všetko dia s patri nou úctou a dôstojnos ou. Náležitý poriadok udržíme najlepšie vtedy, ke budeme ma na myslí, že zo sv. hostie díva sa na nás Pán Ježiš, ktorý sleduje každý náš pohyb, každú našu myšlienku a každý hovor. Náležitú úctu majú zachova predovšetkým diev atá, ktoré sú oble ené za druží ky a posýpajú kvietky pred sviatostného Spasite a.

e) **Ú AS NA SLÁVNOSTI.** Na slávnosti Božieho Tela zú-ast ujme sa v o najvä šom po te a s ochotou. I ke krá a Pán Ježiš pomedzi nás zahalený v tajomnej podobe, jednako je medzi nami živý a skuto ný. A s akým úmyslom krá a pomedzi nás? Aby dobre inil. Aby požehnával. Vychádza z chrámu, ako by mu tam bolo tesno, vychádza osobne, aby požehnával naše domy, polia, záhrady, naše úsilia a námahy. A toho požehnaní nám treba vždy a všade. Pôjdeme všetci na slávnos Božieho Tela! Kto nemôže, zú-astní sa aspo duchom, pošle tam svojho anjela strážcu, aby mu priniesol podiel z toho požehnaní.

ms

7. SVIATOK NAJSVÄTEJŠIEHO SRDCA JEŽIŠOVHO slávi

sa ako nezasvätený v piatok po oktáve Božieho Tela. Tento sviatok je dozvukom kla ania sa sviatosti Oltárnej. Ním sa uctieva Srdce Ježišovo ako sídlo nekone nej lásky k nám. Uctievanie svojho Srdca zjavil Pán Ježiš sv. Margite Alacoque, mníške v Paray-Le-Monial vo Francúzsku v rokoch 1673—1675. Pápež Pius IX. nariadil roku 1856, aby sa tento sviatok slávil v celej Cirkvi.

8. SVIATOK APOŠTOLOV PETRA A PAVLA slávime ako zasvätený 29. júna. Cirkev slávi výro ie ich mu enickej smrti, ktorú obaja podstúpili v ten istý de roku 67 v Ríme. Sv. Petra pribili na kríž dolu hlavou a sv. Pavlovi s ali hlavu.

9. SVIATOK SVÄTEHO CYRILA A METODA slávime 5. júla. Hoci je to nezasvätený sviatok, jednako ho slávime u nás s ve kou nádherou, lebo sv. Cyril a Metod sú naši slovenskí apoštolí, ktorí prišli roku 863 na Slovensko, aby nášmu národu hlásali pravú Kristovu vieru.

10. SLÁVNOS PORCIUNKULE sa odbavuje ako nezasvätený sviatok 2. augusta vo všetkých františkánskych, minorit-ských a kapucínskych chrámoch. — **Porciunkula** (= podiel ek) bol malý kostolík blízko mesta Assisi, zasvätený Panne Márii s anjelmi, ktorý opravil sv. František z almužien veriacich a v ktorom sa najradšej zdržiaval. Vo výro ný de posvätení obnoveného kostolí ka 2. augusta putovalo tam ve ké množstvo veriacich, najmä však od roku 1217, ke pápež Honórius III.

obdaril toto pútnické miesto plnomocnými odpustkami pre ten de . Neskoršie bola táto milos rozšírená na všetky františkánske, minoritské a kapucínske chrámy. Porciunkula najnovšie je povolená pre každú farnos , ktorá by si to prostredníctvom biskupského úradu žiadala a nemá v obvode 3 km nijaký františkánsky kostol alebo kláštor.

11. NANEBEVZATIE PANNY MÁRIE slávime ak zasvätený sviatok 15. augusta. Slávime ho na pamiatku toho, že telo Panny Márie po jej smrti bolo vzaté do neba.

12. NARODENIE PANNY MÁRIE slávime ako nezasvätený sviatok 8. septembra. Cirkev sv. pripomína v tento de veriacim radostnú udalos narodenia Panny Márie. Pod a ústneho podania rodi ia Panny Márie sa menovali Joachim a Anna. Joachim pochádzal z krá ovského rodu Dávidovho, Anna z k azského rodu Áronovho. Obaja vynikali neoby ajnou zbožnos ou a dobro innos ou. Zprvoti bývali ne aleko Nazaretu, neskoršie v Jeruzaleme. Vo svojom pokro ilom veku Pán Boh ich obdaril jedinou dcéruškou Pannou Máriou.

13. SVIATOK MENA PANNY MÁRIE je 12. septembra po sviatku narodenia Panny Márie. Tento sviatok bol ustanovený pre celú Cirkev na po akovanie za ve ké ví azstvo, ktoré dosiahli kres ania roku 1683 pri Viedni v boji s Turkami, ke vzyvali meno Panny Márie.

14. SVIATOK POVÝŠENIA SV. KRÍŽA slávi cirkev sv. ako nezasvätený 14. septembra na pamiatku toho, že grécky cisár Heraklius priniesol roku 631 znovu do Jeruzalema sv. kríž, ktorý Peržania ukoristili.

15. SVIATOK SV. MICHALA ARCHANJELA slávi Cirkev ako nezasvätený 29. septembra. Michal archanjel je ochrancom cirkvi sv., a preto sa oby ajne vyobrazuje vo vojenskom odeve, ako bojuje s drakom, ktorý predstavuje nepriate a cirkvi sv.

16. MESIAC SVÄTÉHO RUŽENCA. 7. októbra koná sa **ružencová slávnos** , ktorá sa odbavovala kedysi len v niektorých chrámoch na po akovanie za slávne ví azstvo, ktoré kres ania dosiahli 7. októbra 1571 nad Turkami v bitke pri Lepante. Práve v ten de konalo ružencové bratstvo v Ríme procesiu, aby vyprosilo od Boha ví azstvo pre kres anské zbrane. Ke potom princ Eugen 5. augusta roku 1716 pri Petrovaradine Turkov porazil, pápež Klement XI. nariadil, aby sa ružencová slávnos konala v celej Cirkvi. Pápež Lev XIII. nariadil, aby sa veriaci v mesiaci októbri pod a možnosti každodenne spo ne v kostole modlili ruženec, aby Pán Boh na prihovorenie Panny Márie chránil Cirkev pred nepriate mi.

17. SVIATOK KRISTA KRÁ A. Posledná októbrová nedeľa je zasvätená sviatku **Krista Krá a**. Tento sviatok ustanovil pápež Pius XI. (okružným listom zo d a 11. decembra 1925) preto, aby sa veriaci v ten de zasväcovali Kristovi Krá ovi a modlili sa, aby sa vo verejnom živote uplat ovala vláda Krista Krá a.

18. SVIATOK VŠETKÝCH SVÄTÝCH slávime ako zasvätený sviatok 1. novembra. Tento sviatok je oslavou celej ví azenej Cirkvi a sú asne napomenutím veriacich, aby sa aj oni usilovali sta sa jej lenmi. V tento de oslavujú sa aj tí svätí, ktorých pozná jedine Pán Boh a ktorým teda Cirkev nemohla venova osobitný sviatok.

a) UCTIEVA SVÄTÝCH JE POTREBNÉ A VE MI UŽITO - NÉ, lebo: 1. svätí sú zvláštnymi priate mi božími; 2. vynikajúcimi vzormi dokonalosti a 3. mocnými a ochotnými orodovníkmi. A tu je najlepšia úcta v tom, že ich nasledujeme. Niektoré skutky svätých treba, pravda, viac obdivova ako nasledova. — *Životopisy svätých sú* výborným duchovným ítaním. ítajme ich teda, aby sme sa povzbudili a odhodlali sa na takú námahu po nosti, v akej sa oni vyzna íli. *Zvláštnu úctu* zasluhuje si sv. Jozef ako patrón cirkvi sv., naši svätí ochrancovia, ktorých sme dostali pri sviatosti krstu, a napokon tí svätí, ktorí sa vyznamenali v nostiach, ktoré nám najviac chýbajú.

19. SVIATOK DUŠÍ IEK pripája sa bezprostredne k sviatku Všetichsvätých (2. novembra). Tento sviatok je venovaný spomienke na Cirkev trpiacu, na duši ky v o istci. Je to nezasvätený sviatok. V ten de môže každý k az slúži tri sv. omše. Veriaci navštevujú hroby svojich drahých a modlia sa za ich duše. V tento í v predošlý ve er ozdobujú veriaci hroby svojich príbuzných vencami a zapa ujú na nich svie ky. Tým vyjadrujú svoje vrúcne želanie, aby duše zomrelých uzrely ím skôr svetlo ve né. (Vi pobožnos za trpiacu Cirkev.)

Cvi enie: 1. Ko ko prípravných dní je pred svätodušnými sviatkami? o sa robí v predve er sviatkov? 2 o vieme o sviatku So slania Ducha Svätého? 3. Akým sviatkom bol za starodávna svätodušný pondelok? 4. Kedy sa za ína a kon í svätodušné obdobie? Ko ko nedie sa po íta oby ajne do obdobia svätodušného? Býva niekedy po et 24 aj prekro ený a ako sa potom usporiadajú nedele? 5. Kedy slávime sviatok Najsvätejšej Trojice? Aké hlavné slávnosti zahrnuje v sebe tento sviatok? o ude uje Cirkev v mene Najsvätejšej Trojice? Pre o sa slávi tento sviatok bez akejko vek vonkajšej nádhery? 6. Kedy slávime sviatok Božieho Tela? Pre o sa prekladá tento sviatok so Zeleného štvrtka na tento de ? a) Aký je pôvod tejto slávnosti? b) Ako sa odbavuje procesia na sviatok Božieho Tela? c) Aký je cie slávnosti Božieho Tela? d) Aké má by naše správanie na slávnosti? e) Aká má by naša ú as na slávnosti? 7. Kedy slávime sviatok najsvätejšieho Srdca Ježišovho? Komu

zjavil Pán Ježiš uctievanie svojho srdca? 8. Kedy slávime sviatok apoštolov Petra a Pavla? Akou smrťou sišli so sveta? 9. Kto bol Cyril a Metod a kedy slávime ich sviatok? 10. Kedy slávime porciunkule a o to bola porciunkula? 11., 12., 13., 14. a 15. Kedy slávime sviatky nanebovzatia P. Márie, narodenia P. Márie, mena P. Márie, povýšenie sv. kríža a sviatok sv. Michala archanjela? 16. Komu je zasvätený mesiac október a ako povstala táto ružencová slávnosť? 17., 18. a 19. o vieme o sviatku Krista Kráľa, Všetechsvätých a sviatku Dušičiek?

VI.

A.

SVÄTÁ OMŠA

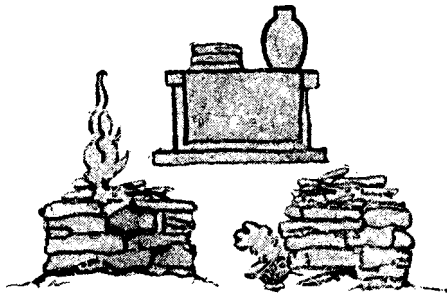
ms **1. KATOLÍCI A SVÄTÁ OMŠA.** Na celom svete niet ni vzácnejšieho, ni drahšieho a vznešenejšieho nad obeť omše svätej. Mnohí katolíci nevedia, o je svätá omša, a preto sa v kostole na sv. omši nudia. Dlhो im je. Nevedia, ím by sa zamestnali za tú polhodinku. Mnohí idú do kostola len preto, aby si vypo uli nejaký pekný spev. Iní zasa v tichosti odriekajú všelijaké litánie a modlitby alebo sa bezmyšlienkovite obzerajú po kostole. Preto je ve mi potrebné, aby všetci katolíci mali správny pochop o svätej omši.

2. OBETA U VŠETKÝCH NÁRODOV. Vrcholom každého náboženstva je obeť. Niet náboženstva bez obety. udia už od svojej prirodzenosti poznávali, že všetko majú od Boha, že Boh je pôvodcom a cie om všetkého tvorstva. Túto závislos vyjadrovali nielen slovami, ale aj obetnými úkonmi. Všetky národy prinášaly obeť. Obetovali pohanskí Gréci, Rimania, Egyptania, Feni ania, obetovali pohani a židia. Vä šinou obetovali zvieratá, ktoré zabíjali a spálili. U pohanov sa obetovanie nato ko zvrhlo, že aj deti, ba aj dospelých obetovali. Chceli tým ukáza , že za ich viny nesta í krv zvierat, že obeť musí by vä šia a dokonalejšia.

3. SVÄTÁ OMŠA USMIERUJE OTCA NEBESKÉHO. Ke sa udstvo previnilo Adamovým hriechom, bolo potrebné usmieri urazeného Boha. Boh soslal vo svojej nekone nej láske na zem Vykupite a Ježiša Krista, ktorý sa na kríži dobrovo ne obetoval za hriechy udstva a takto usmieril urazeného Boha a získal udstvu nekone ný poklad zásluh. Túto krvavú obeť kalvársku Pán Ježiš opakuje každodenne nekrvavým spôsobom na oltári, v omši svätej.

ms **4. PREDOBRAZY SVÄTEJ OMŠE.** Náznaky a krásne predobrazy sv. omše udstvo poznalo už v **Starom zákone.** Salémsky krá Melchizedech na znak v aky a úcty k Bohu, že Abrahámovi pomohol porazi nepriate a, obetoval Pánu Bohu nekrvavú obeť: chlieb a víno. Asi o tisíc rokov neskoršie žil krá Dávid, ktorý predpovedal, že pris úbený Mesiáš v Novom zákone ústa-

ms

noví obetu pod a radu Melchisedechovho, totiž nekrvavú obetu, pri ktorej sa bude užívať **chlieb a víno**.

5. PRVÁ SV. OMŠA. Starozákonné predobrazy o obete sv. omše sa vyplnili v Novom zákone. Prvú svätú omšu slávil sám Kristus Pán vo ve eradle pred svo-

jím umu ením. A tu už môžeme ustáli aj tri hlavné iastky sv. omše: Ježiš vzal chlieb, potom víno, oboje obetoval — tu je **obetovanie**. Potom povedal: Toto je telo moje, toto je krv moja — tu je **premenenie**. Podával svojim apoštolom a povedal: Vezmite, jedzte a pite — tu je **sv. prijímanie**.

6. SMYSEL SVÁTEJ OMŠE. Vo svätej omši obetuje sa Kristus za nás a s nami Otcovi nebeskému. Ježiš Kristus oslavuje takto Otca nebeského v najvä šej miere a dáva nám ú as na jeho božskom živote.

7. NAŠA OBETA. Svätá omša je nielen obetou Ježiša Krista, ale i **našou obetou**. My tvoríme s Kristom jedno duchovné telo. On je našou hlavou, my jeho údmi. o koná Ježiš Kristus, koná spolu s nami. Aj svoju novozákonnú obetu koná s nami. Obetuje seba i nás — my obetujeme jeho, ale i seba.

8. SVÄTÁ OMŠA JE AJ HOSTINOU. K obete patrí aj obetná hostina. Ježiš Kristus nás pri sv. omši nielen navštívi, nielen že sa za nás obetuje, ale nás aj povoláva k svojmu kráovskému stolu a podáva nám najvzácnjšie jedlo a nápoj: svoje vlastné telo a svoju vlastnú krv.

9. LÁMANIE CHLEBA. Apoštoli slávil pravidelne svätú obetu a volali to **lámaním chleba** alebo **eucharistiou**, iže po akovaním. V apoštolských asoch piekli malé chlebíky, ktoré pod a vzoru Pána Ježiša nekrájali, ale lámali. Toto zachoval Spasite aj pri poslednej ve eri, ke premenil chlieb na svoje telo, rozlámal ho a dával svojim apoštolom. Tento obrad dal svoje meno eucharistickej obete, ktorú jednoducho pomenovali **lámaním chleba**.

10. OBETNÉ MIESTA. Svätú omšu slúžievali zprvoti v súkromných domoch, lebo nesmeli stava chrámy. Za 300-ro ného prenasledovania v krajných prípadoch slúžievali aj v katakombách na hrobch sv. mu eníkov. V lateránskom chráme v Ríme

dosia ukazujú drevený stôl, na ktorom slúžieval sv. omšu sv. Peter a jeho nástupcovia až do cisára Konštantína Vekeho, ke Cirkev dostala slobodu.

11. SVÄTÁ OMŠA BOLA VŽDYCKY STREDOBODOM NÁBOŽENSKÉHO ŽIVOTA. Kres ania od prvopo iatku si ju ve mi vážili, za u radi obetovali svoje majetky, ba i životy.

Cvi enie: 1. o je na svete najzácejšie? Pre o sa mnohí lak ahostajne správajú na sv. omši? 2. i bola obeta u všetkých národov vrcholom náboženstva? o obetovaly pohanské národy? 3. Adam zhršil a s ním celé udstvo; kto a ako usmieril urazeného Boha? Kde sa opakuje krvavá obeta kalvárska? Ešte i teraz krvavým spôsobom? 4. Dejiny omše sv. siahajú až do Starého zákona. Ktorý krá obetoval Bohu už vtedy chlieb a víno? 5. Kto a kedy slávil prvú sv. omšu? 6. Aký je smysel sv. omše? 7. i je sv. omša aj našou obetou? o tvoríme s Kristom? Pre o je sv. omša aj hostinou? 9. Pre o volali apoštoli sv. omšu lámaním chleba? 10. Kde slúžievali zprvoti sv. omšu? 11. ím bola kres anom sv. omša?

ítanie: *Bretónci a svätá omša.* Za francúzskej revolúcie k azi pod trestom smrti nesmeli slúži sv. omšu a veriaci sa nesmeli na nej zú astni . V severozápadnom Francúzsku Bretónci urobili si z lode chrám. Lo plávala po mori a kedyko vek sa zastavila niekde pri brehu, Bretónci na ozdobených lodi kách zaplávali k nej na more, len aby sa mohli zú astni na sv. omši a aby mohli prija telo Pána. Takú mali lásku a úctu k omši svätej.

B.

Ú INKY SVÄTEJ OMŠE.

SVÄTÁ OMŠA JE OBETA CHVÁLY, OBETA AKOVNÁ OBETA SMIERENIA A OBETA PROSEBNÁ.

ms

1. OBETA CHVÁLY. lovek dostal od Boha všetko, a preto je povinný Bohu sa kla a a chváli jeho nekone nú dobrotu. Ale sami nemôžeme uctieva Boha tak, ako si to jeho nekone ná velebnos zasluhuje. Boh nám to však umožnil prostredníctvom Kristovej obety na kríži, ktorá sa neprestajne obnovuje na našich oltároch. jedna sv. omša vzdá Bohu vä šiu slávu než všetky pocty celého udstva všetkých krajín a všetkých vekov.

2. OBETA AKOVNÁ. Bohu sme zaviazaní v akou za všetky dobrodenia, o máme. Ak chceme vo akomu preukáza svoju v a nos , darujeme mu nie o. A o môžeme darova Bohu, ktorému patrí celý svet? Vo sv. omši môžeme mu darova to, o má najradšej: jednorodeného syna Ježiša Krista. Preto nijké udské po akovanie nemá to kej ceny ako jedna sv. omša.

3. OBETA SMIERNA. Hriechom stali sme sa synmi hriechu a hnevu božieho. ím usmierime spravodlivos božiu? Obeta

kríža, obnovovaná na oltári, je nevyerpate ným prame om smiernenia a milosrdenstva. Ježiš Kristus vo sv. omši pôsobí, aby Boh netrestal hriešnikov, ale aby láskavo odpúš al. Sv. Leonard nás uis uje: „Keby nebolo sv. omše, svet by už bol dávno zahynul“.

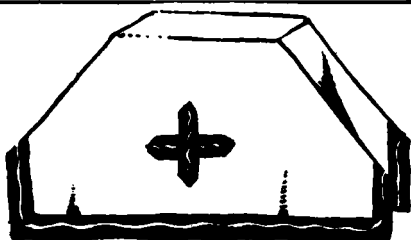
4. OBETA PROSEBNÁ. Sv. omša je obeta prosebná práve tak ako obeta na Kalvárii. Na oltári obetuje sa za nás ten istý Kristus, ktorý sa kedysi obetoval za nás na Kalvárii. Predstavuje Otcovi nebeskému svoju bolestnú smr, svoju poslušnos a svoje zásluhy. Nie je možné, aby Otec nebeský pri tomto pohade nevyslyšal svojho milovaného Syna. A i Boh vyslyší naše prosby, ke sme hriešni? Vo sv. omši Ježiš Kristus modlí sa s nami a za nás. ím užšie sme spojení s Kristom, tým istejšie nás Pán Boh vyslyší. I ke niekedy nedostaneme hne to, o o prosíme, naša modlitba nebola márna. „Alebo nám Boh dá, o o prosíme, — hovorí sv. Bernard, — alebo nám dá ešte nie o užito nejšieho.“

Cvi enie: ím je sv. omša (Obetou chvály, obetou akovnou, obetou smiernou, obetou prosebnou). 1. Pre o je lovek povinný kla a sa Bohu a jeho chváli? — ím dáme Bohu najkrajšiu úctu a chválu? 2. ím sme zviazaní Bohu za jeho ve ké dobrodenia? Ako najkrajšie preukážeme Bohu svoju v a nos? 3. ím usmierime spravodlivos božiu, že sme zhrešili? o pôsobí Ježiš Kristus vo sv. omši? o hovorí sv. Leonard o sv. omši? 4. Kedy najistejšie vyslyší P. Boh naše prosby? (Ke sme ím užšie spojení s Kristom). Je naša modlitba márna, ke nedostaneme hne to, o o prosíme? o hovorí o tom sv. Bernard?

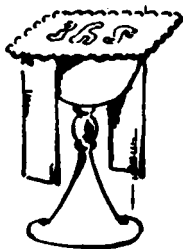
Príprava kalicha k svätej omši.

K sv. omši sa používa **zlatý kalich**, alebo aspo z vnútra pozlátený. Na kalich dáva sa šatô ka na utieranie, ktorá sa volá **purifikatórium**. Na to sa položí zlatá, okrúhla mišti ka (**paténa**), na paténu prikryvka štvorhrannej podoby (**palla**), na palla sa založí vélum, ktorý je z takej látky ako ornát. Na vélum sa položí **burza** a do burzy sa vloží **korporál**. Celá súprava a príprava kalicha je vyobrazená:

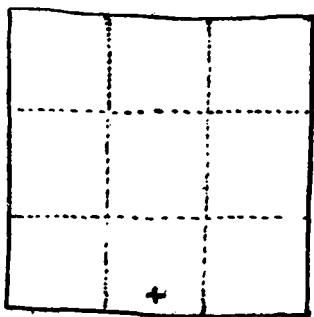

Vélum.

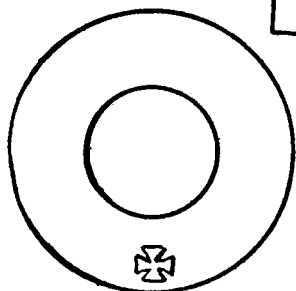
Palla.

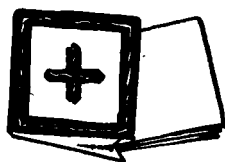
Korporál.

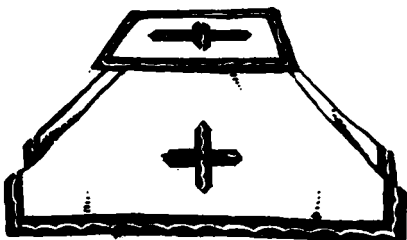
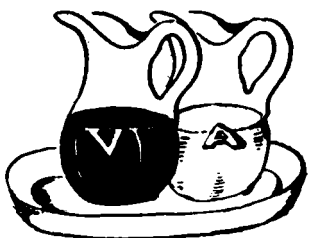
Burza.

Paténa.

K súprave patria
2 ampulky.

C

VÝKLAD SVÄTEJ OMŠE.

OMŠA KATECHUMENOV.

ms   **1. ZO SAKRISTIE K OLTÁRU.** K az pri obliekaní omšového rúcha v sakristii modlí sa prípravné modlitby. Potom odchádza s miništrantom k oltáru. Tu si usporiada kalich, otvorí omšovú knihu (misál), síde na stupne oltára a za ne

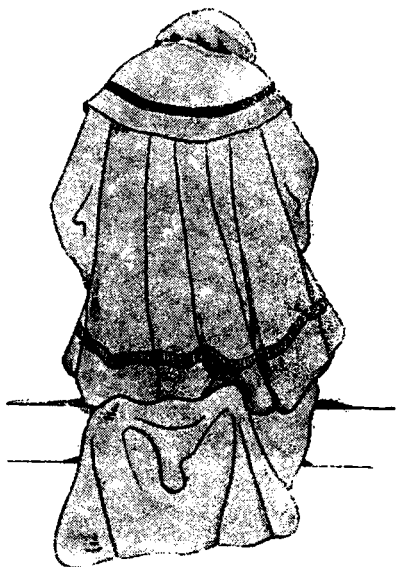
2. STUP OVÉ MODLITBY. Tieto modlitby za ína k az krížom, ím nazna uje, že na oltári za ína sa tá istá obeta kríža, ktorá sa diala kedysi na Kalvárii. Potom striedavo s miništrantom, ktorý zastupuje veriaci

ud, modlí sa 24. žalm krá a Dávida. K az slovami žalmistu vyjadruje túžbu vyhnanca po chráme a bohoslužbe a s prítomnými veriacimi prosí, aby bol o istený od hriechov a tak aby mohol pristúpi k oltáru.

3. VŠEOBECNÉ VYZNANIE HRIECHOV alebo **CONFITEOR** je hlavnou iastkou stup ových modlitieb. K az na znamenie pokory hlboko sa sklóní a vyznáva sa všeobecne zo svojich vín, úprimne ich o utuje a prosí o odpustenie. K az je zástupcom Ježiša Krista, a preto je potrebné, aby bol istý a svätý. Miništrant v mene udu odpovedá a prosí Boha, aby sa nad k a-

zom zmiloval, aby mu hriechy odpustil a tak ho priviedol do života ve ného. Miništrant v mene udu znovu hovorí všeobecnú spove . K az v odpovedi prosí Boha, aby sa zmiloval nad udom.

4. PO STUP OVÝCH MODLITBÁCH k az vystupuje k oltáru, pri om sa modlí, aby Pán Boh s al s neho a s prítomného udu každú neprávos . Potom pobožká oltár na znak úcty a prosí Boha, aby mu pre zásluhy svätých, ktorých pozostatky sú uložené v oltári, odpustil všetky previnenia.

5. VSTUP (INTROIT).

Zo stredu oltára k az ide na avú stranu k *omšovej kni - he, prežehnáva sa a modlí sa **Vstup (Introit)**. Vstup, ktorý kedysi spievali speváci, obsahuje hlavnú myšlienku sviatku alebo cirkevného roku. Napr. vstup rorátnej sv. omše znie takto:

Antifóna: „Rosu dajte nebesia a oblaky pršte Spravodlivého; otvor sa zem a vypu Spasite a“ (Iz 45, 8).

Verš žalmu: „Nebesia vyprávajú slávu Boha a dielo jeho rúk zvestuje obloha“ (Z 18, 2).

Zakon enie: Sláva Otcu...

5. KYRIE.

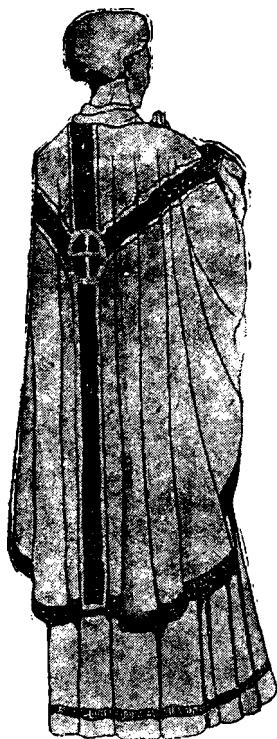
Po vstupe vracia sa k az naprostred oltára a modlí sa **Kyrie**. K az každú z troch Božských osôb v gréckej re i tri razy prosí o zmilovanie. Tieto prosby prednáša striedavo s miništrantom. (Kyrie = Pane; eleison = zmiluj sa.)

6. GLÓRIA. Po Kyrie nasleduje Glória. Je to krásny chválospev na oslavu trojediného Boha. Chválospev sa za ina slovami, ktorými anjeli betlehemským pastierom oznamovali narodenie Pána: „Sláva na výsostiach Bohu a na zemi pokoj u om dobrej vôle.“ Pretože Glória je spev radosti, neužíva sa v d och pokánia a smútku.

7. PÁN S VAMI (DOMINUS VOBISCUM). Po Glória k az pobožká oltár, obráti sa k udu a pozdraví ho slovami: **Dominus vobiscum**, t. j. **Pán s vami**. Tento pozdrav opakuje sa viac ráz, a to nielen pri sv. omši, ale aj pri iných obradoch. Týmito slovami vyjadruje želania, aby Boh svojou milos ou naplnil srdcia veriacich, aby boli nábožne prítomní na sv. omši. Pritom rozťahne ruky pred prsami a hne ich zasa spína, o znamená, že toto želanie vychádza zo srdca. Miništrant odpovedá v mene udu slovami: **Et cum spiritu tuo**, t. j. **Aj s duchom tvojím**. ud navzájom želá k azovi to isté.

* avá a pravá strana pri oltári rozumie sa pod a toho, ako stojí k az obrátený k udu, ke hovorí: Dominus vobiscum.

8. MODLITBY (ORÁCIE). Po vzájomnom pozdravení k az odchádza na avú stranu oltára k omšovej knihe a modlí sa z nej **modlitbu** alebo **oráciu**. V tejto modlitbe shrnuje vedno prosby všetkých veriacich. Tieto prosby prednáša k az ako prostredník medzi Bohom a u mi s roztiahnutými rukami na znamenie, že sa modlí v mene Ukrižovaného. Tieto modlitby sú ve mi krátke, ale obsahove bohaté a pestré. Napr. modlitba zo 17. nedele po Duchu Sv.: „Daj prosíme, Pane, aby sa ud Tvoj vyhýbal diabolským nákazám a Teba jediného s istou mys ou nasledoval.“

9. ZAKON ENIE MODLITBY. Každá modlitba je zakon ená známym záverom: „Skrze **Pána nášho Ježiša Krista, Tvojho Syna, ktorý s Tebou žije a krá uje v jednote Ducha Svätého Boh po všetky veky vekov. Amen.**“

Týmto sa odvolávame na zásluhy Ježiša Krista, ktorý hovoril: „Ak budete o vo a o prosí Otca v mene mojom, dá vám.“

10. AMEN (STA SA). Toto slovo hovoria shromaždení veriaci. Je to ako by súhlas s prosbami, ktoré predniesol k az. Ako by sme chceli poveda : Nech sa to stane, o o a prosíme, ale len, ak to aj Ty chceš.

11. EPIŠTOLA. Po modlitbe nasleduje **epištoła**, o znamená list (niektorého apoštola). Pod epištolou rozumieme výatok z Písma sv. Epištoła naj astejšie obsahuje povzbudenie k nostnému životu. Epištoła oby ajne pripravuje na evanjelium,

s ktorým asto súvisí a navzájom sa dop ajú. Po skon ení epištoly miništrant odpovie: **Deo gratias = Bohu v aký.** Je to prejav v a nosti za zjavenie a pou enie božie, ktorého sa nám dostáva z Písma svätého.

12. EVANJELIUM. Po epištole k az ide naprostred oltára. Tu sa hlboko skloní a modlí sa, aby Boh o istil jeho srdce i pery, aby mohol dôstojne zvestova evanjelium. Medzitým miništrant prenesie omšovou knihu na pravú stranu oltára. Pravá strana oltára bola vždycky estnou stranou. Aj evanjeliu sa tým dáva priliehavá úcta. K az potom pristúpi ku knihe a povie: **Dominus vobiscum = Pán s vami.** Hne oznámi, z ktorého evanjelistu je vzatá sta, ktorá sa bude íta. Za iatok evanjelia pozna í krížom, ím nazna uje, že sú to slová Ukrižovaného. Potom si pozna í takým istým krížom elo, ústa a prsia. Tým dáva najavo, že sv. evanjelium chce ma v pamäti, že je odhodlaný toto u enie vyznáva a háji a že ho chce ako drahocenný poklad v srdci nosi. Po skon ení evanjelia k az pobožká jeho ziatok na znamenie úcty, akú máme všetci ma k slovu božiemu.

13. VERIACI PRI EVANJELIU vstanú a prežehnajú sa podobne ako k az. Tým vzdávajú úctu slovám Kristovým a dávajú najavo, že sú ochotní Kristovo u enie pred svetom vyznáva a pod a neho aj ži.

14. OMŠA KATECHUMENOV. V prvých kres anských asoch do konca **Creda** smeli by prítomní aj **katechumeni**, t. j. tí, o sa pripravovali na sv. krst, a preto táto iastka volá sa aj omšou **katechumenov**. iastka od Creda až do konca volá sa **omšou veriacich**. Kres ania si nato ko vážili sv. omše, že pokladali za znesvätenie svätých obradov, keby na nich mal by prítomný nepokrstený lovek. By na celej sv. omši pokladali za ve ké vyznamenanie.

15. VYZNANIE VIERY (CREDO). Po evanjeliu oby ajne (ak nie je sviatok mu eníkov, panien a vyznava ov, ktorí neboli biskupmi) k az uprostred oltára modlí sa nahlas **Credo = Vyznanie viery.** Pri slovách **A vtelil sa** k az z úcty k tajomstvu vtelenia Syna Božieho k aká. Pri posledných slovách **A život budúceho veku** k az sa prežehnáva, pretože kríž nám otvoril bránu do života ve ného.

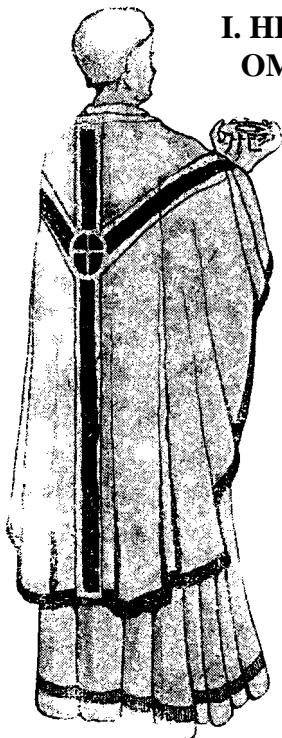
- Cvi enie:** 1. o sa modlí k az pri obliekaní omšového rúcha?
 2. o sa modlí k az na stup och oltára? ím za ína stupové modlitby? o nazna uje krížom? S kým sa modlí stupové modlitby? Koho zastupuje miništrant? o vyjadruje k az slovami žalmistu? 3. o je hlavnou iastkou stupových modlitieb? Pre o sa k az vyznáva zo svojich vín?
 4 O o prosí k az, ke po stupových modlitbách vychádza k oltáru?
 5. Zo stredu oltára kde ide k az? Ktorá je avá, ktorá je pravá strana

pri oltári? o sa k az za ne modlí z omšovej knihy? o obsahuje vstup? 6. Po vstupe kde odchádza k az? o sa modlí naprostred oltára? V akej re i prosí k az tri Božské osoby o zmlovanie? o znamená Kyrie? o znamená eleison? 7. o nasleduje po Kyrie? Aký je to chválospev? 8. o nasleduje po Glória? Aké želanie vyjadruje týmito slovami? o to znamená, ke k az pri tomto pozdrave rozťahne ruky? 9. Kde odchádza k az po tomto pozdrave? o sa tam modlí? Aké prosby sú shrnuté v tejto modlitbe? 10. Akým záverom je zakon ená každá modlitba? 11. o chcu veriaci tým poveda , ke povedia Amen? 12. o rozumieme po epištoule a k omu nás povzbudzuje? o odpovie miništrant na konci epištoly a aký je to prejav? 13. o sa modlí k az pred evanjeliom? Ako sa za ne evanjelium? o sa tým nazna uje? 14. o robia veriaci pri ítaní evanjelia 15. o nasleduje po evanjeliu a o robí k az pri jeho ítaní? 16. Ako sa volá iastka omše sv. od za iatku do konca Creda? Pre o sa tak volá?

D.

OBETOVANIE.

I. HLAVNÁ IASTKA. OMŠA VERIACICH.

ms

1. OBETOVANIE (OFERTORIUM)

za ína k az s pozdravením udu: **Pán s vami.** Potom sa obráti k oltáru a napomína ud: **Modlime sa,** aby k svätej obete spojili svoje s jeho modlitbami. Potom odloží s kalicha velum, vezme do rúk paténu s hostiou, zdvihne ju pred seba a prosí Boha, aby prijal túto nepoškvrnenú obetu, ktorú mu obetuje za svoje hriechy, za všetkých prítomných a za všetkých kres anov, za živých i m tvych. Potom položí hostiu na korporál a paténu podstr í pod korporál.

NASA MODLITBA PRI OBETOVANÍ. — Ke miništrant po prvý raz zacengá a k az odkryje kalich a paténu s hostiou zdvihne pred seba, modlime sa potichu: **Nebeský Ot e! Milostive prijmi obetu chleba a vína, ktorú Ti k az na oltári prináša. Ja obetujem Tebe seba samého; chcem Ti slúži bez prestania, aby som si zaslúžil požehnanie.**

2. HOSTIA je tenký, okrúhly, nekvasený chlieb, ktorý je pripravený z bielej

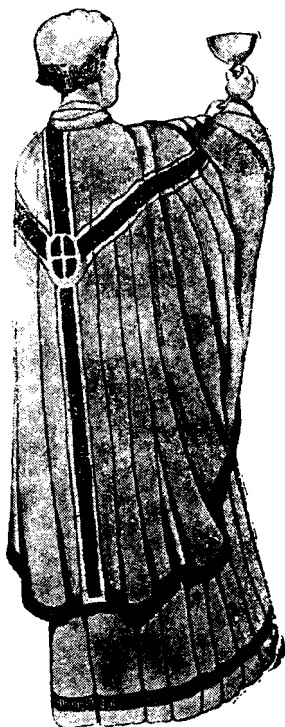
pšeni nej múky. Na vrchnej strane je vytlá ený obraz Ježiša Krista na kríži alebo skrátene meno Ježiš IHS ap.

3. VÍNO A VODA. K az potom naleje do kalicha vína. Nad ampulkou s vodou urobí kríž a prileje z nej nieko ko kvapiek do kalicha. Toto primiešanie vody do vína deje sa už od najstarších ias: 1. na pamiatku, že židia pili pri ve kono nej ve eri z kalicha, kde bola primiešaná voda do vína a že z prebodnutého boku Kristovho vytekla krv a voda; 2. na znamenie, že v Ježišovi Kristovi sú dve prirodzenosti, božská a ľudská; 3. na znamenie, že veriaci na zemi sú s Kristom v nebesiach o najužšie

spojení ako lenovia jedného tela, ktorého hlavou je Kristus. Víno zna í Krista, voda zna í veriacich, preto aj k az žehná len vodu a nie víno, lebo Kristus nepotrebuje požehnania.

4. OBETOVANIE KALICHA. Po smiešaní vína s vodou k az zdvihne kalich, pri om hovorí modlitbu, ktorou obetuje Bohu kalich s vínom. Ku koncu modlitby urobí kalichom nad

oltárom kríž, ím sa nazna uje, že v kalichu na oltári obetuje sa tá istá predrahá krv, ktorá bola na kríži za nás vyliata. Potom prikryje kalich pallou.

5. OBETOVANIE ZA STARODÁVNA A NAŠA OFERA.

V prvých kres anských asoch prinášali veriaci do daru všetko, o bolo potrebné na služby božie (chlieb, víno, ale aj iné veci). Z týchto darov oddelili to ko vína a chleba, ko ko bolo potrebné na sv. prijímanie k azov a veriacich. o ostalo, odovzdávali k azom na výživu alebo rozdali chudobným. Ale tie veci, ktoré donášali, neboly vždycky súce na obetu, a preto asom sa zaužívala oby aj klás na oltár peniaze, za ktoré sa zadovážilo, o bolo potrebné na obetu a pre chrám. Odtia pochádza náš zvyk, že v isté dni a sviatky ideme okolo oltára na offeru alebo, že dávame peniaze do zvon eka.

6. **PO OBETOVANÍ** k az postaví kalich na oltár, hlboko sa sklóní a hovorí modlitbu, ktorou seba samého i ud obetuje Bohu. Potom zdvihne hlavu, roztvorí ruky k nebesiam a vzyva Ducha Sv. Na konci modlitby robí kríž nad obetnými darmi.

7. UMÝVANIE RÚK

(LAVABO). Na avej strane oltára miništrant leje vodu na k azove prsty. Za starodávnych ias, ke k azi prijímali od veriacich obetné dary, zamazali si ruky, bolo preto potrebné umy si ruky. Nebolo by slušné, keby so zamazanými rukami konalí najsvätejšiu obetu. Teraz má umývanie rúk význam **obrazný**. Pripomína k azovi, že má by duševne istý, najmä teraz, ke sa chystá premeni chlieb a víno na telo a krv Krista Pána. Pri umývaní modlí sa iastku 25. žalmu, ktorý sa za ína slovami **Lavabo** (umyjem). Pod a tohto po iato ného slova nazýva sa tento krátky obrad aj **Lavabo**.

8. MODLITBA K NAJSVÄTEJŠEJ TROJICI. Po umytí rúk k az odchádza doprostred oltára, kde so sklonenou hlavou a so sopätými rukami na oltári modlí sa potichu k Najsvätejšej Trojici, aby milostivo prijala obeť, ktorá je prichystaná na oltári.

9. MODLITE SA, BRATIA (ORATE, FRATRES). Potom bozká oltár, obráti sa k veriacim a vyzýva ich k modlitbe: „**Modlite sa, bratia** (orate, fratres), nech moju i vašu obeť v a - ne prijme všemohúci Boh Otec.“ Miništrant v mene udu odpovedá: „Nech prijme Pán obeť z tvojich rúk na es a slávu svojho mena, na úžitok nám a celej svojej svätej cirkvi.“

10. TICHÁ MODLITBA — (SEKRÉTA). Potom sa modlí k az **tichú** modlitbu nad vybranými darmi.

11. ÚVOD (PREFÁCIA). Tichá modlitba kon í sa slovami: „Po všetky veky vekov“ (Per omnia saecula saeculorum). Týmito slovami za ína sa sú - asne aj **úvod (prefácia)** k alšej a naj - dôôležitejšej iastke sv. omše — k **pre - me ovaniu**. Prefácia je slávnostná pie - se chvály a v aký. Prefácií je celkom

14. Menia sa pod a rozli ných cirkev - ných období. Ku koncu prefácie pri slovách: **svätý, svätý, svätý**, miništrant tri razy cengá, ím upozor uje veria - cich, že Pán znovu prichádza so zá - stupmi anjelov, aby obnovil na oltári obeť kríža.

Za cengania na Sanctus (svätý) po - tichu sa modlíme:

Svätý, svätý, svätý je Pán Boh zástupov. Plné sú nebesia i zem slávy Tvojej. Hosana na výsostiach! — Požehnaný, ktorý prichádza v mene Pánovom. — Hosana na výsostiach!

12. OMŠOVÉ PRAVIDLO (KÁNON). Táto omšová modlitba je najstaršia a podstatne ani v jednej omši sa nemení.

13. MODLITBY PRED PREMENENÍM. K az prosí Boha, aby obeťné dary prijal a požehnal ich. Potom sa modlí za Cir - kev, pápeža, biskupa a za tých veriacich, na ktorých sa pri sv. omši osobitne rozpamätáva. To je **spomienka na živých**.

14. PROSBA K SVÄTÝM. K az pred najvznešenejším úko - nom prosí svätých: Pannu Máriu, apoštolov a niektorých ve kých

mu eníkov o prihováranie sa u Boha, aby obetu milostivo prijal. Potom prežehnáva dary, chlieb a víno a prosí Boha, aby ich premenil na telo a krv Pána Ježiša.

Cvi enie: 1. ím sa za ína obetovanie? O o prosí k az P Boha, ke zdvihne hostiu na paténe? 2. Z oho je pripravená hostia? Akým obrazom je ozdobená na vrchnej strane? 3. Na akú pamiatku a na aké znamenie vlieva k az vodu do vína? 4. o nazna uje kríž, ktorý urobí k az s kalichom nad oltárom? 5. Ako vyzeralo obetovanie za starodávna a ako vyzerá naša ofera? 6. o robí k az po obetovaní kalicha? 7. Z akého starodávneho obradu ostalo umývanie rúk pri sv. omši? Aký význam má teraz? o sa modlí pri umývaní rúk? Ako sa volá ína umývanie rúk? Pre o? 8. o robí k az po umytí rúk? 9. Po modlitbe k Najsvätejšej Trojici o nasleduje? 10. Nad ím sa modlí k az tichú modlitbu? 11. ím sa kon í tichá modlitba? o sa sú asne za ína týmito slovami? o je Prefácia? o znamená v prefácii tri razy »Svätý«? 12. o je kánon? 13. O o prosí k az Boha v modlitbách pred premenením? Za koho sa modlí v týchto modlitbách? 14. Koho ešte prosí o prihováranie, aby Bob obetu prijal?

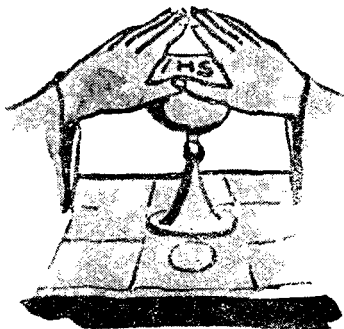
E.

PREMENENIE.

II. HLAVNÁ IASTKA.

ms

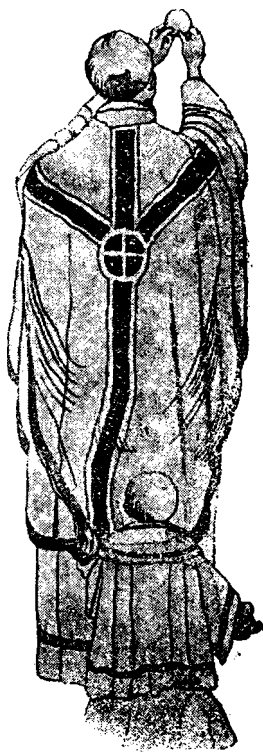
1. PREMENENIE je najslávnostnejšia chví a omše svätej. Všetky obrady a modlitby pred premenením boli len prípravou na tento vrcholný okamih. Ke príde k az k tomuto okamihu, za ne si spomína , o robil Kristus Pán pri poslednej ve eri, a koná to isté ako jeho zástupca. Vezme do rúk chlieb (hostiu), zdvihne o i k nebesiam, požehná chlieb a hovorí nad ním slová: „**Toto je telo moje**“ (Hoc est enim corpus meum). Týmito slovami premení sa chlieb na najsvätejšie telo Pána, ale tak, že spôsob (farba, podoba, chu a vô a) ostanú nezmenené. K az ihne k aká, aby vzdal úctu telu Pánovmu, potom ho vydvihne nad hlavu, aby sa mu aj ud kla al. Napokon položí sv. hostiu na oltár. Podobne vezme aj kalich s vínom, požehná ho a hovorí nad ním slová: „**Toto je kalich mojej krvi, nového a ve ného zákona, tajomstvo viery,**

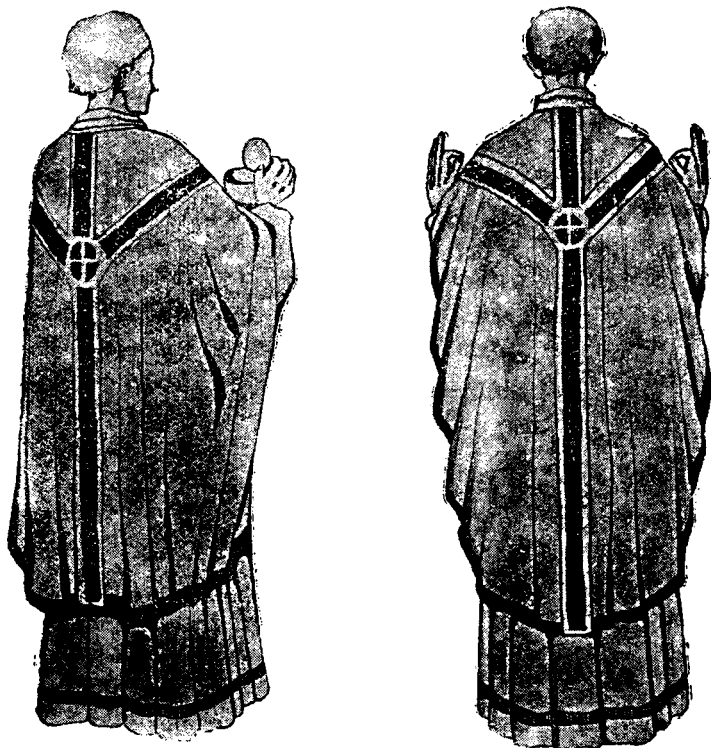
ktorá sa vyleje za vás a za mnohých na odpustenie hriechov“ (Hic est enim calix sanguinis mei...). Týmito slovami premení sa víno na najsvätejšiu krv Krista Pána, ale spôsoby vína ostanú nezmenené. Podobne sa klania a dvíha kalich s krvou Kristovou, ako sa kla al a dvíhal te lo Pánovo.

2. CHVÍLE PREMENENIA A POZDVIHOVANIA sú chvíami najvelebnejšími, ke sám Spasite sostupuje na oltár. Miništrant cenganím nás na to upozoruje, aby sme ešte lepšie sústredili svoju pozornosť na oltár a na živého Spasite a vo sv. hostii, ktorú zdvíha k az nad svoju hlavu a uka-

zuje ju veriacim. o máme vtedy robi? Ke nám niekto nie o ukazuje, podívame sa, o nám ukazuje. Preto je celkom nemiestny spôsob pri pozdvíhovaní hlboko sa sklóni a bi sa v prsia. Hoci tieto úkony samy o sebe sú dobré, jednako odporujú cie u pozdvíhovania. Urobi pri pozdvíhovaní znamenie kríža, to má svoj smysel. Tým na si chceme privlastni úinky Kristovej smrti na kríži. Ale bi sa v prsia je úkon útosti. A preto tento úkon pri pozdvíhovaní nemá nijako miesta, ke je potrebné kla a sa prítomnému Spasite ovi. — Rozumný úkon pri pozdvíhovaní je pok aknú na obe kolená a ke k az k aká a klania sa sv. hostii, uklóni sa s ním. Ke pozdvihuje sv. hostiu, zdvihnú hlavu a díva sa na u o ami telesnými, ale aj o ami viery. Môžeme pritom poveda potichu

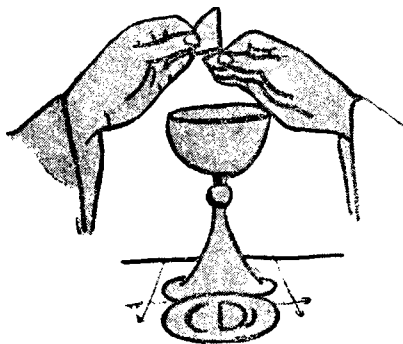
aj nejakú krátku modlitbi ku. Ke k az znova k aká, znovu sa ukloni . To isté opakova aj pri druhom pozdvihovaní. — Aby veriaci dôstojne sledovali pozdvihovanie, Pius X. udelil odpustky 7 rokov tým, ktorí so zbožnou úctou pozrú na sv. hostiu pri pozdvihovaní a vyslovia si potichu: *Pán môj a Boh môj!* Pri pozdvihovaní najsv. krvi potichu hovor: *Pozdravujem a, presvätá krv Pána Ježiša, ktorá si za m a na kríži vyliala bola. V najhlbšej pokore sa ti klaniam!* — I táto modlitba je spojená s odpustkami 500 dní.

3. PO PREMENENÍ k az prosí Boha, aby túto obetu milostivo prijal a všetkých, ktorí budú z nej požíva , aby obdaril požehnaním a milos ami. Pri tom žehná nieko ko ráz sv. hostiu, kalich a napokon aj seba. Žehnanie sv. hostie a kalicha znamením sv. kríža zna í, že medzi obe ou omše sv. a obetou na kríži niet podstatného rozdielu.

4. MODLITBA PÁNA. Úvod k sv. prijímaniu tvorí **modlitba Pána = Ot enáš.** V nej k az slovami samého Ježiša Krista shrnuje stru ne všetky prosby, ktoré dosia pri sv. omši vyslal k Bohu. — K modlitbe Pána pripojuje k az inú modlitbu, v ktorej prosí Boha, aby nás zbavil všetkého minulého, prítomného i budúceho zla a udelil nám pokoja. Pri tejto modlitbe utrie k az paténu purifikatóriom, vezme ju do pravej ruky a prežehná sa ou sv. krížom pri prosbe o udelenie pokoja. Tým vyjadruje želanie, aby bol ú astný pokoja, ktorý nám Kristus Pán svojou smr ou na kríži zaslúžil. Potom pobozká paténu a položí na u sv. hostiu.

5. ROZLOMENIE SVÄTEJ HOSTIE. K az rozlomí nad kalichom sv. hostiu na dve polovice. Polovicu, ktorú drží v pravej

ruke, položí na paténu. Z avej polovice odlomí dolu iasto ku, robí ou nad kalichom znamenie kríža a hovorí: „**Pokoj Pána nech je vždycky s nami.**“ Po týchto slovách spustí k az iasto ku do kalicha. Pri tomto úkone sa modlí, aby toto slú enie tela a krvi Pána Ježiša bolo prijímajúcim na život ve ný. — **Lámanie** sv. hostie nám pripomína, že Kristus Pán pri poslednej ve eri tiež lámal chlieb

a sú asne nás upamätúva na jeho násilnú smr . Od tohto obradu bola kedysi celá sv. omša pomenovaná: **Lámanie chleba.** — Spojenie iasto ky s najsvätejšou krvou Krista Pána v kalichu znaí, že pod každým spôsobom je prítomný Kristus Pán celý, t. j. že pod spôsobom chleba je prítomná i jeho krv a že pod spôsobom vína je prítomné aj jeho telo.

6. BARÁNKU BOŽÍ (AGNUS DEI). K az si pok akne pred sviatos ou Oltárnou, skloní hlavu nad oltárom, díva sa na sv. hostiu, bije sa tri razy v prsia a modlí sa: „**Baránku Boží, ktorý snímaš hriechy sveta, zmiluj sa nad nami** (zmiluj sa, ude nám pokoja). Ku prosbe **ude nám pokoja** k az pripojuje ešte modlitbu, v ktorej znovu prosí Ježiša Krista, aby Cirkvi udelil pokoja.

7. NAJBLIŽŠIA PRÍPRAVA NA SV. PRIJÍMANIE je vyjadrená dvoma modlitbami. V prvej k az prosí, aby bol oslobodený od všetkého, o by mu prekážalo spoji sa s Kristom (hriech). V druhej modlitbe prosí, aby mu nebolo sv. prijímanie na odsúdenie, ale na duševné a telesné blaho.

Cvi enie: 1. Ktorá chví a sv. omše je najslávnostnejšia? o robí k az, ke príde k tomuto okamihu? i sa premenením chleba na telo a víno na krv Krista Pána zmenia aj spôsoby (farba, podoba, chu a vô- a)? 2. o robia prítomní veriaci pri preme ovaní? 3. O o prosí k az Boha po premenení? o zna í žehnanie sv. hostie a kalicha znamením sv. kríža? 4. o tvorí úvod k sv. prijímaniu? Akú modlitbu pripojuje k az k modlitbe Pána? 5. Aké obrady robí k az, ke rozlomí sv. hostiu? o nám pripomína lámanie sv. hostie? o zna í spojenie iasto ky sv. hostie s najsvätejšou krvou Krista Pána? 6. Ako vykonáva k az obrad pri Baránku Boží? 7. ím je vyjadrená najbližia príprava na sv. prijímanie? O o prosí k az v prvej modlitbe, o o v druhej?

F.

SVÄTÉ PRIJÍMANIE.

III. HLAVNÁ IASTKA.

ms

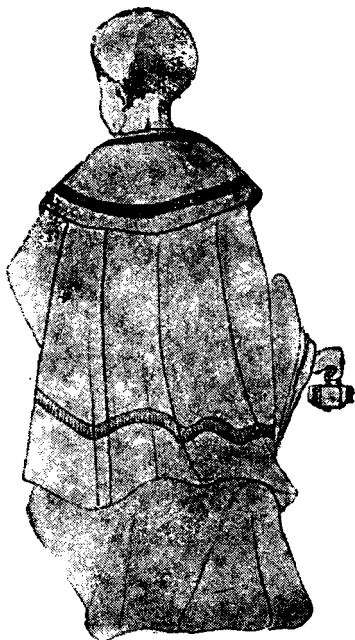
1. SVÄTÉ PRIJÍ-

MANIE. Po predbežných prípravách k az si k akne a tak sa klania Spasite ovi, ktorý je prítomný v najsvätejšej Sviatosti pod spôsobmi chleba a vína. Potom vstane a s radostnou túžbou berie sv. hostiu a hovorí: „**Chlieb nebeský prijmem a meno Pána budem vzýva.**“ Obe polovice sv. hostie drží

v avej ruke, pravou rukou sa bje tri razy v prsia a zakaždým hovorí: „**Pane, nie som hoden, aby si vošiel pod strechu moju, ale povedz len slovom a uzdravená bude duša moja.**“ Niet ozaj súcejších slov, ktorými by k az vyjadril svoju hlbokú pokoru a dôveru pred prijatím najsvätejšieho tela Pánovho. Pri týchto slovách miništrant tri razy zvoní, aby aj veriaci pok akli a spolu s k azom vzbudili pokoru a dôveru. — K az vezme sv. hostiu, prežehná sa s ou a pritom ho-

vorí: „Telo Pána nášho Ježiša Krista, zachovaj moju dušu pre život ve ný. Amen.“ Potom prijme telo Pánovo s najväšou úctou a pokorou. Chví ku postoji a rozjíma o vekej добрöte a láske Spasite ovej k nám. Potom odkryje kalich, urobí s ním znamenie kríža a hovori: „Krv Pána nášho Ježiša Krista, zachovaj moju dušu pre život ve ný. Amen.“ Potom v úctivosti vypije krv Krista Pána.

2. SVÄTÉ PRIJÍMANIE VERIACICH. Obetu omše svätej pri-nášajú s k azom všetci veriaci, a preto je celkom primerané, aby sa všetci spojili s obetovaným Kristom aj vo sv. prijímaní. Cirkev si výslovne želá, aby veriaci prijímali pri sv. omši. V prvých kres anských dobách všetci prítomní na sv. omši zú astnili sa aj na sv. prijímaní. Bolo im to samozrejmé, lebo chápali, o je sv. omša. Len v neskorších dobách, ke ochabla ú as na sv. omši,

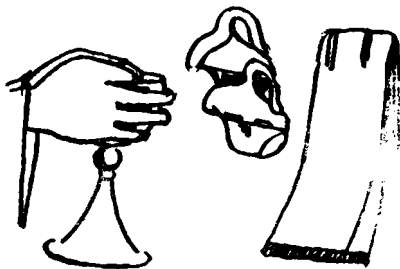

ochabla aj horlivos zú ast ova sa na sv. prijímaní. Nový liturgický pohyb smeruje k tomu, aby vo veriacich prebudil horlivos prvých kres anov, aby sa zasa všetci zú astovali tak na sv. omši ako aj na sv. prijímaní. Tí, o spoluobetuju, majú právo aj na obetnú hostinu pri sv. omši.

NEMIESTNY ZLOZVYK. S najvä šou prísnos ou musíme za-
vrhnú nemiestny zlozvyk niektorých zbožných duší, ktoré zásadne
prijmajú *len* pred sv. omšou, aby si mohly potom cez celú sv. omšu
pokojne odbavova po akovanie. Tým je zle chápaná sv. omša a
snižuje sa len na akúsi akovnú pobožnos . Veriaci si musia uve-
domi , že sv. prijímanie patrí ku sv. omši. Každému by malo by
nad slnko jasnejšie, že spoločná obe má by dokonaná spoločnou
obetnou hostinou, spoločným sv. prijímaním. Len rozumné dôvody
dovo ujú sv. prijímanie mimo sv. omše.

DUCHOVNÉ PRIJÍMANIE. Ke sa pre vo ajakú prí inu ne-
môžeme zú astni na skuto nom sv. prijímaní, prijímajme aspo
duchovne. Duchovne prijímame vtedy, keď máme svätú túžbu telo
Pána skuto ne prija , keby sme to mohli. (Vi obširnejšie v stati
o sviatosti Oltárnej.)

3. PO SVÄTOM PRIJÍMANÍ k az umyje kalich a složí ho
tak, ako ho doniesol na za iatku sv. omše. Zahalením kalicha
kon í sa omšové pravidlo =
kánón. Potom ide na epišto-
lovú stranu k prenesenému
misálu (omšovej knihy). Tu sa
modlí krátke vý atok z Pís-
ma sv., ktorý sa vz ahuje na
tajomstvo príslušného sviat-
ku. Táto krátka modlitba vo-
lá sa prijímanie (communio).
Za starodávna spievavali celý
žalm za prijímania veriacich.

4. MODLITBY PO PRIJÍMANÍ (POSTCOMMUNIO). Po
modlitbe Communio vráti sa k az naprostred oltára, pobožká ho,
obráti sa k udu a pozdraví ho: „**Pán s vami.**“ Potom ide znovu
ku knihe a modlí sa modlitby **po prijímaní** (postcommunio). Tie-
to modlitby obsahujú oby ajne prosbu, aby nám sv. prijímanie
slúžilo na duševné a telesné blaho.

Cvi enie: 1. Aké obrady sú pri sv. prijímaní k aza? 2. Je to
primerané, aby aj veriaci prijímali pri sv. omši? Ako máme aspo prijí-
ma , keď nemôžeme skuto ne prijíma pre vo ajakú prí inu? Kedy prijí-
mame duchovne? 3. ím sa kon í omšové pravidlo? o sa modlí k az
po sv. prijímaní? Ako sa volá táto modlitba? 4. Akú prosbu obsahujú
modlitby po sv. prijímaní?

G.

KONIEC SV. OMŠE.

ms 1. **NA KONCI SV. OMŠE** k az ide naprostred oltára, pozdraví ud ešte raz a prepúš a ho v pokoji so slovami: „**Ite, missa est**“, t. j. **Cho te, omša je skon ená**. Miništrant odpovie: „**Deo gratias**“, t. j. **Bohu v aký**. V aka Bohu za všetko, o nám pri sv. omši doži il.

2. **V KAJÚCICH D OCH** k az miesto Ite, missa est hovorí **Benedicamus Domino**, t. j. Zvelebujme Pána. To pochádza zo starých ias. V takých d och veriaci neodchádzali z chrámu hne po sv. omši, ale ostali ešte pri pobožnostiach, ktoré sa konaly po sv. omši.

3. **ZÁVERE NÁ MODLITBA.** — K az uprostred oltára modlí sa potichu krátku modlitbu, v ktorej znovu prosí, aby Boh milostivo prijal túto obetu.

4. **ZÁVERE NÉ POŽEHNANIE.** Potom pobožká oltár, ím nazna uje duchovné spojenie svoje s Kristom, od ktorého má všetku svoju moc, zdvihne ruky a o i ku krížu na znamenie, že h adá u Krista moc žehna , sopne ruky, obráti sa a žehná ud znamením kríža, pri om hovorí: „**Požehnaj vás všemohúci Boh Otec, Syn a Duch Svätý.**“ Pri tomto požehnaní ud si k akne a prežehnáva sa.

5. **POSLEDNÉ EVANJELIUM.** Po požehnaní k az odchádza na stranu evanjelia a modlí sa oby ajne **Za iatok evanjelia sv. Jána**, v ktorom je krásnym spôsobom vyjadrené tajomstvo vtelenia Syna Božieho. Týmto evanjeliom sa najpriliehavejšie zakon uje sv. omša, lebo nám pri-

pomína nesmiernu lásku Otca nebeského, ktorý nám daroval svojho Syna, ktorý sa za nás na kríži obetoval a ustavi ne sa obetuje za nás pri sv. omši. Pri slovách „**A Slovo telom sa stalo**“ k aká k az na znamenie úcty pred tajomstvom vtelenia Syna

Božieho. Po do ítaní evanjelia miništrant v mene udu povie „**Bohu v aký**“. Týmito slovami prejavujú veriaci, že aj oni si v a ne pripomenú vtelenie Krista Pána.

6. MODLITBY PO SV. OMŠI. Pod a nariadenia pápeža Leva XIII. po tichej omši k az sostúpi na posledný stupe oltára a modlí sa s veriacimi tri razy **Zdravas Mária**, potom raz **Zdravas Krá ovná** a dve modlitby za blaho a ochranu Cirkvi. (Vi str. 64.)

TRIEDENIE SV. OMŠÍ.

1. TICHÁ, SPIEVANÁ, SLÁVNÁ a PONTIFIKÁLNA. Omša sv., pri ktorej k az všetky modlitby potichu alebo hlasnejšie odbavuje, volá sa **tichá sv. omša**. Omša sv., pri ktorej k az niektoré iastky spieva, volá sa **spievaná**. Spievaná sv. omša, pri ktorej k azovi prisluhujú (diakon a subdiakon), volá sa **slávna**. Spievaná a slávna sv. omša volá sa iná aj **ve ká**. K az, ktorý slúži slávnu sv. omšu, volá sa **celebrant** (z latinského celebrō = slávim). Spievaná sv. omša, ktorú odbavuje biskup s asistenciou (diakon a subdiakon) volá sa **pontifikálna** (= biskupská).

2. ZÁDUŠNÁ SV. OMŠA. Hoci každá sv. omša môže sa obetova za duše zomrelých, jednako sa slúži, ke je to možné, osobitná sv. omša, ktorej obrady sú na to prispôbené. Taká sv. omša volá sa **zádušná**. Odbavuje sa v iernom rúchu a vynecháva sa v nej všetko, o pri oby ajnej sv. omši je výrazom radosti, teda najmä **Glória** a **Credo**. Okrem iných odchylok je zvláštne v tejto sv. omši ešte aj to, že na konci nehovorí k az **Ite, missa est**, ale **Requiescant in pace**, t. j. **Nech odpo ívajú v pokoji**. Ite, missa est nehovorí k az pri zádušnej sv. omši preto, lebo za starých ias veriaci po sv. omši ostali ešte v chráme, aby boli prítomní aj na iných pobožnostiach, ktoré sa potom konaly za zomrelých. — **Požehnanie udu** sa tiež vynecháva, pretože všetky úžitky zádušnej sv. omše sú ur ené **len** pre duše v o istci.

3. RECITOVANÁ SV. OMŠA. Úsilím cirkvi sv. je, aby sa veriaci ím užšie spojili pri sv. omši so slúžiacim k azom. Toto úsilie na mnohých miestach už sa uskuto uje v podobe recitovanej sv. omše. Je to spoločný prednes niektorých modlitieb, ktoré hovorí k az pri oltári po latinsky, veriaci po slovensky. Keby toto úsilie všade dostato ne chápali, prestaly by všelijaké výhovorky: „Neviem, o mám robi na sv. omši. Nudím sa cez sv. omšu“ ap.

Cvi enie: 1. Akými slovami prepúš a k az ud na konci sv. omše? Ako odpovie na to miništrant? 2. V kajúcich d och o povie miesto Ite, missa est? Z ktorých ias to pochádza? Veriaci v takých d och odišli hne z chrámu? Na o tam ešte ostali? 3. O o prosí k az v závere nej modlitbe? 4. S akým obradom je spojené závere né požehnanie? 5. Po požehnaní kde odchádza k az a o sa tam modlí? o je vyjadrené v tomto evanjeliu? o povie miništrant po do ítaní evanjelia a o týmito slovami veriaci prejavujú? 6 Aké modlitby nariadil pápež Lev XIII. po tichej sv. omši? — **TRIEDENIE SV. OMŠÍ.** 1. Ako triedime sv. omše? Pre o sa volá tichá, pre o spievaná a pre o slávna? Ako sa volá ešte slávna? Ako sa volá k az, ktorý slúži slávnu sv. omšu? 2. V akom rúchu sa odbavuje zádušná sv. omša? o sa vynecháva v zádušnej sv. omši? o hovorí miesto Ite, missa est? Pre o nehovorí Ite, missa est? Pre o vynecháva požehnanie pri zádušnej sv. omši? 3. O o sa usiluje Cirkev recitovanou sv. omšou?

H.

LATINSKÁ RE PRI BOHOSLUŽBÁCH.

ms

I. LATIN INA JE PREJAVOM JEDNOTY V CIRKVI. Cirkev pri svojich bohoslužbách užíva latin inu preto, aby jedným cirkevným jazykom prejavila **jednotu**. Latinská re pevne, ako nejaká stuha, spája všetkých lenov Cirkvi. Všade ju po ujeme, všade sa k az v nej modlí. Preto katolík v každom chráme cíti sa doma, i je to vo ve kej bazilike sv. Petra v Ríme alebo v nejakom malom dedinskom kostolí ku. Jedna obe , jedna Cirkev, jeden Boh — a túto jednotu ešte vä šmi znázoruje posvätná latinská re

2. LATIN INA JE M TVOU RE OU. Niet už takého národa, ktorý by si túto re prisvojoval ako materinskú. To je ve mi výhodné, lebo m tva re nepodlieha nijakým zmenám. Smysel jednotlivých slov ostáva ten istý po všetky storo ia. Pri živých re iach je to celkom inakšie, tam po ase mnohé slová menia svoj význam. Pozrime len na modlitbu **Ot enáš**. Naši predkovia modlili sa ho takto:

OT ENÁŠ, IŽE JESI NA NEBESIECH, DA SVIATITSJA IMJA TVOJE, DA PRIIDET CARSTVIJE TVOJE, DA BUDET VOLJA TVOJA JAKO NA NEBESI, I NA ZEMLI; CHLIEB NAŠ NAŠU ŠNÝ DAŽ NAM DNES, I OSTA VI NAM DOLGY NAŠE JAKO ŽE I MY OSTA VLAJEM DOLŽNIKOM NAŠIM I NEVVEDI NAS VO ISKUŠENIE, NO IZBAVI NAS OT LUKAVOVO. AMEN.

Takto sa u nás kedysi modlievali a dnes ako ažko nám padne, ke to máme íta . Ve a sa na tej našej re i zmenilo od tých ias. A takou istou zmenou prešli i všetky ostatné re i.

Ako akho by sa mohol zmeni význam niektorého slova omšových modlitieb cez to ké roky. Slovo božie na oltári potrebuje jasnú a nemenite nú re , ktorá je inakšia ako ostatné živé re i. Tieto kvitnú, rastú a napokon zahynú ako rastlina.

3. MNOHÍ LATIN INU NEROZUMEJÚ. Inoverci ve a ráz vysmievajú našich veriacich, že nerozumejú, o k az hovori pri bohoslužbách. Úsilím Cirkvi je, aby veriaci všetko dobre porozumeli, a preto k azi tak v školách ako aj v kostoloch dôkladne poujú veriacich o význame náboženských úkonov. Dnes už máme preloženú do sloven iny celú omšovu knihu, a preto každý môže sledova v materinskej re i k aza pri oltári.

4. BOHOSLUŽBY V MATERINSKEJ RE I. Cirkev preto nechce zavies , aby si neodcudzila veriacich inej národnosti, ktorí bývajú spoľo ne v obci alebo v meste. akho by sa mohlo sta , že na slovenskú sv. omšu by nešli Nemci a naopak. Tým, že Cirkev uživa latin inu, nijako nepodce uje materinskú re , lebo materinskú re uživa pri speve, pri kázni, pri vysluhovaní sviatostí, pri spovedi, pri popolud ajších pobožnostiach ap.

Cvi enie: 1. o prejavuje Cirkev tým, že uživa pri bohoslužbách latin inu? Pre o sa katolík v každom chráme cíti doma? 2. Jestvuje ešte nejaký národ na svete, ktorý by hovoril latinskou re ou? Akou re ou je latin ina? Aká výhoda je v tom, že používa m tvu re pri bohoslužbách? Ako sa modlili kedysi naši predkovia? 3. Odkia sa dozvieme, aký význam majú jednotlivé obrady v latinskej re i? Môžeme už dnes sledova v materinskej re i k aza pri oltári? 4. Pre o nechce Cirkev zavies bohoslužby v materinskej re i? i podce uje Cirkev materinskú re tým, že uživa latin inu?

CH.

MINIŠTROVANIE.

ms

1. MINIŠTROVANIE. Pri každej sv. omši vidíme pri oltári okrem k aza aj dvoch, štyroch alebo i viacerých mladíkov, ktorí sú oble ení v osobitnom bohoslužobnom rúchu a k azovi posluhujú — miništrujú. **Miništrova** teda znamená niekomu posluhova . V každej službe je vo a o krásneho, vznešeného, lebo v službe lovek dáva seba inému. Najvznešenejšia služba je tá, ktorou sa dávame Bohu, nášmu Stvorite ovi. Celý život máme zasväti službe Bohu. Ale najviac mu slúžime vtedy, ke sa dáme pri bohoslužbách do jeho služby. Takúto vznešenú službu božiu konajú miništranti pri oltári.

a) **VE KÉ VYZNAMENANIE.** Miništrovanie je ve kým významaním, lebo túto službu kedysi vykonávali z vä šej iastky

veriaci. Kto teda miništruje, je vyvolený z pomedzi veriacich. Je zástupcom udu a v mene udu koná túto službu. Kedysi len ten mohol miništrova, koho biskup pre jeho svätý život vyvolil a poveril slúži oltáru. I dnes je ve kou milos ou pre každého, že môže miništrova, že môže slúži v mene udu Kristovi, že môže pomáha k azovi pri oltári. Slúži Kristovi znamená slúži Krá ovi krá ov a Pánovi pánov. Preto je miništrant ozaj služobníkom božím, služobníkom Kristovým. Anjeli nebies sklá ajú sa pred ním, ke krá a k oltáru.

b) **VLASTNOSTI MINIŠTRANTOV.** Ke že miništrovanie je vznešenou službou božou, službou, ktorú vykonávajú anjeli v nebi, je potrebné, aby každý miništrant bol vzorom pre ostatných chlapcov. Musí by rodi om a predstaveným poslušný. V škole estný a usilovný. Musí by predovšetkým v náboženstve prvým a nesmie by zbabelým. Ke je potrebné, musí sa postavi proti zlým kamarátom. Proti cigánstvu, ne istote, zbabelosti a ahostajnosti. Ke je to potrebné, musí bráni Cirkev, k azov a vôbec katolícku vieru.

2. LEGIO ANGELICA. Ke že miništranti vykonávajú anjelskú službu, volá sa aj ich sdruzenie **anjelským** (Legio Angelica = Sdruzenie Anjelské. V skratke LA). LA je sdruzenie chlapcov — miništrantov, ktorí chcú verne slúži sviatostnému Spasite ovi, svojmu najvyššiemu Krá ovi ako posluhovaním V chráme, tak príkladným apoštolským životom. lenovia LA vychovávajú sa na základe katolíckej liturgie.

3. ÍTANIE LATIN INY. Ke že miništranti pri oltári odpovedajú latinskou re ou, je preto potrebné, aby odpovedali jasne a správne. Každý miništrant musí teda vedie íta a vyslovova, o nie je jedno a to isté, lebo v latin ine je iný prízvuk ako v sloven ine.

a) **PRAVIDLÁ ÍTANIA A VYSLOVOVANIA C** pred **e, i, ae, oe** ítajme ako naše **c**: = excelsis.

C pred **a, o, u** ítajme ako naše **k**: **inimicus** = **inimikus**, **culpa** = **kulpa**.

CC pred **a** ítajme ako **kk**: **peccavi** = **pekávi**.

CC pred **e** ítajme ako **kc**: **ecce** = **ekce**.

ae, oe — ítajme ako **é**: **caelum** = **célum**. Ale **Michaeli**, nie **Michéli**.

Dí, ti, ni — ítajme ako: **dy, ty, ny**: **nimis** = **nymis**, **tíbi** = **tybi**.

Ti medzi dvoma samohláskami ítajme ako naše **ci** **cogitatione** = **kogitacione**.

ei ítajme ako **eji**: **Dei** = **Deji**.

oi — ítajme ako **oji**: **introibo** = **introjbo**.

ia — ítajme ako **ija**: **gloria** = **glorija**.

qu — ítajme ako **kv**: **quia** = **kvija**

x — ítajme ako **ks**: **maxime** = **maksime**.

totiusque vyslov **totýjuskve**.

Cvi enie: 1. Koho ešte vidíme pri oltári okrem k aza? o znamená ministrova? Ktorá služba je najvznešenejšia? a) Pre o je ministrovanie ve kým vyznamenaním. b) Ke že je ministrovanie vznešenou službou, aké vlastnosti musí ma ministrovanie? 2. Ako sa volá združenie ministrovaní? Pre o LA? 3. Akou re ou odpovedajú ministrovaní pri oltári? o je preto potrebné? a) Aké sú všeobecné pravidlá ítania a vyslovovania latin íny?

Úloha: Nau te sa správne íta *Tantum ergo...* a *Genitori...*

I.

CIRKEVNÝ SPEV.

1. SPEV je najkrajším prejavom nášho vnútorného cítenia: **radosti, žalosti, lásky a nádeje**. Preto lovek vo všetkých dobách spevom najlepšie zveleboval Všemohúceho. Cirkev sv. hne na za iatku vypestovala si svoj bohoslužobný spev.

2. GREGORIÁNSKY SPEV. Medzi najvä ších priekopníkov bohoslužobného spevu patrí pápež Gregor Ve ký. On zdokonalil spev pri sv. omši, ktorý sa po om volá **gregoriánsky** alebo **chorálny**. Tento spev po ujeme pri ve kej sv. omši, ke k az spieva **Glória, Credo, prefáciu** alebo **Pater noster**. **Chorálnym** spevom volá sa preto, lebo ho má spieva kostolný chór (sbor). Chorálny spev je výrazom neoby ajnej vážnosti a vznešenej velebnosti. Je ako by re ou z druhého sveta, je istou spievanou modlitbou. Tak ako latinská re je nemenite ná, tak aj chorálny spev ostáva po všetky storo ía jednaky, a preto tento spev najviac zodpovedá cirkevnému duchu.

3. UDOVÝ SPEV. Okrem chorálneho spevu v našich chrámoch je zaužívaný aj udový spev, ktorý je sprevádzaný rozličnými hudobnými nástrojmi, ako organom, husami mimo kostola aj dychovými nástrojmi ap. Užíva dychové nástroje v chráme je neliturgické. Hudobné nástroje majú však by len pomôckami pre ahšie pozdvihnutie duše k Bohu, nemajú nikdy vystupova samostatne. U nás je zavedený pri bohoslužbách **Jednotný katolícky spevník (JKS)**, z ktorého naši veriaci po celom Slovensku oslavujú jednotne Najvyššieho. Z tohto spevníka majú sa spieva pri sv. omši piesne v takom poradí, aby zodpovedaly iastkam sv. omše. Na mnohých miestach totiž spievajú bez ladu a skladu. asto po ujeme na **obetovanie** a po **premenení** mariánske piesne. Tie síce náš ud s oduševnením spieva, ale v týchto iastkach sv. omše nemajú miesta. Takýmito piesami

obchádza sa potom smysel sv. omše, ktorá má by stredobodom nášho kres anského života.

Spievajme s oduševnením! Kto pekne spieva, dva razy sa modlí!

Cvi enie: 1. o najkrajšie prejaví naše vnútorné cítenie? 2. Kto je najvä ším priekopníkom bohoslužobného spevu? Ako sa volá po om tento spev? Kde po ujeme gregoriánsky alebo chorálny spev? o vyjadruje chorálny spev? V akej re i je? Pre o zodpovedá najviac cirkevnému duchu? 3. Okrem chorálneho spevu aký je ešte zaužívaný v našich chrámoch? ím je sprevádzaný? Aký spevník je u nás zavedený? Pri sv. omši v akom poradí máme si vybera piesne? Kto pekne spieva ko ko rás sa modlí?

VII. SVIATOSTI.

A. SVIATOSTI VO VŠEOBECNOSTI.

ms 1. **SVIATOS** je vidite né a pôsobivé znamenie nevidite - nej milosti, ktorú ustanovil Kristus Pán, aby nás posvätil.

2. **VIDITE NÉ ZNAMENIE.** Sviatos je vidite ným znamením, lebo vonkajším spôsobom ozna uje vnútornú milos . Vidite né znamenie je všetko, o vo a o ozna uje. Niektoré znamenania sú prirodzené. Napr. dym je znamením oh a. Slovo **vidite - né** tu znamená, o môžeme smysliami chápa , teda nielen zrakom, ale aj sluchom. K vidite ným znameniam pripojila cirkev sv. asom ešte iné obrady, ktoré bližšie ozna ujú ú inky sviatosti.

3. **PÔSOBIVÉ ZNAMENIE.** Sviatos sa volá aj pôsobivým znamením, pretože vnútornú milos nielen ozna uje, ale aj pôsobí. Sviatosti majú pôsobivú moc od Ježiša Krista, ktorý ich ustanovil.

4. **NEZMAZATE NÉ ZNAMENIE.** Sviatosti: **krst, birmovanie** a **posvätenie k azstva** vtlá ajú do duše nezmazate né znamenie. Krst vtlá a znamenie kres anov, birmovanie nás ozna uje za vojakov Ježiša Krista a posvätenie k azstva posväcuje jeho k azov. Ke že tieto znamenania sú nezmazate né, nikto nesmie tieto sviatosti prija viac ráz, ale **len raz**.

5. **SEDEM SVIATOSTÍ.** Kristus Pán ustanovil sedem sviatostí: 1. Krst, 2. Birmovanie, 3. Sviatos Oltárnu, 4. Pokánie, 5. Pomazanie nemocných, 6. Posvätenie k azstva a 7. Manželstvo.

6. **BEZPLATNÉ VYSLUHOVANIE SVÄTÝCH SVIATOSTÍ.** Vysluhovanie svätých sviatostí je bezplatné. K azi ich vysluhujú zadarmo i vtedy, ke ich prichádzajú vysluhova do súkromného domu (napr. pri pomazaní nemocných). Ak veriaci aj dajú k azovi vo a o, to nie je pláca za vyslúženie sviatosti, ale len odmena za únavu.

Cvi enie: 1. o je sviatos ? 2 Pre o je sviatos vidite ným znamením? o je vidite né znamenie? 3. Pre o sa volá sviatos aj pôsobivým znamením? Od koho majú sviatosti pôsobivú moc? Ktoré sviatosti vtlá - ajú do duše loveka nezmazate né znamenie? 5. Ko ko sviatostí ustanovil Kristus Pán? Ktoré sú to? 6. i je vysluhovanie sv. sviatostí bezplatné?

B.

KRST.

ms 1. **KRST** je prvá a najpotrebnejšia sviatos , bez ktorej iné sviatosti nemôžeme platne prija . Krst nás o istil od dedičného hriechu, ím sme sa stali lenmi Cirkvi, milými dieťkami božími a dediční neba. — Mali kým de om pri krste odpúš a sa len dedičný hriech, pretože iného hriechu nemajú. Ak sa dá pokrstiť dospelý lovek, napr. žid alebo pohan, alebo ako to bolo za prvých kresťanských ias, ke sa krstili vä šinou len dospelí udia (napr. v de soslania Ducha Svätého dalo sa pokrstiť 3000 dospelých udi a pod.), tomu sa odpúš a tak dedičný hriech ako aj všetky ostatné hriechy, ktorých sa dopustil až do tých ias, kým nebol pokrstený.

2. **USTANOVENIE KRSTU.** Krst ustanovil Kristus Pán, ke povedal svojim apoštolom: „Í te do celého sveta, u te všetky národy a krstíte ich v mene Otca i Syna i Ducha Svätého.“ Na dôkaz toho, že krst je najpotrebnejšou sviatos ou, Pán Ježiš sám sa dal v Jordáne pokrstiť od sv. Jána Krstite a.

3. **PLATNOSŤ KRSTU.** Každý lovek môže platne krstí , len: 1. musí mať úmysel skuto ne krstí , to jest robiť to, o Cirkev robí; 2. musí na osobu, ktorú krstí, ía prirodzenú vodu; 3. musí sú asne vtedy, ke leje vodu, hovoriť slová: „Ja a krstím v mene Otca i Syna i Ducha Svätého.“

4. **NEVYHNUTNÁ POTREBA** dovo uje krstí síce každému loveku, ale okrem takéhoto prípadu smú krstí len biskupi a farári, s ich dovolením aj iní k azi. Ak je obava, že die a skoro umrie, môže každý lovek platne krstí , teda aj bludár, aj neverec. Ke že je krst najpotrebnejšou sviatos ou, Kristus Pán každého loveka na to splnomocnil. Die a, ktoré takto pokrstili a ostalo pri živote, majú priniesť k azovi, ktorý doplní ostatné obrady, ktoré sú predpísané pri krste.

5. **KRST TÚŽBY A KRST KRVI.** Ak nemá dospelý lovek nikoho, kto by ho pokrstil (napr. umierajúci pohan na púšti), má vzbudiť túžbu prijať sv. krst. — To je krst **túžby**. **Túžba** po krste obsahuje i lásku k Bohu a tak i dokonalú útos . Kto podstúpi mu eničku smrť za Krista, ten sa pokrstil krstom krvi. Seba samého vodou nikto nemôže pokrstiť .

6. **SVÄTENÁ A PRIRODZENÁ VODA.** Ku krstu, ke je to možné, má sa užívať svätená voda. Slávnostné svätenie krstnej vody deje sa na Bielu sobotu a v sobotu pred svätodušnými sviatkami. Súrne prípady dovo ujú krstí aj prirodzenou vodou

t. j. takou, akú nachádzame v prírode. Nesmie sa krsti vodou umele vyrobenou (napr. destilovanou alebo inou tekutinou — vínom ap.).

Cvi enie: 1. Ak á sviatos je krst? Od oho nás o is uje krst? ím sa stávame pri krste? 2. Kto a akými slovami ustanovil sviatos krstu? 3. Aký úmysel musí ma osoba a o musí robi , ke chce platne krsti ? 4. V riadnych prípadoch kto môže krsti ? Môže krsti aj bludár alebo neverec? Pre o aj takíto udia môžu krsti ? Kto ich na to splnomocnil? Ak ostane die a pri živote, ktoré pokrstili doma, o majú potom spravi ? 5. Ke dospelý lovek nemá nikoho, kto by ho pokrstil a chce by pokrstený, ako sa pokrstí? Môže sa sám pokrstí ? Ak pohan umrie mu enickou smr ou za Krista, akým krstom sa pokrstil? 6. Aká voda sa má užíva pri krste? Kedy je slávnostné svätenie tejto vody? Ke nemáme takejto, môže sa aj prirodzenou vodou krsti ? Umelou vodou sa smie krsti ?

OBRADY PRI KRSTE.

ms

1. MIESTO KRSTU. Die a má by pokrstené v chráme božom skrze ruky k azove, aby to bol slávny krst. V súkromnom dome krstné obrady nemajú nijakého smyslu. K az pri slávnostnom krste uvádza die a odo dverí chrámových a hovorí: „Vojdi do chrámu božieho.“ Ale ako ho môže uvádza do chrámu v súkromnom dome? Úkon svätý, akým je krst, má sa kona na svätom mieste.

2. MENO PRI KRSTE. Pri krste dostáva die a meno. Pod a želania Cirkvi má to by meno niektorého svätého, a to preto, aby die a malo v om ochrancu (patróna) a orodovníka u Boha vo všetkých duševných a telesných potrebách. alej, aby malo vždycky pred sebou svätý vzor, pod a ktorého by sa v živote správalo. Mnohí rodi ia dávajú svojim de om síce úbozvu né mená, ale sú to mená svetácke a pohanské. Tým ich pozbavujú ochrany a sv. patróna. Len si otvorme svätovojeťský kalendár a nájdeme tam ve ké množstvo svätých aj s ubozvu nými menami. Sú tam mená opravdivých veľikášov katolíckej cirkvi, ktorí sú vzormi hrdinskosti, múdrosti, u enosti a mravnej dokonalosti.

3. KRSTNÍ RODI IA (KMOTROVIA). Každé die a má ma nielen v nebi, ale aj na zemi osobitných ochrancov. Tými sú krstní rodi ia (kmotrovia), ktorí pri krste držia die a v náru í a odpovedajú za die a na otázky k azove. — Krstní rodi ia majú sa zaru í a stara sa o kres anskú výchovu svojho krstenca. Táto povinnos ich viaže najmä vtedy, ak deti ostaly bez rodi ov alebo ak rodi ia nedbajú o kres anskú výchovu svojich detí.

U koho by sme badali, že by si svojich kmetrovských povinností nemohol alebo nechcel plniť, nemá sa volať za kmetra.

a) O POŽADUJEME OD KRSTNÝCH RODIŤOV. Krstní rodičia musia mať primeraný vek. Nesmú to byť deti. Deti ešte potrebujú náboženskú výuku a výchovu, ako by teda mohli iných vyučovať a vychovávať? — Majú to byť katolíci, nie inoverci alebo odpadlíci. Takí krstní rodičia nielen že by dieťa a nevedeli k pravej viere, ale by ho ešte od nej odvedli. Tiež to nesmú byť dieťa nábožensky ahostajní alebo dieťa civilne alebo v inovereckom chráme sobášení. Akože by takíto dieťa iných vo viere upevňovali, keď sami po tej viere šliapu? — Krstní rodičia majú poznať aspoň základné pravdy nášho náboženstva.

4. KEDY MÁ BYŤ DIEŤA A POKRSTENÉ. Keďže každé novonarodené dieťa a je v ustavení nebezpečenstva smrti, aj vtedy, keď sa zdá, že je zdravé a mocné, treba ísť s ním o najskôr na krst. Beda rodičom, ktorí z vlastnej viny nechávajú dieťa umrieť bez krstu! Už aj z lásky k Bohu majú sa rodičia ísť skôr poponáhľať a dieťa pokrstiť, lebo Pán Boh až pri krste nachádza v dieťati za úbenie, lebo len vtedy stáva sa Jeho dieťaťom. Ale rodičia už aj z lásky k sebe samým by mali dieťa ísť skôr dať pokrstiť, lebo pri krste stáva sa dieťaťom anjelom. A tento anjelik v strede rodiny bude svolávať požehnanie božie na celý dom.

5. PRI VCHODE CHRÁMU. Krstní rodičia ostanú s dieťaťom stáť pri vchode chrámovom na znak toho, že je ešte nehodné vojsť dovnútra, kým sa neoistí z dedičného hriechu a kým nepriberie úbiť, že sa celkom odovzdáva do služieb Krista Pána. Keď v superpelícii s fialovou štólou pristúpi k dieťatu a pýta sa: „**Ako sa bude volať toto dieťa?**“ Krstní rodičia povedú meno niektorého svätca, pod ktorého sa bude dieťa volať.

6. DÝCHNUTIE. Po rozličných otázkach, na ktoré krstní rodičia odpovedajú, keď dýchne do tváre dieťaťa, aby zničil moc zlého ducha, a rozkazuje mu, aby dal miesto Duchu Svätému.

7. POLOŽENIE RUKY. Keď položí ruku na hlavu dieťaťa a na znak, že ho Boh berie pod svoju ochranu.

8. SO V ÚSTACH. Keď dáva dieťaťu so do úst. So je obrazom múdrosti nebeskej. Táto múdrosť, ktorú má vyhadzovať vo svätom náboženstve, má ho chrániť od mravnej skazy, tak ako so chráni pokrmy od hniloby.

9. ŠTÓLA NA DIEŤAŤA. Keď položí koniec štóly na dieťa. To znamená duchovnú ochranu, ktorú dostane ako len cirkevný svätec.

10. UŠI A NOS POTRETÉ SLINOU. K az posliní si palec a dotkne sa ním uší a nosa krstenca. Týmto upozoruje krstenca, aby uenie Kristovo s rados ou po úval a ním sa tak správal, aby jeho život bol Bohu úbeznoú vô ou.

11. KRSTNÝ S UB. Krstní rodi ia za die a urobia krstný s ub, v ktorom krstenc s ubuje, že sa odrieka diabla, jeho pýchy a všetkých jeho skutkov.

12. MAZANIE OLEJOM KRSTENCOV. K az pomaže krstenca v podobe kríža na prsiach a medzi lopatkami na znamenie, že krstenc vyzbrojuje sa potrebnou silou do boja proti diablove, ktorého sa zriekol.

13. BIELA ŠTÓLA. K az mal dosial fialovú štólu smútku, že je die a v hriechu. Teraz si ju však zamie a s bielou na znamenie, že už je tu radostná chví a sv. krstu, ktorým sa o istí od hriechu.

14. VYZNANIE VIERY. Krstní rodi ia vyznávajú vieru miesto krstenca. Napokon pýta sa k az: „**i sa chceš da pokrsti** ?“ Nato krstní rodi ia odpovedia: „**Chcem.**“

15. VLASTNÝ KRST. Po týchto prípravách príde vlastný krst. K az leje na hlavu krstencovu tri razy vodu v podobe kríža a pritom hovorí: (Meno) „**Ja a krstím v mene Otca i Syna i Ducha Svätého.**“ Trojité poliatie poukazuje na tri božské osoby, v mene ktorých sa ude uje sv. krst. Liatie vody v podobe kríža nám pripomína, že Ježiš Kristus svojou smr ou na kríži získal loveku milos , ktorú dostáva sv. krstom.

16. POMAZANIE KRIZMOU. K az pomáže krstenca na temene hlavy svätou krizmou v podobe križa. To znamená, že pokrstenému vtlá a pri krste nezmazate né znamenie kres ana, príslušníka Kristovho.

17. BIELE RÚCHO, ktoré dáva k az na krstenca, je znamením, že duša pokrsteného je teraz istá. Túto istotu má pokrstený zachova cez celý život.

18. HORIAČA SVIE KA v rukách krstných rodi ov pripomína pokrstenému nostný život. K az ho pritom napomína, aby bol vždycky pripravený s nostným životom predstúpi pred súd boží. Slovmi: „**Odí v pokoji a Pán nech je s tebou**“ krst je skon ený.

19. OBRADY PRI KRSTE DOSPELÝCH sú skoro tie isté, ako pri krste dietok. Dospelý si však na otázky k azove odpovedá sám a nie krstní rodi ia. Dospelý pred krstom musí by vyu ený vo viere, musí o tova svoje osobné hriechy a musí vyzna vieru a urobi krstný s ub.

20. KATECHUMENI. V prvých kres anských dobách dospelí pripravovali sa dlhší as na krst a volali sa katechumeni, t. j. žiaci. Pokrstenie katechumenov dialo sa dva razy do roka: na Bielu sobotu a v sobotu pred Turícami. Na pamiatku toho podnes sa svätí v tieto dni krstná voda.

Cvi enie: 1. Kde sa má odbavi krst? Môže sa odbavi aj v súkromnom dome? 2. Aké meno má dosta die a pri krste? Pre o meno svätého? 3. Kto drží v náru í die a? Aké sú povinnosti krstných rodi ov? a) o požadujeme od krstných rodi ov? 4. Kedy má by die a pokrstené? 5. Pre o zstanú s die a om pri vchode chrámu? 6 o znamená dýchnutie do tváre die a a? 7. Na aké znamenie dáva k az ruku na hlavu die a a? 8. o znamená so v ústach die a a? 9. o znamená štóla na dieati? 10. Aké upozornenie dáva k az krstencovi tým, že mu uši a nos potiera slinou? 11. oho sa zrieka krstenc pri krstnom s ube? 12. Na aké znamenie pomáže k az krstenca olejom na prsiach a medzi lopatkami? 13. Na aké znamenie zamie a si k az fialovú štólu s bielou? 14. o robí a o hovorí k az, ke krstí? Na o poukazuje trojité poliatie? o nám pripomína liatie vody v podobe križa? 15. o znamená pomazanie krstenca krizmou na temene hlavy? 16. o znamená biele rúcho, ktoré k az dáva na krstenca? 17. o pripomína horiaca svie ka v rukách krstných rodi ov? Akými slovami sa kon í krst? 18. Aké sú obrady pri krste dospelých? Aká príprava predchádza pred krstom u dospelého? 19. Ako sa volali v prvých kres anských dobách tí, o sa pripravovali na krst?

Úloha: *Spýtajte sa svojich rodi ov, kedy vás dali pokrsti . De krstu vpište si do svojich modlitebných knižo iek ako najpamätnejší, lebo vtedy ste sa zrodili pre krá ovstvo božie. Vo výro itý de svojho krstu obnovte krstný s ub a pristúpte k sviatosti pokánia a k sv. prijímaniu.*

C

BIRMOVANIE.

ms 1. **BIRMOVANIE** je sviatos , v ktorej Duch Svätý pokrsteného loveka posil uje, aby svoju vieru stato ne vyznával a po-d a nej aj žil.

2. **USTANOVENIE BIRMOVANIA.** Ke apoštoli po uli, že Samária prijala slovo božie, poslali k nim Petra a Jána. Ke tam prišli, modlili sa za nich, aby mohli prija Ducha Svätého, lebo ešte ani na jedného z nich nesostúpil, ke že boli len pokrstení v mene Pána Ježiša. Vtedy vkladali ruky na nich a oni prijali Ducha Svätého (Skt 8, 14—17). — Táto právomoc ude-ova silu Ducha Svätého prešla s apoštolov na biskupov. Mimo-riadne môžu birmova aj k azi, ke sú na to splnomocnení, ako aj k azi východného obradu a misionári.

3. **PRÍPRAVA NA SVIATOS BIRMOVANIA.** Birmovanie je ve ká vec v našom živote. Na ve ké veci a udalosti treba sa však náležite pripravi . Aj apoštoli sa pripravovali na prijatie Ducha Svätého modlitbou a pôstom. Pod a ich príkladu aj my sa máme pripravova modlitbou. alej máme by dôkladne pou-ení o tejto sviatosti, pristúpi k sv. spovedi a sv. prijímaniu a obnovi si krstný s ub.

4. **AKO UDE UJE BISKUP SVIATOS BIRMOVANIA.** — a) Vkladá ruky nad všetkých birmovancov a vyprosuje im sedem darov Ducha Svätého; b) Kladie svoju pravú ruku na hlavu každého birmovanca osobitne a pomaže ho svätou krizmou na ele, robiac na om kríž, pri om hovorí: „**(Meno) Zna ím a znakom kríža a posil ujem a krizmou spasenia v mene Otca i Syna i Ducha Svätého.**“ c) Dáva každému birmovancovi jemný úder po tvári so slovami: „**Pax tecum = Pokoj s tebou.**“ d) Modlí sa nakoniec nad všetkými birmovancami, dáva im sväté požehnanie a prepúš a ich.

5. **VÝZNAM OBRADOV.** — a) *Vkladá ruky nad všetkých birmovancov a vyprosuje im sedem darov Ducha Svätého.* — Už pri krste sme prijali Ducha Svätého, ale vo sviatosti birmovania na nás sostupuje v plnej miere a so všetkými darmi. Posil uje nás vo viere, dodáva nám odvahy, aby sme ju pred svetom neohrozene vyznávali, verné plnili jej prikázania, bránili ju proti všetkým útokom a radšej všetko možné vytrpeli, než aby sme ju zradili.

b) **KLADIE PRAVÚ RUKU NA HLAVU BIRMOVANCA.** — V Starom zákone patriarchovia, proroci, ve k azi svoje slávnostné modlitby sprevádzali kladením rúk. Aj patriarchovia Nového zákona

apoštoli Ježiša Krista používali kladenie rúk, ako o tom svedčia Skutky apoštolské, aby ude ovali Ducha Svätého. Odtiaľ má pôvod kladenie rúk, ktoré sa deje pri ude ovaní sviatosti birmovania.

c) POMAŽE HO SVÄTOU KRIZMOU. — Svätá krizma je smes olivového oleja s balzomom, ktorý biskup svätí na Zelený štvrtok. Obe tieto hmoty majú hlboký význam. *Olej* obsahuje v sebe tuchu. To je obraz plnosti darov a milostí, ktoré zostupujú od Ducha

Svätého na birmovanca. *Olej* má zvláštnu prednosť, že oživuje telesné údy a robí ich ohybnými. Preto za starých ias zápasníci natierali sa olejom, aby sa posilnili a stali sa nepremožiteľnými v boji. Aj to je krásny obraz vnútornej sily, ktorú dostávame od Ducha Svätého, aby sme obratne mohli víťaziť nad svetom, telom a diablom. *Balzam* zasa, ktorý chráni telá pred hnilobou, naznačuje vznesenú milosť, ktorú dostáva birmovanec, aby sa zachoval istý od hniloby hriechov a v dobrom vytrval až do konca. — Balzam šíri úbezňu vôdu, čo znamená, že birmovanec má šíriť okolo seba úbezňu vôdu a tak iným dávať dobrý príklad.

d) POMAŽANIE SV. KRIZMOU NA ELE. — Ako hlava je najprednejšou iastkou tela, tak zasa elo je najprednejšou iastkou

hlavy. Kto je na vo a o pyšný, elo nosí vysoko. A kres ana biskup pomaže na elo preto, aby si zakladal na tom, že je zapísaný medzi udatných vojakov Ježiša Krista.

e) KRÍŽ NA ELE je birmovancovi ponau ením, že všetku nádej má sklada v kríži Pána Ježiša, v ktorom je spása, život a naše zm tvychvstanie. Dokonalý kres an ochotne trpí s Kristom Pánom a pokladá za kríž, keby mal ži bez kríža.

f) JEMNÝ ÚDER PO TVÁRI znamená, že birmovanec ako dobrý vojak má pre Ježiša Krista ochotne znáša potupy a prenasledovania.

6. BIRMOVNÉ MENO. Každý birmovanec vyvolí si pri birmovke meno nejakého svätého, ktorý má by pre birmovanca vzorom a ochrancom v duchovnom boji.

7. BIRMOVNÍ RODI IA. Na birmovanie volajú si birmovanci birmovných rodi ov. (Pri mladíkoch birmovný otec, pri diev atách birmovná matka.) Títo majú by už pobirmovaní a dobrí katolíci. Ve a ráz birmovanci neh adia na to, aby ich birmovní rodi ia boli dobrí katolíci, len aby boli bohatí, aby takto prišli k ím vä šiemu daru. Takéto zlozvyky musia presta ! Birmovní rodi ia sa zaväzujú, že v nebezpe enstve duchovného boja budú birmovancovi pomáha . Na znamenie tohto záväzku birmovní rodi ia kladú pri birmovaní pravú ruku na pravé plece birmovanca. Ale aj bez birmovného rodi a možno prija sviatos birmovania. Medzi birmovaným a birmovným rodi om vznikne duchovné príbuzenstvo, ktoré však netvorí manželskú prekážku.

8. KTO MÁ PRIJA SVIATOS BIRMOVANIA. Birmovanie nie je síce nevyhnutne potrebné pre spasenie, ale hriech by páchal ten, kto by o nestál. Bolo by to od neho ve kou urážkou Boha, pretože by poh dal drahocennou zbra ou a mocnou ochranou proti nepriate om svojho spasenia, ktorú mu v tejto sviatosti pripravil Ježiš Kristus. Svätí Otcovia rozprávajú o istom Novátovi, ktorý zanedbal birmovanie, že sa stal ve kým bludárom a biedne skon il svoj život. Celé toto jeho neš astie pripisujú tomu, že nestál o sviatos birmovania.

Pobirmovaný rytier Kristov smelo vyznáva:

*Udatný som vojak
pod Kristovým práporom!
Mužne sa vzopriem
nepriate ským náporom.*

Cvi enie: 1. o je birmovanie? 2. Ako bola ustanovená táto sviatos ? 3. Aká má by príprava na prijatie sviatosti birmovania? 4. Ako ju ude uje biskup? 5. a) o znamená vkladanie rúk nad všetkých birmovancov? b) o znamená položenie pravej ruky na hlavu birmovanca?

c) Aký význam má svätá krizma? d), e) Pre o pomaže? sv. krizmou na ele a v podobe kríža? 6, Pre o prijíma birmovanec pri birmovke nové meno? 7. Koho si volajú birmovanci na sviatos birmovania? Aké vlastnosti musia ma birmovní rodi ia? o vznikne medzi birmovaným a birmovným rodi om? 8. Kto má prija sviatos birmovania? o rozprávajú svätí Otcovia o Novátovi?

D.

SVIATOS OLTÁRNA.

ms

1. USTANOVENIE. Kristus Pán v predve er svojho umu- enia shromaždil svojich apoštolov v jeruzalemskom ve eradle, kde ustanovil sviatos Oltárnu. Pán Ježiš vzal do rúk chlieb a dobre ore il, lámal a dával svojim u eníkom a riekol: **Vezmite a jedzte, toto je telo moje;** a vzal kalich, v aký vzdával a dal im a riekol: **Pite z tohto všetci, lebo toto je moja krv. Toto i te na moju pamiatku!**

2. MOC PREMIE ANIA. Kristus Pán dal aj apoštolom roz- kaz a tým aj **moc**, aby chlieb a víno premie ali na jeho telo a krv týmito slovami: **Toto i te na moju pamiatku!** — Táto moc prešla od apoštolov na biskupov a k azov, ktorí ju používajú pri sv. omši, ke premie ajú chlieb a víno na telo a krv Krista Pána.

3. SPÔSOBY OSTÁVAJÚ. Po premenení je už na oltári opravdivé telo a opravdivá krv Krista Pána, hoci **spôsoby chle- ba a vína ostávajú alej** ako šaty sviatostného Krista Pána. — Pod spôsobmi chleba a vína rozumieme: podobu, farbu, chu , vô u, váhu, silu chlebovú a vínovú.

4. SVIATOS OLTÁRNA je opravdivé telo a krv Pána Je- žiša pod spôsobmi chleba a vína. — **Vo sviatosti Oltárnej je prí- tomný živý Kristus Pán so svojím osláveným telom a krvou.**

5. SMYSEL USTANOVENIA SVIATOSTI OLTÁRNEJ. Pán Ježiš ustanovil sviatos Oltárnu preto: 1. aby ako lovek medzi nami prebýval, 2. aby denne opakoval obetu sv. kríža pri sv. omši a 3. aby bol pokrmom našich duší.

a) **BOH MEDZI NAMI.** — Boh je láska. Všetko, o robí, robí z lásky. Z lásky nás stvoril, z lásky nás vykúpil, z lásky nám zacho- váva život. A z lásky k nám ustanovil Sviatos Oltárnu, aby zasa aj po svojom nanebevstúpení ostáva medzi nami. Je v našich bo- hostánkoch a aká na nás, aby sme sa mu poklonili, akovali mu a o nie o ho prosili.

b) **OPAKOVANIE OBETY SV. KRÍŽA.** Zábudlivos je udkou chybou. Kristus Pán vedel o tejto chybe. Vedel aj to, že by sme boli

na ho skoro zabudli, keby nám nezanechal nejakú vzácnu pamiatku. Kristus aj nám zanechal prevzácný dar, ale neboly to jeho jasli ky, ani jeho kríž, ale zanechal nám sviatos Oltárnu, do ktorej vložil seba samého, svoje telo, svoju krv, svoju dušu, svoje celé božstvo. Zanechal nám ju na pamiatku svojho utrpenia a svojej smrti, lebo sv. omša je pravým nekrvavým opakovaním jeho obety na kríži.

c) **POKRM NAŠICH DUŠÍ.** — Hlavným cieľom, pre ktorý Kristus Pán ustanovil sviatos Oltárnu, bolo predovšetkým nasycova naše duše. Ako telo potrebuje pokrm, aby nezahynulo, tak aj našej duši je potrebný pokrm. Tento pokrm podáva sa našej duši vo sviatosti Oltárnej. Telo potrebuje pre život hmotný pokrm, duša, ako duchovná bytos, potrebuje duchovný pokrm.

s **6. AŽKOSTI OKOLO SVIATOSTI OLTÁRNEJ.** Koluje ve a pochybností o skuto nej prítomnosti živého Pána Ježiša vo sviatosti Oltárnej. Niektorí sa pýtajú: Pre o sa Pán Ježiš vo sv. hostii aspo niekedy nedá vidie alebo cíti? Pre o aj po premenení vidíme na oltári ten istý chlieb a v kalichu víno ako pred premenením? — Odpovedáme: Ke sa nedá Pán Ježiš v premenenej hostii nejako pozorova, robí to preto, aby sme mohli osved i svoju vieru a obohati sa tým vä šmi zasluchami pre nebo, lebo sviatos Oltárna je pre nás tajomstvom. — alej namietajú: Ako sa môže vmesti nekone ný Boh, Ježiš, do malej hostie? — Odpovedáme: Tak ako sa ohrani il nekone ný Boh v tele dospelého muža alebo mali kého die atka Ježiša, tak iste sa môže ohrani i aj malými rozmermi hostie. — Napokon sa sputujú: Ako sa vmestí Pán Ježiš do hostii a do drobných kvapiek vína? — Odpovedáme: Pán Ježiš sa netisne do pórov oblátky a vína, ale p o d s t a t a chleba a vína premení sa na živého Krista Pána.

a) **SÚHRN K AŽKOSTIAM.** Nelámme si zbyto ne hlavu snahou pochopi, ako je prítomný Pán Ježiš vo sviatosti Oltárnej. Staros o to prenehajme Jemu. Nám nech sta í, že z jeho hodnoverných úst celkom iste vieme, že je v nej skuto ne prítomný, ako to sta ilo miliómom veriacich od ias apoštolských až po naše asy.

ms b) **OŽIVENIE VIERY.** Kedyko vek vstúpime do chrámu božieho alebo z neho odchádzame, oživme si vieru úprimnou modlitbou:

Najsvätejší Pane Ježišu Kriste, tu a vo všetkých chrámoch na celom okruhu zemskom klaniame sa Ti a vebíme a; lebo si svätým krížom svojim svet vykúpil. (Ak sa ju pomodlíme k a ia ky, dosiahneme 7 rokov odp.)

7. SVÄTÉ PRIJÍMANIE. Pán Ježiš neostal medzi nami preto, aby sme ho len opatrovali vo svätostánku, v cibóriu, lež aby našiel príbytok v našich srdciach. Tak ako pre telo prijímame denne pokrm, tak aj duša by sa mala denne nasycova pokrmom

svätého prijímania. A je mnoho udí, ktorí bez denného svätého prijímania by nemohli ani ži, lebo pri sv. prijímaní požívame **oslávené telo a krv Krista Pána za pokrm našej duše.**

a) **PRIJÍMANIE POD OBOMA A POD JEDNÝM SPÔSOBOM.** Ke k az slúži sv. omšu, prijíma Sviatos Oltárnu pod spôsobom chleba a vína. Mimo sv. omše tak k az ako aj ostatní veriaci prijímajú len pod spôsobom chleba. Aj ten, kto len pod spôsobom chleba prijíma, prijíma celého Krista Pána, pretože Kristus Pán je pod každým spôsobom celý prítomný.

b) **PRÍPRAVA.** Ke sa chceme sta ú astnými milostí sv. prijímania, musíme sa na pripravi *duševne a telesne.*

c) **DUŠEVNÁ príprava.** Kto chce pristúpi k sv. prijímaniu, nesmie ma na duši smrte ného hriechu.

d) **TELESNÁ príprava.** Okrem istoty srdca musíme i. svoje telo pripravi, a to tak, aby sme od dvanástej hodiny no nej ni nepožívali a aby sme v istých šatách pristúpili k sv. prijímaniu.

8. BEZPROSTREDNÁ PRÍPRAVA NA SV. PRIJÍMANIE.

Na sv. prijímanie môžeme sa pripravi týmito úvahami: 1. Kto prichádza? Ježiš, nekone ný Boh, krá neba i zeme, môj Vykupite a budúci Sudca. Verím, Pane, klaniam sa Ti. — 2. Ku komu prichádza? K úbohému hriešnikovi, ktorý ho tak asto a ažko obrazil. Pokora, útos. — 3. Pre o prichádza? Z milosrdnej lásky, aby sa o najužšie spojil so mnou a m a obsypal nebeskými darmi. Nádej, láska, vrúcna túžba. — ím lepšie sa pripravíme, tým vä šie sú ú inky svätého prijímania.

a) **PRED SV. PRIJÍMANÍM.** Sväté prijímanie býva oby ajne cez sv. omšu, a to po prijímaní k azovom. Kto chce ís na sv. prijímanie, prik akne k zábradliu, ktoré je prikryté bielym plátnom. Miništrant hovorí v mene prijímajúcich vyznanie alebo konfiteor. Pri tomto vyznaní máme ešte raz vzbudí útos nad svojimi hriechami.

9. OBRADY PRI SVÄTOM PRIJÍMANÍ. K az vyberie zo svätostánku cibórium, postaví ho na oltár, obráti sa k prijímajúcim a prosí Boha so sopätými rukami, aby sa zmiloval nad nimi a odpustil im hriechy. Potom urobí nad nimi kríž a dáva im všeobecné rozhrešenie. Potom vezme cibórium, vyberie z neho jednu hostiu, obráti sa k udu a hovorí: „H a, Baránok Boží, h a, ktorý sníma hriechy sveta“ a potom tri razy: „Pane, nie som hodný, aby si vošiel pod moju strechu, ale povedz len slovom a uzdravená bude duša moja.“ Ke k az ukazuje udu sv. hostiu, máme sa jej kla a, s pokorou bi sa v prsia a hovorí: „Pane, nie som hodný, aby si vošiel pod moju strechu, ale povedz len slovom a uzdravená bude duša moja.“ K az potom sostúpi k prijímajúcim a prv než položí sv. hostiu na jazyk prijímajúceho,

urobí ou nad cibóriom kríž, ím ho žehná a pritom hovorí: „Telo Pána nášho Ježiša Krista nech ochra uje tvoju dušu pre život ve ný. Amen.

Ke prijímame sv. hostiu, máme:

1. k aknú , hlavu zdvihnú , ústa slušne otvori a jazyk položi na spodnú peru; 2. svätú hostiu prehlnú , nehrýz , ani dlho v ústach nedrža ; 3. svätú hostiu, keby sa nám prilepila na podnebie, nie prstom, ale jazykom odlepi .

10. PO SVÄTOM PRIJÍMANÍ zotrvajme aspo 10—15 min. v pobožnosti, kla ajme sa Spasite ovi, dôverne sa s ním rozprávajme, akujme mu, obetujme sa mu a prosme ho o milosti pre seba a pre iných. — Chvíle, v ktorých je Pán Ježiš v nás skuto ne prítomný, sú najdrahšie a najš astnejšie v našom živote. Strávme ich v najvä šej sústredenosti. To vyžaduje oh ad na nebeského hos a a naše vlastné dobro.

11. MILOSTI SV. PRIJÍMANIA. Sv. prijímanie o najužšie nás spojuje s Kristom, prame om všetkých milostí. Ale najmä tieto ú inky prináša: 1. rozmnožuje v nás nadprirodzený život duše, 2. o is uje nás od všedných hriechov a chráni od smrte ných, 3. oslabuje zlé náklonnosti a dodáva chuti a sily na dobré a 4. je zárukou nášho slávneho vzkriesenia a ve ného spasenia. Sväté prijímanie má teda najvä ší význam pre dosiahnutie dokonalosti.

12. KAŽDODENNÉ SV. PRIJÍMANIE. Cirkev sv. si vrúčne želá, aby veriaci asto, ba pod a možností denne pristupovali k sv. prijímaniu, ako to bolo všeobecným zvykom u prvých kres anov. — Každý de smie ís na sv. prijímanie, kto: 1. nemá **smrte ného hriechu** a 2. kto pristupuje s **istým úmyslom**.

Kto spáchal **ažký hriech**, musí sa vyspoveda ešte pred svätým prijímaním. Len útos vzbudí tu nesta í. **Všedné hriechy**, napr. dobrovo ná roztržitos pri modlitbe, netrepezlivos a menšie chyby nerobia sväté prijímanie nehodným. Pre ne teda nevz a ujme sa od stola Pánovho. Ke že však hatia ú inkovanie svätého prijímania, treba sa ich predovšetkým zbavi srde nou útos ou a potom s tým vä šou dôverou pristúpi k stolu Pánovmu.

Úmysel je istý, ke prijímame preto, aby sme ostali ochránení pred hriechmi, aby sme sa Božskému Spasite ovi pá ili, alebo z iných nadprirodzených pohnútok. Úmysel nie je istý, ke prijímame zo zvyku, zo strachu udského, z márnivosti, aby nás udia chválili ap.

13. DUCHOVNÉ SV. PRIJÍMANIE. Ke nemôžeme skuto ne prijíma , prijímajme aspo duchovne. Duchovné prijímanie odbavujeme si takto: 1. nakrátko sa pripravíme ako na skuto né prijímanie, 2. prosíme Spasite a, aby nám do srdca zavítal, 3. v srdci sa mu klaniame, akujeme mu, milujeme ho a prosíme, ako keby bol naozaj u nás.

a) **ASTÉ DUCHOVNÉ SV. PRIJÍMANIE** sa ve mi odporú a, lebo: 1. Spasite ovi sa to ve mi pá i, 2. lebo má podobné ú inky ako sviatostné prijímanie, 3. lebo je ve mi ahké a môžeme si ho tak asto odbavova , ako asto len chceme. — Môžeme ho odbavova na každom mieste, každý as a za najrozli nejších okolností. asté duchovné prijímanie je výbornou prípravou na ozajstné prijatie nebeskej hostiny.

b) **DUCHOVNÉ PRIJÍMANIE SI ODBAVUJEME NAJMÄ:** a) v dni, ke skuto ne neprijímame, b) pri návšteve sviatosti Oltárnej, c) vo zvláštnom spytovaní svedomia a d) ko ráz nás vnútorný hlas na povzbudzuje.

14. SV. PRIJÍMANIE MIMO SV. OMŠE podáva k az v superpelcii a s bielou štólou. Urobí všetko tak, ako ke dáva cez sv. omšu. Ke sa vráti k oltáru po sv. prijímaní, umyje si prsty v malej nádobke s vodou, ktorá býva umiestená na oltári, potom sa obráti k udu a udelí tým, ktorí boli na sv. prijímaní, požehnanie, pri om hovorí: „Požehnanie všemohúceho Boha Otca i Syna i Ducha Svätého nech sostúpi na vás a zostane s vami vždycky.“

Cvi enie: 1. Kedy a akými slovami ustanovil Kristus Pán sviatos Oltárnu? 2. Komu dal Kristus Pán moc premie a ? Na koho prešla táto moc? 3. o sa stane na oltári po premenení? o rozumieme pod spôsobmi chleba a vína? 4. o je teda sviatos Oltárna? 5. Pre o ustanovil P Ježiš sviatos Oltárnu? a) Pre o ostáva P. Ježiš medzi nami vo sviatosti Oltárnej? b) o je sv. omša? c) o bolo hlavným cie om ustanovenia sviatosti Oltárnej? 6. Aké pochybnosti kolujú okolo sviatosti Oltárnej? o na to odpovieme? a) Na koho máme ponecha všetku staros ? b) Akou modlitbou si oživíme vieru v prítomnos P. Ježiša vo sviatosti Oltárnej pri vstupe do chrámu božieho? 7. o požívame pri sv. prijímaní? a) Ako je to s prijímaním pod oboma a pod jedným spôsobom? b) c), d) V om záleží duševná a telesná príprava? 8. Aká má by bezprostredná príprava na sv. prijímanie? 9. Aké sú obrady pri svätom prijímaní? 10. o máme robi po svätom prijímaní? 11. Aké ú inky nám prináša sv. prijímanie? 12. o máme vedie o každodennom sv. prijímaní? 13. o je duchovné sv. prijímanie a ako ho odbavujeme? a) Pre o sa odporú a asté duchovné sv. prijímanie? b) Kedy si odbavujeme duchovné prijímanie? 14. Aké sú obrady pri sv. prijímaní mimo sv. omše?

E. POKÁNIE.

1. POKÁNIE je sviatos , v ktorej sa nám rozhrešením odpúš ajú hriechy po krste spáchané. Rozhrešenie môže da na to oprávnený k az, a to len tomu veriacemu, ktorý prejavuje pravú a úprimnú útos .

2. LEN BOH SÁM MÔŽE ODPÚŠ A HRIECHY — k az je lovek ako ostatní. Takéto námietky nám hádžu do o ú niektorí u dia. Je pravda, že hriechom sme urazili Boha, ím sme stratili jeho milos a túto milos nám len On môže vráti , len On nám môže nebo otvori a zachráni nás pred peklom. Ale aj to je pravda, že Boh nám môže hriechy odpusti takým spôsobom, akým On za najlepšie uzná. A Boh nám ich odpúš a, ale len s tou podmienkou, ke sa z nich vyspovedáme Jeho zástupcovi tu na zemi: k azovi.

a) **ŽIVOT V NEISTOTE A ISTOTE.** Keby Boh dovolil, aby sme sa len Jemu spovedali, ako by sme sa dozvedeli, že nám hriechy odpustil? Bol by to ustavi ný život v neistote. Neprestajne by sme žili v obave a úzkostiach, i naša útos bola pravá, a i nám Boh preto odpustenie azda neodoprel. — Ale k azské rozhrešenie nás celkom bezpe ne uis uje, že sa nám dostalo odpustenia, napl uje nás ihne vnútornou spokojnos ou, len ke naša spove bola úprimná a útos pravá.

b) **K AZ JE LOVEK AKO OSTATNÍ.** Takto hovoria mnohí. Pravda, aj on je lovek krehký a hriešny. Aj on sa musí spoveda ako ostatní. Ale k az predsa je nielen lovekom ako ostatní. Otec v rodine je lovek ako jeho dievky, ale jednako je nie o viac ako jeho dievky. Má nad nimi od Boha zvláštnu moc. — I svetský sudca je lovek ako my, ale jeho súdne rozsudky platia, ako by ich vyniesla sama hlava štátu. Podobne je tomu u k aza. Je síce lovek ako všetci ostatní, ale má pritom zvláštnu moc, akej iní nemajú: *moc v mene božom odpúš a hriechy.*

3. KEDY DOSTALI K AZI MOC ODPÚŠ A HRIECHY? Že túto moc dostali od Boha, dokazuje nám jasne ústne podanie i evanjelium. Kristus Pán po svojom vzkriesení povedal apoštolom: **Prijmite Ducha Svätého, ktorým odpustíte hriechy, odpúš ajú sa im a ktorým zadržíte, sú zadržané** (Jn 20, 23). Tieto slová celkom jasne dokazujú, že Kristus Pán ustanovil svätú spove . Právomoc odpúš a alebo zadržá hriechy prešla od apoštolov na biskupov a k azov.

a) **MOC ODPÚŠ A A ZADRŽOVA HRIECHY.** — Zo slov Spasite ových poznávame, že svojim apoštolom *nedal len moc odpúš a*

hriechy, ale aj zadržova, t. j. neodpúš a. Nemali teda hriechy odpúš a každému bez rozdielu, ale len tomu, kto si odpustenie zasluhoval. Kristus Pán ich ustanovil za sudcov, aby boli sudcami spravodlivými. K az je sudcom, kajúcnik žalobcom a žalovaným v jednej osobe. K az rozrieši trestnú vec, uloží pokutu a dá rozhrešenie.

4. PRÍPRAVA NA SVIATOS POKÁNIA. Kto chce hodne prija sviatos pokánia, musí sa dobre pripravi. Predovšetkým musíme sa pomodli k Duchu Svätému, aby sme svoje hriechy dokonale poznali. Po tejto modlitbe:

a) **SPYTUJEME SVEDOMIE.** Pri tomto vážne preberáme prikázania božie a cirkevné, sedem hlavných hriechov, povinnosti svojho stavu a pritom sa spytujeme, ako sme sa proti nim prehresili myšlienkami, slovami, skutkami alebo opustením dobrého. Pri ažkých hriechoch treba skúma aj po et a dôležité okolnosti. — alej

b) **UTUJEME ZA HRIECHY.** — útos je boles duše nad spáchanými hriechami. Nejde tu o telesnú boles, akú máme napr. pri bolení zubov, pri strate majetku ap. — Mnohí si myslia, že utujú za svoje hriechy, ke sa iba ústami pomodlia nejakú modlitbu útosti. To ešte nie je útos. Slová útosti treba aj duchom a srdcom sledova. Nie je vôbec potrebné, aby sme „cítili“ boles nad hriechami. Kto si môže naozaj poveda: „Bár by som nebol spáchal ten hriech, bár by som sa bol lepšie premáhal“, má pravú útos. Vôbec, kto sa chce naozaj dobre spoveda, už tým ukazuje, že má útos. útos je najdôležitejšia vec pri spovedi. Bez útosti Boh nám nikdy neodpustí hriechy. útos treba vzbudi pred spove ou alebo aspo pred rozhrešením. — Po útosti urobíme

c) **PREDSAVZATIE** a i rozhodnutie polepši sa. Naše predsavzatie je dobré, ke sme odhodlaní:

1. úprimne polepši svoj život,
2. chráni sa všetkých, aspo všetkých ažkých hriechov,
3. vyhýba sa príležitostiam k hriechu,
4. vykona uloženú pokutu a nahradí zavinenú škodu.

Rozhrešenie neosoží tým, o sa nechcú vyhýba najbližším príležitostiam, ktoré nás zvädzajú k hriechu, napr. osoba, spolo nos, zábava, kniha, miesto a pod. „Kto miluje nebezpe enstvo, zahynie v om“. (Sir 3, 22.)

Po predsavzatí sa

d) **SPOVEDÁME.** Spoveda sa musíme zo všetkých ažkých hriechov, na ktoré sa pamätáme, a poveda aj po et, ko ko rás me ich spáchali a potom uvies dôležité okolnosti. Pri každej spovedi musíme sa vyzna z nejakého skuto ného hriechu, iná je spove neplatná. Nedokonalosti a neisté hriechy nesta ia pre rozhrešenie. Spoveda sa zo všedných hriechov nie je síce potrebné, ale dobré a spasite né.

Spove , v ktorej si zopakujeme všetky alebo niektoré spovede, menuje sa *generálna spove* . Ke takúto spove vykonáme, 1. u íme sa seba lepšie pozna , 2. dostávame od Boha osobitné milosti, a 3. oby ajne dosiahneme mimoriadny pokoj svedomia. Generálna spove je zvláš potrebná, ke sme sa predtým neplatne spovedali a tieto spovede sme ešte nenapravili. — *Po spovedi*

e) ZADOS U INÍME ZA HRIECHY, iže odbavíme k azskú pokutu. Za hriechy zasluhujeme tresty. Ke sa vyspovedáme, Boh nám odpustí ve ný trest. Ale akajú nás ešte asné tresty tu na zemi a v o istci. Tieto asné tresty aspo z iastky si môžeme sotrie zados u inením iže odbavenou pokutou, ktorú nám dá duchovný otec pri sv. spovedi alebo ktorú si sami ukladáme za hriechy.

5. OBRADY PRI SVÁTEJ SPOVEDI. Kajúcnik k akni si ku spovedelnici, prežehná sa a povie: „Rá te mî da sväté požehnanie, aby som sa zo svojich hriechov mohol dobre vyspoveda.“ K az požehná kajúcnika a hovorí: „Pán nech je v tvojom srdci a na tvojich perách, aby si sa hodne a náležite vyznal zo svojich hriechov, v mene Otca i Syna i Ducha Svätého. Amen.“ Kajúcnik potom povie: „Od svojej poslednej sv. spovedi, ktorú som vykonal ... tieto hriechy som spáchal.“ Len o vyzná kajúcnik svoje hriechy, dostane od k aza napomenutie, pokutu za hriechy a vzbudí útos . Vzburdenie útosti môže aj nahlas prejavi napr. týmito slovami: „Bože môj, úprimne utujem, že som sa týchto hriechov dopustil. utujem najmä preto, že som nimi Teba, najlepšieho Otca, najvyššiu a najdokonalejšiu dobrotu, obrazil. Teraz s ubujem, že sa chcem s Tvojou pomocou naozaj polepši , nikdy viac nehreši a každej príležitosti ku hriechu sa chráni.“ K az udelí kajúcnikovi rozhrešenie slovami: „Rozhrešujem a zo všetkých tvojich hriechov v mene Otca i Syna i Ducha Svätého. Amen.“ Ke k az robí pri rozhrešení nad kajúcnikom kríž, ten sa prežehná a odíde, aby si vykonal uložené pokánie.

6. SPOVEDNÉ TAJOMSTVO. K az je zaviazaný ve itým ml aním, a preto, o vo sv. spovedi po uje, nikdy nikomu nesmie vyzradí . To je spovedné tajomstvo. A preto vo sv. spovedi vyznávame sa vždy úprimne zo všetkých svojich hriechov.

Cvi enie: 1. o je pokánie? 2. a), b) Aké námietky nám hádzu do o ú naši nepriatelia vo veci odpúš ania hriechov? 3. Kedy dostali k azi moc odpúš a hriechy? a) i Kristus Pán dal apoštolom len moc o d p úš a hriechy? 4. a), b), c), d), e) Ako sa máme pripravi na sviatos pokánia? 5. Aké sú obrady pri sv. spovedi? 6. Pre o sa nemusíme obáva spoveda sa k azovi? Vyzradí to azda niekomu?

F.

ODPUSTKY.

ms Slovo *odpustky* poznajú dobre priatelia i nepriatelia viery, ale málo je tých, o by správne chápali jeho význam, a preto si z neho aj posmech robia. Potupujú, o nepoznajú.

1. O SÚ ODPUSTKY. Za hriech si lovek zaslúži trest. Za aždý hriech taký trest, ktorý by pykal v pekle celú ve nos — teda *ve ný trest*. Za ahký hriech trest, ktorý by pykal nejaký as alebo tu na zemi alebo po smrti v o istci — teda *asný trest*.

Ke si niekto vykoná riadne sv. spove , odpúš a sa mu hriech a ve ný trest, teda peklo. Ale asný trest sa pri spovedi nikdy neodpúš a. Boh je síce najvyšš milosrdný, že nám odpúš a hriech a peklo, ale je aj spravodlivý a asný trest nám necháva, aby sme si ho vytrpeli.

A i tento asný trest nemôžeme ni ím zmaza ? Môžeme — a to modlitbou, almužnou, pôstom a inými kajúcimi skutkami. Ale niektorý lovek pre ve ké množstvo svojich hriechov má to ko asných trestov, že ich nezmaže nijakými kajúcimi skutkami — i keby žil akoko vek dlho. o sa stane s takým lovekom po smrti? Ak je inakšie istý, musí si vytrpie tieto asné tresty v o istci. A nemohol by nejakým spôsobom obís o istec?

Radujme sa, tu prichádza s pomocou hlava Cirkvi so svojimi k ú ami od krá ovstva nebeského — a ude uje nám *odpustky*. o to znamená, že nám ude uje odpustky?

Cirkev má nevy erpate ný poklad zásluh z kajúcich skutkov. Len sa rozpome me na Ježiša Krista. Jediná kvapka jeho krvi stala, aby bolo udstvo vykúpené, a predsa on trpel omnoho viac. Kde sa podely všetky tieto zásluhy, ktorých nebolo treba na vykúpenie udstva? Sú azda stratené? Nie! Kristus Pán ich zanechal svojej Cirkvi ako poklad. Podobne i svätí a svätice božie získali mnoho zásluh prísnyimi a kajúcimi skutkami, ktoré sami nepotrebovali. Všetky tieto zásluhy zdedila Cirkev ako vzácny poklad, ktorý otvára hlava Cirkvi kajúcnikom a ude uje im tzv. odpustky, t. j. ude uje im z týchto zásluh to ko, aby sa im ich asné tresty alebo celkom alebo len iasto ne zmazaly.

Niekedy sa stane, že bohatý priate zaplatí dlžobu svojho chudobného priate a. Ale o je u udí zriedkavos ou, robí s ochotou skoro neprestajne naša matka Cirkev. My máme všetci ve ké dlžoby u P. Boha. Touto dlžobou sú asné tresty za hriechy. Iste by sme museli túto dlžobu zaplatí alebo kajúcimi skutkami tu na zemi, alebo utrpením v o istci. Ale tu nám prichádza na pomoc Cirkev, berie zo svojho pokladu zásluh Ježiša Krista, Panny Márie a svätých, ktorými vládne, a dlhy naše u Pána Boha za nás platí: ude uje nám odpustky.

2. KO KORAKÉ SÚ ODPUSTKY. Dvojaké: *plnomocné a neplnomocné.*

a) **PLNOMOCNÉ** sú odpustenie všetkých asných trestov za hriechy. Kto získa tieto odpustky, pred Bohom je úplne ospravedlnený. Keby taký lovek, ktorý získal plnomocné odpustky, zomrel, prišiel by rovno do neba. Takými plnomocnými odpustkami sú:

ms

b) **JUBILEJNÉ ODPUSTKY** alebo odpustky *milostivého roku*. o sú to *jubilejné* odpustky alebo odpustky *milostivého roku*? Už Izraeliti v Starom zákone slávievali taký milostivý rok. Jeho zatiaľ ohlasovali k azi so strechy jeruzalemského chrámu hlasom po ných vojenských trúb. A pretože sa po ná vojenská trúba volá hebrejsky *jobél* alebo *júbal*, ten rok a menoval *šechat da jobél*, rok vojenskej po nej trúby alebo jubilejný rok. U Izraelitov to bol každý päťdesiaty rok. V tomto roku dostávalo sa Izraelitom rozličných výhod. Pri tejto zvláštnej jubilejnej slávnosti prepustili sa na slobodu všetci otroci a väzni. Predaný alebo zhabaný majetok sa vrátil pôvodným majiteľom, dlhy sa odpustili, pôda ostala neobrobená: bol to rok: preukazovania dobra a pokoja. — Hebrejské jubileum bolo obrazom kres anského jubilea, milostivého roku, pretože sa v ňom v hojnej miere rozdeľuje z pokladov zásluh Ježiša Krista. Kres anské jubileum odpúšťa duchovné dlhy úbohým hriešnikom, vyslobodzuje väzňov a otrokov zo satanových kráčov a stávajú sa takto pravými dedičmi kráľovstva božieho. Cirkvi si želá, aby tento rok bol pre veriacich rokom odpustku, aby trochu zabudli na pozemské starosti a tým väčšie aby rozjímali o záujmoch svojej duše. — Nám kres anom platí dnes jubilejný rok každý 25. rok. Slávi sa na pamiatku založenia Cirkvi. Niekedy zo zvláštnych príčin môže pápež vyhlásiť aj iný rok za jubilejný, za milostivý rok. Aj pápež Pius XI. vyhlásil rok 1933 za milostivý, pretože nám pripomínal rok, keď pred 1900 rokmi Spasiteľ za nás trpel a zomrel. Veriaci v takom roku môžu dosiahnuť viac milostí pre dušu a pre večný i asný život (napr. plnomocné odpustky) než v inom roku, preto ten rok voláme milostivým alebo jubilejným, zvlášť pamätným. Po iatku takého milostivého roku uvádza sa v Ríme zvláštnou slávnosťou. Pápež otvára tzv. svätú alebo jubilejnú bránu v chráme sv. Petra. Brána je zamurovaná. Pápež zaklope na ňu kladivom a murári hne za ňou odmurávajú. Pápež potom touto bránou vojde do svätopeterského chrámu a vyhlási za iatku milostivého jubilejného roku. Po roku znovu sa táto jubilejná alebo svätá brána zamuruje. — Milostivý rok slávieval sa predtým raz za sto rokov, potom za 50 rokov, až napokon pápež Pavol II. r. 1470 ustanovil, aby sa každých 25 rokov slávieval jubilejný rok, a tak je to dosiaľ. Podmienky získania týchto odpustkov v jubilejnom roku vždycky sa verejne ohlasujú.

ms

c) **ODPUSTKY PORCIUNKULNÉ**. Sv. František z Assisi ich dostal od pápeža Honorio III. r. 1222. Tieto získajú tí, o 2. augusta prijmú sv. sviatosti a navštívia niektorý františkánsky chrám alebo niektorý farský chrám, ktorý je stanovený od biskupa na získanie plnomocných odpustkov.

d) **ODPUSTKY V HODINE SMRTI.** Ude ovanie týchto odpustkov siaha až do prvých storočí Cirkvi. Je celkom prirodzené, že pápeži z vekeho duchovného pokladu ude ovali veriacim mimoriadne štedrým spôsobom v tej strašnej chvíli, keď mali predstúpiť pred súdnu stolicu, božiu. Tieto odpustky ude uje každý, kto sa nemocných zaopatruje sv. sviatosťami. Na získanie týchto odpustkov sa vyžaduje, aby boli ochotní svoje bolesti trpezlivo znášať a na zadosť učeniu za hriechy prijať všetko, i smrť, a aby zbožne vzývali meno Ježiš.

e) **PÁPEŽSKÉ POŽEHNANIE.** Aj pápežské požehnanie je obdarené plnomocnými odpustkami, ktoré sv. Otec za zvláštnych a slávnostných okolností ude uje tým, o hodne príjmu sviatosť pokánia a sviatosť Oltáru.

f) **NEPLNOMOCNÉ ODPUSTKY** sú odpustenie len iasť asných trestov za hriechy. Sú odpustky štyridsa, sedem a viac rokov... Toto poňtie má základ v starých cirkevných predpisoch pre kajúcnikov. Vtedy sa hriešnikom ukladalo dlhé a prísne pokánie. Tak napr. kto by bol konal v nede u alebo vo sviatok služobné práce, mal sa postiť za tri dni o chlebe a o vode. Tí, o hovoráli, mali robiť prísne pokánie za sedem dní. Tí, o krivo svedili, museli sa podrobiť prísnemu pokániu za päť rokov. Krvismilníci za 12 rokov. Vrahovia nedosiahli smierenia s Cirkvou len v hodine smrti. Prísny pokáním, ktoré kajúcnici za tento čas konali, odpykali si zaiste hojne asných trestov. Nuž, kto získal odpustky štyridsa, sto dní, sedem rokov, tomu sa odpúšťa a to ko asných trestov, ko ko by sa mu ich odpustilo, keby pod a starých cirkevných predpisov konal pokánie za štyridsa, sto dní, sedem rokov ap. Pretože kajúce skutky nemohly trvať dlhšie než za dobu pozemského života, Cirkev zavrholala ude ovanie odpustkov na tisíc alebo na nieko ko tisíc rokov.

3. **ZBOŽNÉ VZDYCHY A MODLITBY.** Neplnomocnými odpustkami sú obdarené napr. aj zbožné vzdychy: „Ježišu môj, milosrdenstvo!“ (odp. 100 dní.) „Sladké srdce Panny Márie, bu mojou spásou!“ (300 dní.) Katolícky pozdrav: „Pochválený bu Ježiš Kristus!“ (100 dní odp. pre toho, kto pozdraví, i pre toho, kto nábožne odpovie „Na veky amen.“) Podobnými odpustkami sú obdarené aj rozličné iné vzdychy. Kto sa pobožne pomodlí, keď zvoní, Anjel Pána v sobotu večer, v nede u a v ase večer, kono nom stoja ky, inokedy ka ia ky, môže získať odpustky 100 dní.

4. **PODMIENKY ZÍSKANIA ODPUSTKOV.** *A prvou podmienkou získania odpustkov je by v stave posväcujúcej milosti.* Je totiž nemožné odpúšťať asný trest, kým nie je odpustený hriech a ve ný trest. Preto kto má aždý hriech, nemôže získať odpustky, ani neplnomocné. Kto teda chce mať podiel na cirkevných odpustkoch, nech sa usiluje vstúpiť predovšetkým do stavu posväcujúcej milosti prijatím sviatosti pokánia. Ak mu to nie je hne možné, nech si vzbudí aspoň dokonalú útosť nad svojimi hriechami, spojenú s pevným predsavzatím o najskôr sa vyspovedať. Pre získanie

plnomocných odpustkov býva oby ajne prijatie sviatosti pokánia nevyhnutnou podmienkou.

B) DRUHOU PODMIENKOU je presne vyplni uložené dobré skutky. Nimi bývajú oby ajne ur ité modlitby, návšteva stanovených kostolov, spove a sv. prijímanie, pôsty, almužny ap. Vyplni predpísané skutky v duchu ozajstnej kajúcnosti, viery a zbožnosti a tak, ako boly predpísané, je nevyhnutnou podmienkou získania odpustkov. Keby len jediný z predpísaných skutkov bol vynechaný pre nemožnosť, zábudlivos alebo nevedomos, márne by sme dúfali v získanie odpustkov.

C) TRE OU PODMIENKOU je úmysel získa odpustky. Odpustky sú milosou, ktorú Cirkev doží í len tým, o sa o u dobrovo ne uchádzajú. Hoci sta í všeobecný úmysel získa všetky odpustky, pripojené k dobrým skutkom, ktoré lovek vykoná, jednako sa radí obnovi tento úmysel každé ráno. Ko ko je napr. tých, o sa modlia v stave posväcujúcej milosti denne Anjel Pána, ale nezískajú odpustky, ktoré sú spojené s touto modlitbou len preto, lebo nemajú úmysel ich získa .

Len po smrti poznáme nesmiernu cenu odpustkov. Až Božský Sudca nám ukáže knihu našich ú tov, akí budeme blažení, ke zbadáme, že vä šinu týchto ú tov zaplatili sme cudzími peniazmi, získavaním odpustkov.

Cvi enie: 1. o vieme o odpustkoch? 2. Ko koraké sú odpustky? a) o sú to plnomocné odpustky? b) o sú to jubilejné alebo odpustky milostivého roku? c) o sú to porciunkulné odpustky? d) Aké odpustky ude uje k az pri zaopatrovaní nemocných? e) ím je obdarené pápežské požehnanie? f) o sú neplnomocné odpustky? 3. í môžeme získa aj zbožnými vzdychmi odpustky? 4. Aké podmienky sa vyžadujú pre získanie odpustkov?

G.

SEBAPOZNANÍM K DOKONALEJŠIEMU ŽIVOTU.

TÚŽBA PO DOKONALEJŠOM ŽIVOTE skrsne v každom loveku, ktorý si dobre vykoná sv. spove . Taký lovek je blažený, spokojný a túži po tom, aby táto spokojnosť a blaženos od neho neodchádzala. Ale lovek ako krehká nádoba znovu prichádza do hriešneho sveta, po ase znovu padá. Kto si chce blažený stav po sv. spovedi zachova , musí pokr ova v duchovnom živote a musí sa denne poznáva . Ako dobrý obchodník každodenne sa presvieda, í jeho obchod prospieva alebo nie, podobne í každý kres an, ktorý chce

- o 11. hod.: Ježiš nesie ťažký kríž,
- o 12. hod.: Ježiša ukrižujú,
- o 1. hod. na poludnie: Ježišovi sa na kríži rúhajú,
- o 2. hod.: Ježiš trpí posledné bolesti,
- o 3. hod.: Ježiš na kríži umiera,
- o 4. hod.: Ježiša snímajú s kríža,
- o 5. hod.: Ježiša kladú do hrobu,
- o 6. hod.: Ježiš umýva svojim u eníkom nohy,
- o 7. hod.: Ježiš ustanovuje sviatos Oltárnu,
- o 8. hod.: Ježišove slová pri poslednej ve eri, jeho cesta na horu Olivetskú,
- o 9. hod.: Ježiš sa modlí v Getsemanskej záhrade,
- o 10. hod.: Ježiš v smrte nej úzkosti krvou sa potí,
- o 11. hod.: Judáš zradí Ježiša, vojaci ho sviažu,
- o 12. hod.: Ježiš pred Annášom, sluha bije ho po tvári,
- o 1. hod. v noci: Ježiš pred Kaifášom,
- o 2. hod.: vojaci trýznia Ježiša a posmievajú sa mu,
- o 3. hod.: Peter zapiera Ježiša,
- o 4. hod.: Ježiš v žalári.

Každý raz, ke hodiny bijú, pomodlíme sa túto modlitbu: „Páne, doži nám š astlivú hodinu života a smrti skrze Krista, Pána nášho. Amen. Ó Ježišu, ktorého v túto hodinu (tu povedzme patri - né tajomstvo, napr. bi ovali), nech je všetko v tejto hodine v poslušnosti a z lásky k Tebe. Amen. Mária, bez poškvrny dedi ného hriechu po atá, pros za nás, ktorí sa k tebe utiekame.“

CH.

POMAZANIE NEMOCNÝCH.

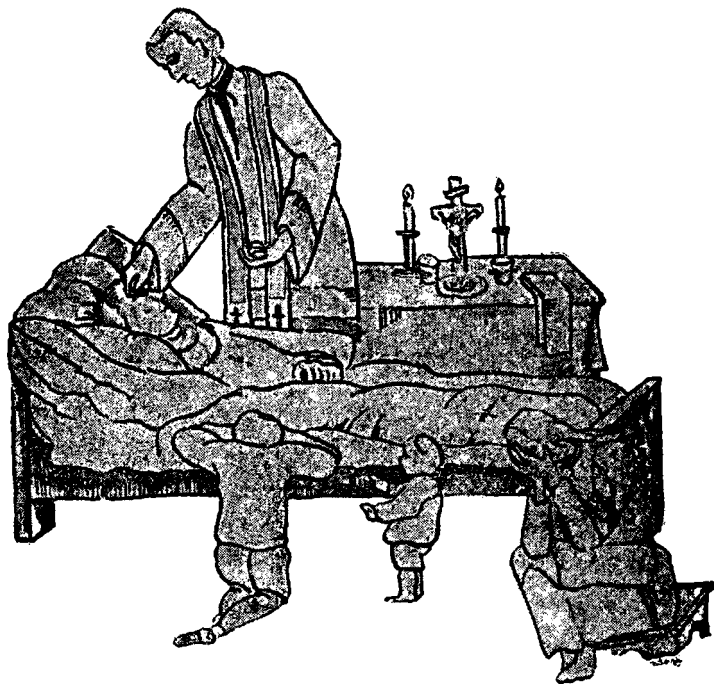
ms

1. POMAZANIE NEMOCNÝCH je sviatos , v ktorej chorý skrze svätý olej a predpísané modlitby dostáva od Boha milos na duševné a asto aj na telesné dobro.

2. USTANOVENIE. Túto sviatos ustanovil Kristus Pán, o om sa dozvedáme z listu apoštola sv. Jakuba: „Chorý je kto z vás? Nech povolá starších Cirkvi (k azov) a nech sa modlia nad ním, mažúc ho olejom v mene Pánovom, a modlitba viery zachráni chorého a Pán mu po ah í, a ke je v hriechoch, odpustia sa mu“ (Jak 5, 14).

3. VYSLUHOVANIE. Túto sviatos môže riadne vysluhova len ten farár, v ktorého farnosti je chorý. V súrnej potrebe pomazanie nemocných môže vysluhova hociktorý k az.

4. PRÍPRAVA PRED POMAZANÍM NEMOCNÝCH. Izbu, v ktorej je chorý, treba pod a možnosti dôkladne vy isti a bezprostredne pred príchodom k aza vyvetra . Príde Špaside sveta.

K posteli chorého treba postavi stol, prikrytý bielym obrusom. Na stol sa položia dve nádoby, jedna s oby ajnou, druhá so svätenou vodou. Na istú misku pripraví trochu soli, bavlny a kúsok chleba. Naprostred stola treba umiesti kríž a dve sviece. **Chorý** nech je pod a možnosti umytý a oble ený do istej bielizne, pripravuje sa na sv. spove . Ak môže, spytuje si svedomie ako inokedy. Potom sám alebo s inými modlí sa tri božské nosti, litánie a iné modlitby. **K az**, oble ený v reverende, superpelcii a s bielou štólou, vyberie zo svätostánku cibórium, vezme z neho svätú hostiu, uloží ju do mali kej zlatej schránky. Toto vloží do korporála, ktorý vsunie do burzy. Okrem toho vezme nádobku s olejom chorých. Burzu s Najsvätejším má na prsiach a uberá sa takto s holou hlavou ku chorému. Pred ním krá a miništrant s lampášom a cenganím upozoruje veriacich, aby sa kla ali najsvätejšej sviaosti Oltárnej. Kde by bola obava, že by sa z k aza vysmievali, napr. vo ve kých mestách, tam nesie sviatos Oltárnu skrytú pod kabátom a ide bez miništranta. **V dome chorého** k az pozdraví: „Pokoj tomuto domu!“ Miništrant

v mene prítomných odpovie: „A všetkým, ktorí prebývajú v om.“ K az vyberie z burzy korporál, rozprestrí ho na stol, položí na schránku so sv. hostiou a hne k akne a klania sa najsvätejšej sviatosti Oltárnej. Potom pokropí svätenou vodou chorého a celú izbu. Chorý sa potom spovedá. Domáci odídu, kým ich k az nezavolá. Po spovedi k az zavolá domácich a podáva chorému najsvätejšiu sviatos Oltárnu. Prítomní k a ia. Po sv. prijímaní k az si umyje prsty v nádobe s istou vodou, potom potešuje a pouje chorého a modlí sa k Bohu o ochranu. Miništrant hovorí Confiteor a k az ude uje chorému všeobecné rozhršenie.

5. VLASTNÉ POMAZANIE NEMOCNÝCH. K az po týchto prípravách maže chorého na jednotlivých smysloch a sú asne sa modlí: „Skrze toto sväté pomazanie a svoje nesmierne milosrdenstvo, nech ti odpustí Pán, oko vek si previnil zrakom, sluchom...“ Toto mazanie deje sa tak, že k az palcom pravej ruky, omo eným vo svätom oleji, robí chorému kríž na o iach, ušiach, nose, ústach, rukách a nohách. Mazanie jednotlivých smyslov deje sa preto, lebo tieto smysly bývajú nástrojmi hriechu. **Prítomní** medzitým, o k az vysluhuje pomazanie nemocných, modlia sa nahlas za chorého (oby ajne Ot enáš a Zdravas, a to dotia , kým je to potrebné).

6. PO POMAZANÍ NEMOCNÝCH k az o istí si so ou, chlebo, vodou a bavlnou palec, ktorým vysluhoval pomazanie nemocných. Chorému oby ajne za pomazaním nemocných udelí v mene pápeža tzv. apoštolské (pápežské) požehnanie, ktoré je spojené s plnomocnými odpustkami, t. j. chorému sa odpúš ajú všetky asné tresty.

7. PRI SMRTI. Ak chorý zápasí so smr ou, k az ostane pri om, modlí sa s ním a s prítomnými, kým nevypustí dušu. Pri poslednom zápase chorého rozsvietia svie ku (oby ajne hromni ku), ktorá zna í Ježiša Krista a svetlo ve ného života. Po skonaní najbližší príbuzný zatla í m tvemu o i a pokropí ho svätenou vodou. Pri m tvom ostane svätená voda, kríž a horiaci lampka.

8. POMAZANIE MÁ BOŽSKÚ SILU pre telo i pre dušu. Tak ako olej robí loveka ohybným a obratným, tak aj pomazanie spôsobuje, že ahšie vojdeme do neba. Ako olejom natretý kliniec ahšie vbehne do dosky, tak aj umierajúci, zaopatrený pomazaním nemocných, ahšie sa dostane do neba.

a) **POMAZANIE ODSTRĀ UJE VŠETKY PREKÁŽKY, KTORÉ SA K LADŪ VSTUPU DUŠE DO NEBA.** Takými prekážkami sú predovšetkým *tresty za hriechy*, ktoré sa pomazaním nemocných

odpúš ajú, a to v takej miere, s akou útos ou a zbožnos ou sa táto sviatos prijíma. Svätí tvrdia, že pomazaním nemocných dostáva sa umierajúcemu tá istá nevinnos ako pri sviatosti krstu. Sv. Egbert, arcibiskup yorský, hovorí: „Duša tých, o prijali pomazanie nemocných, je po smrti taká istá ako duša die a a, ktoré zomrelo po krste“.

b) **POMAZANIE RUŠÍ POSLEDNÉ ZVYŠKY HRIECHOV.** Tri-dentský snem vyhlásil, že pomazaním nemocných rušia sa posledné zvyšky hriechov, t. j. že sa odpúš ajú asné tresty. Preto sa odpúš ajú aj všedné hriechy. Odpúš ajú sa aj také hriechy, na ktoré sa nemocný ani nepamätá alebo ktoré pre svoju duševnú i telesnú slabos pri sv. spovedi nevládze uda. Že sa touto sviatos ou hriechy skuto ne odpúš ajú, vyplýva aj zo slov modlitby, ktorú sa k az modlí, ke pri ude ovaní tejto sviatosti maže nemocného olejom na piatich smysloch a hovorí: „Skrze toto sväté pomazanie a svoje nesmierne milosrdenstvo nech ti odpustí Pán, oko vek si sa previnil (zrakom, sluchom, uchom, chu ou, re ou a hmatom)“.

c) **POMAZANIE POMÁHA K UZDRAVENIU.** Pomazanie má aj iný požeňnaný ú inok: pomáha totiž zvláštnym spôsobom k opätovnému uzdraveniu, ak to osoží jeho duševnému spaseniu. Preto hovorí apoštol sv. Jakob (5, 14): „A Pán mu po ah í“ (totiž nemocnému, ktorý prijíma pomazanie). Sviatos táto je teda božským liekom pre telo i pre dušu.

9. POMAZANIE JE PRE AŽKO CHORÝCH. ažkou chorobou je len tá, s ktorou je spojené nebezpe enstvo smrti. Pomazanie nemocných nemôže teda prija ten, koho pobolieva hlava, zuby ap. Výnimku tu tvoria len starí udia. Tí môžu prija pomazanie nemocných aj vtedy, ke sa nedobre cítia, pretože staroba už sama osebe je ažkou chorobou.

a) **AŽKO CHORÍ MAJÚ PRIJA POMAZANIE NEMOCNÝCH ÍM SKÔR,** kým je chorý ešte pri zdravých smysloch. Lebo ve mi mnoho záleží na tom, s akou nábožnos ou sa táto sviatos prijíma. Na mnohých miestach zakorenil sa smutný zlozvyk, že k aza volajú ku chorému až vtedy, ke je už v bezvedomí. Blázon, kto volá hasí a, ke mu už dom skoro celý zhorel. Podobne si poína aj ten, kto prijatie sviatosti pomazania nemocných odkladá až na okamih, ke stratí vedomie. Pán Boh by musel len zázrakom navráti zdravie, lenže On ahkomyse nos zázrakom neodme uje. — Ve kú zodpovednos berú na seba príbuzní, ke dopustia, aby niekto z rodiny zomrel bez zaopatrenia alebo ak volajú k aza, ke je chorý už v bezvedomí.

10. KTO SA DÁ ZAOPATRI , SKORO VRAJ UMRIE. — Taktro rozprávajú mnohí, ktorí sa nechcú da zaopatri. Je pravda, že po prijatí tejto sviatosti mnohí chorí umierajú. Neumierajú však preto, že prijali pomazanie nemocných, ale preto, že

aj im bolo súdené raz umrie . A o, tí azda neumierajú, ktorí neboli zaopatrení? Umierajú aj tí.

a) „POSLEDNÉ“ POMAZANIE. Strach pred touto sviatosťou dostávajú mnohí ažko chorí už aj preto, že mala dosia nevhodné pomenovanie „posledné“ pomazanie. Len o po ujú slovo „posledné“, myslia si, že im už uderila posledná hodinka. Nemáme sa o obáva tejto sviatosti. Tento strach má svoj pôvod i v tom, že u dia vedia ve mi málo o ú inkoch tejto sviatosti. Keby poznali božskú silu, ktorá je utajená pre telo a pre dušu v tejto sviatosti, potom by v ažkej chorobe po ni om inom tak netúžili ako po pomazaní nemocných.

Cvi enie: 1. o je pomazanie nemocných? 2. Kde sa dozvedáme, že túto sviatosť ustanovil Kristus Pán? o hovorí sv. Jakub apoštol? 3. Kto môže riadne vysluhova túto sviatosť? V súrnej potrebe môže hociktorý k az vysluhova? 4. Ako musí by vystrojená izba, v ktorej leží chorý? Ako má by prichystaný chorý? o berie so sebou k az, ke Ide ku chorému? o robí k az, ke vstúpi do izby chorého? 5. o hovorí k az, ke maže sv. olejom jednotlivé smysly chorého? o majú robi prítomní pri vysluhovaní sv. pomazania? 6. o ude uje k az chorému po pomazaní nemocných? S ím je spojené toto požehnanie? o to znamená? 7. o robí k az, ke chorý zápasí so smrťou? o znamená zapálená svie ka pri umierajúcom? o urobí najbližší príbuzný po smrti? 8. i má pomazanie božskú silu? a) Aké prekážky odstra uje pomazanie nemocných? b) o sa ruší pomazaním nemocných? c) i pomazanie pomáha aj k uzdraveniu? 9. Pre koho je pomazanie? a) Kedy majú pria ažko chorí sviatosť pomazania nemocných? 10. Kto sa dá zaopatri, skoro vraj umrie. Je to pravda? a) Pre o dostávajú mnohí strach pred touto sviatosťou?

I.

POSVÄTENIE K AZSTVA.

1. POSVÄTENIE K AZSTVA je sviatosť, v ktorej Boh vysviackou ude uje k azskú moc a milos tým, o svoj život zasväcujú službe Bohu.

2. USTANOVENIE. Kristus Pán túto sviatosť ustanovil vtedy, ke svojim apoštolom dal k azskú moc, aby slovo božie hlásali, obeť k onali a sviatosti vysluhovali.

3. POSVÄTENIE K AZSTVA MÔŽU UDE OVA len biskupi, pretože len na nich prešla táto moc od apoštolov pri posviacke za biskupov.

4. PRÍPRAVA NA K AZSKÝ STAV. Mladíci, ktorí cítia povolanie na duchovný stav, vstupujú už do malého seminára, ktorý sa za ína V. triedou alebo niekde už I. triedou gymnázia, alebo až po skon ení osem tried gymnázia vstupujú do ve kého seminára. Tu žijú spoločným životom a vychovávajú ich pre vážnu úlohu

zachra ova nesmrte né duše. V seminári študujú teologiu (teológiu) a pod a toho ich voláme aj teológami (teológmi). Teológia študujú pä rokov.

5. PRIJATIE DO DUCHOVNÉHO STAVU. Teológov prijíma biskup do duchovného stavu vlastne až v druhom alebo až v treťom roku, a to pririhnutím vlasov (vpredu, vzadu, po stranách a na temene). Tým sa im pripomína, že sa zriekajú každej svetskej márnivosti a že jedine služba Bohu bude ich údelom. Od týchto ias teológovia majú právo vola sa klerikmi (klerik — príslušník duchovného stavu). Kto bol týmto obradom prijatý do duchovného stavu, nosí na vrchhlave vyholený krúžok, ktorý sa volá *tonzúra*. Tonzúra pripomína k azovi t ovú korunu Ježiša Krista, ako aj korunu, ktorá ho o akáva v nebesiach. Potom oblieka biskup teológovi rochetu (bielu košie ku), o znamená, že má oteraz za a nový, Bohu zasvätený život.

6. ŠTYRI NIŽŠIE SVÄTENIA. V treťom roku ude uje biskup klerikom štyri nižšie svätenia: 1. ostiariát, 2. lektorát, 3. exorcistát a 4. akolytát. Tieto svätenia zachovávajú sa len ako starodávna pamiatka k azskej dôstojnosti. Osobitného významu nemajú.

7. OSTIARIÁT (VRÁTNICTVO). Za prenasledovania úlohou ostiárov bolo otvára a zatvára chrámové dvere, aby sa nepovolný nevtrel medzi veriacich. Okrem toho svolávali veriacich na bohoslužby, ke nebolo ešte zvonov. Pri bohoslužbách otvárali bohoslužobné knihy na miestach, kde sa malo íta .

8. LEKTORÁT (ITATE STVO). Úlohou lektorov bolo za starých dôb íta pri bohoslužbách niektoré miesta z Písma sv.

9. EXORCISTÁT (ZAKLÍNA STVO). V asoch Krista Pána a tiež aj v prvých kresťanských asoch našlo sa mnoho udí, ktorí boli posadlí zlým duchom. Kristus Pán vyhál zlých duchov, aby ukázal, že má moc nad nimi. Kristus Pán a neskoršie Duch Svätý vystrojil apoštolov, príp. misionárov a dokonca i jednoduchých veriacich, osobitnou milos ou vyhál a diablov. V III. storo í vytvorila Cirkev na ten cie osobitný úrad: exorcistát = zaklína stvo. Kto chce dnes vyhál a diablov, musí ma na to povolenie od biskupa.

10. AKOLYTÁT (SVIECONOSI STVO). Úlohou akolytov bolo zažíha v chráme sviece a obsluhova pri sv. omši.

11. SUBDIAKONÁT je už vyššie svätenie. Kto prijal subdiaconát, zaväzuje sa k týmto povinnostiam: 1. že v duchovnom stave ostane až do smrti, 2. že sa bude každý de modli breviár (k azské modlitby), 3. že bude ži sebazapieravým životom a že sa nikdy neožení. **Obrady** pri svätení za subdiacona sú veľmi dojímavé. Biskup predovšetkým upozoruje svätencov na

ažke povinnosti, aké ich o akávajú, ke prijmu toto svätenie. Napomína ich, aby si dobre rozmysleli, i vytrvajú pri svojich rozhodnutiach. Svätenci si potom ahnu tvárou na zem, ím dávajú najavo, že odumierajú svetu, aby mohli len Bohu ži . Biskup im podáva potom prázdny kalich s paténou, aby sa ho dotkli. To znamená, že majú právo posluhova pri sv. omši. Potom sa dotknú ampuliek a misky s ru ní kom. Napokon sa dotýkajú epištolnej knihy na znamenie, že môžu pri omši sv. spieva epištolu.

12. DIAKONÁT je tiež vyšším svätením. Pochádza z apoštolských ias. Zprvoti sami apoštoli sa starali o chudobných lenov Cirkvi, ale ke po et veriacich i chudobných neprestajne vzrastal, apoštoli nesta ili túto prácu sami vykonáva . Vyvolili si teda mužov dobrej povesti, ktorým sverili starostlivos o chudobných. Týchto mužov vysvätili modlitbou a vkladáním rúk. V neskorších dobách povinnos ou diakonov okrem starostlivosti o chudobných bolo: krsti , káza a posluhova pri sv. omši. Obrady pri svätení za diakona sú podobné ako pri subdiakonáte, len sa ešte dopl ujú. Biskup dáva každému štólu cez plece a oblieka dalmatiku. Napokon podáva na dotknutie evanjeliovú knihu na znamenie, že môžu pri sv. omši spieva evanjelium.

ms

13. SVÄTENIE K AZSTVA. USTANOVENIE. Kristus Pán ako najvyšší a ve ný k az chcel, aby po jeho nanebevstúpení k azský úrad v Cirkvi neprestal. Preto si vyvolil apoštolov a pri poslednej ve eri slovami: „Toto i te na moju pamiatku“ dal im moc slúži sv. omšu. Po svojom zm tychvstaní dal im moc aj sviatosti vysluhova . Apoštoli prenášali svoju k azskú moc zasa na iných — vkladáním rúk a modlitbou.

a) **OBRADY PRI SVÄTENÍ K AZSTVA. VKLADANIE RÚK.** Biskup kladie obe ruky na hlavu každého svätenca. Potom natiahne pravú ruku nad svätencami a modlí sa, aby im Boh udelil potrebné milosti ku k azskému úradu.

b) **ŠTOLA A ORNÁT.** Biskup preloží svätencom cez prsia štólu na kríž a hovorí: „Prijmi jarmo Pánovo; jarmo jeho je sladké a bremeno jeho ahké.“ Potom oblieka každému ornát, ktorý je na chrbte skrútený, o znamená, že ešte nedostali úplnú k azskú moc.

c) **MAZANIE RÚK.** Biskup maže svätencom ruky olejom kstencov — a to ukazová ky a palce a tiež dlane. Týmito prstami drží k az pri sv. omši telo Pánovo. Mazanie rúk olejom zna í, že svätenec dostáva od Boha moc žehna a sväti . Olej zna í milos a požehnanie božie.

d) **KALICH S VÍNOM A PATÉNU S HOSTIOU** podáva biskup na dotknutie na znak, že svätenci dostali moc slúži sv. omšu.

e) **MOC ODPÚŠ A HRIECHY** dostávajú svätenci kladením rúk biskupových. Ke dostali túto moc, biskup spustí skrútenú iast-

ku ornátu na chrbte na znamenie, že svätenci majú už plnú k azskú moc.

f) **S UB POSLUŠNOSTI.** Novosvätenci prichádzajú jeden za druhým k biskupovi, ktorý sa ich otcovský pýta, i s ubujú jemu a jeho nástupcom úctu a poslušnosť. Novosvätenci povedia: „S ubujem.“ Biskup potom každého pobozká a povie: „Pokoj Pána nech je vždycky s tebou“.

14. **PRIMÍCIE.** Novosvätenci odchádzajú potom do svojich rodnych miest, kde slávnostne odbavia prvé sv. omše — tzv. *primície*. Po primíciách dávajú udu svoje prvé požehnanie.

15. NAJVZNEŠENEJŠIE POVOLANIE. Tak ako v Starom zákone Boh si vyvolil synov z pokolenia Leviho, aby boli zasvätení jeho službe, tak v Novom zákone Kristus Pán oddelil od ostatných udí a nad nich povýšil tých, ktorých pripútal k sebe slávnostným svätením a ktorým uložil osobitnú úlohu: rozde ova sväté tajomstvá. — Kristus Pán plnos k azskej moci odovzdal svojim apoštolom. ím bol Peter, ím boli ostatní apoštoli, tým sú až dosia : pápež, biskupi, k azi, pretože Kristus Pán povedal všetkým: „Ja som s vami po všetky dni až do skončenia sveta“ (Mt 28, 20). Peter a apoštoli zomreli. Svet však dosia trvá a Ježiš Kristus, verný svojmu slovu, ostáva so sluhami svojej Cirkvi, dedi mi a nástupcami apoštolov. Na svete niet teda vznešenejšieho zriadenia a povolania nad katolícke k azstvo.

16. ŽIVOTNÝ SPRIEVODCA od kolísky až po hrob je katolícky k az. K az v krstnej vode umyl nás od dedi ného hriechu a urobil z nás milované dietky božie. Ke sme upadli do hriechu, k az nás vo svedelnicu priviedol do božieho náru ia. Ke sme boli slabí, nasycoval nás chlebom mocných, telom Pána. Že sme sa zrodili ako manželské dietky pred Bohom a Cirkvou, v a íme to zasa k azovi, ktorý požehnal sobáš našich rodi ov. Ke nám hrozí smr , o akávame poslednú útechu od k aza. Aj po smrti, ke už bude naše telo v hrobe hni , k az nám pomáha svojimi modlitbami pri sv. omši, aby naše duše dostaly sa ím skôr do neba. — Bu me za to v a ní k azom, modlime sa za nich, aby boli vždycky dobrými životnými sprievodcami. Modlime sa, aby Pán Boh doži il cirkvi sv. ím viac dobrých k azov. Ale nesta í len modli sa, chudobných mladíkov, ktorí cítia povolanie na k azský stav, máme pod a svojich možností podporova . Kto pomôže mladíkovi ku k azskému stavu, má podiel na preve kých zásluhách, ktoré dobrý k az prinesie svetu. A za toto ani Pán Boh nás nenechá bez odmeny.

MODLIEVAJME SA ZA K AZSKÉ A REHO NÉ POVOLANIE.

Pane Ježišu Kriste, Spasite u sveta, ve ný Pastieru, skrze najsladšie Srdce Tvoje vrúcne a prosíme, neopus svoje stádo v jeho trápení, ale vzbu v om ducha, ktorého si na apoštolov tak štedre vylial. Prosíme, volaj ím viacerých do k azského a reho ného stavu. A tých, ktorých si vyvolil, nech rozohreje horlivos za es Tvoju a spásu duší. Sila Tvoja nech ich posväčuje a duch Tvoj proti všetkým protivenstvám nech ich posil uje. Ježišu, daj nám k azov a reho níkov pod a Srdca svojho. Amen.

ODPUSTKY. 1. Veriaci, ke sa v kostole alebo vo verejnej kaplnke pred najsv. Sviatos ou aspo pol hodiny modlia, aby Pán Boh povolal ve a súcich k azov do svojej služby, a pristúpia aj k sv. sviatostiam, získajú plnomocné odpustky. — 2. Veriaci, ktorí sa modlia akúko vek modlitbu za vyprosenie k azských i reho ných povolaní, schválenú cirkevnými vrchnos ami, získajú odpustky 7 rokov. — Ak sa modlia modlitbu každodenne v mesiaci, získajú raz za mesiac pod obvyklými podmienkami plnomocné odpustky.

Cvi enie. 1. o je posvätenie k azstva? 2. Kedy ustanovil Kristus Pán túto sviatos ? 3. Kto môže ude ova posvätenie k azstva? 4. Kde a ako sa pripravujú mladíci na k azský stav? 5. Kedy a ím prijíma biskup bohoslvcov do duchovného stavu? Ako sa volá vyholený krúžok na vrchhlave? o pripomína k azovi tonzúra? o znamená rocheta, ktorú biskup oblieka bohoslvcovi? 6. Po tonzúre aké svätenia prichádzajú? Majú nejaký mimoriadny význam štyri nižšie svätenia? Na akú pamiatku sa zachovávajú? 7. o je to ostiariát? o bolo úlohou ostiárov? 8. Akú úlohu mali lektori? 9. Akú úlohu mali exorcisti? 10. Akú úlohu mali akolyti? 11. Ktoré sú vyššie svätenia? K akým povinnostiam sa zaväzuje subdiakon? Aké sú obrady pri svätení za subdiakona? 12. Aký je pôvod diakonátu? 13. Kedy si vyvolil Kristus Pán svojich k azov a kedy im dal k azskú moc? a) Aké sú obrady pri svätení za diakona? b), c), d), e), f) Aké sú obrady pri svätení k azstva? Akým obradom je svätenie k azstva skon ené? 14. o odbavujú novosvätenci vo svojich rodných mestách a dedinách po vysviacke? 15. i je na svete vznešenejšie povolanie než úrad k azský? 16. Ako to, že k az je našim životným sprievodcom? o je preto našou povinnos ou vo i k azom?

K.

MANŽELSTVO.

ms 1. **MANŽELSTVO** je sviatos , v ktorej dve slobodné osoby — muž a žena — vstupujú do nerozlu ite ného sväzku a dostávajú od Boha milos , aby svoje manželské povinnosti verne a svedomite plnily až do smrti.

2. **USTANOVENIE.** Boh ustanovil manželstvo v raji, ke dal Adamovi Evu za manželku a ke im povedal: „Vzrastajte, rozmnožujte sa a napl te zem!“ (Mojž 1, 28.)

3. POVÝŠENIE MANŽELSTVA. Starozákonné manželstvo nebolo sviatosťou, ale len estným sväzkom medzi mužom a ženou. Pán Ježiš povýšil manželstvo na sviatosť.

4. POVINNOSTI MANŽELOV sú ve ké: založi rodinu a vychováva bohumilé dietky.

5. PRÍPRAVA. Pred manželstvom je potrebná istá príprava. Snúbenci majú sa poradi pred týmto vážnym krokom so svojim duchovným otcom, s rodi mi a s múdrejšími u mi. Nadovšetko nech sa horlivo modlievajú k Duchu Svätému.

6. PLATNÉ MANŽELSTVO môžu uzavrie len tí, medzi ktorými niet nijakej prekážky.

7. PREKÁŽKY sú dvojaké: 1. ktoré manželstvo robia *neplatným* a 2. ktoré manželstvo *zakazujú*.

8. NEPLATNÉ MANŽELSTVO je vtedy, ke je uzavreté pred svetským úradom (notárom), v nekatolíckom kostole a s neodstránenou prekážkou.

9. PREKÁŽKY, KTORÉ ZNEPLAT UJÚ MANŽELSTVO sú: 1. ke jedna stránka nie je pokrstená; 2. ke už s druhým je v platnom manželstve; 3. ke blízki príbuzní alebo švagrovia vstupujú do manželstva bez cirkevného povolenia; 4. ke jedna stránka bola prinútená vstúpi do stavu manželského. Krstom a birmovkou získané príbuzenstvo nie je prekážkou.

10. PREKÁŽKA KTORÁ MANŽELSTVO ZAKAZUJE je napr. ke jedna stránka nie je katolíckeho vierovyznania... Okrem tejto sú ešte aj iné prekážky, ktoré manželstvo zneplatujú a zakazujú. Vo všetkom poradí k az.

11. NEROZLU ITE NOS . Platne uzavreté manželstvo je pod a Kristových slov nerozlu ite né: „ o Boh spojil, lovek nech nerozlu uje.“ (Mt 19, 6.) „Kto prepustí svoju manželku a vezme si inú, cudzoloží; a kto si berie prepustenú od muža, cudzoloží“ (Lk 16, 18).

12. MIEŠANÉ MANŽELSTVO. Manželstvo, v ktorom je jedna stránka nekatolícka, ale kres anská, je miešané. Cirkev vždycky zakazuje miešané manželstvá, lebo kde niet shody v náboženstve, tam sa nedodržiavajú ani s uby a manželské smluvy. V takom manželstve niet lásky, svornosti a dietky sa vychovávajú v ahostajnosti vo viere. Ak dovo uje Cirkev miešané manželstvo, robí to ozaj s krvácajúcim srdcom. Ke teda v pominute ných veciach je potrebná rovnaká vô a, jedna myse medzi tými, o sa spol ujú, i nie je hriešnou ahkomyse - nos ou uzaviera sobáše s inovercami? Nie je bláznovstvom od takých snúbencov

a) **BEZ POKOJA A SVORNOSTI NIET Š ASTNÉHO MANŽELSTVA.** Vysvetlíme si to príkladom: Dvaja udia prenájmu si spoločne pole. Ke jeden z nich chce ora , druhý chce vyváža hnoj. Jeden chce sia pšenicu, druhý žito. Každý je inej mienky, každý chce, aby sa jemu stalo po vôli. Veru bude najlepšie, ke sa zav asu rozídu, lebo inakšie by sa to zle skon ilo s ich spoločnosťou. Ke teda v pominute ných veciach je potrebná rovnaká vô a, jedna myse medzi tými, o sa spol ujú, i nie je hriešnou ahkomyse - nos ou uzaviera sobáše s inovercami? Nie je bláznovstvom od takých snúbencov

dúfa, že budú ži v pokoji a svornosti, ke ani vo viere, ktorá je prame om pokoja, medzi nimi niet shody? i je možné, aby v takej rodine nepovstaly zvady? Kde niet v takej rodine zvád a škriepok, to je len preto, že jedna stránka o svoju vieru nedbá. Pretože katolík je oby ajne ústup i-vejší, pre pokoj svoju vieru on zanedbáva, ak ju po ase nezaprie vôbec. A o dobrého môže taký dúfa od Boha? Neprestajne mu bude znie vyhrážka Spasite ova: „Kto m a zaprie pred u mi, toho i ja zapriem pred svojim Otcom, ktorý je v nebesiach“ (Mt 10, 33).

13. OHLÁŠKY. Po dôkladnom vzájomnom poznaní snúbenci zapíšu si ohlášky na farskom úrade. K az ich ohlási v chráme po tri nedele alebo sviatky. To je preto, aby udia mohli zav asu oznámi duchovnému prípadné manželské prekážky. Po tretej ohláške nasleduje skúška snúbencov z náboženstva.

14. SOBÁŠ. Po troch ohláškach snúbenci sa vyspovedajú a pristúpia k sv. prijímaniu. Potom môže nasledova sobáš. Snúbenci pristúpia k oltáru, kde odpovedajú na k azove otázky. Len o vyslovia obaja, že chcú vstúpi do stavu manželského a že si s ubujú vzájomnú lásku a vernos, už sú sosobášení. Sviatos manželstva vysluhujú si snúbenci navzájom sami. K az je len úradným svedkom a požehnávate om ich sobáša.

15. ŽEHNANIE PRSTE OV. K az po žehnaní prste ov vkladá nevestin na prst ženíchov a ženíchov na nevestin prst. To znamená, že ako prste nemá za iatku a konca, tak aj ich vzájomná láska a vernos má by ve ná a nerozdelená.

16. PODANIE RÚK znamená, že chcú spo ne krá a životom a že sa nikdy neopustia. Podané ruky k az previaže štólou na znamenie, že ich manželstvo je mocou k azskou potvrdené, aby bolo sväté a nerozviazate né.

17. PRÍSAHOU manželia zdôraz ujú, že sa budú milova a že sa v nijakom protivenstve neopustia.

18. POKROPENIE SVÄTENOU VODOU, ktoré nasleduje na konci obradov, znamená, aby Božie požehnanie vždycky na nich sostupovalo ako nebeská rosa.

19. PO SOBÁŠI podpišu novomanželia so svedkami sobášne zápisnice.

Cvi enie. 1. o je manželstvo? 2. Kto a kedy ustanovil stav manželský? 3. ím bolo starozákonné manželstvo? 4. Kto povýšil manželstvo na sviatos? 5. Aké sú povinnosti manželov? 6. o je potrebné pred manželstvom? 7. Kto môže uzavrie platné manželstvo? 8. Ko koraké sú manželské prekážky? 9. Aké prekážky zneplat ujú manželstvo? 10. Aké prekážky zakazujú manželstvo? 11. Je platné manželstvo rozlu ite né? Odkia vieme, že je nerozlu ite né? 12. o je to miešané manželstvo? Pre o Cirkev, zakazuje miešané manželstvo? a) i je š astné také manželstvo, kde niet pokoja a svornosti? 13. Pre o k az pred sobášom ohlasuje

snúbencov? 14. o nasleduje po troch ohláškach? Kto vysluhuje snúbencom manželstvo? ím je k az pri sobáši? 15. o znamenajú prste-
ne snúbencov a ich zámena? 16. o znamená podanie rúk a sviazanie
štólou? 17. zdôraz ujú prísahou? 18. o znamená pokropenie sväte-
nou vodou? 19. o urobia novomanželia po sobáši?

ítanie:

MIEŠANÉ MANŽELSTVÁ SÚ PREDÁVANÍM DUSÍ. *Berlínsky biskup Mikuláš Bares († 1935) vypracoval na rok 1935 pôstny pastiersky list o miešanych manželstvách. Skuto nosti, ktoré tam opisuje, sú hroznými žalobami na tých, o miešané manželstvá alebo uzavierajú, alebo len podporujú. Medziiným píše: „V miešanych manželstvách stráca katolícka cirkev ro ne viacej duší, než sa ich získa pre krá ovstvo božie vo všetkých pohanských misiách za rok.“ Biskup Bares žaluje, že pomery v miešanych manželstvách sú s roka na rok horšie: „Viac, ove a viac než polovica detí zo všetkých miešanych manželstiev dáva sa zásadne protestantskému náboženstvu, tiež ve mi mnoho detí z tých miešanych manželstiev, kde rodi ia pred sobášom zaviazali sa písomne, že budú všetky dietky vychováva v katolíckom náboženstve. Ve ká iastka tých detí, ktoré v miešanych manželstvách byly krstene katolíckymi obradmi, je pre katolícku cirkev stratená Podrobné skúmania dokázaly, že potomstvo z miešanych manželstiev je pravidelne v tre om pokolení už íro protestantské.“ Z oho je jasne vidite né, že miešané manželstvá vo vä šine prípadov nie sú ni iného než predávaním svojej katolíckej duše a duší svojich detí. A preto nech je heslom každého katolíka:*

NIKDY, ZA NIJAKÝCH PODMIENOK NEUZAVRIE MIEŠANÉ MANŽELSTVO!

VIII. SVÄTENINY A POŽEHNÁVANIE.

A. SVÄTENINY.

ms

1. SVIATOSTI A SVÄTENINY. Pán Ježiš postaral sa o najdôležitejšie potreby duchovného života svojich veriacich, ke ustanovil sviatosti. Tieto sprevádzajú loveka od kolísky až po hrob. V najvážnejších chvíľach života podávajú mu potrebné milosti. Lenže život každého kresnana je taký pestrý, že chce pomoc božiu aj v menej dôležitých veciach. Cirkve vyhovel želaniu svojich dietok, a preto ustanovila isté úkony, ktoré nám vyprosujú od Boha pomáhajúcu milosť.

2. CIRKEV POŽEHNÁVA, PRETOŽE I PÁN JEŽIŠ POŽEHNÁVAL. — Evanjelista Marek (10, 16) spomína, že ke prišli matky so svojimi dietkami k Pánu Ježišovi, **kládol na ne ruky a požehnával ich.** Evanjelista Matúš (14, 17) zasa spomína, že pred nasýtením päťtisícového zástupu Pán Ježiš **vzal do rúk päť chlebov a dve ryby, požehnával, lámal a dával chleby u eníkom a u eníci zástupu.**

3. PRECHÁDZANIE MOCI POŽEHNÁVANIA. — Moc požehňovania dal Kristus aj apoštolom. Ke biskup vysviaca k azov, maže ich ruky posvätným olejom so slovami: „**o (tie-to ruky) požehnajú, nech je požehnané.**“

4. POŽEHNANIE A KLIATBA BOŽIA. — Požehnaním k azským svoláva sa v mene Cirkvi na nás božie požehnanie. Požehnanie božie je oslobodenie od zlého a súasne udelenie dobra (Oslobodenie od choroby a vrátenie zdravia, oslobodenie od hanby a vrátenie cti ap.). Kliatba božia je opak požehňovania. Záleží v tom, že Boh dopúš a na loveka neš astie i už v živote alebo smrti.

5. SVÄTENINY sú viditeľné sväté úkony, ktoré ustanovila cirkve svätá preto, aby nám nimi vyprosila pomáhajúcu milosť a zemské požehnanie.

6. ROZDELENIE. Sväteniny delíme na: 1. **svätenie**; 2. **žehnanie** a 3. **zaklínanie.**

7. SVÄTENIE. Cirkev svätí pre bohoslužby: opátov, mníšky, kostoly, oltáre, organy, zvony, krstnú vodu, so , oleje, popol, sviece, omšové rúcho, kalichy, cintoríny, vodu ap.

8. ŽEHNANIE koná cirkev sv. preto, aby osobám a veciam vyprosila požehnania božieho. Také žehnania (alebo požehnaní) sú napr.: so sviatos ou Oltárnou a svätým krížom, znamenie kríža, žehnanie nemocných a umierajúcich, žehnanie domov, pokrmov, nápojov ap.

9. ZAKLÍNANIE záleží v tom, že zlému duchu prikazuje v mene Ježišom, aby odstúpil od osôb alebo od vecí. Zaklínaciu moc dal Ježiš Kristus svojej Cirkvi, ktorá ju užíva pri krste a svätení krstnej vody.

10. POSVIACKA. Sväteniny, pri ktorých biskup užíva sv. olej, volajú sa posviackou. Posviacka k azov je sviatos ou a nie sväteninou.

Žehnania a svätenia konajú oby ajne len k azi.

11. ŽEHNANIE NEK AZMI. — Aj nek azi môžu žehna . Aj ke to nie je v mene Cirkvi, jednako môžu svoláva požehnanie božie. ím nostnejšie a dokonalejšie žije osoba, ktorá svoláva požehnanie, tým vä šiu moc má jej požehnanie. V Starom zákone Izák požehnával Ezaua a Jakuba, Jakub požehnával zasa svojich synov. Mojžiš požehnával pred svojou smr ou synov izraelských. Až dodnes nábožní rodi ia požehávajú svoje detky: pred spánkom, pred spove ou, pred prvým sv. prijímaním, pred odchodom z rodi ovského domu, pred sobášom alebo na smrte nej posteli. Pred rozkrojením žehnajú chlieb, o znamená prosbu k Bohu, aby nám bol na úžitok.

12. OSOŽNOS SVÄTENÍN. Sväteniny najviac osožia, ke nemáme smrte ného hriechu a ke ich s dôverou užívame. Kto je v ažkom hriechu, tomu nosenie svätých predmetov, kropenie sa svätenou vodou alebo k azské žehnanie, málo osoží. Aj tomu, o nedôveruje, sväteniny málo osožia. Kristus ve mi málo zázrakov urobil, kde videl slabú vieru.

13. VÁŽME SI POŽEHNANIA. — Ke Boh dopúš a, aby sa vyplnila kliatba, vyslovená u mi, ím viacej vo svojej добрote splní požehnanie, ktoré vzývaním Najsvätejšej Trojice svolávame na svojich bližných. Preto si budeme toho nesmierne váži , ke sa nám dostane: požehnaní k azského, biskupského, pápežského a požehnaní, ktoré sa ude uje Prevelebnou sviatos ou Oltárnou pri bohoslužbách.

14. POVERA. Ak by sme o akávali od svätenín vä ší ú inok, než aký majú skrze modlitbu Cirkvi, prehřešovali by sme

sa poverou. Ak by napr. niekto myslel, že ke nosí posvätenú medailu, v nijakom ohni nezhorí ani sa neutopí, hreší poverou.

Cvi enie. 1. O o sa postaral Pán Ježiš, ke ustanovil sviatosti? Okrem sviatostí, o ustanovila Cirkev? 2. Cirkev požehnáva pod a príkladu Kristovho a Kristus kedy požehnával? 3. Na koho prešla moc požehnáva? 4. o je požehnanie a o je kliatba? 5. o sú sväteniny? 6. Ako rozde ujeme sväteniny? 7. o svätí Cirkev pre bohoslužby? 8. Pre o koná cirkev sv. žehnanie a aké žehnania zvláš poznáme? 9. V om záleží zaklínanie a kto dal Cirkvi túto moc? 10. Ako sa volajú sväteniny, pri ktorých biskup používa sv. olej? Kto koná oby ajné žehnania a svätenia? 11. i aj nek azi môžu žehna? Kto požehnával v Starom zákone? Kedy požehávajú naši rodi ia? 12. Kedy nám osožia sväteniny? 13. Pre o si máme váži požehnania? 14. ím by sme sa prehrešovali, keby sme od svätenín o akávali vā ší ú inok, než aký majú skrze modlitbu Cirkvi?

Úloha: Kedy sa konalo nejaké žehnanie v našom chráme?

SVÄTENIE ZBRANÍ. Na cirkev svätú hádzu rozli né ohovára ky, medzi ktoré patrí aj tá, že „svätí vražedné zbrane.“ Toto však pramení len zo zlomyse nosti, pretože v rituáli (v úradnej knihe pre svätenie a žehnanie predmetov) nikde niet formuly pre svätenie zbraní. Len v pontifikáli, ktorý obsahuje svätenia vyhradené biskupom, nájdeme formulku pre svätenie me a a zbrane, a to pri pasovaní na rytiera, ke ho konal biskup. Formulka znie takto: „Prijmi tento me ..., užívaj ho na svoju ochranu, a pokia to udská krehkos dovolí, nikomu ním nespravodlivo neublížuj“. alej nasledujú slová: „Ude , Pane ... služobníkovi svojmu, aby túto zbra užíval na ochranu vdov a sirôt...“ Potom kládla Cirkev novému rytierovi na srdce, aby dal milos každému, kto by o u prosil. Cirkev nehovorila rytierovi, ani ke šiel do boja proti Turkom: „Len zabíjaj a s nikým nemaj súčitu.“ — Ktorýsi francúzsky k az dal si prácu a po vojne (r. 1919) rozposlal po ným duchovným všetkých vojnu vedúcich štátov dopyt, i sa v ich armáde svätily zbrane. Všetky odpovede vyznely záporne. Len požehnanie s prevelebnou sviatos ou Oltárnou sa tu a tam dávalo vojakom, ktorí išli na front... Teda len prosba o božiu ochranu.

OBMEDZENÍ UDIA. V našich asoch žije ešte ve a obmedzených u dít, ktorí veria všelijakým poverám. Boja sa napr. ísla 13 ako neš astného. Nechcú býva v dome, nechcú spa v izbe, nechcú ís vo voze s íslom 13. Iní sa zasa boja piatku a nechcú v piatok za a novú prácu, nechcú sa vyda na cestu, pretože piatok je vraj neš astným d om. Iní zasa nosia so sebou atelinový štvorlístok, aby mali vraj š astie. Je to najvä šie bláznovstvo myslie si, že také veci prinášajú š astie. Neprinášajú ani š astie ani neš astie. Ale je ve mi nápadné, že práve takí udia, ktorí si tak zakladajú na týchto hlúpostiach, vysmieávajú sa zbožným kres anom, ktorí nosia pri sebe posvätenú vec, teda nie o, o bolo modlitbou a požehnaním Cirkvi posvätené, pri om Cirkev požehnanie a ochranu božiu svolávala na tých, o budú užíva posvätené veci s úctou a dôverou v pomoc božiu.

IX.

BLAHORE ENIE A SVÄTORE ENIE.

s **1. BLAHORE ENIE A SVÄTORE ENIE.** — Cirkev sv. rozoznáva dva druhy svätých, blahore ených a svätore ených. Za svätého nemôže by vyhlásený ten, kto nebol prv vyhlásený za blahoslaveného.

2. SPÔSOB BLAHORE ENIA. — V prvých storočiach po-
vyšoval na oltár ud a biskup. Stalo sa to tým, že telo sluhu
božieho slávnostne sa prenieslo na dôstojnejšie miesto, kde sa
za úasti udu mohla slúžiť sv. omša. Ke mal by niekto uzná-
ný celou Cirkvou za svätého, bolo treba aspo tichého súhlasu
sv. Otca v Ríme. Pápež Urban VIII. (1627) vydal podrobné
a záväzné predpisy, pod a ktorých sa koná každé blahore enie
a svätore enie.

3. PRIEBEH BLAHORE ENIA. — Ak vo akto umrie
v povesti svätosti, koná sa najsamprv biskupské vyšetovanie
o jeho živote. Povolávajú svedkov, ktorí ho poznali, a títo mu-
sia vydáva svedectvo o om. O tomto vyšetovaní spíšu sa pro-
tokoly, ktoré potom pošlú do Ríma Kongregácii svätých
obradov.

4. PÁPEŽSKÉ VYŠETROVANIE. — Po zdarnom vyše-
trovaní biskupskom, za ína sa pápežské vyšetovanie v Ríme.
Toto je ve mi složitú, prísne a trvá niekedy aj dvadsa rokov.
Tu skúmajú podrobne nosti a zázraky sluhu božieho. Ak slu-
ha boží umrel prirodzenou smr ou, vyžadujú sa aspo dva
zázraky, ak umrel mu enickou smr ou, zázraky sa nežiadajú.
Ke sa všetko správne vykonalo, vydajú dekrét a vykonajú
sa slávnosti blahore enia.

5. SVÄTORE ENIE. — Po vyhlásení za blahoslaveného
za nú sa úkony na svätore enie, ku ktorým žiadajú ešte aspo
jeden nový zázrak. — Cesta na oltár je ve mi zdhavá a až-
ká. Cirkev vyhlási niekoho za svätého až vtedy, ak Boh po je-
ho smrti dokázal jeho svätos zázrakmi, ktoré vykonal na jeho
prihováranie. Najsamprv musí prehovori Boh, len potom sa
odváži prehovori Cirkev. Vyhlásením za svätého cirkev sv.
nijako nevydáva svedectvo, že len ten je prijatý do neba,

o ktorom ona vyslovila, že je svätý. To je len verejné osvedenie, že po prísnom vyšetovaní života, smrti a zázakov nemôžeme viacej pochybova o tom, že ten alebo onen zomrelý požíva nebeskú slávu.

Cvi enie. 1. Ko ko druhov svätých rozoznávame? — Kto môže by vyhlásený za svätého? — o predchádza Svätore enie? — Koho musíme uctieva : blahoslaveného i svätého? 2. Ako povyšovali na oltár v prvých storo iach? Kto vydal podrobné predpisy o spôsobe blahore enia a svätore enia? 3. Aký je priebeh blahore enia? 4. Aký je postup po biskupskom vyšetovaní? Ko ko zázakov vyžadujú pri vyhlásení za svätého? 5. Kedy vyhlási Cirkev niekoho za svätého? i len ten je v nebi, koho Cirkev vyhlási za svätého?

X.

MISIJNÁ INNOS .

Práca medzi pohanmi.

ms **1. MISIJNÁ INNOS .** Pod misijnou innos ou rozumie me prácu katolíckych k azov medzi pohanmi, aby boli oboznámení s našou vierou a tak boli privedení do Kristovho ovínca. Na pohanov myslel Spasite , ke spomínal svojim apoštolom: „Mám ešte iné ovce, ktoré nie sú v mojom ovínci. Aj tie musím privies , aby bol jeden ov ínec a jeden pastier.“ Tesne pred nanebevstúpením kladie dôrazne na srdcia svojim apoštolom, aby boli misionármi: „I te do celého sveta a u te všetky národy!“

2. PLNENIE PRÍKAZU. Nástupcovia apoštolov a predovšetkým nástupcovia sv. Petra rímski pápeži vždy mysleli na tento odkaz Spasite ov. Vo všetkých dobách starali sa a neprestajne sa starajú o to, aby medzi pohanské národy vysielali dobrých hlásate ov viery Kristovej. Takýchto hlásate ov viery voláme misionármi.

3. SPOLUPRÁCA S MISIONÁRMÍ. Všetci chápeme, že práca misionárov medzi pohanmi je ažká. Musia stava : kostoly, kaplnky, nemocnice, školy, internáty ap., aby získali pohanov pre Krista. Sami misionári by túto prácu nezvládli, keby nemali aj našej pomoci. Potrebujú predovšetkým naše nábožné modlitby, v ktorých máme prosi Boha, aby svojou milos ou otváral pohanské srdcia. Popri modlitbe potrebujú aj hmotnú podporu. Spolky **Dielo šírenia viery** a **Dielo Detinstva Ježišovho**, ktoré sú aj u nás založené, starajú sa o to, aby prebúdzaly záujem o misionárov a ich innos . (O týchto spolkoch vi str. 197.)

4. VÝCHOVA MISIONÁROV. Na Slovensku máme **Spolno nos Božieho Slova** so sídlom v Nitre, ktorá má predovšetkým ten cie , aby pripravovala a vychovávala mladíkov pre zámorské misie. Okrem tejto spolno nosti posielajú do misí jezuiti, františkáni, saleziáni a iní.

Cvi enie. 1. o rozumie me pod misijnou innos ou? Z akého výroku Spasite ovho vieme, že myslel aj na pohanov? **2.** Ako plnia nástupcovia sv. Petra odkaz Spasite ov? **3.** Aká práca aká misionárov medzi pohanmi? Kto im pomáha, aby zvládli túto prácu? o potrebujú najvä šmi? Aké spolky prebúdzajú u nás záujem o misijnú innos ? **4.** Aký cie má Spolno nos Božieho Slova?

XI.

ŽIVOT VO FARNOSTI.

ms

1. DEJINY FARNOSTI. Ke že apoštoli volili za miesto svojho pôsobenia vä šie mestá, z ktorých sa kres anstvo ahšie šírilo na vidiek, preto prvé cirkevné obce vznikly v mestách. Nazývaly sa parochie (= spolubývanie) a na ich ele stál biskup. Biskupský chrám bol zprvoti jediným chrámom cirkevnej obce, v ktorom biskup odbavoval všetky bohoslužby. Rovnobežne so vzrastom po tu veriacich zriadili v jednej cirkevnej obci aj viac chrámov, v ktorých bohoslužby konali k azi a diakoni biskupského chrámu. V 3. storočí zjavovaly sa fary už aj na vidieku, ktoré patrily k biskupstvu mesta.

2. ŽIVOT V PÔVODNEJ FARNOSTI. V Písme sv. ítame: „Množstvo veriacich bolo jedným srdcom a jednou dušou. Zotrvali v apoštolskom u ení a v ú astenstve na lámaní chleba (na sv. omši) a v modlitbách. Žili spolu a všetko mali spoločné“ (Lk a Skt). — To sú známky pravej farnosti a pravého života vo farnosti. Farnos nebola len úradným celkom, ale spoločnou živou rodinou v Kristu Ježišovi.

3. DNEŠNÁ FARNOS je cirkevný obvod, v ktorom farár je otcom svojich veriacich a vykonáivate om svätých obradov.

4. FARÁR je hlavou svojich duchovných dietok vo farnosti. On je duchovným otcom a zastupuje samého Ježiša Krista. Vo svojich duchovných dietkach udržuje život pod a Ježiša Krista kázami, vyuovaním náboženstva, sviatosou Oltárnou a inými sviatosami. Dozerá na svojich veriacich, upozoruje na nebezpe enstvá, napomína, pomáha a otcovsky radí v každej životnej okolnosti.

5. FARSKÝ KOSTOL je rodinným domovom dietok božích, v ktorom prijímame kres anskokatolíckeho ducha. Vo farskom kostole rodia sa krstom sv. a ostatnými sviatosami duchovné dietky pre nebo.

6. VLÁDA KRISTOVA VO FARNOSTI. Ke pozorujeme život vo farnosti, ve a ráz zbadáme, že mnohí sa nesprávajú prikázaniami Kristovými. Žijú tak, ako by Krista ani nepoznali.

Ke že Kristovi patrí všetko, musí aj nad všetkým vládnuť. Naša viera musí byť vierou, ktorá stráži a pracuje pre Krista a usiluje sa, aby On vládol nad celým životom.

7. KAZOVÝ. Málo je kazovcov na zdolanie v každej úlohe, aby Kristus všade vládol, aby sa udie správali božskými i cirkevnými príkazami. V každých farnostiach dnes kazujú nestarať ani na najpotrebnejšie práce. V každých farnostiach musí ešte pracovať i kazovcov, ktorý už zostal v službe božej. Keď teda armáda kazovcov svojím malým počtom nestačí, musia i katolíci nekazovcov pomáhať v dôležitých náboženských úlohách vo svojich farnostiach a takto sa im zúčastňovať na práci v **Katolíckej akcii**.

8. KATOLÍCKA AKCIA je združenie laikov (= nekazovcov), ktorí pod vedením Cirkvi zúčastňujú sa na záchrane duší.

9. KATOLÍCKA AKCIA (KA) NIE JE NI NOVÉHO. Už sv. Pavol spomína vo svojich listoch laických spolupracovníkov. V jeho liste k Rimanom v 16. hlave uvádza: „Odporúť vám Fébu, našu sestru, lebo ona bola nápomocná mnohým, i mne samému. Pozdravujte Máriu, ktorá mnoho pracovala medzi vami. Pozdravujte Urbana, nášho pomocníka v Kristu Ježišovi. Pozdravujte Tryfénu a Trifosu, ktoré pracujú v Pánu. Pozdravujte Persidu, ktorá mnoho pracovala v Pánu...“ A tak by sme mohli alej vymenúvať vzácných pracovníkov, ktorí sa s ochotou zúčastňujú na božskom diele šírenia viery.

10. KATOLÍCKA AKCIA VO FARNOSTI. Vo farnosti konajú Katolícku akciu skupiny: mužov, žien, mládeňcov a dievčat pod vedením duchovného správcu.

11. VLASTNOSTI PRÁCOVNÍKOV V KATOLÍCKEJ AKCII. Kto sa chce im zúčastňovať na vznešenej práci v KA, musí: 1. náboženské pravdy dôkladne poznať, 2. byť nábožný, 3. trpezlivý, 4. poslušný cirkevným predstaveným. Tieto vlastnosti nadobúdajú lenovia KA vo svojich náboženských spolkoch, ktoré ich pre túto úlohu vychovávajú.

12. ROZLIČNÉ DRUHY INNOSTI LAICKÉHO APOŠTOLÁTU (Apoštolátom sa tu rozumie všeobecná innosť na šírenie viery pod vedením cirkevných predstavených). Katolík sa môže zúčastňovať na laickom apoštoláte rozličným spôsobom. Najdôležitejší je však apoštolát: 1. modlitby, 2. obeti a smieru, 3. dobrého príkladu, 4. tlače, 5. šírenia viery, 6. priamej spolkovej práce a 7. výpomoci v duchovnej správe.

Cvičenie. 1. Dejiny farnosti 2. Aké známky uvádza Písmo sv. o pôvodnom živote vo farnosti? 3. o je dnešná farnosť? 4. Kým je farár vo farnosti? Kým udržuje život pod a Ježiša Krista? 5. Kým je farský

kostol? 6. O o sa má každý veriaci vo farnosti stara ? 7. Pre o k azi nemôžu zdola úlohu, aby Kristus vládol všade a nad všetkým? o je teda našou povinnos ou? 8. o je Katolícka akcia? 9. i je Katolícka akcia vo a o nového? Koho spomína asto sv. Pavol vo svojich listoch? 10. Kto koná KA vo farnosti? 11. Aké vlastnosti musí ma pracovník v KA? 12. o je to apoštolát? Aký apoštolát je najdôležitejší?

A.

APOŠTOLÁT MODLITBY.

ms 1. **APOŠTOLÁT MODLITBY (AM).** Katolík sa má horlive zú ast ova na apoštoláte modlitby, pretože modlitbou vyprosuje prácam Cirkvi a záchrane duší pomoc božiu, bez ktorej je márne všetko udské namáhanie (Pius XI.: „Dajte mi armádu duší, ktorá sa modlí, a urobím svet znovu š astným“). Svoje denné modlitby konajme na apoštolské úmysly; napr. za misie, za duchovnú správu, za výpomoc v duchovnej správe, za umierajúcich, za obrátenie hriešnikov, za ochranu mládeže, za odpadlíkov, za pokoj medzi národami ap.

2. **SPOLKY A BRATSTVÁ V APOŠTOLÁTE MODLITBY.** Do AM najú innejšie sa zapájajú tieto spolky: Ružencové bratstvo, Sdruzenie ve ného ruženca, Sdruzenie živého ruženca.

3. **RUŽENCOVÉ BRATSTVO** je najstarším ružencovým spolkom. Jeho zakladate om je dominikán P. Alanus a Rupe (1428—1475). Prvá skupina Bratstva bola založená r. 1470 v Douai v Holandsku. Prvá pápežská bula o ružencovom bratstve bola vydaná Sixtom IV. r. 1478.

a) **POVINNOS OU LENOV RB** je: cez týžde pomodli sa celý ruženec. lenovia Bratstva majú viesť nostný a kres anský život. Majú astejšie, najmä však vo ve ké sviatky P. Márie, pristupova k sviatostiam. Tieto povinnosti nezaväzujú však pod hriechom. lenovia, ktorí si plnia svoje povinnosti, získavajú mnohé duchovné výhody a mnohé odpustky.

4. **SDRUŽENIE VE NÉHO RUŽENCA** vzniklo r. 1629 v Bologni v Taliansku. Založil ho dominikán P. Timotej Ricci. Pohnútkou k jeho zriadeniu bolo obrátenie hriešnikov, odvrátenie moru, vojny a pomoc umierajúcim. Sdruzenie bolo potvrdené pápežom Urbanom VIII., ktorý bol aj jeho lenom. Dnes má v Taliansku vyše 800.000 lenov.

a) **POVINNOS OU LENOV** je: ve né, t. j. vo dne v noci modli sa ruženec. Pravda, každý len v ur itú hodinu, takže celok modlí sa ruženec *ve ne*, nie každý sám. Každému lenovi tohto sdru-

ženia je na mesiac ur ená istá hodina, v ktorej sa pomodlí všetkých 15 desiatkov ruženca.

5. SDRUŽENIE ŽIVÉHO RUŽENCA (SŽR). Zakladateľkou tohto sdrúženia je Paulína Jaricotová. Prvé SŽR založila na začiatku XIX. storočia v Lyone. Sdrúženie bolo potvrdené pápežom Gregorom XVI. r. 1832. PIUS IX. r. 1877 sveril správu Sdrúženia po celom svete dominikánom. Toto sdrúženie je skoro v každej farnosti.

a) **POVINNOSŤ OUBRAVENIA SŽR** je modliť sa denne jeden desiatok ruženca, ktorý im je pridelený na mesiac. SŽR je rozdelené na skupiny po 15 členov, z ktorých každý sa modlí jeden, ale iný desiatok. Takto sa všetci dovedna pomodlia každý deň celý ruženec, 15 desiatkov. Tieto skupiny sa volajú ruže. Riaditeľom SŽR je kánonik. On určuje horlivcov, ktorí majú na starosti jednotlivé ruže.

Cvičenie: 1. Prečo sa má katolík zúčastňovať na apoštoláte modlitby? Na aké úmysly máme odpracovávať svoje denné modlitby? 2. Ktoré spolky sa najúčinnejšie zapájajú do AM? 3. a) Aký spolok je Ružencové bratstvo a aké povinnosti majú v ňom členovia? 4. a) Kto založil Sdrúženie vešného ruženca a aké povinnosti majú jeho členovia? 5. Kto je zakladateľkou Sdrúženia živého ruženca? a) Aké povinnosti majú členovia a ako je rozdelené celé SŽR?

Úloha: Aké spolky a bratstvá sú založené v našej farnosti? Ktoré bratstvo má najviac členov a ktoré sa najúčinnejšie zapája do Apoštolátu modlitby?

B.

APOŠTOLÁT OBETI A SMIERU.

ms **1. APOŠTOLÁT OBETI A SMIERU (AOS).** Pod týmto apoštolátom rozumieme obetovanie námah, ťažkostí a utrpení svojho života a povolania, aj dobrovoľných smiernych skutkov, mŕtvenia a sebazapierania na slávu božiu a na spásu duší. **Udstvu viac osoží jedna svätá duša svojím kajúcim životom než milión namyslených kazateľov.**

C

APOŠTOLÁT DOBRÉHO PRÍKLADU.

ms **2. APOŠTOLÁT DOBRÉHO PRÍKLADU.** Katolík sa má zúčastňovať na apoštoláte dobrého príkladu tým, že sa horlivo priiňuje o to, aby vždy a všade verne a svedomite zachová-

val prikázania božie i cirkevné. Ježiš Kristus nás napomína: „Tak nech svieti vaše svetlo pred u mi, aby videli vaše dobré skutky a oslavovali vášho Otca, ktorý je na nebesiach“ (Mt 5, 16). **Ak chceš obhajova katolícku vieru, obhajuj ju najmä dobrým príkladom.**

D.

TLA OVÝ APOŠTOLÁT.

ms 3. TLA OVÝM APOŠTOLÁTOM rozumieme prácu za es božiu a spásu duší šírením dobrých kníh, podporou dobrej tla e, šírením spisov a letákov.

4. SPOLO NOS A KNIHA. lovek je spoločný tvor, a preto rád vyhadáva spoločnosť ľudí, aby sa tu v priateľskom rozhovore pobavil, pookrial, poučil. Do akej spoločnosti lovek chodí, taký je aj on sám, lebo spoločnosť ho vychováva. Ak chodí do zlej spoločnosti, vychová ho na zlé, ak do dobrej, vychová ho k dobrému. — I doma, keď je lovek sám, vyhadáva spoločnosť. Takou spoločnosťou sú pre loveka knihy. Kniha môže byť naším vzácnym priateľom, ale aj veľkým nepriateľom. Keď nás kniha povznáša ku krásnym, vznešeným veciam, je naším dobrým priateľom, lebo nás vychováva k dobrému. Ak je útlak škodlivý pre našu dušu, ak uráža naše mravy, náboženstvo, kniha je vtedy naším najúhlavnejším nepriateľom.

5. STAROSTLIVOS CIRKVI O KNIHY. Cirkev ako naša starostlivá matka neprestajne stráži, aby jej dieťaťo malo v knihách len dobrých priateľov. Cirkev nám preto stále oznamuje: To útlak! To môžeš útlak! To ťa neodporujú! To ťa zakazujem! Ktorú knihu nám Cirkev výslovne odporúča, na tú dáva svoje cirkevné schválenie: **imprimatur = vytlak i povovujem.** Ale to neznamena, že len tie knihy smieme útlak, ktoré majú cirkevné schválenie. Knihy, ktoré sa nedotýkajú viery a mravov, Cirkev nemusí schvaľovať.

6. INDEX (SOZNAM). Často povovujeme, že Cirkev dala tú a tú knihu na **index.** To znamena, že Cirkev sa vyslovila o niektorej knihe, že je v nej niečo, čo sa neshoduje s jej útlakom viery a mravov. Takáto kniha je teda pre katolíkov škodlivá, a preto ju dala na index, iže dala ju do zoznamu zakázaných kníh. Kto by sa opovážil útlak knihu, o ktorej vie, že je zakázaná, dopúšťa sa ťažkého hriechu a prípadne je aj z Cirkvi vylúčený.

7. DENNÁ TLA má ve mi ve ký význam pre celkový verejný a súkromný život. Právom sa jej preto hovorí, že je najvä šou svetovou ve mocou. Tla rozhoduje v istom smysle o vojne a mieri, o rodine a spoločnosti, o umení a literatúre... Môže vychova svätcov, ale aj zloincov. Môže háji náboženstvo a mravy, ale môže aj najvzácnejšie hodnoty privies na posmech.

8. BROŠÚROVÁ A LETÁKOVÁ AKCIA. Význam tejto akcie je ve ký, lebo sa širokým vrstvám bez ve kých obetí a osobných námah poskytuje dobré a rýchle pouenie o súasných otázkach náboženského a cirkevného života.

9. NAŠA TÝŽDENNÁ, DVOJTÝŽDENNÁ A MESA NÁ TLA . Na Slovensku ešte nemáme katolícky denník, ale zato naša týždenná tla je dobre vybudovaná. Naším najvä ším týždenným asopisom sú *Katolícke noviny*, ktoré doteraz vychádzajú v 120.000 výtlačkoch a plnia takto ve mi dôležité poslanie medzi našimi katólíkmi. Pre našu odrastlejšiu katolícku mládež vychádza dvojtýždenník *Plame* . Pre školskú katolícku mládež vychádza ve mi rozšírený asopis *Priate dietok*. Najlepšie je vybudovaná naša mesačná tla . Z mesa níkov už desiatky rokov plní vzácne poslanie v šírení úcte Božského Srdca asopis *Posol Božského Srdca Ježišovho*. Pre šírenie misijnej myšlienky vychádza mesa ník *Hlasy z domova a z misjí*. Medzi mládežou misijnú myšlienku šíri asopis *Mládež a misie*. Uctu k Panne Márii šíri asopis *Krá ovná mája*. Na posvätnos rodiny poukazuje asopis *Svätá Rodina*. Pre lenov Tretej rehole vychádza *Serafínsky svet*. Pre laický apoštolát vychovávajú tieto mesa níky: *Katolícka jednota medzi ženami*, *Mariánska kongregácia* medzi svojimi lenmi.

10. SPOLOK SVÄTÉHO VOJTECHA v Trnave je naším najvzácnejším kultúrnym ústavom pre katolíckych Slovákov, ktorý sa už vyše 75 rokov stará o to, aby sme dostávali dobré a lacné knihy vydávané pre všetky vrstvy národa v duchu katolíckom a mravne pou nom. Spolok sv. Vojtecha má doteraz vyše 200.000 lenov, je teda najvä ším kultúrnym spolkom. lenom sa stane každý, kto zaplatí raz navždy 20.— K s. Za túto sumu s nepatrným príplatkom dostáva každoro ne kalendár a k tomu nieko ko dobrých kníh.

11. INÉ SPOLO NOSTI, ktoré sa starajú o vydávanie dobrých kníh pre katólíkov, sú: *Jezuiti* v Trnave, *Misionári Božieho Slova* v Nitre, *Serafínsky svet* v Kremnici, *Kongregácia redemptoristov* v Bratislave, *Lev* v Ružomberku, *Jednota katolíckych žien* v Bratislave, *Katolícka akadémia* v Bratislave, *Saleziáni* v Bratislave.

12. NAŠOU ÚLOHOU má by : 1. stara sa o to, aby sme podporovali, ítali a rozširovali len dobré knihy a asopisy; 2. stráži , aby sa do našich obecných a spolkových knižníc nekupovali

knihy a asopisy protináboženského alebo nemravného obsahu; 3. usporadúva v obciach a mestách v zimnom období výstavy katolíckych kníh, ím sa najlepšie šíri záujem o knihu; 4. získa o najviac lenov pre Spolok sv. Vojtecha.

Cvi enie. 1. o rozumieme pod apoštolátom obeti a smieru? 2. Ako sa má katolík zú ast ova na apoštoláte dobrého príkladu? 3. o rozumieme pod tla ovým apoštolátom? 4. lovek ako spoločný tvor o vyhadáva? o robí spoločnosť s lovekom? Akú spoločnosť má lovek doma, keď je sám? Je kniha dobrým alebo zlým priateľom? Kedy je dobrým, kedy zlým? 5. Ako sa stará Cirkev o knihy? i len tie knihy smieme íta, ktoré sú cirkevne schválené? 6. o je to index? oho sa dopúšťa a katolík, ktorý íta zakázanú knihu? 7. i má denná tla ve ký význam? 8. Aký význam má letáková a brošúrková akcia? 9. Ako je vybudovaná naša týždenná, dvojtýždenná a mesa ná tla? Ktoré noviny sú u nás najítanejšie? Aké máme ešte týždenníky, dvojtýždenníky a mesa níky? 10. Aký spolok sa u nás najväšmi stará o to, aby sa nám dostávaly do rúk len dobré knihy? Ko ko má lenov? Kto sa môže sta lenom? o dostáva za túto sumu ro ne? 11. Ktoré iné spoločnosti sa tiež starajú o dobré knihy? 12. Aká má byť naša úloha?

Úloha: Ktorú knihu najnovšie dala cirkev sv. na index? Aké asopisy najradšej ítajú v našej farnosti? Zistite na farskom úrade, ko ko je v našej farnosti lenov Spolku sv. Vojtecha! Ak je málo lenov, udajte prí inu, kde je chyba.

E.

APOŠTOLÁT ŠÍRENIA VIERY.

ms

I. APOŠTOLÁT ŠÍRENIA VIERY (AŠV) je spolupráca v tých podnikoch, ktorých cieľom je pravú vieru rozšíriť, udržovať a starať sa o to, aby sa jej dostalo uznania a vážnosti.

1. DIELO ŠÍRENIA VIERY (DŠV). lenovia tohto spolku modlitbou a almužnou podporujú katolícke misie medzi pohanmi a inovercami. DŠV založila Paulína Jaricotová v Lyone 1882. Pápež Pius XI. žiadal, aby sa založilo v každej obci.

a) **POVINNOSTI LENOV** sú: 1. Denne sa modliť za misie jeden Otčenáš a Zdravas so vzdychom: „Svätý František Xaverský, oroduj za nás!“ 2. Podľa možnosti podporiť misie 20 haliermi mesa ne. Kto ani to nemôže, dá takú almužnu, akú vládze.

2. DIELO DETINSTVA JEŽIŠOVHO (DDJ). Paulína Jaricotová chcela, aby nielen starší veriaci zapojili sa do šírenia viery medzi pohanmi, ale aby toto dielo aj deti istými povinnosťami

šírily. Založila preto DDJ r. 1843. Všetci pápeži ve mi blahosklonne ujímali sa tohto diela.

a) **POVINNOSTI** LENOV sú: 1. Denne sa pomodli raz Zdravas Mária s prosbou: „Panna Mária, oroduj za nás a za úbohé dietky pohanské!“ 2. Misie podpori 10 haliermi mesa ne. Kto ani to nemôže, nech dá almužnu, akú vládze.

s **3. MISIJNÝ OMŠOVÝ SPOLOK.** lenovia MOS sú tichými spolupracovníkmi Spolo nosti Božieho Slova (SBS) a s jej bratmi a k azmi pomáhajú privádza pohanov do Cirkvi. alej pomáhajú chudobným žiakom, aby sa stali k azmi-misionármi. lenom sa stane každý, kto pošle svoje meno a priezvisko niektorému z misijných domov (1. Misijný dom Matky Božej, Nitra, 2. Misijný dom Anuntiata, Štiavnik, p. Hrabušice, 3. Misijný dom Božského Srdca, Vidiná, p. Tomášovce) a zaplatí príspevok na misie raz navždy K s 50.—

a) **POVINNOSTI.** MOS neukladá svojim lenom nijakých povinností, ale odporú a sa, aby sa každý len každodenne pomodlil Zdravas Mária so vzdychom: „O Mária, Krá ovná apoštolov, pomáhaj úbohým pohanom!“

b) **VÝHODY.** MOS robí každého lena ú astným požehnania troch sv. omši denne, o je ro ite 1100 sv. omši. MOS nezabúda ani na svojich zomrelých lenov, lebo aj za nich sa každodenne slúži sv. omša.

s **4. APOŠTOLÁT SV. CYRILA A METODA (ACM)** pod ochranou Panny Márie vznikol r. 1891 na Velehrade pri ine ním Dr. A. C. Stojana ako náboženský spolok, ktorý chce šíri a podporova sjednotenie východných rozkolných kres anov s katolíckou cirkvou. lenovia podporujú innos spolku modlitbou, príspevkami alebo almužnou. ACM stará sa doma o posilnenie náboženského života najmä duševnými cvi eniami, posielala k vys ahovalcom zo svojej vlasti misionárov, podporuje dobrou knihou zahrani ných krajanov.

s **5. MARIÁNSKE DRUŽINY (MD)** majú v AŠV úlohu: 1. vypestova vo svojich lenoch úctu, oddanos a lásku k Panne Márii, 2. vychováva z nich dobrých a úprimných kres anov, 3. vychova z nich apoštolov, ktorí by sa usilovali aj iných posväcova a háji cirkev sv.

a) **POMÔCKY NA DOSIAHNUTIE CIE A.** Aby lenovia MD dosiahli vyznan ený cie , konávajú najmenej raz mesa ne svoje po božnosti, spojené s priliehavými duchovnými slovami, prijímajú sv. sviatosti aspo raz do mesiaca, denne uctieávajú Pannu Máriu a zú ast ujú sa pod a možnosti na duševných cvi eniach.

s **6. BRATSTVO PANNY MÁRIE USTAVI NEJ POMOCI.** Cie om tohto bratstva je, aby lenovia vrúčne uctievali Pannu

Máriu **ustavi nej pomoci** a túto úctu aj šírili a aby sa vo všetkých nebezpečenstvách utiekali o prihováranie PMUP.

a) **POVINNOSTI LENOV BPMUP** sú: nosí posvätenú medailu PMUP a sv. Alfonza, ktorý je vzorom mariánskej úcty, má v príbytku jej obraz a pred ním sa modlieva ráno a večer tri razy Zdravas a Sláva so vzdychom: „Ó, Mária, Matka ustavi nej pomoci, oroduj za mňa!“ — „Sv. Alfonz, ochranca môj, daj, nech sa vo všetkých potrebách utiekam k Panne Márii!“ Okrem toho majú mesa ne pristúpiť k sv. sviatostiam a sviatok PMUP (v nedeľu pred 24. júnom) a sv. Alfonza (2. augusta) zbožne osláviť.

b) **VÝHODY PRE LENOV.** lenovia BPMUP, ktorí si plnia svoje povinnosti, úctívajú sú za života i po smrti všetkých modlitieb a dobrých skutkov a najmä zásluh, ktoré získajú a redemptoristov zo svojich misií a apoštolských prác. — lenom sa stáva každý, kto sa dá zapísať (najlepšie v niektorom chráme redemptoristov) do zoznamu lenov.

ms 7. TRETIA REHO A SV. FRANTIŠKA Vyniká svojou hodnosťou nad všetky náboženské spolky. TR založil sv. František Assiský r. 1220 pre svetských ľudí, aby rýchlejšie dosiahli svätosť života pri zachovávaní istých pravidiel. lenovia TR volajú sa iná aj **terciári**.

a) **POVINNOSTI LENOV TR.** Jednoduché šatenie, vyhýba sa tancu, divadlu, hostinám, pijatikám. Zachováva miernosť v jedení a v pití, pôst večer sv. Františka a Nepoškvrneného P. Márie. Mesa je prijímanie sv. sviatostí. Denne sa pomodlí 12 Otčenášov, Zdravasov a Sláva. Každým dňom skôr urobí testament. Vyhýba sa všetkým sporom. Denne spytovanie svedomia. Číta a podporova dobré knihy a časopisy. Podľa možnosti denne sa zúčastní na sv. omši. Zúčastní sa na mesa nóm shromaždení lenov. Podporova chudobných a nemocných lenov. Modlí sa za zomrelých lenov a zúčastní sa na pohrebe. Prestúpenie rehoľných pravidiel je len vtedy hriechom, keď je prestúpením príkazu božieho alebo cirkevného.

b) **VÝHODY PRE LENOV TR.** lenovia môžu získať *plnomocné odpustky*: mesa ne v hociktorý deň, v deň mesaného shromaždenia (musia však pristúpiť k sv. sviatostiam, navštíviť kostol a na úmysel sv. Otca pomodliť sa aspoň 5 Otčenášov), v hodinu smrti a pri iných príležitostiach.

c) **ROZŠÍRENIE.** TR zásluhou rehole františkánskej je na celom svete veľmi rozšírená. Mnohé vynikajúce osobnosti, ktoré boli členmi TR, skvejú sa už dnes ako svätí a svätice na našich oltároch (sv. Ján Pavol II., francúzsky kráľ, sv. Ferdinand II., španielsky kráľ, sv. Brigita, sv. Alžbeta...). TR môže uskutočniť mravné vzkriesenie našich farností.

s 8. SPOLOK BOŽSKÉHO SRDCA JEŽIŠOVHO. SBSJ povstal v 17. storočí. Sám Kristus Pán zjavil sa sv. Margite

Alacoque (Alakok), mníške z rehole Navštívenia P. Marie v Paray-le-Moniale a žiadal, aby udia uctievali jeho Božské Srdce. Cie SBSJ je: usmierova Božské Srdce pobožnos ami za nev a nos , ahostajnos , neveru, svätokrádeže a rozli né iné hriechy, ktorými ho udia obrážajú.

a) **POVINNOSTI LENOV SBSJ** sú: 1. Každý rok sviatok BSJ so zvláštnou pobožnos ou oslávi a pod a možností pristúpi k sv. sviatostiam. 2. Každý mesiac v prvý piatok lenovia spolku zúastnia sa na sv. omši, pod a možností pristúpia k sv. sviatostiam a prvú nede u zúastnia sa na verejnom odprosení. 3. Každý de pomodlia sa lenovia k Srdcu Ježišovmu Ot enáš, Zdravas a Verím Boha so vzdychom: „Sladké Srdce môjho Ježiša, daj, aby som a viac a viac miloval.“ lenovia majú sa usilova , aby aj u iných prebúdzali úctu k BSJ a vyvolili si ho za príklad nostného života. Pán Ježiš dal lenom BSJ ve mi vzácne pris úbenie, ke povedal: „V prehojnom milosrdenstve svojho srdca s ubujem, že všetkým, ktorí v prvé piatky devä po sebe nasledujúcich mesiacov budú prijíma , dám milos kajúcnosti, že nezomrú bez mojej milosti ani bez prijatia sviatostí a že im moje srdce bude bezpečným úto iš om v hodine smrti.“ Už len pre toto je hodno by lenom BSJ.

F.

APOŠTOLÁT SPOLKOVEJ PRÁCE.

ms 1. apoštolátom spolkovým rozumieme podporu katolíckych spolkov a osobnú spoluprácu v nich. Spolupráca v katolíckych spolkoch je ve mi záslužným apoštolátom, pretože katolícke spolky slúžia starostlivosti o náboženský život a o kres anské mravy v rodine, v povolaní a vo verejnom živote.

2. DÔLEŽITÉ SPOLKY VO FARNOSTI. Najdôležitejšie spolky vo farnosti sú tie, o slúžia náboženským cie om a úlohám duchovnej správy, tie, o ktorých bola re v apoštoláte modlitby a v apoštoláte šírenia viery. Okrem týchto ve mi dôležité sú tie, o vychovávajú veriacich do Katolíckej akcie za laických apoštolov, ako sú: Jednota Katolíckych mužov JKM, Jednota katolíckych žien JKŽ, Oratória u saleziánov ... a spolky, ktorých úlohou je pomáha hmotnej a duchovnej biede, ako je spolok sv. Vincenta.

G.

APOŠTOLÁT VÝPOMOCI V DUCHOVNEJ SPRÁVE.

s **1. VÝPOMOCOU V DUCHOVNEJ SPRÁVE** rozumieme podporu v duchovnej správe laickými silami pod vedením farskej duchovnej správy. Úlohou tejto výpomoci je podopierať a posilovať cirkevný život vo farnosti. Riadite om laickej výpomoci je farár.

a) **NAJDÔLEŽITEJŠIE ÚLOHY VÝPOMOCI V DUCHOVNEJ SPRÁVE** sú: starať sa 1. o kresťanské manželstvá, o kresťanské rodiny, ako aj o katolícku výchovu detí; 2. pomáhať pripravovať rozličné náboženské podniky, ako: misie, náboženské prednášky, duševné cvičenia ap.; 3. usilovať sa znovu získať tých, ktorí sa Cirkvi odcudzili, a poučiť ova blúdiacich a kolísavých; 4. s príslušnými spolkami starať sa o osoby, ktoré sú mravne ohrozené; 5. pracuje v charitatívnych podnikoch a v službách vnútorných a zámorských misií a 6. propaguje katolícku spolku, katolícku tlač (knihy, časopisy, letáky).

Len rozumne vedenou spoluprácou všetkých katolíckych spolkov je možné, aby katolícky život v našich farnostiach prekvital.

H.

DUCHOVNÉ VZKRIESENIE FARNOSTI.

ms **1. MISIE.** Obnovenie kresťanského ducha vo farnosti veľmi úinne napomáhajú **sväté misie** a **duchovné cvičenia** (exercície). Sv. misie sú kázne a iné pobožnosti, ktoré konávajú vo farnostiach obyčajne každých desať rokov horlivo kazi a rehoňú. **udové misie** konajú na Slovensku: misionári Božieho Slova, **redemptoristi**, **jezuiti**, **františkáni**, **dominikáni** a **lazaristi**. Tieto misie nie sú však totožné s misiami v zámorských krajinách.

a) **DNI MILOSTI.** Sv. misie v našich farnostiach môžeme právom pomenovať *dami milosti*, lebo misionári pôsobením Ducha Svätého a svojimi strhujúcimi kázami robia priamo divy medzi veriacimi. Nepriateľstvo prestávajú, spory sa hladko urovnávajú, skrivodlivý majetok sa vracia, zlo sa vykoreňuje a duše sa úprimne obracajú k Bohu.

2. DUCHOVNÉ CVI ENIA (EXERCÍCIE) sú tiež vzácne dni duchovného vzkriesenia pre mnohé duše, ktoré sa oby ajne na tri dni utiahnú do kláštora. V tieto dni primeranými prednáškami a pobožnosťami pôsobia kazi-reho níci na prítomných. Duchovné cvienenie a vä šmi prispievajú k oživeniu viery a mravov ako sv. misie, lebo tu v uzavretosti a odlú enosti od vonkajšieho sveta lepšie môžeme uvažovať o verných pravdách. Horlive sledujme naše náboženské asopisy, v ktorých sú ozna éné termíny, miesta a iné podmienky duchovných cvení. Duchovné cvienenie odbavujú sa oby ajne v týchto miestach: Nitra-Zobor, Trnava, Ružomberok, Šavník, Banská Bystrica, Košice, Bratislava, Prešov a i.

Cvi enie. 1. o napomáha obnovu kres anského ducha vo farnosti? o sú sv. misie a kto ich koná na Slovensku? a) Pre o voláme sv. misie d ami milosti? 2. Na o sú duchovné cvienenie, kde a ako sa konajú? o je lepšie, sv. misie alebo duchovné cvienenie a pre o? V ktorých miestach odbavujú sa oby ajne duchovné cvienenie?

OBSAH

ÚVOD.

ÚVOD. Úcta loveka k loveku. Vonkajšie prejavy loveka. lovek a Pán Boh. Život s u mi. Život s Bohom. Liturgia a liturgika. Na o je to ko obradov. Kristus Pán a vonkajšie obrady. Kristus Pán sám konal vonkajšie obrady. Kristus Pán ustanovil mnohé Obrady. Kristus Pán nariadil obrady kona . Život s Cirkvou. Cvi enie. ítanie. Naše pravidlá slušnosti k Pánu Bohu. Rozdelenie ————— 3—6

I.

SPRÁVA CIRKVI. OSOBY, KTORÉ VYKONÁVAJÚ BOHOSLUŽBU.

- A) Cirkev. Pápež. Kardináli. Kardináli-k azi. Kardináli-diakoni. Kardináli-biskupi. Kongregácie a rímska kúria. Zbehlos v cirkevnej správe. Kongregácia sacrum officium (Svätý úrad). Kongregácia konzistoriálna. Kongregácia sviatostí. Kongregácia koncilu. Kongregácia reholí. Kongregácia „propaganda“. Kongregácia obradov. Kongregácia ceremónií. Kongregácia pre mimoriadne cirkevné veci. Kongregácia seminárna a univerzitná. Kongregácia orientálna (východná). Složitost cirkevnej správy. Vo ba pápeža. Pobožnosti za š astnú vo bu. Konkláve. Konklávisť. Prísna tajnos . Trojaký spôsob vo by. Priebeh vo by. Po vo be. Korunovácia pápeža. Vatikán. Pápežské vojsko. Rady a významania. Svätá Stolica. My a sv. Otec. Cvi enie. ————— Úloha. 7—13
- B) *BÍSKUP, ARCIBISKUP, K AZI A VERIACI.* Biskup. Biskupstvá na Slovensku. Arcibiskup. Svätíaci biskup. Pomocníci biskupov. Kapitula. Farári. Dekani. Pomocníci farárov. Stav duchovný a laici. U iaca Cirkev. Poslúchajúca Cirkev. Cvi enie ————— 14—16
- C) *REHO NÍCTVO.* Túžba po dokonalejšom živote. Prví ve kí pustovníci. Evanjeliové rady. *Mužské rehole na Slovensku.* Jezuiti. Františkáni. Dominikáni. Kapucíni. Lazaristi. Milosrdní bratia. Piaristi. Redemptoristi. Spolo nos Božieho Slova. Spolo nos saleziánov. Školskí bratia. Spolo nos tešite ov Božského Srdca z Getsemany. *Ženské rehole na Slovensku.* Kongregácia sestier sv. Norberta (Premonštrátky). Reho a sv. Alžbety. Uršulínky. Notredámky (Kongregácia našej milěj Panej). Kongregácia školských sestier de Notre Dame. Spolo nos dcér kres anskej lásky (Milosrdné sestry sv. Vincenta). Milosrdné sestry sv. Karola Boromejského. Kongregácia dcér Božského Vykupite a. Kongregácia dcér Božskej lásky. Kongregácia sestier Nepoškvrneného Po atia Panny Márie. Spolo nos služobníc Ducha Svätého. Kongregácia dcér sv. Františka Assiského. Kongregácia dcér Najsvätejšieho Spasite a. Tretia reho a sv. Františka (Terciári). Predstavení reholí. Predstavení kláštorov. K azi a bratia-frátri. Noviciát. S uby. Rehole a kongregácie. Reho . stav. Vo ba povolania. Cvi enie. ————— 16—24

II. BOHOSLUŽOBNÉ MIESTA.

- A) *ROZMACH V STAVANÍ CHRÁMOV.* Pred Konštantínom. Po edikte milánskom. Slohy nových chrámov: bazilikový, byzantský, románsky, gotický, renesančný, barokový, rokokový, konštruktívny (moderný). Cvi enie. ————— 25—28
- B) *CHRÁM A JEHO IASTKY.* Katolícky chrám je dom boží. Vonkajšok chrámu. Veža. Kríž na veži. Kohút na veži. Hodiny. Zvony. Cvi enie. ————— 28—30
- C) *CHRÁMY A CINTORÍNY.* Meno a druhy chrámov. Bazilika. Katedrálny, metropolitný, kapitulský chrám. Iné chrámy. Cvi enie. ————— 30—31
- D) *VNÚTRO CHRÁMU.* Predsie . Sväteni ka. Lo chrámová. Chór. Sakristia. Kazate nica. Krstite nica. Svätý a. Ve né svetlo. Oltár. Sochy a obrazy. Zástavy. Spovedelnica. Cvi enie. ————— 31—33
- B) *OLTÁR.* Prvým oltárom. Za prenasledovania. Kres anský oltár. Oltárna doska. Oltárny podstavec. Nad oltárom. Hrob s pozostatkami svätých. Vidite nos oltára. Prenosný oltár. Výzdoba oltára. Plachty. Kríž. Svätostánok. Svie ky Tabu ky. Pulpit. Kvety. Cvi enie. ————— 33—35
- F) *ODZNAKY BOŽIE A ODZNAKY SVÁTÝCH.* U enie o vyobrazovaní v Cirkvi. Spôsoby vyobrazovania. Odznaky nášho Spasite a. Podoby krížov. Iné odznaky Spasite a Odznaky v katakombách. Zobrazovanie Panny Márie. Anjeli. Svätí. Štyria evanjelisti. Cvi enie. ————— 35—41
- G) *CINTORÍN.* Miesta pochovávaní. Kríž. Sväté miesto. Sväté pole. Vyhradenie katolíckeho cintorína. Správanie sa na cintoríne. Cvi enie. ——— 41—42

III. BOHOSLUŽOBNÉ RÚCHO, NÁDOBY a KNIHY

- A) *ODEV DUCHOVNÝCH.* Odev pri rozli ných príležitostiach. Odev duchovných. ————— 43
- B) *BOHOSLUŽOBNÉ RÚCHO.* Humerál. Alba. Cingulum. Manipul. Štola. Ornát. Biret. Cvi enie. ————— 44—45
- C) *LITURGICKÉ FARBY.* V prvých kres anských asoch. Biela. ervená. Zelená. Fialová. ierna. Zlatý brokát. Direktórium. Cvi enie. 46—47
- D) *INÉ BOHOSLUŽOBNÉ RÚCHA.* Superpelícia. Rocheta. Pluviál. Vérum. Baldachýn. Dalmatika. Tunicella. Cvi enie. ————— 47—49
- E) *BOHOSLUŽOBNÉ NÁDOBY A KNIHY.* Cibórium. Monštrancia. Lunula. Kustódia (repozitórium). Sväteni ka s kropá om. Nádoby na sväté oleje. Kadidelnica. Lo ka. Ošňová kniha. Pontifikál a ceremoniál. Rituál. ítanie a evanjeliá. Modlitebník. Breviár. Cvi enie. ————— 49—51
- F) *ODZNAKY BISKUPSKÉ, ARCIBISKUPSKÉ, KARDINÁLSKE A PÁPEŽSKÉ.* Biskupská dôstojnos . Sandále. Náprsný kríž. Rukavice. Prste . Infula. Solideo. Biskupská berla. Pallium. Zhotovenie a posvätenie palliá. Odznaky kardinálov. Pápežské odznaky. Cvi enie. ————— 51—55

IV. MODLITBY A ROZLI NÉ POBOŽNOSTI.

- A) *ZNAMENIE SVÄTÉHO KRÍŽA.* Pobožnosti so znamením kríža. Znamenie potupy a znamenie vykúpenia. Žehnanie svätým krížom. Dvo-

- jaký spôsob prežehnávania. Ve ký kríž pri prežehnávaní a jeho význam. Malý kríž pri prežehnávaní a jeho význam. Požehnanie v znamení svätého kríža. Svätý Efrém o sv. kríži. So svätým znamením všade. Spevom prejavujeme úctu k sv. krížu. Cvi enie. ————— 56—58
- B) **MODLITBA.** Co prejavujeme modlitbou. Bez modlitby duša hynie. Rozli né úkony pri modlitbe. Pok aknutie. Sopáté ruky. Zdvihnutie o ú. Bitie v prsia. Boh vypo uje naše modlitby. Spoločná modlitba. Ako sa máme modliť? Modlitba je ve ková výsadou. Cvi enie. ítanie. — 58—60
- C) **NAJDŔLEŽITEJŠIE MODLITBY.** Ot enáš. Vznešená modlitba. *Modlitby k Panne Márii.* Pozdravenie anjelské. Tri iastky v modlitbe. Významná modlitba. Anjel Pána. Význam zvonenia na Anjel Pána. Raduj sa, nebies Krá ovná. Ruženec. Vznik sv. ruženca. Ako sa máme modliť sv. ruženec. Pomôcka pri ruženci. Odpustky. Posvätené pátri ky. Zdravas, Krá ovná. Litánie. Cvi enie. ————— 60—65
- D) **POBOŽNOSTI.** Popolud ajšie pobožnosti. Litánie. Nešpory (vešpery—žalmy). Vystavenie sviatosti Oltárnej. Verejná úcta. Spôsob vystavenia sviatosti Oltárnej. Tantum ergo. Genitori. Kedy sa vystavuje sviatos Oltárna? My a vystavená sviatos Oltárna. Cvi enie. Vzyvanie Ducha Svätého. (Veni, Sancte...) Kedy vzyvame Ducha Svätého? Spôsob vzyvania Ducha Svätého. Cvi enie. Slávnostné po akovanie (Te Deum...). Kedy zvlášť vzdávame slávnostné vaky. Spôsob odstavovania slávnostného po akovania. Cvi enie. Odpustky. ————— 65—70
- E) **PROCESIE.** Dejiny. Význam procesií. Kríž a zástavy na procesiách. Usporiadanie údu na procesiách. Kedy sa konajú procesie. Naša ú as na procesiách. Cvi enie. ————— 70—72
- F) **PŮTE A PŮTNICKÉ MIESTA.** Púte. Dejiny pútí. Cie a význam pútí. Pútnické miesta na Slovensku. Cvi enie. ————— 72—73
- G) **POHREB.** Co vidíme a po ujeime pri pohrebe. Márnomyse nos pri pohreboch. Rúcho pri pohreboch. Spa ovanie m tvol. Cirkev nepochováva. Ú as na pohreboch. Cvi enie. ————— 74—75
- H) **KRÍŽOVÁ CESTA.** Krížová cesta vo Svätej zemi. Krížové cesty doma. Ako sa odstavuje Krížová cesta. Odpustky Krížovej cesty. Krížovú cestu odstavujeme sa usilovne. Svätí o odstavovaní krížovej cesty. Cvi enie. ————— 75—77
- CH) **POBOŽNOSŤ ZA TRPIACU CIRKEV.** Trpiaca Cirkev. V predve er Duši iek. Ako pomôžeme dušiam v o istci. Modlitba Almužna. Získavanie odpustkov. Obeta omše svätej. Privilegovaný oltár. Gregoriánske sv. omše. Ni nestratíme, len získame. Cvi enie. ————— 77—80

v.

POSVÄTNÉ OBDOBIA.

ŽIVOT CIRKVI POD A CIRKEVNÉHO ROKU.

- A) **CIRKEVNÝ ROK.** Prirodzené rozdelenie asu — ob iansky rok. Nadprirodzené rozdelenie asu — cirkevný rok. Rozdelenie cirkevného roku. Rozdelenie sviatkov. Zsvätené sviatky Pána. Zsvätené sviatky Panny Márie. Zsvätené sviatky svätých. Zrušené sviatky. Na o ustanovila Cirkev sviatky? Vigília. Oktáva. Svätenie nedie a zsvätených sviatkov. Spôsob svätenia nedie a sviatkov. Co je hriešne v nede u a vo sviatky. Rádio a sv. omša. Zakázané veci v nede u a vo sviatky. Cvi enie. ————— 81—84

- B) *OBDOBIE VIANO NÉ.* Advent. Vonkajšie prejavy Cirkvi. Roráty. Sv. Mikuláš. Sviatok Nepoškvrneného Po atia Panny Márie. Štedrý de a Vianoce. Prísny pôst. Viano ný strom ek. Betlehemy. Adama a Evy. Viano ný sviatok. Tri sv. omše. Ich význam. Naša príprava na viano né sviatky. Cvi enie. ————— 84—88
- C) *OSTATNÉ VIANO NÉ SVIATKY.* Sviatok sv. Štefana prvého mu e níka. Sviatok sv. Jána evanjelistu. Svätójánske požehnanie. Sviatok Mlá atiek. Sviatok sv. Silvestra. Sviatok obrezania Pána. Cvi enie. ————88—89
- D) *SVIATOK ZJAVENIA PÁNA* — Troch krá ov. Neoby ajná hviezda. Po et mudrcov. Svätenie vody, kriedy a troch darov. Zlato, kadidlo a myrha. ————— 89—91
- E) *NEDELE PO ZJAVENÍ PÁNA.* Sviatok Najsv. mena Ježiš. Obetovanie Pána Ježiša. O is ovanie Panny Márie. Hromnice — hromni ky. Procesia. Význam sviec v liturgii. Svätého Blažaja. Cvi enie. ————— 91—93
- F) *OBDOBIE VE KONO NÉ.* Pôst. Predpôstne nedele. Ich pomenovanie. Popole ná streda. Starodávny zvyk. V prvých kres anských dobách. Popol z palmových ratolesť. Znak pomínute nosti a márnosti. Obrad posýpania popolom. Škaredá streda. Štyridsa d ový pôst. Pôstne predpisy. Platné predpisy o pôste na Slovensku. Suché dni — Kántry. Zdržiava sa. Posti sa a zdržiava sa. Oslobodenie. Vonkajšie zvláštnosti. Mimoriadne pobožnosti. Cvi enie. ————— 94—97
- G) *PÔSTNE NEDELE A SVIATKY.* Ich pomenovanie. Smrtná nede a. Zaha ovanie obrazov Ukrižovaného. Sviatok sv. Jozefa. Sviatok Zvestovania P. Márie. Sviatok Sedembolestnej P. Márie. Cvi enie. ———— 97—100
- H) *OD KVETNEJ NEDELE PO VE KÚ NOC.* Ve ký týžde . Kvetná nede a. Bohoslúžba Kvetnej nedele. Svätenie paliem. Slávnostný sprie vod. Pašie. Tmavé hodinky. Cvi enie. ————— 100—103
- CH) *ZELENÝ ŠTVRTOK.* Svätá omša. Jedna sv. omša. Tri hostie. Getsemanská záhrada. Obnažovanie oltárov. Rapká e miesto zvonov. Zvo ny=apoštolí. Svätenie olejov. Pozdravovanie olejov. Umývanie nôh. Cvi enie. ————— 103—106
- I) *VE KÝ PIATOK.* Obrady Ve kého piatku. Modlitby. Odhalenie kríža. Omša predposvätených darov. Boží hrob. Návštevy pri božom hrobe. Pokladni ka pri bož. hrobe. Stráž pri bož. hrobe. Cvi enie. ——— 106—108
- K) *BIELA SOBOTA.* Svätenie oh a. Sprievod k oltáru. Svätenie ve ko no nej sviece — paškálu. Svätenie krstnej vody. Svätá omša. Sláv nos vzkriesenia. Cvi enie. ————— 108—111
- L) *VE KÁ NOC.* Pascha. Služby božie. Ve kono né svätenia a oby aje. Aleluja. Vidi aquam miesto Asperges me. Dátum ve kono ných sviatkov. Cvi enie. ————— 111—113
- M) *OBDOBIE POVE KONO NÉ.* Pä nedie po Ve kej noci. Biela nede a. Prosebná nede a. Nanebevstúpenie Pána. Dejiny tohto sviatku. Zvláštne obrady. Sviatok sv. Marka, evanjelistu. Májové pobožnosti. De matiek. Cvi enie. ————— 113—116
- N) *OBDOBIE SVÄTODUŠNÉ.* Prípravné obdobie. Soslanie Ducha Svätého. Svätodušný pondelok. Nedele a sviatky po Duchu Svätom. Sviatok Najsv. Trojice. Sviatok Božieho Tela. Pôvod slávnosti. Odbavovanie procesie. Cie slávnosti Božieho Tela. Naše správanie sa na slávnosti. Ú as na slávnosti. Sviatok najsv. Srdca Ježišovho. Sviatok apoštolov Petra a Pavla. Sviatok sv. Cyrila a Metoda. Sláv nos porciunkule. Nanebevzatie P. Márie. Narodenie P. Márie. Sviatok mena P. Márie. Povýšenie sv. Kríža. Sv. Michala archanjela. Mesiac sv. ruženca. Sviatok Krista Krá a. Sviatok všetkých svätých. Uctieva svätých je potrebné a ve mi užito né. Sviatok Duši iek. Cvi enie. ——— 116—122

VI. SVÄTÁ OMŠA.

- A) Katolíci a svätá omša. Obeta u všetkých národov. Sv. omša usmieruje Otca nebeského. Predobrazy sv. omše. Prvá sv. omša. Smysl sv. omše. Naša obeta. Sv. omša je aj hostinou. Lámanie chleba. Obetné miesta. Sv. omša bola vždycky stredobod náboženského života. Cvienie. ítanie. ————— 123—125
- B) *Ú INKY SV. OMŠE.* Obeta chvály. Obeta akovná. Obeta smierna. Obeta prosebná. Cvienie. ————— 125—126
- C) *VÝKLAD SV. OMŠE. Omša katechumenov.* Zo sakristie k oltáru. Stupové modlitby. Confiteor. Po stupových modlitbách. Vstup. Kyrie. Gloria. Pán s vami (Dominus vobiscum). Modlitby. Zakonenie. Amen. Epištola. Evanjelium. Veriaci pri evanjeliu. Omša katechumenov. Vyznanie viery. Cvienie. ————— 128—133
- D) *OBETOVANIE. I. Hlavná iastka. OMŠA VERIACICH.* Ofertórium. Hostia. Víno a voda. Obetovanie kalicha. Obetovanie za starodávna a naša ofera. Po obetovaní. Umývanie rúk (Lavabo). Modlitba k Najsv. Trojici. Modlite sa, bratia (Orate, fratres!) Tichá modlitba. Úvod (Prefácia). Omšové pravidlo (Kánon). Modlitby pred premenením. Proba k svätým. Cvienie. ————— 133—137
- E) *PREMENENIE. II. hlavná iastka.* Premenenie. Chvilé premenenia a pozdvihovania. Rozumný úkon pri pozdvíhaní. Po premenení. Modlitba Pána. Rozlomenie sv. hostie. Baránku boží. Najbližšia príprava na sv. prijímanie. Cvienie. ————— 137—141
- F) *SVÄTÉ PRIJÍMANIE. III. hlavná iastka.* Sv. prijímanie veriacich. Nemiestny zlovyk. Duchovné prijímanie. Po sv. prijímaní. Modlitby po prijímaní. Cvienie. ————— 141—143
- G) *KONIEC SV. OMŠE.* V kajúcich d och. Závere ná modlitba. Závere né požehnanie. Posledné evanjelium. Modlitby po sv. omši. Triedenie sv. omši. Žádušná sv. omša. Recitovaná sv. omša. Cvienie. 144—146
- H) *LATINSKÁ RE PRI BOHOSLUŽBÁCH.* Latin ina je prejavom jednoty v Cirkvi. Latin ina je m tvou re ou. Mnohí latin ine nerozumejú. Bohoslužby v materinskej re i. Cvienie. ————— 146—147
- CH) *MINIŠTROVANIE.* Ve ké vyznamenanie. Vlastností miništrantov. Legio Angelica. ítanie lat. Pravidlá ítania a vyslovovania. Cvienie. — 147—149
- I) *CIRKEVNÝ SPEV.* Spev. Gregoriánsky spev. udový spev. Cvienie. — 149—150

VIL SVIATOSTI.

- A) *SVIATOSTI VO VŠEOBECNOSTI.* Sviatosť. Viditeľné znamenie. Pôsobivé znamenie. Nezmateľné znamenie. Sedem sviatostí. Bezplatné vysluhovanie sv. sviatostí. Cvienie. ————— 151
- B) *ĽST.* Ustanovenie krstu. Platnosť krstu. Nevyhnutná potreba. Krst túžby a krst krvi. Svätená a prirodzená voda. Cvienie. *Obrazy pri krste.* Miesto krstu. Meno pri krste. Krstní rodičia. Co požadujeme od krst. rodičov. Kedy má byť dieťa pokrstené. Pri vchode chrámu. Dýchnutie. Položenie ruky. So v ústach. Štola na dieťa. Uši a nos potreté

- slinou. Krstný s ub. Mazanie olejom krstencov. Biela štóla. Vyznanie viery. Vlastný krst. Pomazanie krizmou. Biele rúcho. Horiaca svie-ka. Obrady pri krste dospelých. Katechumeni. Cvi enie. ————— 152—156
- C) **BIRMOVANIE**. Ustanovenie birmovania. Príprava na sviatos birmovania. Ako ude uje biskup sviatos birmovania. Význam obradov. Vkladanie rúk nad všetkých birmovancov a vyprosenie sedem darov Ducha Svätého. Položenie pravej ruky na hlavu birmovancovu. Natretie svätou krizmou. Na ele. Kríž na ele. Jemný úder po tvári. Birmovné meno. Birmovní rodi ia. Kto má prija sviatos birmovania. Udatný som vojak (veršík). Cvi enie. ————— 157—160
- D) **SVIATOS OLTÁRNA**. Ustanovenie. Moc premie ania. Spôsoby ostávajú. Co je sviatos Oltárna. Smysel ustanovenia sviatosti Oltárnej. Boh medzi nami. Opakovanie obety kríža. Pokrm našich duší. ažkosti okolo sviatosti Oltárnej. Súhrn k ažkostiam. Oživenie viery. Sväté prijímanie. Prijímanie pod oboma a pod jedným spôsobom. Duševná i telesná príprava. Bezprostredná príprava na sv. prijímanie. Pred sv. prijímaním. Obrady pri sv. prijímaní. Po sv. prijímaní. Milosti sv. prijímania. Každodenné sv. prijímanie. Duchovné sv. prijímanie. asté duchovné sv. prijímanie. Sv. prijímanie mimo sv. omše. Cvi enie. ————— 160—164
- E) **POKÁNIE**. Len Boh sám môže odpúš a hriechy — k az je lovek ako ostatní. Kedy dostali k azi moc odpúš a hriechy? Moc odpúš a a zadržova hriechy. Príprava na sviatos pokánia. Obrady pri sv. spovedi. Spovedné tajomstvo. Cvi enie. ————— 165—167
- F) **ÓDPUSTKY**. Co sú odpustky? Ko koraké sú odpustky? Plnomocné. Jubilejné. Porciunkulné. V hodine smrti. Pápežské požehnanie. Neplnomocné. Zbožne vzdychy a modlitby. Podmienky získania odpustkov. Cvi enie. ————— 168—171
- G) **SEBAPOZNANÍM K DOKONALEJŠIEMU ŽIVOTU**. Túžba po dokonalejšom živote. Každodenné spytovanie svedomia. Zapisovanie spytovania svedomia. ————— 172—173
- H) **ŽIVOT V PRÍTOMNOSTI BOŽEJ**. Všadeprítomnos božia. Cvi enie hodín utrpenia. ————— 173—174
- Ch) **POMAZANIE NEMOCNÝCH**. Ustanovenie. Vysluhovanie. Príprava pred pomazaním nemocných. Vlastné pomazanie nemocných. Po pomazaní. Pri smrti. Pomazanie má božskú silu. Pomazanie odstra uje všetky prekážky, ktoré sa kladú vstupu duše do neba. Pomazanie ruší posledné zvyšky hriechov. Pomazanie pomáha k uzdraveniu. Pomazanie je pre ažko chorých. ažko chorí majú prija pomazanie nemocných ím skôr. Kto sa dá zaopatri , skoro vraj umrie. „Posledné“ pomazanie. Cvi enie. ————— 174—178
- I) **POSVÁTENIE K AZSTVA**. Ustanovenie. Príprava na k azský stav. Prijatie do duchovného stavu. Štyri nižšie svätenia. Ostiariát (vrátnictvo). Lektorát (itate stvo). Exorcistát (zaklína stvo). Akolytát (svieconosi stvo). Subdiakonát. Diakonát. Svätenie k azstva. Obrady pri svätení. Vkladanie rúk. Štóla a ornát. Mazanie rúk. Kalich s vínom a paténa s hostiou. Moc odpúš a hriechy. S ub poslušnosti. Primície. Najvznešenejšie povolanie. Životný sprievodca. Modlievajme sa za k azské a reho né povolanie. Odpustky. Cvi enie. ————— 178—182
- K) **MANŽELSTVO**. Ustanovenie. Povýšenie manželstva. Povinnosti manželov. Príprava. Platné manželstvo. Prekážky. Neplatné manželstvo. Prekážky, ktoré zneplat ujú manželstvo. Prekážka, ktorá manželstvo zakazuje. Nerozlu ite nos . Miešané manželstvo. Bez pokoja a svor-

nosil niet Mastného manželstva. Ohlášky. Sobáš. Žehnanie prste ov.
Podanie rúk. Prísaha. Pokropenie svätenou vodou. Cvi enie. Miešané
manželstvá sú predávaním duší. ————— 182—185

VIII.

SVÄTENINY A POŽEHNÁVANIA.

A) *SVÄTENINY*. Sviatosti a sväteniny. Cirkev požehnáva, pretože i Pán
Ježiš požehnával. Prechádzanie moci požehňávania. Požehnanie a
kliatba božia. Sväteniny. Rozdelenie. Svätenie. Žehnanie. Zaklínanie.
Posviacka. Žehnanie nek azmi. Osožnos svätenín. Vážme si požehna-
nia. Povera. Cvi enie. ítanie. ————— 186—188

IX.

BLAHORE ENIE A SVÄTORE ENIE.

A) *BLAHORE ENIE A SVÄTORE ENIE*. Spôsob blahore enia. Priebeh
blahore enia. Pápežské vyšetrovanie. Svätore enie. Cvi enie. ———— 189—190

X.

MISIJNÁ INNOS .

PRÁCA MEDZI POHANMI. Plnenie príkazu. Spolupráca s misionár-
mi. Výchova misionárov. Cvi enie. ————— 191

XI.

ŽIVOT VO FARNOSTI.

- Dejiny farnosti. Život v pôvodnej farnosti. Dnešná farnos . Farár.
Farský kostol. Vláda Kristova vo farnosti. K az a my. Katolícka
akcia. Ni nového. KA vo farnosti. Vlastnosti pracovníkov v KA.
Rozli né druhy innosti laického apoštolátu. Cvi enie. ————— 192—194
- A) *APOŠTOLÁT MODLITBY*. Spolky a bratstvá v apoštoláte modlitby.
Ružencové bratstvo (RB). Povinnosti lenov RB. Sdruženie ve ného
ruženca. Povinnosti lenov. Sdruženie živého ruženca (SŽR). Povin-
nosti lenov SŽR. Cvi enie. Úloha. ————— 394—195
- B) *APOŠTOLÁT OBETI A SMIERU* (AOS) ————— 195
- C) *APOŠTOLÁT DOBRÉHO PRÍKLADU* ————— 195
- D) *TLA OVÝ APOŠTOLÁT*. Spolo nos a kniha. Starostlivos Cirkvi
o knihy. Index (soznam). Denná tla . Brošúrová a letáková akcia.
Naša týždenná, dvojtýždenná a mesa ná tla . Spolok sv. Vojtecha.
Iné spo nošti. Naše úlohy. Cvi enie. Úloha. ————— 195—198
- E) *APOŠTOLÁT ŠÍRENIA VIERY*. Dielo šírenia viery. Povinnosti le-
nov. Dielo Detinstva Ježišovho. Povinnosti lenov. Misijný omšový
spolok. Povinnosti lenov. Výhody MOS. Apoštolát sv. Cyrila a Meto-
da. Mariánske družiny. Pomôcky na dosiahnutie cie a. Bratstvo Panny
Márie ustavi nej pomoci. Povinnosti a výhody lenov. Tretia reho a
sv. Františka. Povinnosti lenov TR. Výhody pre lenov TR. Rozši-

- renie TR, Spolok B. Srdca Ježišovho. Povinnosť členov SBSJ. 198—201
- F) *APOŠŤOLÁT SPOLKOVEJ PRÁCE*. Dôležité spolky vo farnosti. — 201
- G) *APOŠŤOLÁT VÝPOMOCI V DUCHOVNEJ SPRÁVE*. Najdôležitejšie úlohy výpomoci v duchovnej správe. — — — — — 202
- H) *DUCHOVNÉ VZKRIESENIE FARNOSTI*. Misie. Dni milosti. Duchovné cvičenia (exercície). Cvičenie. — — — — — 202—203